A CSILLAGŰZÖTT SZERETŐ

Tudományos-fantasztikus elbeszélések

Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest
OLCSÓ KÖNYVTÁR
1972
Válogatta és az utószót írta
KUCZKA PÉTER
© Fawcett Publication, Inc.
Szerkeszti: Szabó Ferenc

TARTALOM

Paul Ash
NAGYKARD
(Papp Zoltán)

Robert F. Young
SZEPTEMBERI NAP
(Borbás Mária)

Bertram Chandler
A KETREC
(Borbás Mária)

William T. Powers
ALLEGÓRIA
(Göncz Árpád)

Zenna Henderson
A HOLMI
(Göncz Árpád)

Damon Knight
A HASONMÁSOK
(Göncz Árpád)

Arthur C. Clarke
CSÖNDET KÉREK!
(Göncz Árpád)

Richard Gehman
A GÉPEZET
(Göncz Árpád)

George Sumner Albee
LEGFELÜL
(Borbás Mária)

William W. Stuart
A CSILLAGŰZÖTT SZERETŐ
(Zachár Zsófia)

Robert Sheckley
MENYASSZONY UTÁNVÉTTEL
(Borbás Mária)

Clifford D. Simak
ÁRNYÉK-VILÁG
(Zachár Zsófia)

Paul Ash

NAGYKARD

Valóságos óriás volt, majdnem két és fél centivel magasabb a legmagasabbnál is, mert a keltőtokja huszonegynéhány nappal tovább függött a Fán, mint a többieké, a Nép ugyanis minden tudományát mozgósította a beérés késleltetésére. Bal combja hüvelyében a lapos tőr is példátlanul nagyra nőtt; de hát ő lett a végső oltalom, ezért kapta a Nagykard nevet, ha ugyan névnek nevezhető egy gondolatképlet.

Vezérnek született, a Népnél az értelmi képesség egyenesen aránylott a test méretéhez. Kétféle tudással rendelkezett a Nép: a Fától-valóval és a Megtanulhatóval. A Fától-való tudást ki-ki születése pillanatától bírta, a Megtanulható tudás, vagyis a tények lassú felhalmozása nemzedékről nemzedékre szállt a szabatos és hiánytalan gondolatátvitel útján, amelyből ugyancsak egyenlően részesedett mindenki. A Nép Megtanulható tudása tökéletesen fedte az ősök által kitapasztalt szükségleteket; most azonban egészen új vész fenyegette őket, kellett hát valaki, aki, miután elsajátítja a Megtanulhatót, elhárítja a veszedelmet. Ezért vették elő az ősi tudást, amellyel késleltetni lehet a Fa keltetőtokjainak a beérését. Ritkán szánták rá magukat, mert egy különlegesen fejlett keltőtok satnyává tette a közelében függőket, de ilyen szükség soha nem volt még vezérre. A Nagyokról kiderült, miután két éven át békén tanyáztak a szomszédságban, hogy a Nép első számú közellenségei, egyenesen a létét fenyegetik.

Fától-való tudással természetesen kibújása pillanatától rendelkezett Nagykard. A Megtanulhatót a többiektől kapta, akik egymást váltva kuporodtak melléje a facsúcson, míg felszáradt, szilárdult és fénnyel feltöltődött a teste. Nőni már nem nőtt. A Nép felhalmozott napfényenergiát használt a tevékenységéhez, testük anyagát a Fa adta. Míg Nagykard feküdt, energiát és tudást szívott magába, a bolygó háromszor fordult meg a tengelye körül. Ezalatt birtokába jutott minden, amit átadhattak neki, és készen állt a feladatra.

Egy hét múlva az erdő egyik tisztása szélén üldögélt, figyelte a Nagyok felfoghatatlan tevékenykedését. Valami kicsit tanulmányozta már őket a Nép, mindjárt, amikor felbukkantak az erdőben, tettek is némi kísérletet a kapcsolat felvételére, de sikertelenül. A Nagyok bocsátottak ki gondolatokat, az biztos, csak épp zűrzavarosan: rendezett képletsor helyett ömlesztve jött rendszerek vagy rendszertöredékek zuhataga; az egész hirtelen bekattanhatott egy más sorozatba, aztán visszaugorhatott az elsőbe, vagy kitörlődhetett nyomtalanul. Akik a Népből elsőként tanulmányozták őket, két nemzedékkel korábban, kapcsolatot véltek fölfedezni a gondolat eltűnése és ama vibráló légmozgás között, melyet a Nagyok a fejükön levő nyílásból bocsátanak ki. Nagykard végleg megbizonyosodott róla, hogy igazuk volt, de ez a tudás édeskeveset segített rajta. Miután az első kísérlet a kapcsolat

felvételére csődöt mondott, a Nép, nem rendelkezvén a haszontalan kíváncsiság adományával, békén hagyta a Nagyokat. És most, mint derült égből a villámcsapás, nyakukba szakadt a veszedelem. Egy Nagy, amint az erdőben kujtorgott, letörte a Fa egyik ágát.

Amikor először jöttek, a Nagyok sok fát kivágtak - közönséges fákat - fura építményeket emeltek belőlük a tisztáson, de ez rég történt, és a Nép rég nem aggódott miatta. Rég történt, két nemzedékváltással ezelőtt. De most, hogy magát a Fát érte támadás, megrémültek. Nem tudták, miért, és semmi biztosítékot nem láttak arra nézve, hogy az eset nem ismétlődik. Tizenkét őrzőt állítottak a Fa köré, hogy tegyenek meg mindent, ami gondolattal és fizikai erővel lehetséges egy újabb támadás elhárítására, de hát a Nagyokkal ők aligha bírhatnak el. A biztonság megteremtésének egyetlen módja maradt, mégpedig az, hogy kapcsolatot teremtsenek a Nagyokkal, és megmagyarázzák nekik, miért kell békén hagyniok a Fát. Nagykard immár két napja figyelte őket, és terve lényegében készen állt. Következtetése szerint a bajok gyökere az, hogy a Nagyok ritkán járnak egyedül. Ahogy megfigyelte, kettes-hármas csoportokban közlekednek, a gondolat ilyenkor zavaróan ugrál egyiktől a másikhoz; máskor csatlakozik hozzájuk egy másik csoport, amelynek a gondolatai egészen mások, s így egymást keresztezve érnének a megfigyelőhöz. Az a teendő, döntötte el magában, hogy egyet kiszakítson közülük. Világos, hogy a meggyőzést a csoport legértelmesebb tagján kell kezdeni, a vezéren, s az is világos, ki tölti be ezt a szerepet: úgy magasodott ki társai közül, mint Nagykard az övéi közül. Lett volna még egy-két további megfontolást érdemlő tényező, de Nagykard úgy határozott, azon az estén cselekednie kell.

Közben a Második Lambdakutató Expedíciós Csoportnak is volt baja elég. Főként a mesterséggel járó bajok voltak ezek, a tudományos expedíciók mindenkori velejárói: megrongálódott készülékek, érdekes melléktémák, melyekre történetesen sem ember, sem készülék nem állt a rendelkezésükre, a rövid nappalok. Ezen felül még a gravitáció szüntelen bosszantó húzása, húsz százalékkal nagyobb a földiénél, meg, amíg hozzá nem edződött a szem, a fekete és szürke világos és sötét árnyalataiban eléjük táruló egyszínű táj. Csak a vörös talaj meg a vörös sziklák törték meg az egyhangúságot, de földi szemnek ez is valahogyan baljóslatúnak tűnt fel. Az expedíció mégis a vártnál kevesebb bajjal küszködött. A Lambda, látszólag, teljes egészében biztonságos bolygó volt. Lehettek a fekete-szürke őserdők olyanok, amilyenek, fáik között nem rejtőzött veszély.

Az egyéni problémák általában a Földön maradtak, harminc fényévnyi távolságra. De John Jarries Jordan, az expedíció vezetője ide is elhozta a magáét. Az ő legszorongatóbb egyéni problémája a szomszédos fülkében tartózkodott, ágyban feküdt, és remélhetőleg aludt.

Mire nősül az olyan ember, akit hivatása az űrhöz köt? Vannak persze, akik magukkal viszik a feleségüket: az expedícióval három házaspár is érkezett, de hát ők az első lépcsővel a parton maradtak,

a támaszponton. Annak végképp semmi értelme, hogy az űrhajós megnősüljön, aztán otthon hagyja a feleségét.

Most azon tűnődött, helyesen döntött-e. Házassága az első és második expedíciója közötti lázas időszakhoz tartozott, amikor hazatérve azt tapasztalta, hogy az űrexpedíció Nagy Szám, és hogy mindenki meg akar vele ismerkedni. Volt bizony egy kis honvágya, akkor, először. Jó volt arra gondolni, hogy valaki várja otthon.

Maga a hazatérés, három év múlva, korántsem volt olyan jó, közben rájött, volt rá ideje, hogy alig ismeri Gorát. Házaséletük fogadásokkal telt el, ő későn ért oda, mert későig dolgozott, és amikor odaérkezett, Gora már elmerült a vendégseregben. A harmadik expedícióra még lelkiismeretesebben akart felkészülni: úgy tervezte, ideje nagy részét rá kell fordítania. Elképzelte, mit szól majd hozzá Gora. Házaséletük rövid időszakában sohasem panaszkodott, hogy alig tartózkodik otthon: de ahogy visszagondolt, nem volt ebben semmi megnyugtató. Mégis megrázkódtatás volt, amikor egy évvel a start után Gora elvált tőle - Gora ebben is divatot csinált: az úgynevezett űr-válóper akkoriban még ritkaságszámba ment. Még gonoszabb megrázkódtatás volt, amikor ráébredt, hogy egy kétéves fia is van.

Az űr-elvált férfinak törvényadta jogában állt magának követelni á gyerekeket, feltéve, hogy távollétében megfelelő gondozásban részesülnek. Vagyis Rickyt éves kollégiumba kellett volna adnia. Aminek nem lett volna semmi értelme. Gora új férje szerette a gyereket. Jordan beleegyezett, hogy a gyerek az anyjánál maradjon. Sőt, három év múlva, a következő útja előtt abba is beleegyezett, hogy nem látogatja Rickyt - Gora szerint valaki felvilágosította a fiút, hogy az édesanyja férje neki nem igazi apukája, s ha valaki most megjelenne, hogy ő az igazi, csak felkavarná a gyereket.

Szabadsága idején a Földön - rendszerint annyira zsúfolt volt kötelezettségekkel, hogy ehhez képest a folyamatos felfedező munka tetszett vakációnak - egyszeregyszer hallott valamit Goráról. Láthatólag ő lett a társadalmi élet emelkedő csillaga. Jordan lassanként rájött, Gora azért lett a felesége, mert egy kis időre ő volt a Nagy Szám, és vele bejuthatott, ahova csak akart. Homályosan megkönnyebbülést érzett, hogy Gorának lett valami haszna ebből a házasságból: legalább neki. A megérthetetlen iránti köteles tisztelettel vette és készséggel elfogadta Gora mesterkedéseit. De azért egy pillanatra megszállta az aggodalom, amikor tudomására jutott, hogy Gora harmadszor is férjhez ment - ezúttal egy jeles ipartelepítőhöz. Azon tűnődött, mit érezhet Ricky.

Gorával az első kapcsolat vagy hét év után jött létre, egy ügyvédi átirat formájában, melyben felszólították, írjon alá egy bizonyos iskolának címzett felvételi kérelmet. Puszta formaság. Gyanút fogott, miért kell ehhez az ő aláírása, érdeklődni kezdett a szóban forgó iskola felől.

Fél órával azután, hogy megkapta a választ, és megtalálta Gora jelenlegi címét, jegyet váltott a Transequator Rakétajárat egyik gépére, és lemondta a következő huszonnégy óra kötelezettségeit.

Épp időben ért a behajózásra. Egy halom sürgős iratot vitt magával, hogy majd a háromórás repülőúton átnézi őket, de jóformán meg se próbálkozott velük. Lelkiismerete olyan volt, mint egy lotáriai kaktuszveréb-fióka, amely ki akar bújni a tojásból.

Az Ég szerelmére, az Úr, a Világegyetem szerelmére, hát miért nem gondolt eddig a fiával?

Életében sem járt még Antarctica Cityben, s most, hogy eljutott ide, nyomasztónak találta. Zseniális gondolat volt, hogy városnyi lyukat vágjanak az örök jégben, és beépítsék szakasztott olyan házakkal, mint a világ többi városát. Azon tűnődött, vajon ki tartotta ezt érdemesnek.

Gora háza nem is annyira emberi lakóhely volt, mint inkább egy animációs sztereováltozat a Vagyonos Osztályok Élete témájára. A legeslegújabb divat szerint rendezték be - néhány motívumát felismerhetően az Első Lambda Expedíció gyűjtése ihlette, ez keveredett a szokásos átlátszó bútorokkal és mágneses szőnyegekkel. Épp egy különleges díszítőelemet bámult, mely állt egy kampós tárgyból, ebben egy hajdani mezőgazdasági termelőeszközre vélt ismerni, és még valamiből, amely cölöpverőszerszámnak látszott - de persze ez a jellegzetes, bunkós fejű eszköz végtelen sok használati módon ment keresztül -, amikor belépett Gora.

Gora rutinos üdvözlése azt sugallta, hogy szívesen látják itt, meg azt is, hogy bizony kidobatják a robival, ha úgy fordul a helyzet. Jordan elhatározta, a lehető leggyorsabban végez.

- Mi van Rickyvel Gora? Miért akarsz megszabadulni tőle?

Gora csillagflitteres szemöldöke finoman felrándult.

- Ejnye, Jéjéjé, hogy mondhatsz ilyent?

A bolondos, már-már elfeledett becenév egy pillanatra kibillentette egyensúlyából, de azért nem feledte, mit akar mondani.

- Ez az iskola, ahova küldeni akarod, beilleszkedésre képtelen gyerekeknek való. Átvállalja a gondokat, átveszi a szülő szerepét - legalább három évig még csak meg sem látogathatod.

- Nagyon jó iskola az, Jéjéjé. Camillo ragaszkodik hozzá, hogy a lehető legjobb helyre küldjük.

Camillo biztosan az új férj.

- De miért? - ismételte a kérdést Jordan.

A szíves istenhozott végképp fölszáradt, mint a nyári harmat.

- Szabad tudnom, honnan ez a hirtelen fellángolt atyai érzés? Ennyit sem törődtél vele mostanáig. Teljesen rám hagytad a gyereket. Nem azt kérem tőled, hogy átvedd a gondokat. Azt kérem tőled, hogy írd alá ezt az űrlapot.

- Miért?

- Mert a fiad kibírhatatlan! Mert nem tűröm tovább a házamban! Mindenbe beleüti az orrát, nincs titok előtte. Mindenre rájön, és aztán kellemetlen helyzetbe hoz vele bennünket. Barátaink felét elüldözte. Camillo nem tűri meg a házban, de én sem. Ha nem akarod, hogy elküldjük abba az iskolába, légy szíves, javasolj más megoldást.

Jordan megrendült, de igyekezett nem mutatni.

- Látni szeretném Rickyt.

Amilyen gyorsan fellángolt, olyan hirtelen lohadt le Cora dühe.

- Hát persze, Jéjéjé, hát persze! - Az etázstelefonhoz lépett, és kurtán belemordult valamit. - Ki tudja, talán más sem kell neki, csak hogy lásson egy valódi, egy eredeti atyát! Egy atyai, szép beszélgetés, két repülőút közön, nyilván megnyugtatja, és nyomban alkalmazkodni képes állampolgárrá változik.

Az ajtó szétcsúszott, és csendesen belépett egy fiú. Nagyon jól öltözött, tipp-topp gyerek, korához képest alacsony, arca komoly, csaknem szomorú. Halkan köszönt:

- Jó reggelt!

Cora hátraszólt a válla fölött:

- Mit gondolsz, Ricky, ki van itt?

Ricky a látogatóra nézett, szeme kitágult.

- Maga... ön dr. Jordan, ugye? Ön írta azt a könyvet a Cranilről, A fosszilis bolygó-t. És tegnapelőtt este a sztereóban is láttam önt. Arról a bolygóról beszélt, ahol a fák szürkék meg feketék. Aztán meg - Ricky abbahagyta, félig nyitott szájjal bámult. Arca elfehéredett.

- Igen, én vagyok az - mondta Jordan komoran.

- Tudom - nyeldekelt Ricky. - De hogy itt van... vagyis hogy... tudom, hogy butaság, de azt hiszem... vagyis hogy maga nem lehet az én apám, ugye?

- Ne játszd meg magad, Ricky - mondta Gora gorombán. - Nagyon jól tudod te, hogy ő az apád.

Ricky még sápadtabb lett. A fejét rázta.

- Becsszó, nem tudtam. Csak annyit tudok, hogy az apám neve Jordan, de azt nem, hogy a kettő ugyanaz. Kérem - elakadt a hangja.

- Mit, Ricky?

- Gondolom, nincs rá ideje, hogy beszélgessen velem egy kicsit, ugye, nincs? Mármint a Lambdáról. Mert engem igazán érdekel, nemcsak ifjúsági szinten. Xenobiológus akarok lenni.

Gora finom, fémes hangon nevetett.

- Ne szerénykedj, Ricky. Elvégre az apáddal beszélsz. Ha nem tudnád, elhatározta, hogy ideje atyai érdeklődést tanúsítania irántad. Állítólag egy-két héten belül vissza kell mennie arra a helyre, amelyről annyit fantáziálsz, de nekem aztán fogalmam sincs róla, hogyan csinálja majd, hacsak téged is magával nem visz. Csakugyan, miért nem kéred meg rá?

Ricky vörös lett, aztán elfehéredett. Gyorsan elfordult, de nem elég gyorsan, mert Jordan észrevette, hogy arcáról a mohó érdeklődést eltörölte a beteges belenyugvás.

- Miért nem viszed magaddal, Jéjéjé? - folytatta Gora. - Ezeken az Idő-tömeg űrhajókon annyi hely van. Azt már úgyis eldöntötted, hogy leveszed a vállamról a terhet. Ricky olvasmányaiban a magafajta fiúk jól megállják a helyüket az űrben. Miért ne vinnéd...

- Csakugyan, miért ne vinném? - tört fel Jordanból.

- Ne - mondta Ricky élesen. - Könyörgök, ne! Becsszó, tudom, hogy csak tréfa az egész... Vagyis hogy mostanában nem olvasom ezeket a gyerekségeket... de...

- Nem tréfálok - mondta Jordan. - Ahogy Gora mondta, van hely elég. Eljösz velem?

A tetejében a múlt héten voltam dilipróbán, tűnődött Jordan, és az égvilágon semmit sem találtak.

Hirtelen rájött, hogy az asztalán az analizátoron valami jelentés fut - Woodman kutatásainak legfrissebb eredményei, Woodman a Lambda édesvízi organizmusainak reprodukciós ciklusaival foglalkozott. Elhatározta, hogy nem rágódik tovább Ricky dolgain, hanem még ma este elolvassa Woodman tanulmányát.

Visszapörgette az elejére, de hiába. Eszébe jutott, hogy mit érzett ő - mit éreztettek vele Gora szurkálódásai -, milyen arcot vágott Ricky, amikor felfogta, hogy az ajánlat komoly. Visszakozásról szó sem lehetett - nem mintha Jordan visszakozni akart volna. Az igaz, hogy az ilyen Idő-tömeg repülőúton van hely bőven, bizonyos határokon belül ugyanis minél nagyobb, annál gyorsabb a hajó. És tisztán csak tőle függött, kit visz magával erre a második útra, mely a Lambdára telepített kutatócsoport feltöltését szolgálta. Ricky megjelenését meglepő érdektelenség fogadta a legénység részéről. És egy darabig valóban úgy nézett ki a dolog, hogy őrült tette jól vág be. Rickyvel semmi baj sem volt - tegnapelőttig.

Hát ha valamire, Ricky arra kétségbeesetten ügyelt, hogy ne legyen láb alatt, ne legyen kolonc; mégis úgy látszott, tökéletesen boldog. Jordan igyekezete, hogy kiismerje fiát, nem sok eredménnyel járt, mert idejéből nem futotta, de Ricky a start előtti heteket a Csillagközi Intézetben töltötte az ifjú Woodman védnöksége alatt, aki igen megkedvelte a gyereket. Jordan ezalatt egyszer-kétszer szakított rá időt, hogy aggódjon amiatt, hogy alig látja a fiút, de hát legyenek csak egyszer a hajón, minden megváltozik.

A hajón, ha nyakig merültek a készletek ellenőrzésébe, a tervek felvázolásába, hogy a leszállás után azonnal dolgozni kezdhessenek, persze, miután a társaság összerázódott és nekiesett a munkának, minden másképp lesz. Ott majd lesz egy kis szabad ideje.

Sajnos, ez sem következett be időben. Hallgatnia kellett volna Gorára. Bizonyos, hogy nem semmiért dühödön fel úgy. Gora azt mondta, Ricky kínos helyzetbe hozza a környezetét. De milyen kínos helyzetbe. És Jordan mit sem tudott róla, csak amikor kirobbant az ügy.

Az expedíción a rivalizálás rendszerint nem lépte túl a barátságos mérkőzések kereteit. Sajnos, a két geológus, Cartwright és Penn között nem dúlt az egyetértés. Egészen más módszerekkel dolgoztak, és kétségbe vonták egymás munkájának az értékét. De Ricky nélkül nem kaptak volna hajba.

A háborút teljesen véletlenül Ellen Scott robbantotta ki. Talajspecialista lévén, érdekelte a geológia. Cartwright-tal beszélgetve említést tett a Nagy Vetődési Árok keletkezésének időpontjáról. Cartwright a plafonig ugrott.

- Honnan veszi a dátumot, Ellen? Ki mondta?

Ellen meglepetten bámult.

- Gondolom, maga. A Nagy Vetődési Árok a maga vesszőparipája, nem? Ha nem maga, akkor talán Penn.

- Én egy árva szót sem szóltam róla senkinek. Alig néhány napja dolgoztam ki a témát. Csak a jegyzeteim tudnak róla, az asztalomon. Penn biztosan beleszaglászott. Hol van most?

- Nyugalom, Pedro! - Ellen fölállt meglepetésében. - Hátha ő is kidolgozta, hátha maga említett valamit, ami a helyes vágányra terelte. Gondolom, néhány napja említette... ha ugyan ő. - Zavarban volt. - Nem emlékszem, hogy vele ezt a témát megvitattuk volna. Nem, azt hiszem - hirtelen abbahagyta, és nem volt hajlandó folytatni. Cartwright ingerülten elmasírozott, hogy Penn után nézzen. Dr. Scott Ricky keresésére indult.

- Emlékszel, Ricky, néhány napja a Nagy Vetődési Árokról beszélgettünk.

Ricky mikroszkópon vizsgált valamit. Fölnézett.

- Biztos - mondta. - Miért? - Mosolya lehervadt, és nyugtalan lett. - Mi történt?

- Emlékezz csak, mondtál valamit az időpontról... hogy valami tizenötezer éve keletkezett. Csakugyan ezt mondtad, igaz?

Ricky arcán óvatos kifejezéstelenség jelent meg, de bólintott.

- Tehát: honnan tudod? Kitől hallottad?

- Valaki említette - mondta színtelenül. Nem úgy hangzott, mintha elvárná, hogy higgyenek is neki.

Ellen Scott összevonta szemöldökét.

- Figyelj rám, Ricky. Dr. Cartwright meg van győződve róla, hogy valaki átkutatta az asztalon hagyott jegyzeteit, és onnan szedte a dátumot. Azt mondja, egy szóval sem említette senkinek. Kínos ügy. Ha kíváncsiságból belenéztél azokba a jegyzetekbe, legfőbb ideje, hogy megmondd. Nem valami dicséretes persze, hogy megtetted, de ha tisztázod, nemigen törődik majd vele senki.

- Nem néztem bele - mondta Ricky nyomorultan. - Nem tudom, honnan tudom, de bele nem néztem. Becsszóra, nem.

Sajnos, akkorra már Cartwright meg Penn vitázni kezdtek, ami azzal végződött, hogy az ebédlő falán keresztül - nem arra épült, hogy kibírja az effajta inzultusokat - bezuhantak mindketten a konyhába, és ettől Barney, a szakács, idegrohamot kapott. Jordan ekkor érkezett a helyszínre.

Ricky már járt nála, és elmondta az egészet. Legalábbis elmondta azt, hogy valahonnan megtudta, hogy a Nagy Vetődési Árok keletkezésének idejét megállapították, és hogy ezt említette Scott doktornőnek, amikor geológiáról beszélgettek. Hogy honnan tudta meg, azt nem tudja. Tagadta, hogy átnézte volna dr. Cartwright jegyzeteit.

Már az is valami, hogy elmondta a históriát, de nyilván arra is gondolhatott, ha ő nem, hát Ellen Scott bizonyosan elmondja.

Jordan gondolatai egy pillanatra elidőztek Ellennél. Ellen is azon az álláspontón volt, hogy annak, aki ismeretlen bolygók kutatására szánja az életét, nem szabad személyes kapcsolatokat létesítenie. Milyen igaza van.

Más nem történt. Cartwright és Penn között, miután kiöntötték egymásra ellenséges indulataikat, mintha javult volna a viszony. De Ricky kétségbeesett, kínzott képpel mászkált, és Jordan lassan belebolondult abba, hogy kisüssön valamit, amivel úgy férkőzhetne közelébe a bajnak, hogy a fiút ne taszítsa még messzibbre magától. De ha valóban szokásává lett belenézegetni magánjellegű írásokba - és Cora végül is ezzel vádolta -, valamit tennie kell. De mit?

Jordan felsóhajtott, visszapörgette a kuksit az elejére, és újra Woodman jelentésére koncentrált. Leolvasott három táblát, amikor az erdő felől rémült üvöltés törte szét a csöndet.

- Egítség! Egítség! Ördögök! Egítség!

Jordan kivágódott az ajtón, útközben fölkapott egy kézi fényszórót. Nemigen volt rá szükség: három hold világolt az égen, együttes fényük épp elég jól mutatta a kabinok között csörtető hatalmas alakot.

- Barney! - ordított rá. - Állj! Mi baj!

Barney - száztíz kiló a Földön, százharmincon felül a Lambdán - megtorpant, és a fényszóróba pislogott. Hatalmas kezét az arcához emelte. Mintha maszkot vagy bajuszkötőt viselt volna a száján - egyébként valamilyen rikoltó színű flanellpizsamában pompázott, és mezítláb volt. Letépte a bajuszkötőt vagy mit, a szája elől, és eldobta. Kiejtése tisztább lett, de azért nem a legtökéletesebb.

- Erdei manók. Elkattak. Ekenték a száat alai ragadóssal.

Levegő után kapkodott, verítékezett, Jordan meg komolyan aggódni kezdett. Barney fölséges szakács volt, de hamar izgalomba jött, és a Lambda plusz-gravitációja á szívére ment. Ebben a pillanatban, mint valami néma árnyék, Ricky jelent meg az apja mögött.

- Mi történt vele? - Mint rendesen, a fiú éber és tipp-topp volt, noha pizsamát és köntöst viselt e pillanatban.

Jordan a kabinja felé intett.

- Vidd be oda Barneyt, és nézz utána, mitől ragadt össze a szája.

A többiek is gyülekeztek már, Ellen Scott fémesen csillogó köpenyben, Woodman gyűrött pizsamában. Jordan elküldte Ellent, hogy kapcsolja be a központi fényszórót, és megszervezett egy kutató járőrt.

Fél óra múlva lemosták Barney szájáról azt a gumiszerű anyagot, ami összeragasztotta a száját, ezzel beszélőképes állapotba került.

- Hirtelen arra ébredtem, hogy az erdőben fekszem. Mindenem nyirkos volt. - Fájdalmasan fölnyögött. - Máris érzem a lumbágómat. A hátamon feküdtem, kinyújtóztatva, a karomat fogta valami, kötél, vagy mi. A szám becementezve, és egy lény ült a mellemen. Egy

pillantást vetettem rá a szemem sarkából, de abban a pillanatban eltűnt onnan. Körülöttem is volt belőlük egy csomó. Kiabáltak.

- Kiabáltak? - ismételte Jordan. - Úgy érti, hogy zajt csaptak?

- Nem, kapitány úr, hanem angolul kiabáltak. Nem értettem, mit, de hogy szavakat, annyi bizonyos. Azt mondták Nép. Ez volt az egyetlen szó, amit megértettem, de ezt elég tisztán. Nép. Aztán kiszabadítottam a karomat, és körbekaszáltam vele. Egyiket elkaptam, de belém csípett, és eleresztettem.

Megmutatta hüvelykujja tövén a vastag húst, szabályos szúrt seb volt rajta. Jordan fertőtlenítette.

- Föltápászkodtam, és rohantam visszafelé – folytatta Barney. - Nem voltam messzi benn az erdőben, odalátszott a fény a táborból. Futottam, ahogy bírtam, de a lábam minduntalan összecsuklott. - Szemében rémület emléke fénylett. - Valamit a számra tapasztottak - lélegzeni sem tudtam. Órákig tartott, míg letéptem. Nem tudom, mi lehetett.

- Egy levél - mondta Woodman. Fölmutatta a levelet, volt vagy fél méter hosszú, színe sötétszürke, egyik oldala egyenletesen fénylő anyaggal, bevonva. - Valamilyen növényi eredetű ragasztó.

- De hogy került az erdőbe, Barney, azt mondja meg - kérdezte Scott doktornő.

Barney szerencsétlenül ingatta a fejét.

- Kisétált - mondta valaki a kutató járőrből. – Csak úgy magában. Megtaláltuk a nyomait. Alva járt, Barney.

- De hát ki tapasztotta be a száját? - kérdezte Woodman. - Ez a ragasztó egészen ritka növénynek a nedve, a tisztás körül százméteres körzetben nem fordul elő. Különben is megtaláltuk a helyet, ahol feküdt. Vagy tucatnyi suttyó ágat hajlogattak le, hegyüket a földbe szúrták, nyilván a karját rögzítették velük. Megtámadták bizony, de kik?

- Tegyük föl - mondta Scott doktornő lassan -, hogy nem közülünk valaki, viccből.

Kurta csönd támadt. Ricky hirtelen fölnézett, szeme az apja pillantásával találkozott. Arca szigorú volt, de nem szólt semmit.

- Föl kell tennünk, hogy nem - mondta Jordan. – Ez annyit jelent, hogy óvatossági rendszabályokat kell bevezetnünk. Mindeddig úgy véltük, a Lambda veszélytelen bolygó. Láthatólag tévedtünk. Míg rá nem jövünk a történtek nyitjára, magányosan senki sem közlekedhet. Akik a szabadban végzik a kutatásaikat, csak párban járhatnak, bekapcsolt adó-vevő készülékkel. Mindenki hullámhosszára rádiófigyelőt állítunk. Okosabb, ha ma éjszakára égvehagyjuk a fényszórókat, és őrséget állítunk három ponton; az őrök állandóan tartják egymással a kapcsolatot. Kétóránként váltás. Doki, legyen szíves, vegye gondjaiba Barneyt.

Az orvostiszt bólintott, és betámogatta Barneyt a kabinjába, többszörösen aládúcolt priccsére. Jordan gondterhelten nézte a fiát.

- Jobb lesz, ha lefekszel, Ricky. Hacsak nincs valami mondanivalód.

Ricky mereven állt.

- Nincs - felelte.

- Akkor menj. Ami az őrséget illeti...

Jordan beosztotta magát az első váltásba - képtelen lett volna aludni. Az Úr szerelmére, miért hozta magával Rickyt. Vagy életveszedelembe sodorta ezzel, vagy ami még rosszabb, Ricky áll a dolgok mögött. Sokat futkosott Barneynak különféle megbízatásokkal. Úgy látszott, föl sem veszi, de ki tudja, mi megy végbe egy ilyen gyerek gondolataiban. Lehet, hogy úgy képzelte, jó mulatság lesz, amint nagybivaly Barney rémülten csörtet az erdőben. De hogyan csinálta?

Eszébe jutott, hogy egyszer rajtakapta Rickyt, amint a Hipnózis című tanulmányt olvasta a Csillagközi Enciklopédiában.

És ha Ricky ártatlan, ugyan mi lehet a nevetséges és kontár támadás mögött?

Nagykard a környék legmagasabb fájának a hegyében várta a hajnalt, komoran töprengve a kudarcon.

A Nagyok legnagyobbikát nem volt nehéz kicsalni az erdőbe. Rájött, hogy idejük egy részét külön kutricákban, csukott szemmel, elterülve töltik, és hogy ilyenkor érzékenyebbek a sugallatra, mint amikor tevékenykednek. Nagykard szemén belül volt a szemhéj, ezért meglehetősen érdekesnek találta a pillás zárószerkezetet, és szívesen kísérletezett volna Barneyén, de türtőztette magát. Keserűen arra gondolt, ennyi erővel meg is tehette volna.

Összeszedett tizenkettőt a Nép közül: gondolataikat összpontosítva talpra állították a Nagy Személyiséget, és elindították. Nagykard ötlete volt, hogy a Nagy Személyiség felfogóképességét fokozhatnák azzal, hogy újra lefektetik. Továbbá úgy döntött, hogy mivel a gondolat akkor tűnik el, amikor a lény az arcnyílásán át szelelni kezd, ezt a vészkijáratot el kell zárni.

Ez, most már tudta, hiba volt. Alig nyomták rá a ragadós falevelet a Nagy Személyiség arcára, szeme kiguvadt, és minden jel arra mutatott, menten kiugrik az arcából. Gondolata úgy megtelt fenyegetéssel, hogy a különítmény szétugrott a közeléből. Nagykard kivételével, akinek életében először használnia kellett a tőrét, hogy megszabaduljon. Aztán az óriás karok veszélyesen körbekaszáltak, és a lény talpra dübörgött. Ezután még a reménye is szertefoszlott, hogy kapcsolat létesülhet közöttük. Agyában vihar tombolt, s ez a Nép fiaiban riadalmat keltett: visszavonultak, amennyire tudtak, amíg a fák és más erdei lények összefonódó élete annyira meg nem szűrte a Nagy Személyiség gondolatait, hogy energiáját eléggé el lehetett viselni.

Nagykardot meglepte a Nagy Személyiség intelligenciájának alacsony szintje. Megerőltetés nélkül értették - gondolatai silányabbak és zavarosabbak voltak, mint a többieké, akiket vizsgált. Tévedett talán? Ezeknél a szörnyetegeknél nem áll egyenes arányban a test mérete az intelligencia mértékével. Vagy épp fordított közöttük a viszony?

Nagykard hirtelen kétségbeejtően szomjas és fáradt lett. Belemerült egy hatalmas levél esővel teli csészéjébe - hogy bőrének millió szája vizet habzsolhasson, és hogy tervei felfrissüljenek.

A táborban másnap fáradtság és nyomott hangulat uralkodott. Nem aludtak ki magukat. Kényelmetlen feladat előtt álltak, át kellett alakítani a munkanap beosztását úgy, hogy egyedül senkinek ne kelljen kimenni az erdőbe. A körülöttük ólálkodó veszedelem, amely előző este hatalmas riadalmat okozott, reggelre sivár, tompa kényelmetlenséggé változott. Azonfelül mindig előttük lebegett annak a lehetősége, hogy az egész nem más, mint egy ötletes gyerek torz humorérzékének a szüleménye. És nem szívesen gondolt arra egyikük sem, milyen hatással lehet ez Jordanra.

A munkacsapatok elszéledtek. Akiket a munka a barakklaboratóriumokba szólított, megpróbáltak odafigyelni a dolgukra. Ricky eldöntötte magában, hogy a reggel egyáltalán nem alkalmas holmi leckékkel való birkózásra, kisurrant hát Barneyhoz, van-e valami szaladj ide, szaladj oda tennivaló, és mehetett is mindjárt a vízágyásokhoz zöldbabot szedni.

A gépies munka közben állhatatosán gondolkodhatott. Egyszer már megszabadult a lidércnyomástól, és most megint itt van a nyakában. De most azért van egy kis különbség.

Valahol itt lappang a magyarázat. Amikor kilépett az antarcticai házból, úgy érezte, maga mögött hagyta a bajait. Nem kell folyton ügyelnie: Jaj, csak ki ne kottyantsak valamit. Nem kell folyton küzdenie a kísértéssel, hogy miután akarata ellenére megint rájött valamilyen valóban meghökkentő dologra, előálljon vele, lássuk, mit szólnak hozzá. Fölszabadult. Hónapok óta szabad volt.

És most kezdődik megint minden elölről. Hallgatta ezt a mindenféle tudományos pletykát - itt az emberek folyton tolvajnyelven beszélnek. Honnan tudhatná, hogy mit hallott, és mit nem? Hogyan tudná megakadályozni, hogy újra megtörténjen, bármi legyen is az, ami most már ide is utána jött?

Egyetlen reménysugár világolt. Ahhoz semmiképp sem lehet közé, ami Barneyval történt. Ha rá tudna jönni, ki vagy mi csinálta, ha elő tudna állni valami megdönthetetlen magyarázattal, akkor talán képes volna azt is elmondani valakinek, milyen úton-módon csíp föl, anélkül hogy ő maga észrevenné, olyan ismereteket, amelyekhez egyszerűen nincs joga.

Ami azt illeti, még mindig jobb csinálni valamit, mint csak ülni, és várni, hogy megint rosszra forduljanak körülötte a dolgok.

Beadta a babot a konyhára, és elballagott. A tisztás nyers, vörös talaja mint kiöntött festék csillogott a napsütésben. Helyenként látta Barney hatalmas lábnyomát, ahogy jött és ment, csapája az erdőbe vezetett. Ott, a fekete levelek és még feketébb árnyak között valami igazi, megfogható és valóságos veszedelem bujkál, amit egy jó bottal a kézben bízvást megközelíthet. Botból pedig pompás választékot halmoztak fel a munkacsapatok használatára az apja kabinja mellett. Ricky a kezébe vett egy botot.

Nagykard befejezte az ivást vagy a fürdőt - ki hogyan nézi -, kimászott a kiszáradt levélcsészéből, és kitárta membránhártyáit a napnak. Leginkább egy nagy denevérhez hasonlított, ahogy kinyújtózva feküdt a levélen. Amikor járt, az oldalán, a lába és a

karja közt feszülő hánya keskeny kötegbe pöndörödött össze, de amikor kitárta, hogy felfogja vele a napfényt, mintegy húsz négyzetdecimétert betakart. Képes volt elnyelni a látható fényt, az ibolyántúli és a vörösön inneni tartományokból is jócskán. Mint a Lambdán élő legtöbb organizmust, Nagykardot is igen hatékony fotoszintézis tartotta életben.

Épp csak elkezdte a feltöltést a nagy energiákat fogyasztó éjszakára - sötétben a folyamatos tevékenység igen kimerítő volt -, amikor megérezte a hívást az erdőből.

- Hosszúláb elindul, Nagykard. Hosszúláb nekivág az Utazásnak. Látni kívántad. Gyere gyorsan!

Nagykard hártyái a lába és a karja között hajszálvékony ráncokba csukódtak. Nagykard szökdécselni kezdett a fák között. A Hosszú Utazás titok volt számára, mint ahogyan titok volt a Nép minden fia számára mindaddig, amíg a belső kényszer meg nem szólalt bennük - és a többiek meg is elégedtek annyival, hogy titok. Nagykard többet akart tudni.

Az erdőszélre szökdécselt, ahol a Nagy Vetődési Árok szélén megszűnt minden növényzet. A Népből húszegynéhányan összegyűltek a kopár szikla peremén. Hosszúláb közöttük ült, lába időnként megrándult a belső menéskényszertől. Amint Nagykard megérkezett, Hosszúláb felpattant, mohón, indulásra készen.

- Hova mész? - kérdezte Nagykard. - Mit keresel ott túl, Hosszúláb? Miért akarsz átkelni a pusztaságon, ahol se víz, se árnyék? Kiszáradsz, mint a letört ág, mielőtt fele útjára jutnál.

De Hosszúláb agya már bezárult; nem érdekelte többé sem Nagykard, sem a Nép, sem a Fát fenyegető veszély. Nem tudta, miért kell nekivágnia a kőgörgeteg- és törmeléksivatagnak, de a kényszernek tovább már nem állhatott ellen. Átvetette magát a sziklapárkányon; párkányról párkányra szökdécselve leért az aljára, és nekivágott a széles, görgetegköves síkságnak, a felkelő nap vetette árnyék mentén.

Nagykard szomorúan nézett utána. Majdnem, egy év választotta el attól, hogy megkapja a hívást, amely Hosszúlábot elszólította, és saját utazásának gondolata még egyáltalán nem aggasztotta. Idejében figyelmeztették, hogy veszélyes dolog kimenni a sivatagba, és különös erővel munkáló logikus gondolkodása arra késztette, hogy törődjön a következményekkel. A sivatag majd a látóhatára pereméig húzódott; legalább tizenkét mérföld. A szélén sötét csík, talán az Erdő távoli folytatása. De hogy Hosszúláb miért kívánt oda menni, meg a Népből annyi ezren, akik őelőtte már megtették az Utazást, Nagykard ezt képtelen volt megérteni.

Visszament az Erdőbe; a tisztás szélén új megfigyelő-ágat talált. Néhány Nagy volt csak látható. Valami riasztó ért a tudatába, azokból áradt, akik felfogóképessége hatósugarában voltak - ezt az érzést még nem tapasztalta, de most, hogy tapasztalta, nem találta kellemesnek. Azon tűnődött, hogyan tudna kiszakítani egy példányt a csoportból, miután a direkt módszerről már bebizonyosodott, hogy használhatatlan.

Hirtelen és metszően vágott a tudatába, hogy egyikük máris elszakadt, és lassan közeledik feléje.

Ricky látta a kis fekete figurát, amint kiröppent az árnyékból, és egy fekete levélen landolt. Megfeszített figyelemre volt szükség, hogy kivegye alakját, miután nem mozgott már, végül azonban mégis sikerült megállapítania, hol van. Lassan, mintha csak véletlenül, közeledni kezdett hozzá, szeme sarkából figyelte.

Hengeres teste úgy tíz centi hosszú volt, a feje mintegy fele ennek, kurta nyak kötötte össze a kettőt. Behajlított mellső végtagjára támaszkodott, hátsó lába úgy meredt fel, mint a szöcskéé; legalább olyan hosszú volt, mint a törzse és a feje együtt. Ahogy közelebb óvakodott, kivehetővé vált két nagy konvex szeme, szürke volt, résnyi fekete pupillával, arcának több mint felét foglalta el. Ricky kívülről tudta a Lambda faunájának jegyzékét; ez a lény nem volt benne. Nem lehet más, csak Barney „manóinak" egyike.

A lény békésen lapult a nagy levélen, ahogy Ricky közeledett hozzá, jelét sem mutatta, hogy észrevette volna őt. Ha most kinyújtaná a kezét, elérné. Még egy lépés, és pontosan alatta lesz - ó!

Már épp megragadta volna, amikor Nagykard átugrott a feje fölött, és a háta mögött ért zajtalanul földet, majd oldalt szökkent, föl egy másik fára.

Ricky lassan megfordult, és óvatosan arrafelé lopódzott. Lágy hangon mormolta maga elé azokat a szavakat, amelyeket tengerimalac- és nyúltulajdonos ismerőseitől hallott: - „Na, na! Gyere bácsihoz. Nem bánt a bácsi, ne félj. Gyere, kiskomám, gyere... „

Nagykard rnegint elröppent kinyúló keze elöl, föl egy ágra, vagy három méterrel beljebb az erdőben.

Ricky teljesen elfelejtette, hogy tilos elhagyni a tisztást; mindent elfelejtett, csak az a vágy élt benne, hogy megfogja ezt a teremtményt, hogy közelről megvizsgálhassa, hogy gyöngéden a kezébe foghassa, és megszelídíthesse. Botjáról is megfeledkezett, kinn maradt a tisztáson. Nagykard izgalomba jött, és egy kissé ideges lett. A kapkodás elöl könnyű volt kitérnie, de ezzel a teremtménnyel nem fogócskát akart játszani, ezt a teremtményt meg akarta szelídíteni, aztán meg akarta győzni. És ennek az agya mintha be volna zárva. Ami pedig még rosszabb, mihelyt elkezdi azt a dühítő szelelést a száján, mintha elérhetetlen távolságba röppennének a gondolatai. Aztán meg egész idő alatt arra kellett figyelnie, hogy a lény mikor akarja elkapni. Végül is vagy három méterrel a lény feje fölött egy ágra menekült, és leült gondolkodni. A fa tövében Ricky átélte egy kutya érzéseit, amely fölzavart egy mókust a fára, és most rá akarja beszélni, hogy jöjjön le hozzá, elérhető közelségbe. Láthatólag kitolt vele. Ha ez a kis szörnyeteg leugrana arra az ágra ott - amelyen az az almaforma termés lóg -, s elkezdené enni, akkor talán elfelejtené, hogy ő itt áll, és...

És a kis szörnyeteg hirtelen éppen ezt csinálta. Vagyis hogy leugrott arra az alacsonyabb ágra, és hosszú ujjú kezét rátette arra a kerek gombformára. Ricky álla leesett a csodálkozástól.

Tenyere viszketett, de nem nyúlt a teremtmény felé. Talán már elég ideje álldogál itt, hogy teljesen megfeledkezzen róla, talán már azt hiszi, hogy ő is beletartozik az itteni tájba. Ha most nagyon lassan kinyújtaná a karját, azt hinné, hogy faág...

Valami történt Ricky agyában, egy kis robbanás. Pislogott; levegő után kapkodott, megfeledkezett arról, hogy mozdulatlan akart maradni. Gyorsan megmerevedett, azt hitte, a lény már rég eltűnt a látóhatáron, de még mindig ott volt.

Nagykard az ő indulatos tagadására adott választ pezsdülő reménységgel figyelte. Hogy azt tegye, amit ez a lény akar, vagyis, hogy mutogatással vegyék fel a kapcsolatot, hát ez kétségbeejtően reménytelen ötletnek látszott. De ez a Nagy Lény legalább észrevett valamit.

Nagykard úgy döntött, itt az ideje, hogy most ő sugalmazzon valamit. Energikus gondolatot lőtt a Nagy Lénybe, azt javasolta, hogy forduljon meg, és nézzen az ellenkező irányba.

A Nagy Lény megint behúzta a nyakát, pislogott. Nagykardban az a benyomás támadt, hogy azért reagál így, mert túlságosan erős volt a gondolat. Újra próbálkozott, gyöngédebben.

Valami célba talált. Gyengén, halványan, nemleges választ kapott. A Nagy Lény nem hajlandó megfordulni.

Nagykard újabb javaslattal állt elő. Tegyen a Nagy Lény egy lépést oldalt, hogy távolabb kerüljön tőle.

A Nagy Személyiség habozva, de megtette. Nagykard örvendező ugrással másolta a mozdulatát, és a lény fejével egy magasságban állapodott meg.

A következő gondolat elég halványan, de azért felfoghatóan ért hozzá.

- Ha érted, amit gondolok, tedd a kezed a fejedre.

Nagykard, gyanakodva minden hirtelen mozdulatra, engedelmeskedett. Nem maradhat ebben a testhelyzetben sokáig anélkül, hogy egyensúlyát el ne veszítené, de érezte, hogy a Nagy Lényt hirtelen izgalom önti el, és ettől felbátorodott.

- Most figyelj! Leülök ide a földre. Érted, miről van szó? Le fogok ülni.

A Nagy Lény után összecsukódott; térde - abnormálisán - testének épp az ellenkező felén volt, de Nagykard azért felismerte a mozdulatot. Utána csinálta, és megtoldta a saját gondolatával.

- Kifeszítem a hártyámat.

A Nagy Lény megdöbbenése villámütésszerű volt, és Nagykard tiltakozott. Válaszul valami olyasmi érkezett, ami nyilván bocsánatkérés volt. Nagykard összeszedte gondolatait, és olyan világosan röppentette a Nagy Lény felé, ahogyan csak tudta.

- Bebizonyosodott, hogy tudunk kapcsolatot teremteni egymással. Most addig kell gyakorolnunk a kölcsönös gondolkodást, amíg világosan megértjük egymást.

Épp csak felfogta a másik dadogó beleegyezését, amikor félbeszakították őket. Egy másik Nagy Lény jött dübörögve a fák között.

- Azt a fűzfán fütyürésző rézangyalát, Ricky, mit csinálsz te itt? Annyi szent, hogy szobafogság lesz a vége. Azt akarod, hogy Barney kis fekete krampuszai téged is elraboljanak?

Ricky riadtan kászálódott fel ültéből.

- Bocsánat, dr. Woodman, de tisztára megfeledkeztem... jövök ide, és akkor... szóval nézegettem jobbra-balra, és mindenről megfeledkezve egyszer csak itt voltam. Borzasztóan sajnálom.

- Semmi vész. Gyere ki, mielőtt riadóztatnak, és mehetünk megint kirándulni.

Nagykard felfogta a kétségbeesés hullámait, amiket a megszelídített Nagy Lény bocsátott ki magából; mintha még nála is jobban bánkódna, hogy félbeszakították őket. Kínosan igyekezett, nehogy a másik Nagy Lény meglássa őt, Nagykardot, úgyhogy mozdulatlanná is merevedett, sötét árnyék, egy a sok közül, és hatásosan láthatatlan; de egy gondolatot azért utána lőtt a megszelídítettnek: Gyere vissza. A tisztás szélén leszek. Gyere vissza - és majd letaszította figyelőpontjáról, olyan energikus választ kapott.

Woodman szigorúan masíroztatta Rickyt kifelé az erdőből.

- Na, ha már itt vagy, hasznossá teheted magad. Föl akarok menni kedvenc tavacskámhoz, és nem találtam gardedámra. Ha pontosan számoltam, találunk ott fönn valami igen érdekes dolgot.

Ricky udvarias érdeklődést erőltetett magára. Rendes körülmények között tisztára oda lett volna a boldogságtól.

- Megint az álhidrák?

- Bezony. Emlékszel, amikor utoljára láttuk őket, épp azokat a kétfarkú torpedószerűségeket faldosták.

- Igen, de maga azt mondta, már mind megették őket.

- De meg ám. Helyben vagyunk. Ne hajolj annyira föléje - nem szeretik az árnyékot. Feküdj le. Úgy!

Ricky hasmánt feküdt, és bámult bele az áttetsző vízbe. Ahol nem borult föléje árnyék, a víz az ég ragyogó kékjét tükrözte; a Lambdán ez volt az egyetlen otthonos szín. Bizsergető honvágy fogta el hirtelen, de gyorsan el is párolgott az érzés. Honvágy akkor, amikor az elképzelhető legnagyszerűbb dolog történt vele épp az imént? Hülyeség!

Az álhidrákra összpontosította figyelmét. Ott tenyésztek, ahol a tó vize egy barna érben folyt le. Lényegében egy kb. tizenöt centis, szerteágazó fehér fonadékból álltak, amely a kövekre horgonyozott csepp alakú testecskékből burjánzott föl. Voltak vagy ötvenen, csápjaik együttesen hálót képeztek az ér kiömlésénél, zabszemnél nagyobb tárgy át nem juthatott rajtuk. Az erecske lassú vize ezen az élő rácsori folyt át, vitte magával mindazt, ami szerencsétlenségére ki akart úszni a tóból; a csápok mérhetetlen szilárdak voltak, az álhidra testénél többszörösen nagyobb vergődő lényt tartani tudtak, amíg a csápok húsa lassan ráfolyt, hústokba zárta, melynek fala lassan felbontotta és megemésztette.

- Látod? - suttogta Woodman.

Itt-ott a csápok élesen metszett, átlátszó dudorban végződtek. Sötét, szivar alakú testecskék rángtak benne nyugtalanul, talán tucatnyi egy-egy ilyen tokban.

- Az ott megint fogott torpedót! - suttogta Ricky. - De most csak olyan kicsikéket.

- Nem fogta - válaszolta Woodman. - Gondoltam, hogy mára megérnek! Figyeld csak azt ott: mindjárt fölhasad.

Néhány perc múlva a jelzett tok valóban fölhasadt. A kis torpedók három-négy milliméteresek voltak, szétspricceltek a vízben. Bizonytalanul lebegtek, összevissza, cikáztak a kettős végződésű hátsó felükön megjelenő vízsugár-hajtású helyváltoztató szerv működése következtében.

- Elengedte őket. És nézze: amott a csáphoz dörgölődik egy, és az nem fogja meg. Mi történt velük?

Két kis torpedó közeledett egymáshoz. Bizonytalanul körbecikáztak, aztán beálltak egymás mellé párhuzamosan. Egymás mellett folytatták útjukat.

Már többen párba álltak. Az egyik pár, Ricky megfigyelte, szétvált. Két kis torpedó röppent szét bolondul. Egyik épp Ricky arca alá úszott, és a fiú látta, halvány, tejszerű csíkot bocsát ki magából. Woodman keze jelent meg, kémcsövet tartott. A torpedó elcikázott. Woodman fölszívott egy csöpp vizet, és kitartotta a kémcsövet.

- Ezek... - suttogta halkan. Apró pöttyök, alig láthatók, lebegtek a vízcsöppben.

- Peték - mondta Woodman.

- Peték! De hát ezek épp csak megszülettek. A többiek sokkal nagyobbak voltak.

-De az ám. Tudod, mi kel ki ezekből? Talán kis torpedók? A világért sem! Hacsak meg nem őrült az életciklus, ezekből kis álhidrák kelnek ki.

Ricky oldalt hemperedett, Woodmanra bámult.

- De hát akkor a nagy torpedók, azok micsodák?

- Én valahogy így értelmezem. Tudsz valamit az otthoni Coelenterátok reprodukciós ciklusáról? Főként az olyan hidrafélékről, mint az Obelia meg a társai? A telepesek egy darabig bimbózással szaporodnak. Aztán olyan bimbókat kezdenek növeszteni, amelyekből nem a szülők mása jön létre. Hanem leválnak, és elúsznak, csak úgy maguk. Táplálkoznak, növekednek, végül petét vagy spermát raknak, és a megtermékenyített peték új telepes nemzedéket hoznak létre. Nahát, itt a mi esetünkben a nem helyhez kötött formák - a torpedók - kiszabadulásuk után azonnal petét képesek rakni. Néhány perccel a kikelésük után párosodnak, és mihelyt megtermékenyültek, lerakják a petét. De ezzel még nem fejezték be. Úszkálnak a tóban, táplálkoznak, meghíznak. Amikor teljesen kifejlődtek, visszaúsznak a jó öreg álhidrákhoz, azok bekebelezik őket, és a táplálékból új kis torpedótenyészetet nevelnek. Érted?

Ricky fintorgott.

- Utálatos jószágok.

- Butaság. Gyönyörű példa arra, milyen takarékosan gazdálkodik a természet. Ne légy sznob, Ricky. Csak azért, mert földi organizmusok így nem fejlődnek, ne gondold, hogy erkölcstelen. Vannak földi lények, amelyek testhosszal verik ocsmányság tekintetében az álhidrákat, gondolj a parazitákra. Gondolj a kacsakagylóra, visszafejlődött hímje a nőstény parazitája. A fejlődés nem ismer más erkölcsöt, csak ami a faj fennmaradását szolgálja. A fejlődés erkölcse nem más, mint a fajfenntartás, ha ez erkölcsnek nevezhető.

Ricky kétkedve nézett rá:

- Mi is fejlődtünk. És mégis gondunk van más fajokra is.

Woodman bólintott.

- Igyekezünk, már aki. De a mi fennmaradásunk azt jelenti, hogy jó csomó más faj kiveszett.

Valami motoszkálni kezdett Ricky agyában.

- Ez a fajta micsoda... ezek a váltakozó generációk... ez jó néhányszor létrejött a Földön, igaz?

- Bizony. Tucatnyi különféle módja fejlődött ki egymástól függetlenül, nem beszélve a Lambdán honos formákról, az Arcturus III-on is megtalálható néhány, pár a Roche-on; ez nyilván az élet egyik alaptrükkje. Az egyik állapot nagyjából fönntartja a status quót, a másik mintegy biztosíték a lehetséges változásokkal szemben.

Ha egyszer kialakul egy jól kiegyensúlyozott örökletes tulajdonságrendszer, ivartalan szaporodással igen gyorsan képes újrateremteni önmagát, vagyis nem romlik le a kromoszómaállomány, és így tovább. Ezzel szemben, változzanak csak meg a körülmények, az ivarosan létrehozott populációnak jobb esélye van arra, hogy kitenyésszen egy alkalmazkodni képes változatot. Vannak létezési formák, amelyek az ivaros szaporodást vetették el, és vannak, amelyek az ivartalant, de ez hosszú távon aligha fizetődik ki.

- Hogy megy végbe egy ilyen elvetés?

Woodman eltűnődött.

- Az első lépés, gondolom, talán ez lehet: egy ivartalan egyed - mondjuk, egy ilyen álhidra - valahogyan elszigetelődik. Tegyük fel, hogy a többi mind egy szálig kihal a tóban. Létre tudja hozni az ő kis torpedóit, csakhogy nincs nekik partnerük. Az álhidra tovább szaporodik ivartalanul - láttad, hogyan osztódnak ketté -, végül létrejön a mutációs alak, amely már nem vesztegeti anyagát haszontalan kis torpedókra, gyorsabban tenyészik, mint a többi, és végül kiszorítja őket. Ez csak egyik lehetséges módja ennek. Az egyik afrikai tóban évenként volt valaha medúzarajzás, és a raj csupa hímnemű egyedből állt. Nyilván egyetlen ivartalan egyed benn szorult a tóban, a jó ég tudja, milyen régen, és századokon át csak reprodukálta és reprodukálta a haszontalan hímnemű medúzákat, miközben a fajt ivartalan szaporodás tartotta életben.

- Mi lett velük?

Woodman fintorgott.

- Hülye állatok ipari hulladékkal szennyezték a tó vizét, és a medúza kihalt. Gyerünk, ebédidő van.

Ellen Scott félretette aznapi utolsó talajmintáját, és gondterhes szigorral nézett a készülékre. A táborban nőtt a feszültség, mindenki magas hangon beszélt mindenkivel. Az egyik fél szerint Barney kalandja valamiképp Rickynek volt köszönhető, és le akarta fújatni az óvatossági rendszabályokat, amelyek akadályozták a munkát. A másik ragaszkodott hozzá, hogy Ricky semmiképp sem tudta volna összehozni a dolgot, és az óvatossági rendszabályok igenis helyénvalók. Különben is a másik pártból ugyan ki merte volna megmondani Jordannak, hogy a saját fián kívül semmi veszély nem fenyegeti őket.

Ellen úgy döntött, semleges marad. Nem tudta, Ricky áll-e a fenyegető veszedelem hátterében, vagy nem, nem is nagyon törődött vele mindaddig, amíg az apja idegeire nem megy a játék. Kis pletykák a fülébe jutottak Rickyről még az indulás előtt, amikor bejelentették, hogy csatlakozik az expedíciós csoporthoz, és noha akkor ügyet sem vetett rá, a Cartwright-jelentés históriája óta hajlott arra, hogy hátha van bennük valami.

Akik munkájukat az űrben végzik, ne házasodjanak, ne alapítsanak családot. Rájött erre ő már jó néhány esztendeje. Szívvel-lélekkel vagy bolygókutatást végez az ember, vagy gyereket nevel. A kettő együtt nem megy. A földi élethez szorosan hozzátartozik a gyerek, kell is neki a biztonság jól kidolgozott modellje, de ő teljesen belecsömörlött. Ha talán idősebbek volnának... Ricky kezdetben tökéletesen boldog volt.

De mi a jó Lambda van vele most? Barney éjszakai kalandja óta úgy jár-kel, mint egy álomkóros. Hirtelen elkezd magában beszélni, éppoly hirtelen abbahagyja, viselkedése zavart. Mintha nem is nagyon izgatná a gyanakvásnak a táborban terjengő szelleme, pedig épp az a fajta érzékeny gyerek, akit az ilyesmi fel szokott dúlni. A Cartwright-féle affér valóban fel is dúlta, és ez még rosszabb volt.

Jordan pedig idegösszeroppanás felé halad, ha ez így megy tovább.

Ricky, elméletileg délutáni alvás céljából, a kabinjában feküdt - a Lambda hosszú nappalai miatt vették rá -, arra a következtetésre jutott, itt az idő, hogy beszámoljon apjának a Fölfedezéséről. Annak ellenére, hogy nyakig merült új érdeklődési körébe, homályosan elért a tudatáig, hogy a felnőttek nyugtalanok. Aztán még egy, most már folyékonyan tudott „beszélgetni" Nagykarddal, és töredékesen a Nép többi fiával; tudta, mit akarnak, és nem volt többé helye a halogatásnak. Különben is, a Fölfedezés eredményeit nem tarthatja meg magának, mindenkinek szabadon kell benne részesednie.

Engedélyt adott magának, hogy egy pillanatra eltűnődjön vadonatúján fölfedezett energiái lehetőségén. Hát persze, az emberiség évszázadok óta hetet-havat összehordott a telepátiáról, de nem sokra ment vele. Hogy hogyan fegyelmezze és erősítse kósza és bizonytalan energiáit, az embert erre csak olyan

tökéletesen fejlett telepatikus lények tudhatják megtanítani, akiknek a telepátia az egyetlen kommunikációs módszerük. Vagy talán, gondolta Ricky, azok, akik valóban képesek voltak megtanulni a trükköt, olyannyira bajba kerültek, mielőtt még megtanulták volna, hogyan kell kontrollálni, hogy sürgősen és erőszakosan elnyomták magukban, és csak azokban a gyengébbekben élt tovább, akik épp fogyatékosságuk miatt semmi hasznot sem tudtak vele hajtani. Ő most már, végre, megtanulta, hogyan zárja ki a más agyakból sugárzó gondolatokat; a tiszta felfogáshoz elsősorban az szükséges, hogy süket legyen minden más gondolatforrás iránt, kivéve azt az egyet. Rájött, legokosabb, ha erélyesen tisztázza magában: Nem fogja kihallgatni más gondolatait. Soha többé.

De hát nyilvánvaló, hogy ez a dolog félelmetes lehetőségeket nyit meg a kutatás számára, és nemcsak az idegen fajtákkal való kommunikációban. Miért, még arra is rájöhet, mi megy végbe a földi állatok agyában, már amelyiknek van agya; és arra is, mit élnek át az emberek az idő-tér mezőben, amire ők később nem képesek visszaemlékezni, meg - ajjaj rengeteg mindenfélére.

Ricky felpattant a priccséről. Apja e pillanatban nyilván nem csinál semmit; a napnak ezt az időszakát fenntartotta magának, persze csak ha nincs valami vészesen sürgős dolog. Ricky teljesen önkéntelenül kinyitotta agyát az abból az irányból érkező gondolatok előtt, csak hogy megtudja, alkalmas-e az időpont a látogatásra.

A gondolatok erőszakossága majd leverte a lábáról. Mi az, a jó Lambda izgatta fel ennyire a jó öreg Jordant? És - ni csak, beszél valakivel - nyilván Woodmannal. Ricky, Nagykarddal ellentétben, akkor is fel tudta fogni a gondolatot, amikor beszéd formájában elszállt, de ilyenkor még számára is hallatlanul homályos volt. Woodman talált valamit, valami kellemetlent, valami...

Ricky kilökte az ajtót, és átvágott apja kabinjához, talán öt-hat méterre lehetett. Már kintről tisztán lehetett hallani a hangokat; Woodman beszélt, hangosan, izgatottan.

- Ördögi. Azt hiszem, fizikai hatás volt, valamiféle miazma, szó szoros értelmében majd levert a lábamról, de tulajdonképpen mintha valaki néhány méterre állna tőlem, és rettenetesen gyűlölne. Olyan érzés volt, mint ami űrinfluenza után jön rá az emberre, hogy senki sem szereti, csak milliószoros nagyításban... mint valami iszonyúan erős bágyasztó, és tetejében a derült égből.

- Hol történt ez?

- A nyolcas szektorban, körülbelül itt.

Nyilván mutatta a térképen. Jogos felháborodásában Ricky megfontoltan próbált behatolni apja agyába, hogy lássa, amit néznek. A kép körvonaltalan volt és táncolt, de azt látta, mivel mutogat Jordan - az elefántcsont íróvesszővel, amit mindenhova magával vitt -, és igen, oda, arra a tisztásra, amely magának a Fának adott otthont!

Jordan reszelősen nevetett.

- És mi ezt a bolygót fölvettük a veszélytelenek jegyzékébe, mi? - Fölállt. - Először Barney ördögökkel találkozik, te meg fölfedezed a

Méregsugárzó Fát. Biztos vagy benne, hogy ezt a gázt, vagy mi volt, növények sugározzák?

- Biztos vagyok benne, hogy ez az egyetlen fa sugározta. Egy tisztás közepén áll, magányosan. Az érzés akkor kezdődött, amikor másfél méterre voltam tőle. Nagy tokok csüngnek rajta, nyilván azok választják ki a mérgező anyagot. Bár ez a hatás időszakos is lehet; egyszer hoztam róla ágat, és akkor semmit sem éreztem. Lehet, hogy időszakos.

- Akkor hát ki vele. - Ricky eliszonyodva érezte apja vad elégedettségét, hogy végre rábukkant az ellenségre, és a cselekvés mezejére léphet. - Ellen úgyis abban az irányban akar talajkutatást végezni: azt a szektort még nem vizsgáltuk, és sokan akarnak ott dolgozni.

Ricky fölegyenesedett guggoltából, és úgy jelent meg az ablakkeretben, mint egy keljfeljancsi.

- Nem szabad, Apa! Becsszó, nem szabad. Az a Fa rettenetesen fontos. Az csak...

- Ricky! - Jordan kirúgta maga alól a széket, a tárgyak táncoltak az asztalán. - Hallgatóztál?

Ricky elfehéredett.

- Igen, de csak...

- Eriggy a kabinodba!

Woodman megmozdult, hogy közbelépjen, de Jordan leintette.

- Majd később beszélünk erről. Most a kabinodba mész, és ott maradsz, amíg lesz időm foglalkozni veled.

Woodman azt hitte, Ricky majd tovább tiltakozik, de egy pillanatnyi feszült csönd után megfordult, és lelépett.

Jordan remegő kézzel kapta föl az íróvesszőt.

- Veled megyek, és azonnal megvizsgáljuk a dolgot.

Gázálarcra, légmintagyűjtőre lesz szükségünk, és magunkkal viszünk egy általános hordozható észlelőkészüléket is. Leszel szíves mindezeket kivenni a raktárból, és tíz perc múlva indulásra készen állni? Lángszórót is hozz.

Woodman érveken gondolkodott, de el is vetette őket azonnal. A jó öreg Jordan napok óta valami ilyesmire feni a fogát, és jobb, ha ráhagyjuk, hadd járja a bolondját.

Jobb tudós ő annál, semhogy alapos vizsgálat nélkül tönkretegyen dolgokat, ha arra kerül a sor. Woodman nem tudta, mi izgatta fel annyira Rickyt, de ő majd ügyel rá, hogy a nagy igyekezetben egy feltehetően egyedi példány meg ne sérüljön. Elment a szerszámokért.

Jordan habozva megállt Ricky kabinja előtt. Kis mozgást észlelt bentről, továbbment. Még mindig reszketett dühében, maga sem tudta, miért, de azt tudta, nincs olyan állapotban, hogy kényes beszélgetésbe kezdjen, sőt, hogy tisztán gondolkodjon. Jobb, ha békén hagyja a fiút addig, amíg rendbe nem szedi saját gondolatait.

Ricky feszült figyelemben feküdt a priccsén, minden energiájával „figyelt". A jó öreg Woodman tulajdonképpen nem helyesli ezt a sebtében elhatározott expedíciót. Helyes. Jordan-Apa is tudja félig-meddig, hogy az agya nem dolgozik tisztán. Nagyon

helyes. Ricky szentelt egy fél pillanatot annak az elkésett kívánságának, hogy bárcsak több gondolatot szánt volna apjára az elmúlt hét folyamán, de hát most már késő. Még ha Jordan nem is söpri el a fát a Lambda színéről a lángszóróval, a Nép élete akkor is hajszálon múlik. Mióta megértette, mit akar tőle Nagykard, most először támadtak kételyei, képes lesz-e megtenni. Meghallgatják őt az emberek? Jordan-Apa, Woodman, Ellen meg a többiek valóban mások-e, mint Gora meg Camillo, meg a többi ember a Földön, akik még csak megérteni sem próbálták őt?

Nem, a Nép csak egyféleképp helyezhető biztonságba, persze, csak ha sikerül. És ezt neki kell elintéznie. Mert az ő hibája, hogy nem beszélt Jordan-Apával hamarább. Úgy viselkedett, mint a hülye gyerek, aki még egy kicsit tartogatni akarja a titkát. Rendbe teszi a dolgokat, ha tudja - sokkal tisztább rendbe, mint annak előtte voltak. Kis szerencsével órák is beletelhetnek, mire felfedezik, hogy eltűnt. Azt is megteheti, hogy miután véghezvitte, amit akart, rádión visszaszól, és megmagyarázza, miért ment el a táborból.

Ricky el is tűnt a tisztásról, amikor Jordan, aki már elindult Woodmannal, visszafordult, hogy dr. Scott-tal megbeszélje a dolgot.

- Ellen, Rickyt a kabinjába küldtem. Kis... nézeteltérésünk támadt. Gondolom, okosabb, ha most magára hagyjuk, de egy óra múlva, kérem, nézzen be hozzá, rendben van-e nála minden.

- Természetes, John. De hát mi...?

- Most nincs rá időm. Majd megmagyarázom. Köszönöm, Ellen. Viszlát.

Az erdőben nem volt aljnövényzet, de az ágak olyan sűrű szövevényt alkottak, hogy csaknem teljes sötétség uralkodott. Jordannak, ahogy lambdabeli lassú léptekkel követte Woodmant, elszállt a mérge, helyét mély kétségbeesés foglalta el. Micsoda jelenetet rendezett, mint apa és mint az expedíció vezetője, rettenetes. Teljesen hülyén viselkedett. Woodman jelentésében nem volt olyasmi, amiért ilyen hirtelen be kellett volna törni az erdőbe. Meg kellett volna állnia, legalább annyi időre, amíg rájön, mit tud erről Ricky - mert most, hogy lecsillapodott, Ricky aggodalma egyre rejtélyesebbnek látszott. Ha nem csinálna magából még nagyobb bolondot, visszafordulna, és megpróbálna rájönni, mit tud a fiú.

Woodman megállt előtte.

- Helyben vagyunk, főnök. Ott a Fa. És most nem jön az az érzés.

Jordan elcsörtetett mellette.

- Maradj itt! Készítsd elő a gázálarcot!

Lassan közeledett a Fához, míg az ágak alá nem ért. Körben a tisztás szélén, a fák tetején, az őrzők aggódva tanácskoztak.

- Nem szabad elüldöznünk őket - mondta a Kapcsolat. – Igen, azt kell tennünk, amit ő javasolt.

Jordan bátorítóan nézett föl az ágakra, próbálják csak elbágyasztani.

- Nem érzek semmit - mondta végül. - Woodman, biztos vagy benne, hogy ez az a fa?

- Legalábbis biztos voltam, főnök. - Woodman növekvő kétségek között közeledett hozzá. - Ezek a kis tisztások annyira egyformák, talán... De nem, ez az! Rákötöttem a zsebkendőmet erre az ágra, hogy megtaláljam, ha visszajövök. És itt van.

Az őrzők a sóhaj telepatikus megfelelőjét bocsátották ki magukból, és a második védelmi vonalba húzódtak.

- Főnök - Woodman nagyon ügyelt a hangjára -, életemben nem láttam ilyen különleges példányt. Különben is, ez a falat kis Erdő eléggé el van szigetelve: egyik oldalán az Árok, másikon a Hegység, délen a Folyó. Ez a fajta talaj még a Folyóig sem terjed. Egészen egyedülálló formákra bukkan itt az ember, régiségekre vagy a Vetődés óta fejlődött fajtákra. Az az érzésem, nem kellene ezt elpusztítani, ha nincs rá nagy okunk.

Jordan mogorván nézett az egyik tokra.

- Én nem azt ajánlottam, hogy itt helyben azonnal elpusztítsuk! Ha veszélyezteti a biztonságunkat, rá kell jönnünk, mivel, ennyi az egész. Ki kell jelentenem, én nem... mi ez?

Ágak csapódásának a zaja hallatszott hátuk mögül az ösvényről. Woodman visszafelé igyekezett, a sarkában Jordan; olyan sötét volt, majd fölbukott Scott doktornőben.

- John. Hála isten! Figyeljen ide, azonnal vissza kell jönnie. Rickyről van szó. Eltűnt. Bementem hozzá a kabinjába, ahogy mondta, de nem találtam ott. A táborban sincs. Eltűnt.

Nyüzsgött a tábor, de szervezetten. Jordan sápadt volt, de olyan, mint aki menten rosszul lesz, azért tartotta magát. Azonnal rögzítették a fontos tényeket.

A tisztás keleti szélénél dolgozó munkacsapatok megesküdtek rá, hogy Rickyt arrafelé nem látták.

A különféle finom jelzőberendezések, amelyeket az erdő északi felében helyeztek el, vadul visszhangoztak minden emberi mozgást, következésképp az a rész tabunak számított. A készülékek semmiféle mozgást nem észleltek.

Maradt tehát dél és nyugat. Déli irányban vagy nyolc mérföldnyire húzódott az erdő, megszakítatlanul a nagy folyamig. Nyugatra fél mérföldnyire terjedt az erdő, elég rendesen földerítették már, aztán jött a Nagy Vetődési Árok.

- Arra menni értelmetlenség. - Jordan a pálcájával az Árokra mutatott a térképen; mintha nagyon messziről látná magát, a keze nem reszket. - Nem vezet sehova.

Csak egyetlen hely lehet, ahova igyekszik, ha van egyáltalán ésszerű terve, mégpedig az Első Lépcsőhöz, a parton. Csak egy úton juthat oda, mégpedig úgy, hogy lemegy a folyóhoz, a folyón pedig fatörzseken letutajozik, láttunk belőlük eleget, ahogy jönnek lefelé, amikor a parton voltunk.

- De hát a zuhatagok - mondta valaki.

- Van rá okunk föltételezni, hogy Ricky tud a zuhatagokról? - Verítékcsöppek jelentek meg Jordan homlokán. Senki sem válaszolt. - Meg kell találnunk, mielőtt a zuhatagos részhez ér. Hacsak nincs valakinek valami más elképzelése arról, hogy merrefelé indult.

Azt aztán már senki sem merte fölvetni, hogy ha Ricky elvakult félelmében menekült el, határozott cél nélkül is kószálhat az erdőben, a fák sötétjében. Déli irányban az ösvények csak mintegy fél mérföldig vezettek, és ha letért róluk, akár százméteres körzetben is vakon tévelyeghet. Megpróbáltak ráállni a nyomkövetőjére, ennek igazság szerint nála kellene lennie, csak hát nyilván kikapcsolta, vagy egyszerűen eldobta.

Hirtelen Penn, a geológus szólalt meg a csoport háta mögül.

- Na és az Árok? Nagyon érdekelte. Hátha megpróbál átkelni rajta.

- Lehetséges - mondta Jordan. - Az Árokban viszonylag könnyű lesz a hollétét megállapítani. Ezért azt javaslom, hagyjuk az Árkot későbbre. Csak egy légjárónk van. Ha az erdőn át tart a Folyónak, könnyen megfogjuk. Két és fél órája, hogy eltűnt. Ha a legrövidebb úton ment, már a folyónál lehet. A légjáró az egyetlen lehetőségünk. Az egész területet megfigyelés alatt tarthatom, és észreveszem, amikor föltűnik a parton. Ha hajnalra nem tűnik föl, visszajövök, és felderítem az Árkot. Ha mégis ott volna, ennyi idő alatt nem történik vele semmi végzetes.

- Két légjárónk van - vetette közbe valaki.

- Csak egy - mondta Jordan élesen. - A másik nem biztonságos.

Az egész csoport nem indult rögtön a vadászatra.

- Eredménnyel kecsegtető útvonal alig néhány akad - mondta Jordan. - Nem engedhetjük, hogy egyszerre kimerüljön mindenki. Lehet, hogy több mint egynapi kutatás áll előttünk. És vannak, akiknek hosszútávú megfigyelést igényel a munkája. - Fölemelt kézzel csitította a tiltakozást. Ha mindnyájuk bevetésével csak egy vagy fél százalékkal is nőne a... csökkenne a Ricky valószínű megtalálására szükséges idő, mindnyájukat kérném. De semmiért sok hónapi munka nem veszhet kárba.

Végül néhány csoport déli irányban vágott neki az erdőnek, egy csoport nyugat felé ment. Jordan kihozta az egyetlen üzemképes légjárót, és elröpült. A tisztásra felállítottak egy automatikus hangjelzőt, mely minden félórában működésbe lépett, ha netalán Ricky csak eltévedt, és keresi az utat visszafelé, aztán sötétedésre villanyfáklyát és fényszórót is.

Ellen Scottot néhányadmagával hátrahagyták tartaléknak. Úgy intézte, hogy beszélhessen Woodmannal, mielőtt elmegy a csoportjával.

- Maga használta a másik légjárót, nem? Mi baja van?

Woodman fintorgott.

- Egy paraszthajszálon múlott, hogy épségben földet értem, jöhettem haza gyalog; a végén terepjáróval hoztuk be. Csúnya foltot találtam az egyik energiatelep felületén, letisztítottam. Vagy ez a baja, vagy nem. Ellenőrző készülékünk itt nincs, amúgy keményen pedig nem próbálta még ki senki. Hagyja békén, Ellen. Ha ezek a szerkentyűk jók, akkor nagyon jók. De ha egyszer makacskodni kezdenek, hagyni kell őket. Az Erdő fölött úgysem

lehet hasznát venni, a Folyónál meg Jordan úgyis észrevesz mindent.

- Na és az Árok?

- De mit keresne ott? Fel volt dúlva, de nem bolond. Ugyan, egész biztos, hogy a támaszpont felé vette útját, nyilván azt hiszi, ha átjut, úgy üdvözlik, mint valami héroszt. Na, ha legközelebb találkozunk, majd adok én neki herocillint.

Ellent vagy egy óráig lefoglalták a különféle laboratóriumi munkák, amiket a járőrbe osztottak helyett kellett elvégezni. Percenként futottak be jelentések rádión, de csak eredménytelenségről. A talaj kőkemény volt. Ha Ricky a tört csapásokon indult el, nem hagy nyomot maga után. És ha nem, elég kicsi ahhoz, hogy elbujkáljon az ágak alatt, ott, ahol a felnőttnek utat kellene vágni. Három lehetőség volt: meglátni a levegőből, megállapítani tartózkodási helyét a rádió segítségével, rábukkanni a fák között. És bármilyen rendszeres volt is a kutatás, tudták, csak a véletlen segíthet.

Az más, ha rájön valaki, hogy merre ment. Jordan úgy gondolta, ő rájött.

Ellen nyugtalanul ődöngött a táborban. Ugyan mit csinálhat Ricky? A szobájából nem hiányzott semmi; minden segédeszköz nélkül vágott, neki az útnak?

Benézett a konyhába. Barney az élelmiszerraktárban tett-vett, igen rosszkedvűen. A járőrökkel akart tartani, de leszavazták.

- Hallja-e, Barney - kérdezte Ellen felvillanyozva -, vitt magával Ricky ennivalót?

- Épp ezt akarom megtudni én is, Miss. Kétszersült, az mintha hiányozna. Vagy ő csapta meg ma délután, vagy más. És azt hiszem, az egyik víztartály is hiányzik, talán valamelyik járőrcsapat vitte magával.

- Azt már nem - mondta Ellen élesen. - Épp elég patak esik az útjukba, nem szólva a levélcsészékben levő tavacskákról. Csak kulacsokat vittek.

- Az egyik víztartály hiányzik - ismételte Barney csökönyösen -, nem pedig az egyik vizeskanna, épp ezt akarom mondani, Ricky kannát nem vihetett, mert a kannákat számon tartom. A víztartókat nem tartom számon. De Ricky egy ilyen tartállyal nem is bírna el - tette hozzá mogorván. - Hacsak félig tele van, sok neki, aztán meg ő is tud a patakokról, akárcsak mi. Így megy ez itt, és lám, ez van belőle. Egyszerűen semmit nem lehet ellenőrizni, és...

De Scott doktornő már nem volt ott. Töprengve várakozott, míg a nyugati őrjárat vissza nem tért.

- Igen, elnéztünk az Árok felett - mondta a vezető rosszkedvűen. - Mint a fene, olyan, valóságos hőcsapda. Remeg és fátyolos a levegő fölötte, húsz méterre, ha el lehet látni. Szerintem föntről sem lehet látni semmit, esetleg majd ha az árnyék megnyúlik kicsit, de még nem nagyon. Ha most föléje repülne, Jordan nem látna semmit. Különben is, mit keresne az a kölyök abban a kemencében?

Ellen elfordult. Miért ment volna Ricky arrafelé? De miért vitte volna el azt a nagy vizestartályt, ha nem akart víztelen sivatagba

menni? Persze ha ő vitte el. De hát a tudományos munkához volt elég konténer raktáron.

Rickyt érdekelte az Árok, ez bizonyos. Tegnap kérdezősködött róla - az utóbbi időben igazán ritkaságszámba ment, ha érdeklődött valami iránt.

De most rosszak a látási viszonyok az Árokban. Ha majd az árnyék egy kicsit megnyúlik...

Jordan jelentkezett a rádión. Az utóbbi másfél órában föl-alá repült a Folyó meg a szomszédos Erdő fölött. Ricky négy órája tűnt el.

Három óra hossza napfény volt hátra.

A helyzet két óra múlva sem változott. Az erdőt kutatók számára ez egyre ment; napfénynél is lámpával kellett dolgozniuk. Jordan azt javasolta, ő még a levegőben marad - egyik vagy másik hold világít majd az éjszakában.

Egyórányi napfény volt hátra.

Ellen Scott meghallgatta a jelentést, meg a többi járőr jelentését. Aztán határozott léptekkel oda ment, ahol a másik légjárót parkolták. Ott találta a csoport egy másik tagját, sötéten tűnődött...

- Menjen innen, Phil - mondta szigorúan.

- A fene enné meg, hetvenöt százalékig biztos, hogy a szerkentyű jó. Nem azt mondta Woodman, hogy rendbehozta rajta azt a foltot? - De azért engedelmeskedett. - Mi a jó Űrnek hozta ide ezt a kölyköt Jordan?

Tíz perc múlva - miután teljesen lelombozódva összeszedegette egy ital kellékeit -, mint akit puskából lőttek ki, rohant elő a kabinból, még épp idejében, hogy elgyönyörködjön benne, amint a légjáró kecsesen és könnyedén a levegőbe emelkedik, és eltűnik nyugat felé.

Bár hosszabbodtak az árnyak, az Árok olyan volt, mint egy kemence. A tartályban a víz megforrósodott. Ricky meg Nagykard egy hordalékkő árnyékában ültek az alig valamivel hűvösebb földön, és a bal kézre eső erdőt szemlélték tűnődve - nem azt az ismerős erdőt, hanem az idegen fákat a távolabbi szélen.

Nagykard guvadt szeme nem árulkodott érzelemről, de Ricky megérezte Nagykardban a föl-fölbuzgó kíváncsiságot. Nagykard szinte már nyúlt az új folyók, új fa-hegyek, új, napsütéses, meleg tisztások után. Ami Rickyt illeti, ő csak a hátralevő két mérföldre tudott gondolni.

Kétségbeejtően rosszul számolt, amikor felbecsülte, mennyi időbe telik a nyolcmérföldes út a görgeteg sziklák között, amelyek olyan forrók, hogy a keze sem állja, a csúszós kavicsokon; két mérföldet sem sikerült óránként lehúznia. De most már menni kell. Fölrázta magát, Nagykardot megint a vállára ültette, belebújt a tartály hevederébe; nem volt már fele olyan nehéz sem, de azért érezte a súlyát.

Néhány vontatott lépést tett, amikor háta mögül árnyék esett rá, és fölötte megállapodott a légjáró.

Ricky értelmetlenül futni kezdett, Nagykard sem lelkesedett a zötyögésért, meg a víz is lötyögni kezdett a hátára. A légjáró árnyéka vagy száz méternyit előrefutott, és a szerkentyű ereszkedni kezdett, mintegy embermagasságban megállt. Ricky irányt változtatott. Hallotta a görgetegsziklák közt visszhangzó kiáltást, de agyában a kétségbeeséssel vegyes megkönnyebbülés még hangosabb visszhangot vetett.

- Állj meg, Ricky, és beszélj! Akármiről van szó, segítek neked! Kár elfutni! Érintkezésbe lépek az apáddal, és húsz perc múlva itt van a másik légjáró egy csomó emberrel. Állj meg. Figyelj ide, légy szíves...

Egy pillanatig még visszhangzón a kiáltás, de a gondolat megszakadt.

Scott doktornőt forró vörös köd röpítette, majd letette egy tűz mellé. A tűz nagyon forró volt, kőtűzhelyből áradt a hőség. Értelmetlen zagyvaság. Meleg víz locsolta az arcát, mormoló hangok, kettő.

- Megütötte a fejét. Ennyi az egész. Elájult. Perceken belül magához tér. Akkor majd hallani fogod. Nem, nem alszik, vagyis nem egészen. Mi történt? miért nem...

A másik hang távoli, kíváncsi mormolás volt csupán; aztán ingerültség vegyült belé.

Ellen emlékezett, görgetegsziklák között rohan, megcsúszik a lába. Bizonyosan megütötte a fejét, amikor elesett; annyi bizonyos, hogy fáj is, de miért csinálta?

Kinyitotta a szemét.

Ricky aggódó arca függött az övé fölött, vizet csorgatott tenyeréből a homlokára. Mellette egy...

Ellen pislantott, majd lecsukta a szemét.

- Scott doktornő, kérem! - Ricky hangjában aggodalom csengett. - Megsérült?

- Elkábultam - mondta Ellen bágyadtan. - Az hova lett?

Ricky arcán kétely és egyéb érzéknek, kész tanulmány. Ellen megérintette kezével a fájó pontot hátul a koponyáján, és óvatosan felült.

- Ki vele, Ricky - mondta erélyesen. - Kivel beszélgettél?

- Hangosan? - kérdezte meglepetten, - Persze, hát ezért nem értette!

Ellen megint lehunyta a szemét.

- Én kaptam agyrázkódást - szögezte le -, nem te. Ki nem értette?

- Hát igen - mondta Ricky kétkedőn -, a neve Nagykard. Azaz valami ilyesmi. Épp most mondja egyébként, hogy visszajön.

Ellen megint kinyitotta a szemét. Pillantását Ricky jobb füle tájékára szögezte. Inas, fekete kéz kapaszkodott ott gyöngéden, négy hosszú, sokpereces ujjal. Vékony kar lopakodott be a látómezőbe, amely becsatlakozott valamibe, egy középnagyságú, feketére sikeredett krumpliszerűségbe. Ezen ingott a fej, istenes tojás nagyságú volt. Jó részét két egyenletesen fénylő,

világosszürke szem foglalta el, a résnyi pupillák kidagadtak. A szempár ünnepélyesen guvadt Ellenre.

Most újra tudatáig ért az a kíváncsi, távoli, szavakba nem tördelhető mormolás.

Ellen mélyet lélegzett.

- Ricky, ezt a... barátodat miért hoztad ide?

Ricky őszinte pillantása az arcán függött.

- Az én ötletem volt, nem az övé, Scott doktornő. Oda akartam eljutni vele, abba az erdőbe. Az Árok másik partjára.

- De miért?

Ricky a fejét ingatta.

- Nem azért. Az én ötletem volt, mondom, nem Nagykardé. Nem... nem hipnotizált, nem. Barneyval sem csinálta volna, ha eszébe jut más megoldás. És nekem most már el kell oda jutnom.

Ellen felült és rámeredt.

- Jól van, Ricky. Ide hallgass, el kell mondanod az okokat. Ha jók... szóval, az apáddal tudatnom kell, hogy nincs semmi bajod. De azt nem mondom meg neki, hogy hol vagy. Elviszlek az erdőbe, aztán vissza. Ehhez mit szólsz?

Ricky megkönnyebbült sóhajt eresztett meg.

- Igen - mondta. - Jordan-Apa nagyon aggódott?

- Aggódott? Ide hallgass, csináljuk gyorsan. Én mindenképpen hívom őt tíz perc múlva. Mit keresel itt?

Ricky sóhajtott, egy pillanatra behunyta a szemét. - Tulajdonképpen a medúzák adták az ötletet - mondta. - A hímnemű medúzák a tóban.

A légjáró befejezte az ötödik menetet a folyó fölött a tengerig; most fölfelé tartott a zugokig, ahol a sokféle növénytutaj szétomlott, és új formákba rendeződött. A látványtól Jordan szíve majd kiugrott a mellkasából, ahogy ott lebegett fölöttük, majd folytatta útját tovább fölfelé addig a legtávolabbi keleti pontig, amit kijelölt magának.

Nem volt értelme az erdő fölé repülni; rájött, hogy még a kutató járőröket sem veszi észre, amikor pedig tudta, hogy épp fölöttük lebeg. A Folyó volt az egyetlen reménység.

Lassan ideje lesz leadni a következő jelentést. Keze már a rádió gombján volt, amikor a hangszóró életre kelt.

- Minden járőrnek. John Jordan, kérem, jelentkezzék. Hall engem?

Jordan torkán reszelős károgás tört fel. - Hallom. Ricky?

- Biztonságban van. Velem. Mindenki térjen haza. De figyelem. Rickynek oka volt rá, hogy úgy menjen el, ahogyan elment. Dolga van, és még nem végzett vele. Ezért nem mondom meg, hol vagyunk.

Jordan ordított valami érthetetlent, de Ellen hangja letorkolta.

- Fontos dolga, John. Azt nem tudom, hogy eredménye lesz-e, de lehetőséget kell adnunk neki, hogy kipróbálja. Nyilván ki tudná deríteni, hol vagyunk, de kérem, ne jöjjön. Érti?

- Valóban nincs semmi baja? És magának sincs, Ellen?

- De mennyire nincs semmi bajom. Itt maradunk egész éjjel. Valamikor holnap reggel érkezünk. Igen, és Ricky azt mondja - egy pillanatra elhallgatott -, Ricky azt mondja, nagyon sajnálja, hogy ennyi izgalmat okozott magának, becsszavára, de a dolog sürgős volt, és kéri, nehogy valami kárt okozzanak a Fában. - Pillanatnyi csönd. - John, csak nem csinált vele valamit?

- Nem, dehogy.

- Ne engedje, hogy bárki csak hozzá is érjen. Jó éjszakát, John. Aludjon jól.

- Ellen...

A hangszóró kattant, csönd lett.

A légjárókban szükség esetén lehetett aludni, de légkondicionálót nem építettek bele. Ellen érezte, hogy fején a borogatás rég nem hideg, és keservesen irigykedett Rickyre, aki ilyen körülmények között aludni tudott. Néhány méterről két halvány fényű, gomb nagyságú felület jelezte, hogy Nagykard némán ül és figyel, mást sem tett, mióta lefeküdtek. Ellen azon kesergett, miért nem volt annyi esze, hogy a hűtőszekrény mellé feküdjön, akkor most vehetne ki hideg vizet, és mégsem kellene sajgó fejét fölemelnie.

A két szürke gomb elmozdult. Érezte, kis, erős ujjak huzigálják a borogatást. Megemelte egy kicsit a fejét, a kötést kihúzták alóla. Halk surranás hallatszott, kattant a hűtőszekrényajtó, pompás hűvösség csapta meg. Néhány perc múlva gyönyörűségesen hideg borogatás pockolta föl gyöngéden a fejét. Kártyás ujjak bogáncspihe-tapintását érezte a nyakán.

- Köszönöm - mormolta, és mivel eszébe jutott, gondolatban elismételte - Köszönöm, Nagykard.

Hajnalban továbbrepültek, a légjáró a szikla tövében ereszkedett le a görgetegkövek közé. Ellen és Ricky kiültek mellé, dideregtek egy kicsit a reggeli hűvösségben, várakoztak.

Ellen Ricky feszült arcát nézte. Nem értheti világosan a Nép idegen tagjait, gondolta, de nyilván le tudja tapogatni jelenlétüket.

- Milyen érzés? - tört ki Ellenből hirtelen.

- Hallgatni a gondolatokat? - Ricky fontolgatta a választ. - Olyan érzés, mintha gondolkodna az ember. Tulajdonképpen nemigen lehet megmondani, melyik gondolat a sajátja, melyik a másiké - csak ha a gondolatot irányították. Ezért volt olyan nehéz.

- Értem - sóhajtotta Ellen. Mi lesz a sorsa Rickynek a Földön? Egy igazi telepata nem illik bele a földi dolgok rendszerébe.

- Mindig összevissza csipegettem föl a gondolatokat - folytatta Ricky -, és még csak nem is tudtam róla mindaddig, amíg meg nem tanultam kiszűrni őket. Körvonaltalanul lappangtak gondolataim mögött. Tudja, mit, én azt hiszem, a nagy gondolkodók nem lehetnek telepaták, vagy ha mégis azok, rögtön megtanulják kizárni mások gondolatait. Most, hogy megtanultam, már én is sokkal világosabban gondolkodom.

- Vagyis most már nem fordulhat elő, hogy lehallgasd mások gondolatait? - Ellen kezdett felbátorodni.

- Nem. Most már csak irányított gondolatokat fogadok be. Eszem ágában sincs lehallgatni bárkit is, rém kínos.

- Légy ebben állhatatos! Nem hiszem, hogy emberi lénynek jót tenne a zabolátlan gondolatolvasás.

- Nem is. Tudja, mit, szerintem kétféle kommunikációs lehetőség alakult ki a fejlődés során, egyik a telepátia, másik az érzékekkel való kommunikáció, és aki jártas az egyikben, fejletlen a másikban. Én soha nem leszek olyan jó a gondolatátvitelben, mint a Nép, az én agyam másképp működik. De arra elég jó leszek, hogy a tudományos kutatást szolgáljam vele. Az a tervem - Ricky megragadta társa karját, és előremutatott.

Ellen felnézett a szirtre. Mintegy tíz méter magas volt, csak egynéhány arasznyi párkány törte meg a meredekségét. Imitt-amott fekete lombozat borította.

- Ott - suttogta Ricky. Tojás nagyságú, fekete fej bukkant föl óvatosan, egy fekete fej, amelyben szürke szemek csillogtak.

- Ő jött vissza? - suttogta Ellen. - Akkor hát föladta a reményt?

Halk surrogás hangzott a levelek közül. Ricky mind fájdalmasabban szorította Ellen karját. Az első mellett fölbukkant egy másik fekete fej.

- Tetszik tudni - mondta Ricky szorongva -, igazából nem hittem én, hogy csak,úgy fogják magukat, és kiirtják a Fát, de biztos azért nem voltam benne. Aztán meg valamiért mindenki dühös volt rám, nem tudtam, hogy meghallgatnának-e.

- Ami engem illet - mondta Woodman -, nekem volt olyan pillanatom, amikor, ha van nálam lángszóró, leradírozom a Fát.

- Egyszóval a biztonság kedvéért csináltad – mondta Jordan.

- Igen, mert ha találunk másik Fát, a faj fönnmarad. Úgy terveztük Nagykarddal, hogy majd, később, maguktól kérünk segítséget... az Utazáshoz, persze... de aztán meg az jutott eszembe, jobb, ha azonnal nekivágunk, hátha később nem lesz rá lehetőségem. Úgy gondoltam, jobb, ha mutatom, mintha mondom.

- Nagykard nem jön el? - kérdezte valaki. Az egész expedíció, Barneyt is beleértve, egy x-lábú, négyszögletes asztal mellett ült a tisztás közepén. Ricky bólintott.

- Mihelyt fölkészültünk a fogadására, azonnal - felelte. - Akár most mindjárt. De azt mondja, ha egyszerre túl sokan gondolnak rá, az fáj neki, ezért, ha jelet adok, tessék beszélni.

- Miről? - kérdezte Cartwright.

- Bármiről. Az égvilágon bármiről. Hívjam?

Félpercnyi várakozásteljes csönd támadt. Aztán szöcskekönnyedén Nagykard röppent el Ellen feje fölött, és kis billenőssel landolt az asztalon.

Egyszerre hajoltak előre a fejek, a pillantások rászegeződtek. Nagykard fölült, rájuk vetette halvány, guvadt szemét. Aztán...

Kínos, kellemetlen érzés hasított legtöbbjükbe, amíg Ricky nem intett. Pillanatnyi csönd támadt, nem beszélték meg, ki kezdje, aztán valaki mondott valamit az időjárásról, a statisztikus a

szorzótáblát mondta föl, Jordan csatlakozott motyogásával a kórushoz: „Volt egy brillős, a csúszbugó." Csak Ricky hallgatott.

- Azt mondja, sorba jár mindenkit, de a többiek folyton beszéljenek - tolmácsolta tüstént Ricky. - Aki akarja, kérhet tőle ezt, azt, megcsinálja.

Nagykard ünnepélyesen körüljárt az asztalon, mindenki elé leült néhány pillanatra, kiterjesztette hártyáját, megfordult, hogy hátulról is szemügyre vehessék, aztán továbbhaladt.

- Ő az - mondta Barney, amikor odaért hozzá -, de mivel szúrt meg?

Nagykard hosszú keze lapos combjára csapott, s már a feje fölött is volt a hatcentis, szürke, lapos tőr. Aztán Barney felé döfött vele, aki savanyú képpel tapogatta a hegyét.

- Ez ám a kard, mi? - motyogta Woodman. - Váladékukból képzik, igaz, Ricky?

- Azt hiszem, de sosem kérdeztem.

Woodman hosszú sóhajt eresztett meg.

- Ilyesmiről - mondta - mindeddig csak ábrándoztak a biológusok.

Nagykard hirtelen az asztal közepére szökkent.

- Elfáradt - mondta Ricky. - Azt mondja, egyik nap majd küld valaki mást maga helyet. - Ricky nem tudott elnyomni egy ásítást, miután Nagykard leszökkent az asztalról, átszökdécselt a tisztáson, be az erdőbe. Tegnap nehéz napja volt, ma korán kelt, és az egész nap merő izgalomban telt.

- Nem hallhatnánk végre összefüggően az egész mesét? - kérdezte hirtelen a statisztikus. - Maguk így hézagosan is értik a biológiai magyarázatot, de én nem. Gondolom, Ricky a faj nőstényeit kutatta fel, eddig világos, de a többi érthetetlen számomra. És hogyan szakadtak el egymástól?

- Elmondom én - szólt közbe Jordan a bóbiskoló Rickyre pillantva. - Ricky majd kisegít. Nagykard és népe értelmesen cselekvő ivadékai egy organizmusnak, mely voltaképpen egy nagy Fa. Ivartalanul, bimbózással szaporodnak a Fa toktermésében. Úgy körülbelül egyesztendős korukban ellenállhatatlan kényszer űzi őket, hogy átkeljenek az Árkon. Nem tudják, miért, és nyilván nem is jutott át senki közülük. Rickyben felötlött, hogy a nemzedékváltás mögött valamiképpen ivaros szaporodás lappanghat. Nagykard Népe nem önmagát reprodukálja, egyszerűen kibúvik a Fából. Ricky tehát arra gondolt, léteznie kell egy másik Fának az Árok túlsó partján, amely nőstényeket költ. És amikor én, elég ostobán, Woodman tapasztalatán felbőszülve meg akartam semmisíteni a Fát, ő úgy gondolta, egyszerűen nekivág az útnak, hogy legalább a faj életben maradjon. És örömmel mondhatom, igaza lett - ugyanis megtalálta őket.

- Azt akarja mondani - szólt bele Cartwright -, hogy a Fa az elmúlt tizenötezer évben csak ivartalan nemzedékeket hozott?

- Nem szükségképpen - válaszolta Woodman. - Kezdetben több Fa is lehetett az Árok innenső oldalán, és ez a Fa egy kis populáció utolsó nemzedéke lehet. Valahogyan elszakadt a többitől, a

szigorúan csak nyugatra irányuló vándorlás legalábbis ezt látszik bizonyítani.

- Vagyis a másik Fa, amely nőstényeket hoz, a túloldalon van?

- Odaát két nőstény Fa van, meg három hímeket szaporító, de ezek közül kettő már nagyon öreg, kevés az ivadékuk. A magjuk terméketlen legalább ötven nemzedék óta. Valószínű, hogy igen kevés egyed éri el az ivarérett kort megfelelő időben. De egy kereszteződés megmentheti a fajt.

- Vagyis mi a teendő? - kérdezte a statisztikus. - Átfuvarozzuk őket? És mi lesz velük, ha mi elmegyünk innét?

- Azt már nem - mondta Jordan. - A kelleténél jobban nem avatkozhatunk az életükbe. Ebben a folyamatban az a tragédia, hogy az Utazás a Nép biztos pusztulását jelenti. Tizenkét mérföldet tűző napsütésben, víz nélkül nem bírnak ki. A terv az, hogy zöld hidat létesítünk - pontosabban fekete hidat - a vándorlási útvonalon. Tiven majd megvizsgálja a lehetőségeket.

Tiven felnézett a logarlécéről.

- Egyszerű, mint a pí - mondta vidoran. - Ha az Első Lépcsőről kapunk egy földgyalut, egy hét alatt kész a csatorna, kell persze egy betonkeverő is; a sivatag felé tartó búvópatak meg van elég. Csak megfelelő irányba kell terelni valamelyiket, és amíg a növényzet megsűrűsödik a partján, ez egy-két esztendő, meg kell akadályozni az erős párolgást.

Csöndesen patakzott a beszélgetés. Ricky feje az asztalra bukott, s már aludt is.

Jordan az Árok szegélyén állt, nézte a Tiven tervezte patakembriót. Partjára facsemetéket ültettek az odaszállított termőtalajba, a vesszők már gyökeret vertek. Pörgő árnyékolók védték őket ebben a korai szakaszban, meg a patakot is, a gyilkos párolgástól, pillanatnyilag eléggé gépezetszerű volt az egész, de néhány év múlva erre már nem lesz szükség; úgy tervezték őket, hogy később porrá essenek szét, hogy ne maradjanak ott, ha az expedíciónak el is kell távoznia. Hiába, a silány konstrukciónak is megvan a maga haszna.

Kissé oldalt a Nép két fia szökkent le a szikláról; a csatornapart árnyékában tűntek el.

- Az Utazásra indulnak? - kérdezte Ellen Scott.

- Nem hiszem. Rendszerint magányosan vágnak neki. Hanem azt hiszem... oda nézzen!

Már négyen voltak a csemetesor elején. Nyilván az előbbi kettő meg még egy pár; az utóbbiak egymás kezét fogták, nyakukban valami járomszerűség, ezzel vontattak egy hosszú tokot. Az Erdő innenső feléből valók kézen fogták a jövevényeket, és fölsegítették őket a sziklára.

- Itt látható a maga talaj vizsgálati jelentésének az eredménye vagy a következménye, ahogy tetszik – mondta Jordan. - Woodman állítja, hogy azért terméketlen a túloldal, mert a maroknyi

termőtalaj kimerült. Azon tűnődöm, mi fejlesztette ki értelmüket: a megfelelő talaj felkutatása, a csemetegondozás, vagy mindkettő?

A két bevándorló fölért a sziklapárkányra. Segítőikre szinte ügyet sem vetettek, s azok nem is várták el tőlük. A vontató pár lassan tovább haladt, meg-megtorpantak, a talajt vizsgálták. Ellen lába mellett megálltak, óvatosan kaparásztak.

- Ne itt, kis buták - mormogta Ellen. - Beljebb.

Jordan mosolygott.

- Van idejük bőven. Egy ilyen pár Barney széke alá ásta el a toktermést, Barney majd beleőrült az igyekezetbe, hogy agyon ne tapossa őket, végül elhurcolkodott onnan.

Néha hetekig tart, míg alkalmas helyre találnak.

- Fajfenntartás - mondta Ellen tűnődve. – Számomra ez a szó mindig elég közömbösen csengett.

Jordan bólintott.

- Gondolom, így: Csinálja, aki akarja. Hozzászoktam a gondolathoz, hogy az ember vagy űrkutatással foglalkozik, vagy... miért, a fajfenntartás is van olyan jó szó, mint a többi. Csak hát a kettő együtt nem megy.

- Én is így gondoltam valaha.

- Igaz is volt, valaha. Változtak a dolgok, az utóbbi időben elég észrevehetően. Egyre több ember szervezi úgy az életét, hogy java részét nem a Földön fogja tölteni. Hamarosan megjelenik egy olyan nemzedék, amelynek már egyáltalán nem a Föld lesz az igazi otthona. Gyerekek nőnek fel, akik nem földi iskolába járnak, nem földi játszótereken játszanak, nem földi sztereót néznek...

- Azaz nem kínozza meg őket a fejlett társadalom áldásözöne?

- Bezony. Maga hol áll ebben az ügyben? Vagy... Miért is kerülgetem a kérdést? Ellen Scott, hajlandó feleségül jönni hozzám?

- A faj szaporítása végett?

- Egy nyavalyát. Hajlandó feleségül jönni hozzám?

- Mit szól hozzá Ricky?

- Ricky - mondta Jordan - tapintatosan tudomásomra hozta, hogy szerinte a mi házasságunk igen megfelelő lenne.

- Szerinte ám a fenét! Hanem...

- Gondolatolvasásról szó sincs. Ha mindenki más tudja, hogy szeretem magát, ő miért ne tudná? Ellen... mondtam az előbb, hogy kérem?... hajlandó hozzám jönni feleségül?

Csönd támadt. Jordan elkeseredett. Nincs joga ennyire biztosra menni. Ellen tíz esztendővel fiatalabb nála, nagy karrier előtt áll, meg kell gondolnia, ő már elfuserált egy házasságot, van egy kamasz fia is. Félreértve a rokonszenvet, ajtóstul rontott a házba. Hülyét csinált magából, nem vitás.

- Tehát? - szólalt meg végül.

Ellen fölnézett rá, mosolygott.

- Csak épp próbát tettem. Mivelhogy egy telepatának nem biztos, hogy jó felesége lennék. De hát, kedvesem, te nem vagy telepata, a legkevésbé sem. Persze hogy hajlandó vagyok.

Ricky, Nagykarddal a vállán az egyik ösvényen baktatott a napsütésben. Látta, hogy az apja meg Scott doktornő karonfogva

térnek vissza a táborba. Elégedetten bólintott. Legfőbb ideje. Jordan-Apa talán abbahagyja végre a fejlógatósdit, és a változatosság kedvéért nekiáll dolgozni. Ott van nála az analizátorban Ricky meg Woodman jelentése a Nép biológiájáról, és két hét óta esze ágában sincs még csak belekukucskálni sem, pedig tele van rém érdekes dolgokkal.

Ricky egy pillanatra eltűnődött, milyen érzés lehet ennyire belebonyolódni egy másik életbe. Idővel majd maga is tapasztalni fogja, nem vitás. Persze, annak aztán olyan valakinek kell lennie, akit a valóságos dolgok érdekelnek, nem olyan földhözragadt lénynek, mint szegény Gora.

Most tizennégy éves, előtte a Világegyetem, tele gyönyörűséggel.

Nagykard Ricky vállán a figyelőpontjáról észrevette a termőtokot vontató párocskát. Látta, hogy ez bizony megtermékenyített tok - a belsejéből már jelzések érkeznek. A pár egyik tagja régi barátja az Árok innenső feléről - de hiába szólna hozzá, annak az agya bezárult most. Elindulni az Utazásra, párt találni, gondozni a csemetét - ez az egész folyamat titok volt Nagykard előtt, abban az értelemben persze, hogy elképzelni sem tudta, milyen érzés lehet mindez. Pillanatnyilag nem is nagyon érdekelte. Van még hátra majdnem egy éve, ezalatt sok mindenre rájöhet, főleg a Nagyokkal kapcsolatban, akik most, hogy megszelídítette őket, igyekeznek hasznossá tenni magukat, ezt akarja ő élvezni a jelen pillanatban, nem pedig az Utazáson spekulálni, meg hogy milyen érzés, amikor benne van valaki.

Mert ha eljön az ideje, megszólal a hívás is, és akkor majd ő is nekivág a kis folyó mentén az Árok távoli partjának, ahol az Idegenek élnek, és akkor majd úgyis megtud mindent.

Robert F. Young

SZEPTEMBERI NAP

A kirakatban a cédulán ezt olvasta:

ELADÓ: TANÍTÓNŐ - ALKALMI VÉTEL

s apróbb betűkkel:

Főz, varr, minden házimunkához ért.

Danbynek iskolapadok, radírok, őszi levelek jutottak az eszébe; és könyvek, álmok, nevetés. A kis ócskásbolt gazdája vidám dirndlibe öltöztette a tanítónőt, piros szandált húzott a lábára; s most ott állt a dobozban, mint egy életnagyságú baba, és várta, hogy valaki életre keltse.

Danby tovább akart menni a tavaszi utcán, a parkolóhoz, ahol Buick Minijét hagyta. Laura valószínűleg feltárcsázta már a vacsorát, most ott hűl az asztalon, és Laura iszonyú dühös lesz, ha ő megint elkésik. De Danby csak állt, állt, magasan, vékonyan; ifjúságát még nem hagyta egészen maga mögött, még ott lappangott sóvár, barna szemében, még látszott belőle valami az arca kerekségén. Bosszantotta a gyámoltalansága. Hisz ezerszer is elment az üzlet előtt, útban a parkolótól az irodáig, vissza az irodából a parkolóig, és most először állt meg, és bámulta a kirakatot.

De hisz most először lát olyasmit a kirakatban, amire szüksége van!

Danby megpróbált szembenézni a kérdéssel. Hát csakugyan szüksége van tanítónőre? Aligha. De Laurának kétségtelenül jól jönne valaki, aki segítene a házimunkában, robotszobalányra meg nem telik, és Billynek sem ártana a tévén kívül egy kis korrepetálás, jönnek az év végi tesztek, és...

És... És a tanítónő hajáról eszébe jutott a szeptemberi fény, az arcáról a szeptemberi nap. Szeptemberi pára ülepedett Danby köré, és hirtelen elszállt a gyámoltalansága, és megindult - de nem abba az irányba, amerre eredetileg igyekezett...

- Mennyiért adja a tanítónőt? - kérdezte a boltban.

Odabent száz- meg százféle ócskaság hevert szanaszét.

A fehér üstökű, mazsolaszemű kis öreg boltos maga is olyan volt, mint valami régiség. Danby kérdésének hallatán felragyogott a szeme.

- Tetszik, uram? Igen szép darab.

Danby érezte, hogy arcát elfutja a forróság.

- Mit kér érte? - ismételte.

- Negyvenkilenc dollár kilencvenöt cent az ára, plussz öt dollár a doboz.

Danby nem hitt a fülének. Az ember azt hinné, oly kevés a tanítónő, hogy bizonyára felment az áruk. Márpedig alig egy évvel

ezelőtt, amikor generáljavított tanítót akart venni, hogy segítsen Billynek a tévé-házifeladatban, a legolcsóbbaknak is messze száz dollár fölött mozgott az ára. Még így is rászánta volna a pénzt, de Laura hallani sem akart róla. Hiába, Laura sosem járt valódi iskolába, és nem értette a dolgot.

No de negyvenkilenc dollár kilencvenöt! És még főzni, varrni is tud! Ez ellen csak nem lehet Laurának kifogása.

Mindenesetre az lesz a legjobb, ha meg sem kérdezi.

- És... és jó állapotban van?

A boltos olyan képet vágott, mint akinek a tyúkszemére léptek.

- Uram, tökéletes példány. Generálozott. Vadonatúj elemek, vadonatúj motor. A szalagjai még jó tíz évig prímán használhatók, a memóriabankja minden valószínűség szerint örökké. Kérem, kihozom, tessék meggyőződni.

A doboz csapágyakon gördült, mégis elég nehéz volt megmozdítani. Danby segített az öregnek kihúzni a dobozt a kirakatból, betolni a boltba. Az ajtó mellé állították, ott volt a legjobb a világítás. Az öreg hátralépett, úgy csodálta.

- Lehet, kérem, hogy én régimódi ember vagyok, de én azt mondom, a tele-tanár nem az igazi. Ön, ugyebár, valódi iskolába járt?

Danby bólintott.

- Mindjárt gondoltam. Érdekes, az ilyesmit rögtön észreveszi az ember.

- Kérem, kapcsolja be - mondta Danby.

Az apró nyomógomb a bal fülcimpa mögött lapult. Az öreg egy percig keresgélte; azután apró kattanás hallatszott, utána halk, alig hallható dorombolás. Egyszerre megszínesedett a tanítónő arca, keble hullámzott, kék szeme kinyílt...

Danby keze ökölbe szorult, körme a tenyerébe vájt.

- Mondasson vele valamit.

- Jóformán mindenre reagál, uram - mondta az öreg. - Beszédre, helyzetekre, akármire... Amennyiben megveszi, uram, és nem válik be, tessék csak visszahozni, nagyon szívesen visszaveszem. - Ránézett a tanítónőre.

- Hogy hívják?

- Miss Jones.

Olyan volt a hangja, mint a szeptemberi szellő.

- Foglalkozása?

- Valójában negyedik osztályos tanítónő vagyok, uram, de helyettesítek első, második, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik és nyolcadik osztályban is, azonkívül főiskolai végzettségem van humán tárgyakból. Ezenfelül értek a házimunkához, első osztályú főzőnő vagyok, s ellátok minden apróbb munkát, gombot varrók, harisnyát stoppolok, fehérneműt javítok.

- Persze az újabb modellek többet tudnak - súgta Danbynek az öreg. - Amikor nagy sokára rájöttek, hogy végérvényesen a tele-oktatás veszi át a valódi iskola helyét, mindent beleadtak a modellekbe, hogy legyőzzék a tápszergyárak konkurenciáját. De hát

persze hiába. - Majd a tanítónőhöz fordult: - Legyen szíves, Miss Jones, lépjen ki a dobozból. Mutassa meg, milyen szépen tud járni.

A lány körüljárta a kopott szobát, kis piros szandálja villogott a poros padlón, dirndlije mint egy csokor szivárvány. Azután visszatért az ajtóhoz, és megállt.

Danby alig talált szavakat.

- Rendben van - szólalt meg nagy sokára. - Tegye vissza a dobozba. Megveszem.

- Mit hoztál, apu? - kiabált Billy. - Nekem hoztad?

- De neked ám - mondta Danby. Fölgörgette a dobozt az ösvényen, aztán beemelte az apró tornácra. – Meg anyádnak, örülni fog.

- No, arra kíváncsi vagyok! - mondta Laura, és csípőre tette a kezét. - Jéghideg az étel.

- Majd megmelegíted - mondta Danby. - Vigyázz, Billy!

Átemelte a dobozt a küszöbön, zihált egy kicsit, azután végigtolta a kurta előszobán, be a nappaliba. Azt már tökéletesen uralta egy vörös mezes baseball-csatár, aki a hárommétereS képernyőn terpeszkedett, és épp nagy lelkesedéssel ecsetelte az új 2061-es nyitható tetejű Lincolnette előnyeit.

- Vigyázz a szőnyegre! - kiabált Laura.

- Nyugalom, nem lesz a szőnyegednek semmi baja - mondta Danby. - Lesz szíves valaki elzárni a tévét, hogy legalább a saját szavunkat meghalljuk!

- Majd én elzárom, apu! - Billy már rohant is öles, kilencesztendős ugrásokkal, és lelőtte a csatárt, vörös mezestül, mindenestül.

Danby a doboz tetejét feszegette, és érezte Laura leheletét a nyakán.

- Tanítónő! - sikoltott fel az asszony, amikor végre kinyílt a doboz. - Hogy egy felnőtt ember képes ilyesmit hazacipelni a feleségének! Tanítónő!

- Nem közönséges tanítónő - mondta Danby. – Tud főzni, varrni, és... és mindent. Folyton azt mondod, szobalányt szeretnél. Hát tessék. És Billynek is segít majd a tévéleckében.

- Hogy volt? - Danby most vette észre először, milyen hegyes álla van a feleségének.

- Negyvenkilenc kilencvenöt.

-Negyvenkilenc kilencvenöt! George, te megőrültél! Én mást se teszek, csak kuporgatok, minden centet megnézek, mielőtt kiadnám, hogy végre kicserélhessük a Minit egy új Cadillette-re, te meg egyszerűen kidobod a pénzt az ablakon, és hazahurcolsz egy ócska, használt tanítónőt! Ez talán többet tud, mint a tele-oktatás?! Hiszen ötven éve kiment a divatból!!!

- Nekem ugyan ne segítsen a tévéleckében! - kiabált Billy, és dühösen bámult a dobozra. - Azt mondta a tévétanár, hogy azok a régi android tanítók nem értettek semmihez. És... és verték a gyerekeket!

- Nem igaz! - kiáltott Danby. - Én csak tudom, hisz a nyolc alsót valódi iskolában végeztem! - Laurához fordult. - És nem is ócska,

vedd tudomásul, és nem ment ki ötven éve a divatból, és többet tud a valódi nevelésről, mint az összes nagyokos tévétanár együttvéve! És tud varrni, meg főzni, meg ;...

- Hát akkor talán mondd meg neki, hogy melegítse meg a vacsorát.

- Meg is mondom!

Belenyúlt a dobozba, megnyomta a kis gombot, és amikor a kék szem kinyílt, így szólt:

- Kérem, Miss Jones, jöjjön velem - és kivezette a konyhába.

Repesett a szíve, amikor látta, milyen gyorsan megtanulja Miss Jones, melyik gombot kell megnyomni, melyik kart elfordítani, melyik lámpa mikor gyullad ki. A kihűlt étel egy szempillantás alatt eltűnt az asztalról, ugyanolyan gyorsan ott is volt megint, gőzölögve, forrón, ínycsiklandón.

Még Laura is megenyhült.

- Hát... - csak ennyit mondott.

- Azt elhiszem! - mondta Danby. - Mondtam, hogy tud főzni, igaz? Most aztán nem panaszkodhatsz, hogy nehéz benyomni a gombokat, hogy letörik a körmöd, meg...

- Jó, jó, George, elhiszem.

Megint olyan volt az arca, mint rendesen, persze azért az álla hegyes, de hát végtére épp a finom vonásai tetszettek meg annak idején Danbynek, meg az égő fekete szeme, gyönyörűen festett szája. Csak a keblét kellett egy kicsit felvarratnia, és igazán isteni volt az új arany-vörös tévétoalettjében. Igazán jól választott, mondta magának Danby. Megcsipkedte Laura állat, megcsókolta.

- Gyere, anyu, vacsorázzunk.

Valahogy Billyről meg is feledkezett. Ahogy felpillantott az asztaltól, meglátta, amint a fia ott áll az ajtóban, és gyanakodva bámulja Miss Jonest, aki épp kávét főzött.

- Engem pedig nem fog megverni! - jelentette ki Billy válaszul apja pillantására.

Danby nevetett. Már jobban érezte magát, félig-meddig már nyert ügye volt. A többi majd megjön.

- Persze hogy nem. Na, gyere szépen vacsorázni, kisfiam.

- Igen - mondta Laura -, gyorsan. Mindjárt kezdődik a Rómeó és Júlia a Vadnyugaton, egy percet sem akarok elmulasztani belőle.

- Na jó - mondta Billy. De azért jókora ívben kikerülte Miss Jonest, ahogy kiment a konyhába, és leült az asztalhoz.

Rómeó Montague fürge ujjakkal cigarettát sodort, sombreró árnyékolta ajka közé illesztette, és rágyújtott egy doboz Családi Gyufából. Azután fényes szőrű arabs ménjének fejét a Capulet-rancsó felé fordította a holdfényes domboldalon.

- Jó lesz egy kicsit odafigyelni - monologizált Rómeó. - Ez a Capulet-pereputty, a hitvány juhásznépség görbe szemmel néz ránk, nemes marhatenyésztőkre, s nem átallnának egykettőre lepuffantani, ha módjuk volna rá. Hanem az a bébi, akivel az esti buliba összefutottunk, az megér egy kis csetepatét!

Danby a homlokát ráncolta. Nincs semmi kifogása a klasszikusok modernizálása ellen, de valahogy ezek a forgatókönyvírók néha egy kicsit túllőnek a célon. Laura és Billy élvezetét azonban ez láthatólag egy csöppet sem zavarta. Izgatottan előrehajoltak a tévéfotelban, és lenyűgözve bámulták a háromméteres képernyőt. Talán igaza van a forgatókönyvírónak...

Még Miss Jones is érdeklődve nézte... de hiszen ez lehetetlen, figyelmeztette magát sürgősen Danby. Hiszen ő egyszerűen nem érdeklődhet. Akármilyen értelmesen szegeződik kék szeme a képernyőre, voltaképpen azzal, hogy itt ül, csak az elemeit fogyasztja. Kár, hogy nem fogadta meg Laura tanácsát; ki kellett volna kapcsolni...

De valahogy nem vitte rá a lélek. Kegyetlenségnek érezte volna kioltani Miss Jones életét, ha akár átmenetileg is.

Ej, micsoda ostobaság. Danby ingerülten fészkelődött a tévéfotelban, és ingerültsége csak fokozódott, amikor észrevette, hogy elvesztette a sztori fonalát. Mire megint rátalált, Rómeó épp átugrott a Capulet-rancsó kerítésén, végigsettenkedett a gyümölcsösön, és viruló virágok közt állt egy alacsony erkély alatt.

Capulet Júlia anakronisztikus franciaablakon lépett ki az erkélyre. Fehér tehenészlány- avagy juhászlány-kosztümöt viselt; combtőig érő szoknyát, festett szőke fürtjein széles karimájú sombrerót. Kikönyökölt az erkélyrácson, és lekukkantott a kertbe.

- Te vagy az, Romi? - szólt le.

- Hát ez nevetséges! - szólalt meg hirtelen Miss Jones. - A szöveg, a ruhák, a cselekmény, a helyszín... Mind hamis!

Danby rámeredt. Azután hirtelen eszébe jutott, mit mondott az öreg boltos: hogy Miss Jones helyzetekre is reagál, nemcsak beszédre. Persze ő úgy értette, hogy az öreg a Miss Jones tanítónői hivatásának gyakorlása közben adódó helyzetekre utal...

Danbynek kényelmetlen előérzete támadt. Laura is, Billy is hátat fordított a vizuális csemegének, és hitetlenül bámulta Miss Jonest. Kritikus pillanat volt.

Danby köhintett.

- A darab tulajdonképpen nem „hamis", Miss Jones, csak éppen átírták. Az eredetit ugyanis ma már senki sem nézné meg, és ha senki sem nézi, akkor ki vállalná a bemutatás költségeit?

- De hát muszáj volt mindjárt westernt csinálni belőle?

Danby nyugtalanul pillantott a feleségére. Laura szemében most már nem hitetlenség tükröződött, hanem dühös tiltakozás. Danby gyorsan visszafordult Miss Joneshoz.

- Most a western vonzza a legnagyobb közönséget, Miss Jones - magyarázta. - A tévé korai korszakát idézi fel. A közönség szereti, úgyhogy természetesen a hirdetők ezeket szorgalmazzák, a forgatókönyvírók pedig onnan veszik az anyagot, ahol találják.

- De hát Júlia mint tehenészlány! Hisz ez alpáribb még a legolcsóbb esztrádműsornál is!

- Elég volt, George. - Laura hangja vágott, akár a késpenge. - Mondtam neked, hogy ötven éve kiment a divatból. Vagy kikapcsolod, vagy én megyek el!

Danby sóhajtva felállt. Valahogy szégyellte magát, amikor odament Miss Joneshoz, és megkereste bal füle mögött a gombot. Miss Jones nyugodtan nézett a szemébe, keze mozdulatlanul pihent az ölében, szintetikus orrcimpája egyenletesen pihegett.

Valósággal gyilkosnak érezte magát. Megborzongott, amikor leült megint a tévéfotelba.

- Te meg a tanítónőid! - mondta Laura.

- Elhallgass! - mordult rá Danby.

Nézte a képernyőt, igyekezett érdeklődéssel figyelni a darabot. De nem ment sehogy sem. A következő szám is színdarab volt - egy Macbeth című krimi. Ez sem érdekelte. Lopva Miss Jonesra pillantott: keble elpihent, szeme csukva. Iszonyatosan üresnek érezte a szobát.

Danby végül nem bírta tovább. Felállt.

- Kimegyek, kocsizom egyet - mondta Laurának, és kiment.

Kifarolt a Buick Minivel a garázsból, végigment a kertvárosi utcán, be a körútra, és folyton azon törte a fejét, miért van rá ilyen hatással egy használt tanítónő. Tudta, hogy ez több puszta nosztalgiánál, habár az is közrejátszik benne - nosztalgia a szeptember, a valódi iskola után, meg amikor bement szeptemberi reggeleken az osztályba, és a tanítónő abban a pillanatban, hogy becsengettek, belépett, és már ott is állt a tábla előtt, és azt mondta:

- Jó reggelt, gyerekek. Ugye, ilyen szép időben jólesik a tanulás?

Pedig ő sem szerette jobban az iskolát, mint más kölyök, de tudta, hogy a szeptember mást is jelent, nemcsak tankönyveket meg őszi álmokat. Valamit, amit útközben elhagyott, valami meghatározhatatlant, megfoghatatlant, valamit, amire most olthatatlanul sóvárog...

Danby lassan vezette a Minit a körúton, kanyarogva tért ki a suhanó kocsiköltemények útjából. Amikor befordult a Fred bátyóhoz vezető mellékutcába, látta, hogy a sarkon új büfé nyílt. Hatalmas tábla hirdette:

VIRSLI ROSTON - kóstolja meg!
VALÓDI virsli VALÓDI tűzön!
Nyitás HOLNAP!

Elhajtott a büfé mellett, beállt Fred bátyó parkolójába, kilépett a csillagos tavaszi éjszakába, és bement az oldalajtón. Zsúfoltság volt odabenn, de sikerült üres fülkét találnia. Bedobott a perselybe egy huszonöt centest, és sört tárcsázott.

Az adagolónyíláson kibújt a pergamenpohár, és Danby rosszkedvűen kortyolta az italt. Nyomott volt a levegő, a fülkében még ott érzett az előző vendég italának szaga - szintetikus bor lehetett, gondolta Danby. Végigfutott az agyán a gondolat, hogy vajon milyen is lehetett az régen, mikor még ismeretlen volt a kocsmai fülke, és az ember ott támaszthatta a pultot a többi vendég között, nézhette, ki hogy rúg be, azok meg nézték, ő hogy issza le magát. Azután gondolatai visszatértek Miss Joneshoz.

Az adagolóautomata fölött apró képernyő volt, alatta a következő felírás:

SOK A GONDJA?
KAPCSOLJA BE FRED BÁTYÓT, A CSAPOST!
Ő MEGHALLGATJA MINDEN BÚJÁT-BAJÁT!
(3 perc mindössze 25 cent!)

Danby becsúsztatott egy huszonöt centest a megfelelő résbe. Kis kattanás hallatszott, a pénzdarab beleesett a „visszajáró pénz" feliratú tartóba, és szalagról megszólalt Fred bátyó hangja: „Foglalt vagyok, pajtikám. Egy perc, és hallgatlak."

Egy perc és még egy sör után Danby újra próbálkozott. Ezúttal kivilágosodott az adó-vevő ernyő, és megjelent Fred bátyó rózsás, derűs ábrázata.

- Hello, George. Hogy vagy?
- Köszönöm, jól, Fred. Mondjuk... elég jól.
- De azért lehetnél jobban is, igaz?

Danby bólintott.

- Ahogy mondod. Úgy, ahogy mondod, Fred bátyó.
- Lenézett a kis pultra, ahol ott árválkodott a söröspohár.
- Én... vettem egy tanítónőt, Fred - nyögte ki.
- Ta-ní-tó-nőőt?
- Igen, belátom, elég furcsa ilyesmit venni, de gondoltam, a srácnak elkelne egy kis segítség még a tévé mellett - nemsokára tesztek lesznek, és tudod, mi van, ha a srác rossz választ küld be, nem nyer díjat. Aztán gondoltam, még a... ez nem közönséges tanítónő, Fred. Azt gondoltam, segíthet egy kicsit Laurának a házimunkában. Meg minden...

Elhalt a hangja, ahogy a képernyőre nézett. Fred bátyó komolyan ingatta fejét, rózsás tokája csak úgy rengett belé. Azután:

- Ide hallgass, George. Dobd ki azt a tanítónőt. Hallod, George? Hajítsd ki. Ezek a robottanítónők éppen olyan komiszak, mint a régimódiak voltak-már az igaziak, úgy értem. Tudod, mit csináltak, George? Talán el sem hiszed, pedig így van. Verték a srácokat! Akár hiszed, akár nem: ver-ték!... - Berregés hallatszott, a képernyő pislogott. - Lejárt az idő, George. Bedobsz még egy huszonöt centest?
- Köszönöm, nem - mondta Danby. Kiitta sörét, és hazament.

Hát mindenki gyűlöli a tanítónőket? Vajon miért nem gyűlölik a tele-tanárokat is?

Másnap munka közben szüntelenül ezen az ellentmondáson járt Danby esze. Ötven esztendeje úgy látszott, a robottanárok éppoly kifogástalanul megoldják az oktatásügy problémáit, mint ahogy a századfordulón a luxuskocsik méretének és árának csökkentése megoldotta a gazdasági problémákat. A robottanárok valóban enyhítettek valamicskét a tanárhiányon, de ezáltal a probléma másik oldala csak még jobban kiéleződött - az iskolahiány. Mi haszna, ha van elegendő tanár, csak épp tanterem nincs, ahol taníthatnának? S honnan lehetne elegendő pénzt előteremteni új

iskolák építésére, mikor az országnak szüntelenül új és még újabb, jó és még jobb szuper-autópályákra van szüksége?

Ostobaság volna azt állítani, hogy közoktatási intézményeket építeni fontosabb, mint közutakat, elvégre a haza autópályáinak elhanyagolása egyenlő az átlagpolgár kocsivásárlási hajlandóságának csökkenésével, következésképpen ezt megsínyli a közgazdaság, fenyeget a válság, vagyis: az iskolaépítés ma kivihetetlenebb, mint valaha.

Ha az ember a dolgok mélyére néz, igazán teljes elismeréssel kell adóznia a nagy tápszertársaságoknak. Mert ők mentették meg a helyzetet, amikor bevezették a teleoktatást, tele-tanárok útján. Egyetlen tanteremben egyetlen tanár, jobb kéz felől a tábla, bal kéz felől vetítővászon - ennyi elegendő ötvenmillió diáknak, s ha az ötvenmillió közt akad olyan, akinek nem tetszik a tanár oktatás-módja, nem kell mást tennie, mint átkapcsolni egy másik csatornára, ahol egy másik tápszertársaság finanszírozza a másik tele-oktatási programot. (Persze, az már a szülők dolga, hogy a srác körmére nézzenek: iskolát ne kerüljön, vagy át ne kapcsoljon magasabb osztályba, mielőtt még a teszteket megírta volna.)

Hanem az egész elmés rendszer java az a boldogító tény, hogy mindent a tápszertársaságok fedeznek, ezáltal az adófizető mentesül egyik legterhesebb kötelezettsége alól, és a pénztárcája felszabadul a forgalmi adó, a benzinadó, a községi adó, a kocsirészlet s más hasonlók számára. Viszonzásul pedig nem is kérnek mást a tápszertársaságok, mint hogy kitűnő szolgáltatásuk fejében a diákok - és lehetőleg a kedves szülők is - kizárólag a társaság tápszereit fogyasszák.

Az ellentmondásról tehát bebizonyosodott, hogy nem is ellentmondás. A tanítók-tanítónők azért száműzettek, mert a költekezés szimbólumai, a tele-tanár pedig tiszteletreméltó köztisztviselő, hiszen ő a jutányos Családi Csomagolás szimbóluma. Csakhogy, és ezt Danby nagyon jól tudta, a különbség nemcsak ennyi.

A tanítónő-gyűlölet részben örökletes, de nagyrészt a propagandahadjárat eredménye, amelyet a tele-oktatás bevezetésekor indítottak a tápszertársaságok. Nekik köszönhető az a népszerű legenda, hogy a robottanítónők verik a gyerekeket, és még manapság is fel-felüti fejét ez a tan, ha netalán akadna még, aki kételkedik benne.

Az a baj, hogy ma már legtöbben tele-oktatásban részesültek, ezért fogalmuk sincs róla, mi az igazság. Danby kivétel. Kisvárosban született, hegyek között, ahol nem volt tévé-vétel, és mielőtt még a családja nagyvárosba vándorolt volna, Danby valódi iskolába járt. Tapasztalatból tudta hát: nem igaz, hogy a tanítónők verik a gyerekeket.

Hacsak a Robot Rt. véletlenül nem hozott forgalomba egy-két hibás példányt. Ami azonban merőben valószínűtlen. A Robot Rt. nagyon jól dolgozik. Csak meg kell nézni, milyen kitűnő benzinkútkezelőket állítanak elő. Nem beszélve arról a rengeteg

kifogástalan gyorsírónőről, pincérnőről, szobalányról, amit piacra dobnak.

No persze, ilyenre nem telik az átlag kezdő üzletembernek, az átlag családapának. No de - és itt Danby gondolatai bonyolult piruettet vágtak ki - vajon nemcsak egy okkal több ez is, hogy Laura boldog legyen, amiért kap egy szobalányfélét?

Igen ám, csakhogy Laura nem boldog. Csak rá kellett nézni az arcára, mikor Danby este hazaért, már halálpontosan tudta, hogy Laura nem boldog.

Soha ilyen hegyes az álla, keskeny a szája nem volt még.

- Hol van Miss Jones? - kérdezte Danby.

- A dobozában - közölte Laura. - És holnap reggel első dolgod lesz visszavinni oda, ahonnan hoztad, és visszakérni a negyvenkilenc dollár kilencvenöt centedet!

- Engem nem fog még egyszer megütni! – közölte Billy, aki ott guggolt a képernyő előtt.

Danby elsápadt.

- Meg-ü-töt-te?!

- Hát nem egészen - mondta Laura.

- Megütötte, vagy nem? - kérdezte Danby.

- Mondd meg neki, mit mondott a tele-tanáromról! - kiabált Billy.

- Azt mondta, Billy tele-tanárja arra sem alkalmas, hogy lovakat idomítson!

- És mondd meg neki, mit mondott Hektorról meg Akhilleuszról!

Laura felhorkant.

- Azt mondta, szégyen-gyalázat, hogy cowboyfilmet csinálnak olyan klasszikusokból, mint az Iliász, és ezt még oktatásnak nevezik.

Aztán lassan kikerekedett a történet. Mint kiderült, Miss Jones, attól a perctől kezdve, hogy Laura bekapcsolta, addig, míg ki nem kapcsolta, valóságos intellektuális keresztes-hadjáratot folytatott. Miss Jones mindenben hibát talált: az egész Danby-háztartás, úgy, ahogy van, rossz, a tele-tanulmányi programtól kezdve, amit Billy a szobájában néz, a kis vörös tévékészüléken, a délelőtti és délutáni műsoron át, amit Laura néz a nappali szoba nagy tévékészülékén, a hall tapétájáig, amelyen vidám vörös kis Cadillette-ek hancúroznak, egymásba fonódó autópályákon, a konyha álpanoráma-ablakáig meg a könyvek hiányáig.

- Hát fel lehet ezt fogni? - sopánkodott Laura. – Azt hiszi, még most is adnak ki könyveket!!!

- Én csupán azt szeretném tudni - mondta Danby -, megütötte-e Billyt vagy sem?

- Épp arra akarok rátérni.

Három óra tájban Miss Jones épp Billy szobájában törölgette a port. Billy kötelességtudóan nézte a leckéjét, ült a kis íróasztalánál, csöndesen, rendesen, ahogy illik, és elmerülten figyelte, amint a cowboyok próbálják elfoglalni a Trója nevű indiánfalut, amikor Miss Jones, mint aki eszét vesztette, egyszerre átszáguldott a szobán, s fent idézett szentségtörő megállapítását hangoztatva az Iliász átírásáról, a lecke kellős közepén kikapcsolta a tévét. Ekkor kezdett

Billy visítani, és amikor Laura berontott, Miss Jones épp megmarkolta Billy karját, a másik kezét meg már éppen ütésre emelte.

- Az utolsó pillanatban értem oda - mondta Laura. - Mit tudom én, mire lett volna képes! Meg is ölhette volna a gyereket!

- Kétlem - mondta Danby. - És azután?

- Kikaptam a kezéből Billyt, és megmondtam neki, azonnal menjen vissza a dobozába. Kikapcsoltam, és ráraktam a fedelét. És vedd tudomásul, George Danby, hogy az a doboz csukva is marad! És ahogy megmondtam, holnap reggel első dolgod lesz visszavinni - ha azt akarod, hogy Billy meg én megmaradjunk ebben a házban!

Danbynek egész este kavargott a gyomra. A vacsorát csak piszkálgatta, a vadnyugati filmet jóformán nem is nézte, s amikor bizonyos volt benne, hogy Laura nem néz arra, oda-odapillantott a dobozra, amely némán állt az ajtó mellett. A Vadnyugati film hősnője ezúttal egy szőke bártáncosnő volt - mellbőség 99, derékbőség 60, csípő 96 -, bizonyos Antigoné. A két bátyja, úgy látszik, lepuffantotta egymást valami lövöldözésben, és a serif - egy Kreón nevű figura - csak az egyikük számára engedélyezett végtisztességet a Csizma-dombon, és érthetetlen csökönyösséggel ragaszkodott hozzá, hogy a másik maradjon ott a sivatagban, az ölyvek martalékául. Antigoné gyomra ezt képtelen volt bevenni, és azt mondta Iszméné nevű húgának, hogy ha az egyik fiú rászolgál a rendes temetésre, mért ne dukálna a másiknak is, és hogy ő, mármint Antigoné, majd megkártyázza a dolgot, és hogy ugye, számíthat Iszméné segítségére is. De az a lány gyáva nyúl volt, úgyhogy Antigoné azt mondta, sebaj, elintézi egyedül, mire egy öreg aranyású, bizonyos Theiresziasz belovagolt a városba, és...

Danby halkan felállt, kisurrant a konyhába, kiment a hátsó ajtón. Beült a kocsiba, kihajtott a körútra, végigment rajta, s leeresztette valamennyi ablakot, hogy szabadon járjon körülötte a langyos tavaszi szél.

A virslisbódé a sarkon már majdnem elkészült. Szórakozottan ránézett, mikor befordult a mellékutcába. Fred bátyónál jó csomó üres fülke volt; találomra kiválasztott egyet. Megivott jó pár pohár sört, ahogy ott állt egyedül a magányos kis bárban, és nagyon törte a fejét. Amikor már bizonyos volt benne, hogy a felesége meg a fia lefeküdt, hazament, kinyitotta Miss Jones dobozát, és bekapcsolta a lányt.

- Meg akarta ütni délután Billyt? - kérdezte.

A kék szempár rezzenéstelenül állta a tekintetét, csak a szempilla rebbent olykor, míg a pupilla fokozatosan hozzászokott a nappali szoba világításához, ahol Laura nem oltotta el a lámpát. Végül Miss Jones megszólalt:

- Nem tudok emberi lényt megütni, uram. Ez a záradék, azt hiszem, benne van a garancialevelemben.

- Sajnos, a garanciája már lejárt, Miss Jones – mondta Danby. Idegennek érezte a hangját, a szavak összemosódtak. - Nem mintha számítana. De a karját megfogta, igaz?

- Kénytelen voltam, uram.

Danby a homlokát ráncolta. Egy kissé megingott, s mintha nem volna csont a térdében, úgy imbolygott vissza a nappaliba. - Jöjjön csak, Miss Jo... hukk... Miss Jones, üljön le, mesélje el, mi volt.

Nézte, amim a lány kilép a dobozából, és végigmegy a szobán. Volt valami fura a járásában. Már nem lépdelt könnyedén, inkább húzta a lábát; teste most nem volt finoman kiegyensúlyozva, kissé félrebillent. Danby rémülten észlelte, hogy Miss Jones sántít.

A lány leült a hencserre. Danby melléje telepedett.

- Megrúgta a kölyök, igaz? - kérdezte.

- Igen, uram. Meg kellett fognom a karját, mert újból meg akart rúgni.

Tompa vörösség töltötte el a szobát, s mintegy megalvadt Danby szeme előtt. Azután hirtelen felszívódott; és Danby előtt megvilágosodott: íme, itt van a kezében a megfelelő fegyver, a lélektani furkósbot, amivel letörhet minden további érvet Miss Jones ellen.

De azért egy kicsi vörösség még ott káprázott a szeme előtt, és Danby bűnbánóan mondta:

- Végtelenül sajnálom, Miss Jones. Sajnos, Billy nagyon agresszív.

- Nem tehet róla, uram. Magam is meglepődtem, amikor ma megtudtam, hogy az oktatása nem áll másból, mint azokból a rémes televízióműsorokból. A tele-tanára nem különb, mint holmi félig civilizált reklámszínész, akinek egyetlen feladata, hogy minél több zabpelyhet adjon el. Már értem, az írók manapság miért kénytelenek a klasszikusokhoz folyamodni ötletekért. Az alkotókedvüket még embrionális állapotában megölik a klisék.

Danby lenyűgözve hallgatta. Sosem beszélt még így vele senki. Nem is annyira, amit mondott, hanem ahogyan mondta: a hangja csupa meggyőződés, pedig ez a hang nem más, mint ügyesen megszerkesztett hangszóró, a forrása pedig hangszalag, amelynek viszont a forrása az elképzelhetetlenül bonyolult memóriabank.

Ám ahogy ott ült a lány mellett, nézte, hogyan mozog az ajka, hogy ereszkedik pillája a kék szeme fölé - mintha maga a szeptember jött volna el, és ülne itt a szobában. Hirtelen nagy békesség szállt Danbyre.

Az érett, dús szeptemberi napok sorjáztak a szeme előtt, és most már tudta, miért különböznek minden más naptól. Azért, mert mélység és szépség és nyugalom van bennük; mert kék egük még dúsabb, még érettebb napokat ígér...

Azért, mert tartalmasak...

Oly áthatóan édes volt ez a pillanat, hogy Danby azt szerette volna, ha megáll az idő. Hogy elmúlhat?... ez a gondolat elviselhetetlen gyötrelemmel töltötte el, s ösztönösen az egyetlen mozdulatot tette, amellyel visszatarthatta.

Átkarolta Miss Jones vállát.

A lány nem mozdult. Csak ült csöndesen, keble ritmikusan hullámzott, hosszú szempillája meg-megrebbent, mint megannyi szelíd fekete madár, ahogy elszáll a tiszta kék vizek felett...

- Az a darab tegnap este - mondta Danby. - A Rómeó és Júlia... Miért nem tetszett magának?

- Iszonyú volt, uram. Igazából burleszk volt, nem más - olcsó, vásári, a gyönyörű szöveget egészen tönkretették, értelmetlenné silányították.

- Maga tudja a szöveget?

- Nem az egészet.

- Mondjon belőle valamit. Nagyon kérem.

- Igen, uram. Az erkélyjelenet végén, amikor a szerelmesek elbúcsúznak, Júlia ezt mondja:

„Jó éjt! Jó éjt! Búcsúnk is boldogít:
Jó éjszakát kívánnék - hajnalig."

Rómeó pedig így felel:

„Szálljon szemedre és szívedre álom!
Bár én szállhatnék oda lepkeszárnyon!"

Miért kellett ezt kihagyni, uram? Miért?

- Mert olcsó világban élünk - felelte Danby, és maga is csodálkozott mély válaszán. - És az olcsó világban nincs értéke annak, ami drága. Hogy is... hogy is volt az a szöveg, Miss Jones?

- *„Jó éjt! Jó éjt! Búcsúnk is boldogit:*
Jó éjszakát kívánnék - hajnalig."

- Hadd mondjam én tovább. - Danby erősen koncentrált. –

„Szálljon szemedre és..."
- „... szívedre álom! Bár én..."
- „Bár én..."
- „... szállhatnék oda..."
- „... szállhatnék oda lepkeszárnyon!"

Miss Jones hirtelen felállt.

- Jó estét, asszonyom - mondta.

Danby fel sem állt. Úgysem ért volna semmit. Látta onnan is Laurát, ahol ült. Laura a nappali szoba ajtajában állt, új Cadillette-pizsamájában, mezítláb, úgyhogy a lépte nem hallatszott, amint lelopakodott a lépcsőn. A pizsamája mintáját alkotó kétdimenziós kocsik bíborban ragyogtak, mintha Laura fekve tűrné, hogy a kocsik hancúrozzanak rajta, a keblén, a hasán, a lábán...

Látta szúrós állat, hideg, könyörtelen szemét, és tudta, hiába is próbálna magyarázkodni, mert Laura úgysem értené - úgysem érthetné. És hirtelen éles fénnyel hatolt agyába a felismerés, hogy ebben a világban, amelyben él, már évtizedek óta meghalt a szeptember, és látta már magát, amint reggel berakja a dobozt a Buick Minibe, és végighajt a villogó városi utcákon a kis ócskásboltig, és visszakéri a pénzét az öregtől, és látta magát ezek után, de el kellett néznie, és amikor elnézett, meglátta Miss Jonest, amint ott áll, oda nem illően, a rikító nappaliban, és azt mondja, újra meg újra, mint holmi törött és riadt gramofonlemez:

- Valami baj van, asszonyom? Valami baj van?

Jó néhány hétbe beletelt, míg Danby megint elég egészségesnek érezte magát, hogy leszaladjon egy pohár sörre Fred bátyóhoz. Laura most már hajlandó volt szóba állni vele, és a világ, ha nem volt is a régi, de legalább már hasonlított egy kicsit a régihez. Danby kifarolt a Buick Minivel a garázsból, végighajtott az utcán, ki a zajló, tarka, körúti forgalomba. Tiszta júniusi este volt, kristálypontokként villogtak a csillagok, magasan a foszforeszkáló város fölött. A sarkon már kinyitott a virslibódé, álltak a vendégek a csillogó krómpultnál, s egy pincérnő sistergő kolbászkákat forgatott a faszénláng fölött. Valami ismerős volt szivárványos dirndlijében, a mozgásában; ahogy szelíd napsugárhaj koszorúzta szelíd arcát... Új tulajdonosa néhány lépésnyire könyökölt a pulton, és egy vendéggel beszélgetett.

Danbynek elszorult a szíve, amikor beállt a Minivel a parkolóhelyre, kiszállt, és a betonsávon odament a pulthoz - elszorult a szíve, és lüktetett a halántéka. Van, aminek nem lehet parancsolni, ha mégoly nagy árat kell is fizetni érte.

Odaért a pulthoz, ahol a tulaj állt, és épp át akart hajolni a fényes krómlapon, és ököllel belevágni az öntelt, kövér pofába, amikor a fényes krómnikkel mustártartóhoz támasztva egy kézzel írt táblát pillantott meg:

FÉRFI FELSZOLGÁLÓT FELVESZÜNK

Hosszú az út a szeptemberi tanteremtől a virslibódéig, s a tanítónő, aki sült kolbásszal kínál, nem egészen olyan, mint az a tanítónő, aki álmokat kínál; de ha valaminek nem lehet parancsolni, az ember olykor engedményekre is kapható, és még akkor is hálás lehet...

- Én csak esténként érnék rá - mondta Danby a tulajnak. - Mondjuk, hattól tizenkettőig...

- Urarn, kitűnő - mondta a tulaj. - Sajnos, eleinte nem fizethetek valami fényesen, még csak most indul az üzlet, és...

- Nem számít - mondta Danby. - Mikor állhatok be?

- Minél hamarabb.

Danby megkerülte a pultot, belépett a bódéba, és levette kabátját. Ha Laurának nem tetszik a dolog, elmehet a francba, de hát tudta, hogy nem lesz ellene kifogása, mert az a kis különkereset csak közelebb hozza az álma - a Cadillette-álma - megvalósulását.

A tulaj nyújtotta a köténYt, Danby maga elé kötötte, és odalépett Miss Joneshoz a faszéntűz mellett.

- Jó estét, Miss Jones - mondta. Miss Jones ránézett, kék szeme mintha felvillant volna, és a haja olyan volt, mint a párás szeptemberi napfelkelte.

- Jó estét, uram - mondta, és a júniusi estében feltámadt a szeptemberi szél, végigsöpört a bódén, és mintha Danby a hosszú, üres, értelmetlen nyár után végre visszaérkezett volna az iskolába.

Bertram Chandler

A KETREC

Nincs olyan bölcs rab a világon, aki ne érezné megalázónak a bebörtönöztetést. Komisz dolog, ha az embert a maga fajtája tartja rabságban - de akkor legalább szót érthet őreivel, tudtukra adhatja, mit kíván, úgy folyamodhat hozzájuk, mint ember az emberhez.

Hanem kétszeresen megalázó a bebörtönöztetés, ha az embert úgy kezelik, mint valami alantas állatfajtát.

A kutatóhajó kis csoportjának talán elnézhetjük, hogy a bolygóközi Aranycsillag hajótöröttjeiben nem ismerte fel az értelmes lényeket. Legalább kétszáz napja volt már, hogy leszálltak a névtelen bolygón; kényszerleszállás volt: az Aranycsillag Ehrenhaft-generátorai rendes teljesítőképességük határait messze fölülmúlva kimerültek - tönkrement ugyanis az elektronikus szabályozó, s a hajó a rendes útvonalakról messze kirepült, a világűr felderítetlen vidékére. A leszállás viszonylag sima volt, de mert a baj sosem jár egyedül, hamarosan megbolondult az Aranycsillag atommáglyája, mire a kapitány utasította az elsőtisztet, hogy szállítsa ki az utasokat, és a legénységből is mindenkit, akit nélkülözhetnek a szükségállapotban, s hogy menekítse őket minél messzebb a hajótól.

Hawkins és védencei biztos távolságban voltak már, amikor a felszabaduló atomenergia fellángolt, s ezt nem nagyon heves robbanás követte. Az életben maradottak vissza akartak fordulni, hogy szemügyre vegyék, de Hawkins szitkozódva, sőt olykor ökölcsapásokkal tovább kergette őket. Szerencsére a szél ellenkező irányba fújta a radioaktív pernyét.

Amikor láthatólag lezajlott a tűzijáték, Hawkins és dr. Boyle, a hajó orvosa, visszatért a katasztrófa színhelyére. A két férfi a radioaktivitásra való tekintettel igen óvatosan, biztonságos távolságban maradt a sekély, még füstölgő krátertől, ahol egykor a hajó feküdt. Nagyon jól tudták, hogy a kapitány, a tisztek és a műszakiak most már csupán végtelenül parányi részei annak az izzó felhőnek, amely óriási gombaként magasodik a felhős égre.

Ezután az Aranycsillag katasztrófáját túlélő ötven-egynéhány férfi és nő már kivetkőzött emberségéből. Nem volt gyors ez a folyamat - Hawkins és Boyle, a felelősségteljesebb utasokból alakult bizottság segítségével, keményen felvette a harcot a züllés ellen. Csakhogy a harc eleve kilátástalan volt. Ellenük dolgozott az éghajlat is, az állandóan 30 fok körül járó meleg meg a páradús levegő - ritkás, meleg eső szemerkélt szinte szüntelenül. A levegő szinte sűrű volt a gombaspóráktól - az emberi bőrre szerencsére ártalmatlan gombafaj, elhalt szerves anyagon, ruhán, valósággal virult. Ha valamivel kevésbé, de fémen is meg a hajótöröttek műszálas holmiján.

Ha külső veszedelemmel kell számolniok, nem demoralizálódnak annyira. De errefelé nem voltak veszedelmes állatok. Csak sima

bőrű, apró, békaforma jószágok ugráltak az ázott aljnövényzetben, a folyóban pedig cápától ebihalig terjedő méretű halfélék úszkáltak, harciasságuk azonban kifejezetten csak az utóbbiéval vetekedhetett.

A kezdeti néhány óra éhezés után nem volt gond az ennivaló, önként vállalkozók megpróbálkoztak azzal a jókora, nedvdús gombafajtával, amely a roppant páfrányfák törzsén tenyészett. Úgy nyilatkoztak, hogy ízletes. Minthogy öt óra elteltével sem meg nem haltak, sem hasi fájdalmakról nem panaszkodtak, a gomba ezennel a hajótöröttek főtáplálékának nyilváníttatott. Az elkövetkező hetekben más gombákra is bukkantak, bogyókra, gyökerekre is - és mind ehetőnek bizonyult. Örömmel fogadták az étrend bővülését.

Az állandó meleg ellenére is nagyon nélkülözték a tüzet. Kiegészíthették volna étrendjüket, ha megfogják és megsütik a dzsungel békaféléit, a folyók halait. Néhány merészebb vállalkozó evett egypárat nyersen, de ezeket a közösség többi tagjai lesújtó pillantással mérték végig. Meg aztán a tűz segített volna elűzni a hosszú éjszakák feketeségét, s valóságos melegével, fényével szétszórta volna a hideg illúzióját, a levelekről, indákról szüntelenül csöpögő víz hatását.

Menekülésкor legtöbb hajótöröttnek megvolt még az öngyújtója - csak ahogy a zsebek meg általában a ruha elfoszlott, elvesztek az öngyújtók is. De különben is, még ha megvan is az öngyújtó, képtelenség lett volna tüzet gyújtani; Hawkins megesküdött rá, hogy az egész bolygón nincs egy talpalatnyi száraz hely. Még ha akad is köztük olyan tűzmester, aki két száraz fadarabból képes szikrát csiholni, akkor se mentek volna semmire - hisz egyetlen száraz fadarab sem akadt sehol, sehol.

Alacsony dombháton ütötték fel tanyájukat. (Hegyek, amennyire eddig megítélhették, egyáltalán nem voltak.) Nem volt annyira sűrű itt az erdő, mint a környező síkságon, és a talaj sem annyira ingoványos. Sikerült a páfrányfákról hajtásokat szakítaniuk, és kezdetleges tetőfélét eszkábáltak - nem annyira kényelem végett, inkább azért, hogy ki-ki félrevonulhasson. Kétségbeesetten ragaszkodtak elhagyott világuk alkotmányos formáihoz, tanácsot választottak, amelynek Boyle, a hajóorvos, lett az elnöke. Hawkins maga is meglepődött, amikor mindössze két szavazat különbséggel a második helyre szorult - mikor jobban átgondolta a dolgot, ráébredt, hogy minden bizonnyal sok utas máig is neheztel a parancsnokságra keserves helyzetük miatt.

A tanács első ülését egyik kunyhóban tartották - ha ugyan így nevezhető -, amit kizárólag erre a célra építettek. A tanácstagok körben guggoltak. Boyle, az elnök, lassan felállt. Hawkins fanyarul mosolygott, amikor a hajóorvos csupaszságát összehasonlította az új tisztségével járó önteltséggel, a férfi méltóságteljes tartását a kusza, torzonborz ősz haj, ápolatlan, csimbókos ősz szakáll okozta rendetlen külsővel.

- Hölgyeim és uraim - szólalt meg Boyle.

Hawkins körbepillantott: csupa fakó, meztelen test, összetapadt, koszos haj, a férfiak körme hosszú, mocskos, a nők szája festetlen. Én magam sem látszom se tisztnek, se úrnak, gondolta.

- Hölgyeim és uraim, mint tudják, minket azért választottak, hogy képviseljük ezen a bolygón az emberi közösséget. Javaslom, hogy jelen első tanácsülésünkön vitassuk meg életben maradásunk lehetőségeit - nem mint egyénekét, hanem mint fajtáét...

- Szeretném megkérdezni Mr. Hawkinst, mennyi a valószínűsége, hogy megtalálnak bennünket – kiáltott közbe a két női tanácstag közül az egyik, egy kiszáradt, vénkisasszonyos teremtés, akinek meg lehetett volna számolni a bordáit, csigolyáit.

- Elhanyagolható - mondta Hawkins. - Mint tudják, más hajókkal vagy bolygóállomásokkal csak akkor tudunk érintkezésbe lépni, amikor működésben van a bolygóközi hajtóerő. Amikor mi kirepültünk a hajtóerőből, és kényszerleszállásra került sor, segélykérő jelzést bocsátottunk ki - de azt nem tudtuk közölni, hol vagyunk. Mi több, azt sem tudjuk, vették-e egyáltalán a jelzésünket...

- Miss Taylor - mondta komoran Boyle -, Mr. Hawkins. Szeretném figyelmeztetni önöket, hogy ennek a tanácsnak én vagyok a szabályosan megválasztott elnöke. Később majd sor kerülhet általános vitára.

Mint önök valamennyien tudják, ennek a bolygónak a kora, biológiailag szólva, nagyjából megegyezik a föld korával a Szénkorban. Mint már tudjuk, pillanatnyilag nem létezik olyan fajta, amely vitássá tehetné felsőbbrendűségünket. Mire ilyen fajta felbukkan - valami, ami a föld triászkori óriásgyíkjainak felel meg -, mi már kellőleg megvetettük a lábunkat...

- Mi már nem élünk! - kiáltott közbe az egyik férfi.

- Mi már nem élünk - bólintott a doktor -, de a leszármazottaink nagyon is élnek majd. El kell határoznunk, miféle útravalóval indítsuk őket, hogy a legjobb esélyeik legyenek. Rájuk hagyjuk anyanyelvünket...

- Az anyanyelv nem érdekes, doki - szólt közbe a másik nő. Karcsú kis szőke jószág volt, de a tekintete kemény. - Épp a leszármazottaink kérdéséről akarok beszélni. Én a szülőképes nőket képviselem - mint nyilván tudja, tizenöten vagyunk ebből a korcsoportból. Mindeddig valamennyien nagyon, nagyon óvatosak voltunk, amire meg is van minden okunk, ön mint orvos, vajon garantálhat-e sima szüléseket - tekintettel arra, hogy itt nincs sem gyógyszer, sem orvosi műszer? Garantálhatja-e, hogy a gyerekeinknek meglesz a normális esélyük, hogy életben maradjanak?

Boyle-ról úgy foszlott le az önteltség, mint valami ócska ruha.

- Őszinte leszek - mondta. - Mint ön megjegyezte, Miss Hart, itt nincs sem gyógyszer, sem műszer. Arról azonban biztosíthatom, hogy a sima szülésnek sokkal jobbak az esélyei, mint mondjuk a földön lettek volna, teszem azt, a tizennyolcadik században. Meg is mondom, miért. Tudomásunk szerint ezen a bolygón (és elég régóta itt vagyunk már, hogy ezt a magunk bőrén tapasztalhattuk)

nincsenek az emberi szervezetre veszedelmes mikroorganizmusok. Ha volnának, azoknak a teste is, akik életben maradtak, valóságos gennygóc lenne. Persze legtöbbünk már rég elpusztult volna vérmérgezésben. És ez, azt hiszem, válasz mindkét kérdésére.

- Még nem végeztem - mondta Miss Hart. – Van még egy probléma, ötvenhárman vagyunk, férfiak és nők. Tíz házaspár - róluk tehát ne beszéljünk. Maradunk tehát harminchárman, akik közül húsz a férfi. Húsz férfi jut tizenhárom nőre (és még mondják, hogy a nők nem szerencsétlenek)! Nem vagyunk mind fiatalok, de valamennyien nők vagyunk. Miféle házassági forma legyen itt? Monogámia? Többférjűség?

- Természetesen monogámia - mondta éles hangon egy magas, szikár férfi. A jelenlevők közül csak ő viselt ruhát - ha ugyan annak lehetett nevezni. Az indákkal magára erősített foszló levelek nem szolgáltak semmiféle hasznos célt.

- Rendben van - bólintott a lány. - Monogámia. Nekem is jobban tetszik így. De figyelmeztetek mindenkit, ez veszedelmes játék. Az elvakult szenvedélyből, féltékenységből elkövetett gyilkosságoknak a nő többnyire éppúgy áldozatul esik, mint a két férfi közül az egyik; ebből pedig én nem kérek.

- Mit javasol tehát, Miss Hart? - kérdezte Boyle.

- Mindössze a következőt, doki. Amikor elérkezik a párzási időszak, egyszerűen félretesszük a szerelmet. Ha két férfi verseng egy nőért, verekedjenek meg érte. Aki győz, azé a lány - és meg is tarthatja.

- Természetes kiválasztás... - motyogta az orvos. - Én mellette vagyok, de a kérdést szavazásra kell bocsátanunk.

A dombtetőn sekély horpadás volt, természetes aréna. Ezt ülték körül a hajótöröttek - négy kivételével. A négy ember egyike Boyle volt - elnöki kötelmei közé tartozott ugyanis a bíráskodás; úgy vélte mindenki, ő a leghivatottabb eldönteni, vajon a küzdőfelek nem szenvednek-e tartós ártalmat. A második Mary Hart volt. Talált egy villás ágat, amellyel kifésülte hosszú haját, és sárga virágokból koszorút font a leendő győztesnek. Vajon, morfondírozott Hawkins, ez holmi nosztalgia-e a földi esküvő után, vagy régi idők homályos emléke?

- Kár, hogy az a nyavalyás penész megette az óránkat - mondta a Hawkins jobbján ülő kövér férfi. - Ha tudnánk valami módon mérni az időt, meneteket lehetne rendezni, szabályos ökölvívó mérkőzést.

Hawkins bólintott. Ránézett az aréna közepén álló négy emberre - a gőgösen páválkodó barbár nőre, a nagyképű öregemberre, és a két szakállas ifjúra, akinek fehér teste verejtéktől csillogott. Ismerte mind a kettőt.

- Fennet első kadét volt a szerencsétlenül járt Aranycsillagon; Clemens (legalább hét esztendővel idősebb Fennetnél) utas, és valaha új világok pionír telepese.

- Ha volna mibe fogadnunk - mondta lelkesen a kövér ember -, én Clemensre tennék. Annak a maga kadétjának annyi esélye sincs, mint a hólabdának a vasaló ellenében. Arra nevelték, hogy

tisztességesen küzdjön -ahol meg Clemens fölnőtt, ott csak a tisztességtelen eszközök biztosítják a fennmaradást.

- Fennet jobb kondícióban van - mondta Hawkins.

- Rendszeresen edzi magát, Clemens meg csak hever, eszik, alszik. Nézze, milyen pocakot eresztett.

- Kell egy kis hús, egy kis izomzat - mondta a kövér ember, és megveregette tekintélyes hasát.

- Gáncsolás, harapás nincs! - hirdette ki a doktor.

- A díj azé, aki megérdemli!

Óvatosan hátralépett a küzdők útjából; ott állt a Hart lány mellett.

A két férfi zavartan álldogált; mindegyik csak lógatta ökölbe szorított kezét. Mintha titokban bánnák, hogy idáig fajult a dolog.

- Rajta! - sikoltott végül Mary Hart. - Nem kellek nektek? Itt élhettek vén korotokig - s hiányozni fog az asszony nagyon!

- Még kivárhatják, míg a lányaid felnőnek, Mary! - kiabált be a barátnője.

- Ha ugyan lesznek lányaim! - kiabált vissza Mary. - Ha így folytatják, alig hiszem!

- Rajta! - üvöltött a tömeg. - Raj-ta!

Fennet megmozdult. Előrelépett, szinte egykedvűen, és jobb öklét Clemens védtelen arcába mártotta. Nem volt kemény ütés, de azért fájdalmas lehetett. Clemens orrához emelte kezét, elvette, és rábámult a fénylő, vörös vérre. Felmordult, előrelendült, ölelésre-összeroppantásra tárt karral. A kadét hátraugrott, s közben még kétszer odalegyintett jobb öklével.

- Miért nem üt? - tudakolta a kövér.

- S töri össze a kezét? Ne feledje, nincs rajtuk kesztyű - magyarázta Hawkins.

Fennet elhatározta, hogy pozícióba megy. Keményen megvetette lábát, kisterpeszben, s megint jobb ökle lendült mozgásba. Ezúttal békében hagyta ellenfele arcát, inkább a hasát célozta meg. Hawkins meglepetten nézte, milyen egykedvűen fogadja a telepes a csapásokat - úgy látszik, valójában keményebb kötésű fickó, mint amilyennek látszik.

A kadét ügyesen félreugrott... és elcsúszott a vizes füvön. Clemens súlyosan ráhengeredett ellenfelére; Hawkins hallotta, amint a fiú tüdejéből sípolva tör elő a levegő. A telepes vaskos harapófogóba zárta Fennet testét - amire a kadét térde keményen ágyékon találta Clemenst. A telepes felordított, de fogása nem lazult. Fél keze most Fennet torkát markolászta, a másik, gonoszul begörbített karmokkal, a kadét szemét akarta kikaparni.

- Sportszerűen! - kiabált Boyle. - Sportszerűen!!!

Térdre esett, és két kézzel megragadta Clemens vaskos csuklóját.

Hawkins valamilyen ösztön hatására felnézett. Talán hangot hallott, bár ez valószínűtlen; a nézők szakasztott úgy viselkedtek, mintha valódi díjbirkózókat biztatnának. Nem is igen lehet őket kárhoztatni - amióta a hajó elveszett, most történik először izgalmas esemény az életükben. Lehet, hogy Hawkins hallott valamit - de

lehet, hogy csak a jó űrhajós hatodik érzéke volt. Mindenesetre felnézett, és olyat látott, hogy felkiáltott tőle.

Az aréna fölött helikopter lebegett. Az alakja, furcsasága azt súgta Hawkinsnak, hogy nem földi gyártmány. A helikopter sima, fényes hasa hirtelen megnyílt; fénytelen fémhálót bocsátott ki. A háló az arénában küzdő férfiakra, a doktorra és Mary Hartra borult, és összezárult körülöttük.

Hawkinsból tagolatlan kiáltás szakadt ki. Felpattant, és foglyul ejtett társai segítségére sietett. A háló, mintha élne, Hawkins csuklója köré tekeredett, megbéklyózta bokáját. Néhány hajótörött odarohant, hogy segítsen. - Vigyázz! - kiáltott rájuk. - Szétszóródni! A helikopter légcsavarjának dünnyögő hangja élesedett. A gép felemelkedett. Hihetetlenül rövid idő múlva az első tiszt már csak zöld tányérnak látta az arénát, amelyen apró fehér hangyák futkároznak céltalanul. Azután a gép áttört a felhőrétegen, s már csak gomolygó fehérséget láttak, semmi mást.

Amikor végre leereszkedtek, Hawkins meg sem lepődött, hogy a lapos fennsíkon, alacsony fák között egy hatalmas űrhajó ezüst teste tornyosul.

A világ, amelybe csöppentek, lényegesen különb volt, mint ami mögöttük maradt - vagyis különb lett volna, ha rabulejtőik nem viszik túlzásba a vendégszeretetet. A ketrec, amelybe a három férfit zárták, figyelemreméltó hűséggel utánozta ugyanis annak a bolygónak az éghajlatát, ahol az Aranycsillag elpusztult. A ketrecnek üvegfala volt; tetejéről egy esőztető-berendezés állandó meleg permetet szórt. A két kókadt páfrányfa vajmi csekély védelmet biztosított a kellemetlen csapadék elől. Kétszer naponta a ketrec hátán kinyílt egy csapóajtó, és kintről behajítottak néhány tábla gombát, amely feltűnően hasonlított a táplálékhoz, amelyen eddig tengődtek. A ketrec padlóján lyuk tátongott; mint a foglyok helyesen feltételezték, egészségügyi célból.

Kétoldalt is ketrec állt. Az egyikben Mary Hart - egymagában. Integethetett nekik, hadonászhatott, de ez volt minden. A túloldali ketrecben egy homárforma állat volt, de meglehetősen emlékeztetett a tintahalra is. Előttük széles út, a túloldalán is ketrecek, de odáig már nem láttak el, nem tudták, azokban ki-mi lakik.

Hawkins, Boyle és Fennet csak ült a vizes padlón, és bámult a vastag üvegen meg a rácson át a kinti lényekre, azok meg visszabámultak.

- Bárcsak humanoid teremtmények volnának - sóhajtott a doktor. - Bárcsak volna ugyanilyen az alakjuk, mint a miénk, és valahogy meggyőzhetnénk őket, hogy mi is értelmes lények vagyunk!

- Csakhogy más az alakjuk - mondta Hawkins -, és ha fordított a helyzet, mi sem hagynánk magunkat egykönnyen meggyőzni, hogy három hatlábú söröshordó - felebarátunk... Próbálkozz megint a Pitagorasz-tétellel - szólt a kadétnak.

A fiú minden lelkesedés nélkül tépett egypár hajtást a közelebbi páfrányfáról. Apró darabokra tördelte, azután a mohos földön kirakott egy derékszögű háromszöget, és mindegyik oldalára négyzeteket. A bennszülöttek - egy nagy, egy kisebb meg egy egészen kicsi - közönyösen bámulták lapos, tompa szemükkel. A nagy benyúlt csápjával a zsebébe - az izék ugyanis ruhát viseltek -, kihúzott egy tarka kis csomagot, és odaadta az egészen kicsinek. Az egészen kicsi letépte a csomag burkolatát, és a kék süteményfélét a teste felső részén található nyílásba tömködte, ami nyilvánvalóan a száj szerepét töltötte be.

- Bárcsak szabad volna etetniük az állatokat - sóhajtott Hawkins. - Felfordul a gyomrom ettől az átok gombától.

- Összegezzük a helyzetet - mondta a doktor. – Mást úgysem igen tehetünk. A helikopter melletti táborból elvittek mind a hatunkat. Elvittek a kutatóhajóra – egy járműre, amely láthatólag cseppet sem magasabb rendű a mi bolygóközi hajóinknál. A maga megállapítása szerint, Hawkins, a hajó az Ehrenhaft-hajtóművet használja, vagy valamit, ami annak a szakasztott mása...

- Pontosan - bólintott Hawkins.

- A hajón külön ketrecben tartottak bennünket. Nem bántak rosszul velünk, gyakori időközökben etettek-itattak. Leszálltunk ezen az idegen bolygón, de nem láttunk belőle semmit. A ketrecekből betereltek, akár a marhát, egy csukott teherkocsiba. Tudtuk, hogy valahova visznek, ennél többet azonban nem. A teherkocsi megállt, az ajtó kinyílt, és két eleven söröshordó benyúlt póznákkal, amiken olyan mozgó háló volt, kisebb kiadásban. Megfogták Clemenst, és kivonszolták Miss Taylort; azóta sem láttuk őket. Mi többiek az éjszakát, a következő napot és az azutáni éjszakát külön ketrecekben töltöttük.

Azután kikerültünk ebbe az... állatkertbe...

- Gondolja, hogy élve felboncolták őket? – kérdezte Fennet. - Nem állhattam ugyan Clemenst, de azért...

- Sajnos, azt hiszem - bólintott Boyle. - Foglyulejtőink nyilván rajtuk tanulmányozták a nemek közötti különbséget. Sajnálatos módon az élveboncolás nem alkalmas az értelmi képességek kimutatására...

- Undorító szörnyetegek! - kiáltott a kadét.

- Nyugalom, fiam - intette Hawkins. - Nem hibáztathatjuk őket. Mi is élve boncolunk állatokat, pedig azok jobban hasonlítanak hozzánk, mint mi ezekhez az izékhez.

- Az a probléma - vette át a szót a doktor -, hogyan győzhetnénk meg ezeket az izéket - hogy a maga szavával éljek, Hawkins -, hogy éppoly értelmes lények vagyunk, mint ők. Vajon hogyan határoznak meg ők egy értelmes lényt? Hogyan határoznánk meg mi egy értelmes lényt?

- Valaki, aki tudja a Pithagorasz-tételt - mondta durcásan a kadét.

- Valahol azt olvastam - tűnődött Hawkins -, hogy az Ember története a tűzrakó, szerszámkészítő állat története...

- Akkor rakjunk tüzet - ajánlotta a doktor. - Készítsünk egypár szerszámot, és használjuk is.

- Ne beszéljen ostobaságokat. Nagyon jól tudja, hogy egyikünkön sincs semmiféle ipari készítmény. Még egy hamis fog sem - még egy fémtömés sem. De azért... - hallgatott egy kicsit. - Sráckoromban a bolygóközi hajókon a kadétok felélesztették az ősi kézműipart. Az egykori vitorlás-matrózok egyenes leszármazottainak tekintettük magunkat, úgyhogy megtanultuk, hogyan kell szálaira bontani a kötelet, a drótot, hogyan kell kötélfonatot készíteni, matrózcsomót kötni meg efféléket. Azután valamelyikünknek eszébe jutott a kosárfonás. Utasszállító hajón szolgáltunk, titokban fontuk a kosarakat, bemázoltuk mindenféle rikító színre, és eladtuk az utasoknak, mint csupa eredeti emléktárgyat az elsüllyedt Arcturus VI bolygóról. Egyszer ugyancsak kínos jelenetre került sor, amikor az öreg meg az első tiszt rajtakapott az üzletelésen...

- Mit akar ebből kihozni? - kérdezte a doktor.

- A következőt. Kézügyességünket kosárfonással fogjuk bizonyítani - majd én megtanítok rá mindenkit.

- Talán beválik... - mondta lassan Boyle. - Igen, talán beválik... Másrészt ne feledjük, hogy bizonyos madarak és egyéb állatok épp ilyesmit csinálnak. A földön például ott a hód; olyan ravasz gátakat épít, hogy jobb se kell. Azután a filagória-madár... az valóságos lugast fon a nőstényének a párzási időszakban...

Az állatkert fő őre valószínűleg hallott olyan teremtményekről, amelyeknek a párzási időszakban felvett szokásai emlékeztetnek a földi filagória-madáréra. Háromnapi lázas kosárfonás után, amely felemésztette az egész ágyneműt és a páfrányfák egész kérgét, Mary Hartot ketrecéből áttették a három férfihoz. Miután leküzdötte hisztériás örömrohamát, hogy végre megint beszélhet valakivel, meglehetősen méltatlankodott.

Azért jó, hogy Mary itt van, gondolta félálomban Hawkins. Még néhány nap magánzárka, és a lány kétségtelenül becsavarodik. Persze, hogy itt van a ketrecükben, ennek is van rossz oldala. Vizsga szemmel kell őrködnie Fenneten. Még Boyle-t, a vén kecskét sem árt szemmel tartani...

Mary felsikoltott.

Hawkins szeméből hirtelen kiszállt az álom. Látta halványan Mary körvonalait - ezen a világon sosem volt koromsötét az éjszaka -, a ketrec túloldalán pedig halványan rémlett Fennet és Boyle alakja. Felugrott, és odabotorkált a lányhoz.

- Mi baj? - kérdezte Hawkins.

- Én... én nem is tudom... Valami apró, éles karmú... végigfutott rajtam.

- Aha - mondta Hawkins. - Az Joe volt.

- Joe?! - kérdezte rémülten a lány.

- Nem tudom egész pontosan, hogy micsoda – mondta Hawkins.

- Bizonyára az egér itteni megfelelője – magyarázta a doktor -, habár egyáltalán nem olyan. Valahol a padló repedésén jön fel, biztosan morzsákat keresgél. Próbáljuk szelídítgetni...

- Maguk még bátorítják is a szörnyeteget? – sikoltott a lány. - Követelem, hogy azonnal cselekedjenek - azonnal! Mérgezzék meg, csináljanak csapdát! Most, rögtön!

- Majd holnap - mondta Hawkins.

- Most! - sikoltott a lány.

- Holnap! - mondta megfellebbezhetetlenül Hawkins.

Nem volt nehéz elfogni Joe-t. Két lapos kosár, összeakasztva, mint a kagyló két fele, ennyi volt a csapda. Bent pedig a csalétek: egy jókora darab gomba. Ügyesen elhelyeztek egy pálcikát, ami leesik, mihelyt Joe csak hozzáér is a csalétekhez. Hawkins álmatlanul feküdt nedves ágyán, és hallotta a kis kattanást, puffanást, ami arra vallott, hogy a csapda bezárult. Hallotta Joe méltatlankodó cirpelését, hallotta, amint az apró karmok az erős fonadékot kaparásszák.

Mary Hart aludt. Hawkins felrázta.

- Megfogtuk - mondta a férfi.

- Hát öljék meg - dünnyögte álmosan a lány.

De Joe-t nem ölték meg. A három férfi már valósággal megszerette. Reggel áttették egy kalitkába, amit Hawkins eszkábált. Még a lány is megenyhült, amikor meglátta az ártalmatlan, tarka kis szőrcsomót, amint méltatlankodva ugrál börtönében. Mindenáron ő akarta etetni a piciny jószágot, és boldogan felkiáltott, amikor az apró csápok kinyúltak, és elvették a kezéből a gombamorzsalékot.

Három napig kényeztették a kis jószágot. A negyedik napon néhány izé, akit őrnek néztek, hálókkal belépett a ketrecbe; megbéklyózták a ketreclakókat, és elvitték Joe-t meg Hawkinst.

- Sajnos, a helyzet reménytelen - sóhajtott Boyle. - Neki is az lett a sorsa…

- Kitömik, és beállítják valami múzeumba – mondta komoran Fennet.

- Azt nem! - sikoltott fel a lány. - Lehetetlen!

- Sajnos, nagyon is lehetséges - mondta a doktor.

Hirtelen kinyílt a hátsó csapóajtó.

Mielőtt még a három ember behúzódhatott volna a gyér védelmet kínáló sarokba, megszólalt egy hang:

- Semmi baj, kijöhettek!

Hawkins sétált be a ketrecbe. Megborotválkozott, egészségesebb színű volt az arca. Élénkvörös anyagból készült úszónadrágfélét viselt.

- Gyertek csak! - ismételte. - Házigazdáink szívből bocsánatot kértek, és megfelelőbb szállásról gondoskodtak. Azután, mihelyt a hajó útra kész lesz, elmegyünk a többiekért.

- Egy pillanat - szólt közbe Boyle. - Lenne szíves felvilágosítani, miből jöttek rá az izék, hogy értelmes lények vagyunk?

Hawkins arca elsötétült.

- Mert csak értelmes lények tartanak másokat ketrecben.

William T. Powers

ALLEGÓRIA

A Kutatásirányító Központ elseje előtt mindig nyakig volt a munkában, mert ilyenkor osztották szét, utalták át a kutatástámogatást, s a hónap első hetében kezdték ontani az alagsorban elhelyezett óriás-komputerek a Központ csekkjeit.

Egy hétfő reggel, hónap harmadikán, John Mark olyan értesítést kapott, mely jó két hétig súlyosan kihatott lelke stabilitás-kategóriájára. Aztán, persze, már nem.

Mark az íróasztalánál ült a Befutó kérelmek osztályán, és a kutatáskezdési kérvényeket kódolta. Ez javarészt rutinmunka volt, abból állt, hogy a különféle kérvényeket le kellett fordítania komputernyelvre; ötven kérvény közül egy ha akadt, amely valóban gondolkozást igényelt, s ezerből legfeljebb egy, ami személyes megbeszélést.

Gondolatai, amelyek kényelmesen sima és rendezett mintához igazodtak, csak nagyon-nagyon szokatlan események hatására kavarodtak fel...

Tágra nyílt szemmel bámult a kérvényre, s ujjai megbénultak a kódológép billentyűin.

Név: Henry Norris. Cím: WJCHN101100010100001. A tervezett kutatás tárgya: Antigravitációs készülék alkalmazása szállítmányozási célra.

Mark hasi idegközpontjában veszedelmesen megbolydult a zavar: agya, mely tudta, hogyan kell elbánni ezzel az érzéssel, gyorsan végigkutatta a lehetőségeket, és fölmutatta a megoldást. Mark elmosolyodott. Piros ceruzával gondosan kijavította a kérvény címét, imigyen: Antigravitációs készülék kidolgozása szállítmányozási célra. Aztán rábélyegezte: ELUTASÍTVA; TERMÉSZETTUDOMÁNYI OSZTÁLY, FIZIKAI CSOPORT. Indok: kutatásra logikailag alkalmatlan, majd visszaküldte WJCHN101100010100001 címre. Négy napra rá visszakapta, egy levél kíséretében:

„Tisztelt uram - mondta a levél -, visszakaptam jelen levelemhez csatolt kérvényemet, amelynek tárgyát megváltoztatták, s a közepére elutasító bélyegzőt nyomtak. Ha a tárgyát megváltoztatták, persze hogy elutasították. Értem is, hogy miért. Én azonban nem kidolgozni akarom a készüléket, hanem alkalmazni, és az ezzel kapcsolatos kutatásokra kérek engedélyt. Épp ezért újabb, helyesen fogalmazott kérvényt nyújtok be, s kérem, hogy ez alkalommal kérvényemet valamivel gondosabban szíveskedjék intézni."

Markot érdekelte volna, hogy miért fut végig a hátán a hideg. Végül is az egészben nincsen semmi aggasztó, mégis... Nos, ez az, nincs benne semmi aggasztó. Fölsóhajtott, kódolta a kérvényt, s továbbküldte a Természettudományi osztály fizikai csoportjához. Mire ebéd után visszajött, már az asztalán feküdt az elutasított kérvény, s mellette a szokott magyarázó levél is. Merő megszokásból végigolvasta:

„Tisztelt uram. Kérvényét a Természettudományi Osztály elutasította. Végzésének indoka:

1. Antigravitációs készülék nem létezik.

2. A fizika bizonyított törvényei nem is teszik lehetővé antigravitációs készülék létezését. Levelünk terjedelme nem engedi meg, hogy közöljük azt a bonyolult adatsort, amelynek alapján a fizikai tudományok komputerszolgálatának nem adtunk engedélyt, hogy az ilyen készülék sikeres kidolgozásának valószínűségével kapcsolatos számításokat elvégezze. Tárgyban az alábbi szakirodalomra utalunk:..."

Ezután hosszú sor könyv- és tanulmánycím, könyvtári katalógusszám következett, mind az antigravitáció témaköréből, s végül egy jó tanács, hogy tanulmányozza gondosabban a fizika törvényeit.

Ezt a részt Mark jól ismerte, szeme át is ugrott rajta. Pusztán csak forma kedvéért ceruzával ráírta a levélre, hogy elnézést kér a korábbi fennakadásért, majd a borítékot és tartalmát belehelyezte a postavályúba.

Négy napra rá újabb levelet kapott WJCHN101100010100001-ről.

„Tisztelt uram - így a levél -, elutasító végzését megkaptam. Minthogy úgy látszik, a Központban egy lélek nem akad, aki olvasni tudna, kénytelen vagyok levelem feladásától számított egy hét múlva hivatalában személyesen fölkeresni. Hogy a személyes kapcsolatot hivatalának bármely más analfabéta munkatársával elkerülhessem, magammal viszem készülékem működő modelljét.

Talán megfelelő színes képecskék és nyolcéves gyermekek szellemi színvonalához méretezett szókincs segítségével sikerül megértetnem Önnel, hogy antigravitációs készülék létezik, birtokomban van, alkalmazni szeretném különféle szállítmányozási célokra, s nem szeretném, ha kérvényem újra olyan csimpánzok kezébe kerülne, akiket történetesen megtanítottak írógépen írni. Ha a komputerek azt mondják, hogy ilyen készülék nem létezik, az az ő dolguk, de annak, amit a komputerek mondanak, úgy látszik, édeskevés köze van a valósághoz. Tehát kedden délután két órakor, azaz, ha Önnek így magas, az ebéd és a hivatalos idő vége közt körülbelül félidőben fölkeresem. Tisztelettel. H. Norris."

Mikor ezt olvasta, hogy „annak, amit a komputerek mondanak, úgy látszik, édeskevés köze van a valósághoz", Markon módfelett kellemetlen érzés borzongott végig. Egy pillanatra már arra gondolt, hogy a mentőket hívja, de letett róla, mert arra gondolt, hogy a szerencsétlen bizonyára mélyen csalódott ember, s ez a levél végül is a katarzis egy formája. De mindenesetre mulatságos lesz megnézni a készüléket.

Este hazafelé menet Mark fölnézett az égre, mikor az esti sidneyi gyorsjárat elhúzott a feje fölött. Mindig akkor szállt arra, mikor ő a 4:08:30-asra várt, s ő általában úgy érezte, hogy ez is hozzátartozik a hazautazáshoz. De ma, mikor nézte, mint tűnik el a szeme elől, zavaró kis gondolatok kavarogtak az agyában. Tegyük fel, hogy a gép úgy húzna el a feje fölött, hogy nem durran, mint a

pezsgősüveg, hanem antigravitációs sugár hajtja... vajon akkor is észrevenné-e? Biztosra vette, hogy igen, és mindenki más is. De maga elé képzelte a szorongó tömeget, s fölbuzdult benne az indulat.

Aznap este a vacsorát szokatlan csöndben költötték el, annyira, hogy másnap délelőtt a felesége kénytelen volt átmenni a családi pszichológushoz, s megbeszélni vele a kérdést. Ez ugyanis nagy megrázkódtatás volt számára, mert eltervezte, hogyan fogja elmondani Johnnak, mit írt a húga. Hisz már az is, hogy írt, váratlan, következésképpen kínos esemény. S mikor John még azt is elmulasztotta, hogy háromnegyed óra hosszat olvassa az újságot, azután, hogy ő a piszkos edényt berakta a mosogatógépbe, s ahelyett inkább rádióhíreket hallgatott, teljesen elvesztette lába alól a talajt. Reggel maga John is kissé feldúltnak látszott, de nem volt hajlandó vele menni a pszichológushoz.

Mire eljött a hétfő, majd a kedd reggel, John Mark fejéből teljesen kiment, hogy látogatót kap. Felesége is tökéletesen fölépült, megtudván, hogy belső bizonytalanságát ellensúlyozni tudja néhány vásárlással, amit a pszichológus javasolt, s ha elalvás előtt többször elismétli a G-36-992 és -9973-as mondatot. Ezt az önkorrekciós kézikönyvből merített két passzust már többször is alkalmazta, mindig kitűnő eredménnyel.

Marknak csak déltájt jutott megint eszébe a mondat: „annak, amit a komputerek mondanak, úgy látszik, édeskevés köze van a valósághoz". Megdöbbentette, s kezdett megint megzavarodni, töprengett, hogy az ördögbe jut ilyesmi az eszébe. Szerencsére, ott volt a keze ügyében egy gyógykép készülék, s miután néhány percig gyönyörködött kedvenc színésznőjében, teljesen visszanyerte a lelke nyugalmát. Megebédelt, derűsen visszatért az íróasztalához, s folytatta a kódolást.

Az ebéd és a hivatalos idő vége közt körülbelül félidőben jutott eszébe, hogy Norris bármely pillanatban beállíthat. Mégpedig magáról Norrisról, aki pontban kettőkor belépett az ajtón.

- Ön Mark? - kérdezte Norris. Aktatáska volt a kezében, s Mark nem tudta levenni róla a szemét.

- John Mark... igen... parancsol? - hadarta Mark.

A jó modor, gondolta, s a székre mutatott az íróasztala előtt. - Foglaljon helyet. Óhaj-sóhaj, talán módomban van elmulasztani? (Homályosan emlékezett, hogy valamikor egy pszichológus mondta neki ugyanezt.)

- Marhaság - mondta Norris. - Magának éppúgy esze ágában sincs elmulasztani az én óhajomat-sóhajomat, mint elvágni a tulajdon torkát. Elhoztam a modellt.

Norrisnak egy pillanatnyi kételye nem volt, hogy Mark tudja, ki ő, s Mark még csak nem is gondolt rá, hogy megkérdezze.

- Hol van? - kérdezte Mark. Torkába ugrott a szíve, és szeme majd átfúrta az aktatáskát.

Norris hallgatott, s tekintetében, ahogy ránézett Markra, mintha egy pillanatra szánalom csillant volna. Aztán vállat vont, s a

levegőben odalökte a táskát Marknak. Az némán, nyílegyenesen vitorlázott Mark feje felé. Szemmel láthatólag semmi sem tartotta.

Mark értetlenül meredt a közeledő barna négyszögre. Képzeletében aktatáska aktatáskát követett, mind szép görbe vonalban földet ért, de ez, ez az egy fönnmaradt a levegőben, s teljesen lekötötte a figyelmét. Valami pillanatról pillanatra kétségbeesettebben suttogott az agyában.

- Minden akció önmagával egyenlő, ellenkező előjelű reakciót kelt.

- Leesik, leesik!

- 356. fejezet, 9. bekezdés, A. cikkely: A gravitáció...

- Esküszöm, hogy híven szolgálom a Biztonság és Jólét tanát...

- Jól jegyezd meg, fiam, a komputer örök, nyugodtan folyamodhatsz hozzá...

Majd megint, teljesen spontán:... „annak, amit a komputerek mondanak, úgy látszik, édeskevés köze van a valósághoz."

És a keze önkéntelenül kinyúlt, megérintette az aktatáskát, csak egy pillanatra, s elájult.

Mikor a szemét kinyitotta, hallotta, hogy Norris megkérdi:

- Újra el akar ájulni?

- Nem - mondta. Fölállt a látogatók számára az íróasztal elé állított székből - nyilván Norris ültette oda -, s megitta a pohár vizet, amit Norris kínált. Arca égett a szégyentől, s szörnyen levertnek érezte magát.

- Most már elhiszi? - kérdezte Norris.

- Menjen innét. Nagyon kérem - esedezett Mark.

- Marhaság — mondta Norris. - Majd éppen most. Miután tizennyolc évig és két hétig dolgoztam rajta. Kiverem ebből a ködös agyú bandából, hogy engedélyezze a készülékem alkalmazását különféle szállítmányozási célokra, s ha nem, hát kiderítem, miért.

- De hát ez teljesen lehetetlen - suttogta Mark. – Az nem lehet, hogy antigravitációs készüléket dolgozott volna ki. A fizika törvényei...

- Ide figyeljen, barátom - mondta Norris, valamivel türelmesebben. - Ki állította fel a fizika törvényeit?

- Háát... senki. A komputerek következtették ki a világmindenség alapjelenségeiből.

- És ki mondta, hogy azok a világmindenség alapjelenségei?

- Háát... ez már nevetséges - rázta a fejét zavartan Mark. - Az alapjelenség alapjelenség. Mindegy, hogy ki fedezte fel, attól még alapjelenség marad.

Norris némán az aktatáskára mutatott - ott sodródott az íróasztal és a vízhűtő közt, a légkondicionáló huzatában valamivel gyorsabban. Mark csak egy rövid pillantást vetett rá, aztán elfordította a fejét.

- Zavarba ejtő ábrándkép - mondta -, s tudja, hogy az ábrándképek törvényellenesek. Követelem, hogy azonnal, logikusan magyarázza meg.

- Úgysem értené - mondta Norris, fesztelenebbül. - Nem tudnám meggyőzni róla, hogy ez nem trükk és nem optikai csalódás.

- De miért is hagynám, hogy meggyőzzön? – kérdezte Mark kétségbeesetten. - Semmi értelme. Ilyen nincs, akkor miért próbálna meggyőzni róla? Nem értem.

- Mit nem ért? - kérdezte Norris. Utánament az aktatáskájának, és megfogta. - Hisz látja... mi van ezen megértenivaló?

- De tudom, hogy mit láthatok! - kiáltotta kétségbeesetten Mark, és legszívesebben elsírta volna magát.

- Akkor hadd magyarázzam meg olyan egyszerűen, ahogy tudom - mondta Norris. - Ebben az aktatáskában olyan készülék van, amely megsemmisíti a föld vonzását. És úgy állítottam be, hogy pontosan ellensúlyozza a táska önsúlyát. Más nincs benne, egyedül az tartja a levegőben.

Ebből következik, hogy igenis létezik antigravitációs készülék. Továbbá szeretnék némi pénzmagra szert tenni, mert ostoba fejjel tizennyolc évig és két hétig, míg ez a masina el nem készült, gyakorlatilag koplaltam. Ez többé nem vonz. Semmi más nem érdekel, csak hogy gazdag legyek, és ne koplaljak, amíg az erőteremet is ki nem dolgozom. Érti?

- De hát erőteret sem találhat ki! - zihált Mark, és úgy érezte, rosszul van. - A fizika törvényei szerint nem lehet...

- Megint a fizika törvényei - mondta Norris. – Csak nem fogom elvetni a terveimet, mert egy betokosodott komputer kijelenti, hogy nem láthatom, ami a szememet kiszúrja.

Mark úgy érezte, valami hideg telepszik a mellére.

- Ezért becsukathatnám - suttogta. - Ilyesmit nem szabad mondania. Egyedül a fizika törvényeinek köszönhetjük, hogy sikerül megvédenünk a lelki egészségünket a valóságos univerzummal szemben. A valóságszemléletnek nincs más olyan módja, amely ne vezetne pszichózishoz: ezt ugyanolyan jól tudja, mint én. Ez az élet egyik alapvető igazsága.

- Feltehetőleg ezt is a komputerek számították ki magának? - mondta Norris. - És azt is a komputerek mondják, hogy mindent higgyen el, amit a komputerek mondanak? Hát azt ki mondta, hogy higgye el, ha a komputerek azt mondják, hogy mindent higgyen el, amit komputerek mondanak? Marhaság.

- A marhaság őskori kifejezés - felelte Mark szédelegve. Két kézzel kapaszkodott az íróasztalába. - Magának el kéne mennie a pszichológusához. Mégpedig rögtön, mert veszélyben van az elmeállapota. Ezt pedig hagyja abba, kérem. Lerombolja a hitemet mindenben, amiben eddig hittem.

- Miért hisz bennük? - kérdezte Norris. - Mert azt mondták, hogy higgyen? Gondolkozott maga valaha is a saját fejével?

Mark levegő után kapott. - Maga elmebeteg! - s már nyúlt is a csöngő felé az íróasztalán. Norris elkapta a csuklóját.

- Kár a gőzért. Nincs az a pszichometriai vizsgálat, amin ne kapnék három A-t. Nem vagyok elmebeteg – és maga sem az -, csak egy a baj, hogy maga tudomásul vett valami nagyon is korlátozott valóságot, mégpedig mert félt nem elfogadni. Miért fáj annyira, hogy erre ránézzen? - mutatott az aktatáskára.

Mark mély lélegzetet vett, s belekapaszkodott megrendült valóságérzetébe. Józan megfontolással az egyetlen vigaszforrásból merített, ami a keze ügyében volt.

- A gravitáció törvénye nem kíván bizonyítást. Hiteles szaktekintélyek sokezerszer vetették próba alá, s pontosan ugyanaz bizonyosodott be, amit a komputerek mondanak - a gravitáció két anyagi test kölcsönös vonzása. Meg: A gravitáció törvényét lezárt témának tekinthetjük. A komputerek nem igényelnek e tárgyban újabb adatokat, márpedig a komputereket úgy tervezték, hogy jelezzék, ha ahhoz, hogy egy rendszer önmagában megállja a helyét és összhangban legyen a világegyetem valóságával, további adatok szükségesek. - E mondat, szinte ugyanebben a formában, bár mindig más-más összefüggésben, szerepel a Minden Tudás Könyvének majdnem valamennyi fejezetében.

Mark már évek óta nem olvasta a Minden Tudás Könyvé-t, csak az alapelveire emlékezett, de azt tudta, hogy valahol meglelhető benne az a tudás és az az okfejtés, amelynek alapján e lehetetlen emberről és a lehetetlen játékszeréről be lehetne bizonyítani, hogy csaló, szemfényvesztő, elmebeteg. Bár emlékeznék többre belőle... Gondolatainak zűrzavaros kavargása közben egyszerre föltámadt benne az ihlet.

- Ide hallgasson - mondta váratlanul logikusan. - Talán nem szép tőlem, hogy nem hiszek a tulajdon szememnek. De van ám valami, amire maga sem gondolt. Maga szerint mit szól majd ehhez a többi osztály? Végül is ez ugyancsak forradalmi... - bent valami nyilallást érzett -... forradalmi szerkezet, erről az ő véleményüket is ki kell kérni.

Norris nyomban fölcsattant, mint ahogy Mark tudta is, hogy tiltakozni fog.

- Ez a készülék kizárólag a fizika és mechanika törvényeit érinti. Semmi közvetlen köze a többi osztályhoz. Tudja jól, hogy egy találmány alkalmazásához senkinek nem kell az egész Központ jóváhagyását kérnie! Mark mosolygott.

- De hisz maga mondta az előbb, hogy a készülékét a fizikai csoport rendelkezésére álló adatok egymagukban nem magyarázzák meg. S minthogy nem, meg kell vizsgálnunk minden adatot, s a lehető legbecsületesebb döntést kell hoznunk.

- Rendben van - mondta Norris. - Gyerünk. De ne felejtse el, itt vagyok, és teszek róla, hogy azt mondja, amit lát. Mondja meg nekik, hogy az aktatáska lebeg a levegőben.

Mark odament a házitelefonhoz, és megnyomta a Pszih gombot. Azt mondta:

- Itt van nálam egy ember, és azt állítja, hogy antigravitációs készüléket talált ki. Nem... egy pillanat... egy aktatáskát hozott magával, s az magától lebeg a levegőben. Igen. Semmi látható alátámasztása. Nagyon érdekes, de a fizikának nincs olyan törvénye, amely ezt igazolná. Azért igazán nem dobhatom ki a palit, hogy ilyen készüléke van, de mit gondol, adjak neki engedélyt, hogy ezt a szállítmányozás különféle formáira alkalmazza?

Norris közelebb ment, s elkapta a választ.

- Szó sem lehet róla. Ezt még csak nem is kell beletáplálnom a komputerbe.

Norrison látszott, hogy meg van sértve, de a hang folytatta:

- Az antigravitáció széles körű bizonytalanságot keltene, és megrendítené az egész rendszert. Tudja jól, hogy a valóságot kímélnünk kell. Mondja meg a palinak, hogy jobban tenné, ha jól eldugná ezt az izét, s mihamarabb elfeledkeznék róla. Azt is mondja meg neki, hogy szívesen látom egy kis beszélgetésre, ha kedve tartja. Nagy megrázkódtatás lehetett ilyesmit kitalálnia. Ott van?

- Igen. Itt - mondta a telefonba Norris. - Azt meg honnan veszi, hogy nagy megrázkódtatás volt? Élveztem minden percét. Csak nem akarja beadni nekem, hogy nem csinálhatom?

- Nos, ha úgy tetszik, pontosan azt, uram. Persze fellebbezhet a döntés ellen, és mi betápláljuk az adatokat egy komputerbe. Azt azonban közölnöm kell, hogy a Pszichológiai csoport komputerei automatikusan elvetnek mindent, ami a Fizikaiak komputerdöntéseinek ellentmond. Helyesebbnek tartanám, ha néhány hetet a háromdimenziós gyógykép készülék mellett töltene, vagy tehetségét valami hasznosabb tevékenységre fordítaná.

Végül is a Minden Tudás Könyvében, felsorolt adatok közt még számtalan felderítetlen összefüggés létezik.

A komputerek meg csak azt tudják, ami ott megtalálható... lenyűgöző kilátás.

- Ez mind nagyon szép - mondta Norris. - De... ha a Fizikaiak megváltoztatják az antigravitációra vonatkozó döntést, maguk is megváltoztatják a magukét?

- Valószínűleg - válaszolta a hang -, bár persze meg kell kérdeznünk az Orvostudományit is. Végül is manapság népünk testi egészsége ugyanolyan fontos, mint a lelki.

Az Orvostudományi Osztály gyors volt, és a lényegre tapintott; történetesen épp egy jó emlékezetű embert fogtak ki.

- Nem. Már korábban is érkezett hozzánk ilyen kérdés, Mark. A döntés egyértelmű. Rémlik, hogy egy bizonyos doktor Summers talán vagy ötven éve betáplálta a vonatkozó adatokat egy komputerbe, csak hogy lássa, mi történik, s kiderült, nincs ember, aki elviselné az antigravitációs repülés megterhelését. Tudod, az endokrin egyensúly, a vérnyomás, a respirációs hányados és így tovább. Meg különben is, rengeteg adatunk van a Pszichológiától, hogy az ilyen fizikaellenes jószág bevezetése nyomban tömegpszichózist idézne elő. És mit szól a dologhoz a Kereskedelem?

- Őket még nem hívtam - mondta mosolyogva Mark.

- Hát akkor kösz, és viszlát, Jim. - Megnyomott egy újabb gombot.

- Egen, Kereskedelem. Hogy mi?... Szent ég, ne rémítsen... Nem, azt hiszem, még ehhez hasonlót sem számoltunk ki soha; várjon egy picit... épp szabad a csatorna, ami magának kell. Rögtön jövök.

Néhány perc várakozás után a hang megrendülten közölte:

- Ide hallgasson, a legokosabb, ha nyomban elkobozza azt a masinát. Ha az valaha napvilágra kerül, a rendszer biztonsága nyomban zéró komma zéró-zéró-zéró értékre csökken. Ez méreg!

Azt a komputert még föl sem találták, amelyik a szállítmányozásnak ezzel az új formájával foglalkoznék... hol vannak az üzemanyag-ellátás, a terhelés adatai, nem is szólva a rengeteg más tényezőről.

Mindenesetre betápláltam az antigravitást... s hogy mi jött ki, arról jobb nem beszélni. Nem megy.

Norris ezt már válaszra sem méltatta.

Mark észrevette a hallgatását, és megkérdezte:

- Hívjam fel még a Hírközlést, Jogot, Szállítmányozást és a Filozófiát?

- Ne - mondta Norris rosszkedvűen, s a lebegő aktatáskát nézte. - Ugye, maguk semmit nem értenek meg?

- Ez világos - magyarázta Mark. - A maga készüléke nem e világra való. Még ha valóság volna, akkor sem lehetne semmi károsabb. Tudja, hogy mit művel a rendszerrel?

- Tudom - mondta Norris.

- Nézze, ne szívja úgy mellre. Tudom, hogy az ember az ilyesmit szörnyű fontosnak érzi, de idővel elfelejti.

Végül is ezernyi mást lehetne kitalálni, amire iszonyú nagy szükség lenne, s aki ilyen meggyőző illúziót tud kelteni, az annyit keres, amennyit akar, még ha csupa olyan masinát talál is fel, amit a komputer megenged. Maga teljesen belebolondult ebbe az izébe, de higgye el, semmi másra nincs szüksége, mint hogy egy időre szabaduljon tőle. Ha elgondolom, tizennyolc évig...

- Igen. Tizennyolc évig. És két hétig. - Norris kurtán fölnevetett. - Maga valóban azt hiszi, hogy amit mond, attól majd jobban érzem magam?

- Norris, maga az alapvető emberi törekvéseket igyekszik aláásni, azt, hogy az ember biztonságban éljen, megbízzon magában, gondját viseljék. Ha az embereket megfosztja a biztonság vágyától, akkor nem lesz miért élniük. Hát nem érti?

- Maga már próbálta, hogy milyen az, ha nem vágyik biztonságra? - kérdezte Norris.

- Ne legyen nevetséges. - Mark megint kezdte kényelmetlenül érezni magát. - Majd még önként megbolondulok.

- Honnan tudja, hogy máris nem az? - kérdezte halkan Norris.

Mark hosszan bámult rá; tudta, hogy ez régi-régi trükk, de hirtelen nem jutott eszébe, hogy mi is a logikus válasz rá. Norris élesen figyelte. Aztán felsóhajtott, és megkérdezte:

- Miért hisz a komputerekben?

- Mert biztonságot adnak.

- És miért kell magának biztonság?

- A biztonság alaptörekvés. Annak nincs miértje. -

Mark kibámult az ablakon, úgy érezte, megfogták, valamiféle Norris szőtte hálóba esett.

- Honnét tudja, hogy alaptörekvés?

- A komputerek azt mondják. Valamennyi.

- És ki határozta el, hogy a komputereknek azt kell mondaniok?

- Senki. Ez alapigazság.

- És honnét tudja, hogy ez alapigazság?

- A komputerek mondják.

- És ki határozta el, hogy a komputerek azt mondják?
- Senki. A komputerek. Nem tudom.
- És hogyan tud meggyőződni róla?
- Nem akarok meggyőződni róla.
- Miért nem?
- Mert a komputerek megadnak minden választ, amire szükségem van.
- És ki mondta, hogy a komputerekhez kell fordulnia válaszért? A komputerek?
- Hagyjon békén!
- Miért hagyjam békén?
Mark egy pillanatra elvesztette a fejét, és üvöltött:
- Takarodjon innét! Meg akar bolondítani!
- Mit ért azon, hogy bolond?
- Maga bolond! Le akarja rombolni á komputerek valóságát!
- És miért ne rombolnám le a komputerek valóságát?
- Ez mind benne van a Minden Tudás Könyvében. Több kérdésére nem válaszolok.
- Ki írta a Minden Tudás Könyvét?
- A komputerek! A komputerek! Úgyis tudja, miért csinálja ezt? Nagyon kérem, menjen innét!
- Mitől ijedt meg annyira? Csak nem kezdett el gondolkodni?
Mark odarohant az ajtóhoz, és felrántotta.
- Nagyon kérem. Menjen, vagy letartóztattatom.
Norris fölállt, s fogta az aktatáskát. Az ajtóból visszafordult a káprázó és reszkető Markhoz, és azt mondta, nagyon érthetően:
- Ezen még gondolkodni fog.
Azzal elment. Egy másodpercre rá, hogy elment, Mark belehanyatlott a látogatók számára odaállított székbe.
Gondolkodni próbált, de más nem jutott eszébe, csak egy sor kérdés és válasz, s minden egyes kérdésnél megszólalt valami az agyában, mintha suttogva zsörtölődnék vele:
- Hisz ez nyilvánvaló. Hisz ez nyilvánvaló, így ment egész éjszaka, még másnap is meg a rákövetkező éjjel. Hajnali kettőkor, mikor a legnagyobb erőfeszítéssel sem sikerült elaludnia, pedig megpróbált tópartra, hegyekre gondolni, gyógyképet nézett, igyekezett elveszíteni az eszméletét, megpróbált meghalni, elsírta magát. Egy hét múlva beszállították a bolondokházába. Furamód nyugodt volt, mikor kinyílt és bezárult mögötte a kapu. Némán figyelte, amint kitöltik a rengeteg nyomtatványt, befogadást, hozzájárulást, a sok törvény kívánta formaságot. Mikor a nagy, szürke épülethez közeledett, elmosolyodott, s miközben az előcsarnokban várta, hogy bevigyék, már kuncogott. Miközben átvezették a sok egymást követő lelakatolt rácsos vasajtón, hahotázott, s mikor az ápoló bedugta a kulcsot az utolsó és legsúlyosabb ajtó zárjába, az oldalát fogta a röhögéstől. De hamarosan túlesett ezen is, és mély lélegzetet vett, mint az úszó, ha hosszú időre víz alá merül. Mikor az ajtó kitárult, levegő után kapott.

Norris fölnézett a munkapadról, rámutatott a hatalmas, csillogó laboratóriumra, a sürgő-forgó, fehér köpenyes emberekre, a műszerekkel megrakott polcokra, a kapcsoló- és mérőasztalokra, s vigyorogva azt mondta: - Isten hozta a diliházban.

Zenna Henderson

A HOLMI

Taréja lenyírva, a devi letépve a zubbonyáról, leesett állal és nyáladzó szájjal, üres tekintettel - így tért vissza Viat az Idegenek táborából. Egy teljes nap ült a napon a követi központjában, s még azt sem vette észre, hogy körülvették a kíváncsi gyerekek, s cérnahangon kérdezgették. Mikor lehullott rá az esthomály, Viat tántorogva talpra állt, tett vagy két lépést, és meghalt.

Akkor odament az anya, mert a test az ő testéből származott, s az üresség, ami nem Viat volt, az ő szeméből szállt ki. Megjelölte a halál jelével, szakadt zubbonyára rátűzte a kiomot - a kiomot, amelyet aznap szabott, hogy Viat megszületett, hisz a születés a halál kezdete. Viat még nem ajándékozta el a szívét, s így az anyára várt, hogy a kiommal megjelölje. A pelut rajthagyta a közepén, hadd világítson lágy fénnyel, merthogy Viat szeretetben halt meg. Aki szeretetben hal meg, nyílegyenesen és biztos léptekkel megy végig az Elrejtőzöttekhez vezető ösvényen, mert a pelu fénye vezeti. De ha nincs rajt a pelu, vándorolhat örökétig, s tapogatódzhat vakon a kivilágítatlan kiom sötétjében.

Rátűzte a kiomot, és elmondta a halottsiratót.

Miután Viatot visszaadták a földnek, összegyűltek. Háttal a napnak, a követi egész délelőtt gondolkodott. Mikor a nap a szemükbe sütött, fényét eltakarták nyitott tenyerükkel, s tanácsot ültek.

- Az Idegenek gonoszságot művelnek velünk. - Dobi tenyerével rácsapott a földre maga előtt. - Viat miattuk nincs. Nem tért vissza a táborukból. Csak a teste jött meg, s addig lélegzetemig meg nem tudta, hogy ő nem tér vissza belé.

- És mégis, meglehet, hogy az Idegenek nem gonoszak. Békében jöttek hozzánk. Még a hajójukat is a sivatagban tették le, nehogy a mezőinket leperzseljék. - Deci lelkesen tekintett föl az égre. Vére fölhevült az Idegeneket hozó, s a felhők közül kihulló Hajó gondolatára. – Talán nem is kellett volna elköltöztetnünk a kovetit.

- Úgy, úgy - bólogatott Dobi. - Lehet, hogy ők maguk nem gonoszak, de talán a lélegzetük hoz halált ránk, vagy a ránk hulló árnyékuk, vagy az a néma valami, mely észrevétlen hagyja el baráti kezüket. Legjobb, ha többé nem járunk a táborukba. S teszünk róla, hogy ők se találják meg a kovetit.

- Még ne mondd ki rájuk a tilalmat! - kiáltotta Deci, s a taréja fölborzolódott. - Hisz nem is ismerjük őket! Nem volna tisztességes kimondani rájuk a tabut. Hátha ajándékot hoznak...

- Valamiért valamit. Nem kívánjuk odaadni a fiataljainkat az Idegenek látásáért. - Dobi barázdát húzott a porba, aztán az ujjával eltüntette, ahogy Viat tűnt el közülük.

- Az is lehet - csendült fel tisztán Veti hangja, ahogy a szellő belekapott kék taréjába -, hogy sok mindent tudnak, amit mi nem. Mi sosem vittünk fel hajót a felhők közé, és nem is hoztunk vissza onnét.

- Igen, igen! - ölelte meg Deci szeme Vetit, akié a szíve volt. - Sok mindent tanulhatunk, és sok mindent kaphatunk tőlük.

- Örömmel vesszük az ajándékba kapott tudást - dörmögött halkan Tefu. - De az ajándék a kezedben bilincs a kezeden.

- Megint a régi szavak! - kiáltott fel Deci. - Ki jár a régi úton, ha új kínálkozik!

- Igaz - bólintott Dobi. - Ha az az új út valóban út, és nem forgószél vagy ösvény, mely nem vezet sehova.

De ha nem ismerem a valóságot, és úgy ítélek, tévesen ítélek. Elmegyek hát az Idegenekhez.

- Én is - dörrent, mint a halk mennydörgés, Tefu hangja.

- És én? És én? - botlottak egymásba Deci szavai, és fölkavarodott a por, ahogy Deci talpra szökött.

- Te még fiatal... - dörmögte Tefu.

- A fiatal szem észreveszi, amit az öreg szem nem lát - mondta Dobi. - ösvényünk a te ösvényed. – Odabólintott Decinek, s a taréja fölborzolódott.

- Deci! - Veti hangját megreszkettette az ismeretlen.

- Majd nem jössz vissza, mint ahogy Viat sem jött. A szív, amit magaddal viszel, nem a tied.

- Visszajövök! - kiáltotta Deci. - És telerakom a kezed csodákkal, gyönyörűséggel. - És Veti mindkét tenyerébe belecsókolt, hogy őrizze, amíg visszatér.

Az idő nem óra és nap, nem is a kúszó vagy rövidülő árnyék. Az idő visszafojtott lélegzet és fülelés.

Az idő megelőzte a hullámzó füvön, susogó nádon végigfutó szellőt, s a léptek zaját, ahol mintha nem lépne senki. Ügy rémlett, szétnyílik a szikla, hogy átengedje őket.

Dobi jött elöl, sántikálva, lassan, lógott a taréja, tekintete elbújt leszegett feje árnyékába. Tefu, mint aki most vakult meg, mögötte tapogatódzott, botorkált, tántorgott, míg csak le nem kuporodott a jól ismert szikla mellé, a kialvó napsütésben.

- Deci? - kiáltotta Veti, s kiáltásával kettészakította a tömeget. - Deci?

- Nem jött velünk - mondta Dobi. - Látta, hogy indulunk.

- Önként? - Veti keze ökölbe szorult Deci szájának emlékétől. - Vagy erőszakkal tartották ott?

- Önként? - Tefu Veti felé fordította a szemét, de nem látta. Ami el van rejtve, azt látta önmagában. - Ott tartották? Maradt. Nem volt béklyó rajta. - Csodálkozva érintette ujjával először az egyik, majd a másik szemét. - Nyitva van - dörmögte. - De hol a fény?

- Beszéljetek! - kiáltotta Veti. - Jaj, beszéljetek!

Dobi a porban ült, nagy keze mintákat rajzolt mindkét oldalán.

- Valóban csupa csodájuk van. Sok különös holmit akartak adni cserébe a devinkért. - Ujja a zubbonya rojtjával babrált. - Anyagokat, amilyenekről nem is álmodunk. Szerszámokat, amelyeknek jó hasznát vehetnénk. Fegyvereket, amelyekkel megszabadíthatnánk a földet minden húsra éhes kututól.

- És Deci? Deci? - kérdezte Veti félve.

- Deci mindent látott és mindent megkívánt. Letépte a devijét, mielőtt még karnyújtásnyira fönn járt volna a nap. Mint a gyermek a virágos réten, tépte, markolta és szórta a virágot, mindig a következő volt a szebb.

Miközben hallgattak, föltámadt a szél, s rázúdult meztelen vállukra.

- Visszajön - mondta Veti, s az ökle kisimult. - Ha elmúlt a csoda.

- Mint Viat? - dörrent Tefu hangja. - S mint ahogy én? - Szeme elé tartotta a kezét, s egyenként behajtotta az ujjait. - Hány ujjam van? Hat? Négy? Kettő?

- Láttátok az Idegeneket, mielőtt a kovetit visszavonjuk. Láttátok különös öltözéküket, a csillogó kerekséget, a villogó, súlyos vastagságot. A mi levegőnk nekik nem levegő. Az öltözékük nélkül meghalnának.

- Ha olyan jól föl vannak vértezve a világ ellen, minek bántanak mást? - sírta Veti. - Decit se bánthatták. Visszajön.

- Én is visszajöttem - dörmögte Tefu. - De köztük jöttem el, s elhasznált lélegzetük párája tette ezt velem.

Csak az idő s az Elrejtőzöttek tudják, hogy valaha látok-e még.

Az egyik aggódott értem. Mikor a lépteim megtántorodtak, szemügyre vett. Sietve elterelt a többiektől, távol tőlem leült, s velem virrasztott, míg messze járt a fény. Aggódott értem... vagy tanulmányozott. Mégis megvakultam.

- És te? - kérdezte Veti Dobitól. - Neked nem ártottak?

- Én óvatos voltam - mondta Dobi. - Mikor találkoztunk, nem mentem a közelükbe. És mégis..., - feléjük fordította a combját. A csípőjétől térdéig fölhasadt hús mint egy roppant karom nyoma csillogott. - Benn voltam a fák közt, mikor fölöttem a dombon elbőgte magát egy kutu. Tűz villant ki az Idegenekből, és a bőgésnek vége szakadt. Megriadtam, megmozdultak körülöttem az ágak, és... sss-t! - Elsuhintott ujjával a combja mellett.

- De Deci...

Dobi egy hirtelen kézmozdulattal szétzilálta tenyere nyomát a porban. - Deci olyan, mint a kunyeráló mayu. Megy utánuk kinyújtott kézzel: „Várjatok, várjatok!" - kiáltotta, mikor elindultunk visszafelé. „Ha ez a sok csoda mind a miénk lesz, mi vezethetjük a világot."

De minek a világot vezetni? Most nincs első és nincs utolsó. Minek nyúlnánk túl a testvéreinken, hogy megkaparintsunk valamit, ami végezetül úgyis porrá válik?

- Mondj érte halottsiratót, Veti - dörögte Tefu. - Ezer halál veszi körül. És ha a teste vissza is tér, szíve többé nem lesz velünk. Sirasd meg, Veti.

- Úgy van - bólintott Dobi. - Mondj érte halottsiratót, és adj hálát, hogy a kovetit elrejtettük, biztonságban vagyunk, s az Idegenek ide soha el nem jutnak, hogy elvessék köztünk a Viatot és Tefut ért szerencsétlenség magvait.

- Az Idegenek tabu. A követi ösvénye lezárult.

Veti hát elmondta érte a halottsiratót, guggolt a követi ösvényének porában, szorongatta a kiomot, amit Deci adott neki a szíve zálogául.

Vele üldögélt Viat anyja is egy óra hosszat - egészen, míg Veti abba nem hagyta a halottsiratást, és el nem sírta magát: - A te bánatod nem az én bánatom. Te föltüzted Viat kiomját. Te nyugovóra kulcsoltad Viat kezét. Te visszaadtad őt a földnek. Ne mondd velem a siratót. Én a semmit siratom... az ismeretlent. A csodálkozást és félelmet. Te tudod, hogy Viat útban van az Elrejtőzöttek felé. Én semmit sem tudok Deciről. Él-e? Vagy a vadonban haldoklik, s nincs pelu, mely a sötétben világitana neki? Vagy vakon, megnyomorodva kúszik a koveti ösvényén? Én a reménytelen halált siratom. A halála fosztott reménytelenséget. Én egyedül sírok.

És addig mondta a siratót, míg ki nem fogyott a könnyből, míg belé nem sajdult a gyász száraza. A követi ment a dolga után, tudta, hogy Veti megint élni fog, ha a gyászból kifogyott.

Aztán eljött a nap, hogy minden arc a követi ösvényének bejárata felé fordult. Minden fül felfigyelt Veti sikolyára, s minden szem elkerekedett a kovetibe betántorgó Deci láttán.

Veti kitárt karral röpült hozzá, a szíve már hitt, mielőtt az esze jogot adott volna rá. De Deci visszahőkölt az ölelése elől, s félig acsarogva nézett le a kezére, amelynek három ujja hiányzott, s épp hogy kezdett újra kinőni. Félretolta.

- Deci! - kiáltotta Veti. - Deci?

- Hagyj... hadd vegyek lélegzetet. - Deci nekidűlt a sziklának. Ő, aki lehagyta a kutut, akinek könnyebb és gyorsabb a lába, mint a kovetiben bárkinek. - Az ösvény kifullasztott.

- Deci! - Veti még mindig kinyújtott kézzel állt, egyik kezében öntudatlanul a kiomot kínálta Decinek. Aztán észrevette, elnevette magát, és eldobta. A halál jelét Decinek, mikor itt áll előtte elevenen? - Ó, Deci! - És elnémult, mert szeme Deci csonka kezére, tépett taréjára, elrongyolódott zubbonyára, megkérgesedett lábára esett - és a szemére. - A szemére! Mert az nem annak a Decinek a szeme volt, aki oly lelkesen indult az Idegenek látására. Deci az Idegeneket hozta haza a szemében.

Deci lassan visszanyerte a lélegzetét, odahajolt Vetihez, s közben beletúrt a batyuba, amit odarakott maga mellé.

- Megígértem - mondta, és csak Vetít látta -, megígértem, hogy visszajövök, és telirakom a kezed csodákkal, gyönyörűséggel.

De Veti a háta mögé rejtette a kezét. Az Idegenek ajándéka gyanús.

- Íme - mondta Deci, s egy csúf, könyökben meghajlított valamit tett le Veti elé a porba. - Ez itt minden kutu halála, akár hat lába van, akár kettő. Csak próbálja a Durlo koveti megint azt állítani, hogy a Klori folyó az övé, hogy ott csak ő halászhat - motyogta. - Semmi sem az övé, csak ha mi megengedjük. Hatalmat kapsz tőlem, Veti.

Veti egy lépést hátralépett.

- Tessék - tette le az üvegflaskát a fegyver mellé. – Ez álmot ad és nevetést. Ebből ivott Viat is... de túl sokat. Ők víznek hívják. Olyan ital, hogy még az Elrejtőzöttek is megirigyelhetnék. Egy korty, és nincs többé fájó, gyászos emlék, veszteség, elérhetetlen álom... Feledést kapsz tőlem, Veti.

Veti visszautasítóan ingatta a fejét jobbra-balra.

- Tessék. - Vidáman előhúzott egy sok ölnyi hosszú, csillogó szövetdarabot, mely redőkben hullott le a karjáról, és elfogta a napot. Szeme most majdnemhogy Deci szeme volt megint.

Vetinek, nő lévén, a szövet láttán meglódult a szíve, kinyújtotta érte a kezét, mert hogy nincs nő, aki igazán látna egy szövetet, míg az ujja ki nem tapintja vastagságát, esését, finomságát.

- Ezt neked hoztam, hogy szép légy benne. S ezt, hogy ha nézed magad, a képed a víz sodra ne redőzze.

- A fegyver s a víz mellé letett egy négyszögű, tükröző fényességet. - Hogy meglásd benne magadat, a világ úrnőjét, s engem, a világ urát.

Veti megint leejtette a kezét, a szövetet szinte meg se tapogatta. Deci szeme most újra az Idegenek szeme volt.

- Deci, én nem holmikra vártam ennyi ideig. - Veti összedörzsölte a kezét, hogy a szövetnek még az érintésétől is szabaduljon. Szeme nem állta Deci tekintetét, lesütötte, s elkapta a különös holmikról a porban. - Gyere, kötözzük be a sebeidet.

- Dehogyis! Előbb ezeket nézd meg! - kiáltotta Deci.

- E különös holmikkal a kovetink az egész völgy fölött, s azon messze túl is mindenütt uralkodhat!

- De miért?

- Miért? - visszhangozta Deci. - Hogy elvegyük, amit akarunk. Hogy ne dolgozzunk többé, csak követeljünk és elfogadjunk. Hogy hatalmunk legyen...

- De miért? - kérdezte változatlanul Veti szeme. - Mindenünk megvan. Nem éhezünk. Ruhánk megvéd a változó évszakoktól. Ha dolgozni kell, dolgozunk. S ha a munkával végeztünk, játszunk. Mi másra lenne szükségünk még?

- Deci béklyónak érzi a csöndes életet – mondta Dobi. - Inkább kiabálna, és elfutna, messzire. És a veríték, az erőfeszítés, a jóleső félelem tettre sarkallja. Hamarosan itt a kutuvadászat, Deci. Őrizd meg akkorra a kalandvágyadat.

- Veríték, erőfeszítés, félelem! - acsargott Deci. - Miért tűrjem, ha itt van ez... - Fölkapta a fegyvert, s a kezét meglendítve leborotválta Tefu házának tetejét.

S még el sem halt a lövés döreje, azt mondta: - Nincs az az eleven kutu, amely ezután kimereszthetné a karmát, hacsak akkor nem, ha a halál, elmúlt erején gúnyolódva, már be nem húzta. És ha a kutu ellen megteszi - mormolta -, hogy ne tenné meg a Durlo koveti ellen?

- Deci, hallgass! - kiáltotta Veti. - Gyere, kötözzük be a sebeidet. Mire az idő meggyógyítja őket, elméd is kigyógyul az Idegenekből.

- Nem kívánok gyógyulást! - kiáltotta Deci, s beesett arca haragosan megvonaglott. - És ti se fogtok kívánni, ha itt jártak már

az Idegenek, s cserébe az ostoba, rojtos deviért fölajánlják a csodáikat. - Megvetően szegte föl a fejét. - Mert a kovetink devijéért megvásárolhatjuk az égi hajójukat, az nem kétséges.

- Ide nem jönnek - mondta Dobi. - Az utat elrejtettük. Nincs az az Idegen, aki a kovetit megtalálná. Csak várnunk kell, amíg...

- Holnapig! - Deci dacosan hátravetette a taréját, s a hangja harsányabb volt a kelleténél. De az is lehet, hogy csak a visszhangtól hallatszott harsányabbnak, amit szava a szívekben keltett. - Én megmondtam nekik...

- Megmondtad? - A visszhang ostobán fölkapta a szót.

- Megmondtad? - A hitetlenség kiélezte a kiáltásukat.

- Megmondtad! - A szóba harag tört.

- Meg én! - kiáltotta Deci. - Mert hogy vehetnénk másként hasznát az Idegenek ajándékainak, ha nem...

- Ajándékainak! - köpött Dobi. - Halál! – rúgta odébb a porban a fegyvert. - Őrület! - A palack kotyogott, miközben elgurult. - Hiúság! - Por homályosította el a tükröt és piszkolta be a csillogó szövetet. - És ilyesmiért adtál el minket a halálnak!

- Nem! - kiáltott fel Deci. - Hisz én életben maradtam. Az Idegenek nem hoznak mindig, mindenkire halált. - Hangja elfulladt a haragtól. - Megint a régi szokások. Csak változást ne. Pedig mindig, minden változik. Ez az élet. A haladás...

- A változás még nem haladás - dörmögte Tefu, s kezével elfödte vakságát.

- Akár tetszik, akár nem - üvöltött Deci -, az Idegenek holnap itt lesznek! Választhattok! – Körülmutatott a tömegen. - Vagy bebújtok a házaitokba, mint Pegu, vagy előálltok a devivel, és velem együtt megkapjátok a hatalmat, gazdagságot...

- Vagy megint elköltöztetjük a kovetit - mondta Dobi.

- Távol az árulástól és az ostoba mohóságtól. Van más választásunk is.

Decinek elakadt a lélegzete.

- Veti? - suttogta könyörögve. - Veti. Mi nem szorulunk rá a többiekre. Te meg én. Mi megvárhatjuk az Idegeneket. Ha együtt maradunk, mienk lehet a világ. Ha az én kezemben van a fegyver, sem a követi, sem más nem tud ellenállni nekünk. Mi lehetünk az új nép. És nekünk is lesz saját kovetink, és elvesszük, amit akarunk... bármit, bárhol. Gyere velem, Veti.

Veti hosszan a szemébe nézett. - Miért jöttél vissza? -suttogta könnyes hangon. Aztán harag szökött a szemébe. - Miért jöttél vissza! - Kemény szavaiban egy sikoly ereje. Egyszerre odaszökött a sziklához. Fölkapta a porba hullott kiomot. S mielőtt még Deci ráébredt volna, hogy mi történik, ott termett nála, s rátűzte szakadt zubbonyára a halált. Aztán egy gyors, határozott mozdulattal letépte a pelut, s a porba hajította.

Deci szeme elkerekedett a rémülettől, letépte volna a kiomot, de nem mert hozzáérni.

- Ne! - sikoltotta. - Ne!

Most Veti szeme kerekedett el, keze kinyúlt a kiomért, de nem volt hatalma, hogy meg nem történtté tegye, amit megtett, és sikolya elkeveredett Deciével.

És Deci, mert tudta, hogy halott, s hogy szeretetlenül halt meg, s örökké fog tévelyegni a kivilágítatlan kiom sötétjében, lekuporodott a porba. Arca alatt ott érezte a fegyver keménységét, ujja a szép szövetet tapintotta, s a vízen megtörő napfény bolondul kuncogott az állán.

Aki szeretetlenül hal meg, annyi sem, mint a széttaposott virág az ösvény mentén. Mert a virágot legalább sajnálják elmúlt szépségéért.

S tudván, hogy Deci halott, a koveti is elfordult tőle. Más emléke nem maradt, csak a tétovaság Veti léptében, és a csodálkozó döbbenet Veti szemében, miközben a többiekkel nekilátott, hogy a kovetit előkészítse a költözködésre.

Föltámadt a szél, és lezúdult a porra, a holmikra és Decire. És Deci feküdt, várta, hogy kifogyjon a lélegzete.

Damon Knight

A HASONMÁSOK

Mint egy szem, olyan volt, gömbölyű szem, mely minden irányban lát, s egy szürke, homályos, önmagát Alfie Strunknak hívó tudat veszi körül. S e homályban gondolatok cikáztak, mint fürge, sötét halak; és a szem könyörtelenül követte őket.

Ismerte Alfie-t, ismerte a rosszat Alfie-ban; az impotencia, a gyűlölet és a vágy zűrzavarát, amelynek egyenlege: szerelem = halál. E rossz gyökeréig nem hatolt el: csak szem volt. Amely most épp változott. Mélyen önmaga központjában kis villamos bizsergések keltek, és haltak el. Az energia új szintet talált, s túláradt.

Egy gondolat csillant meg a szürke ködben, mely Alfie volt - csak félig alakult ki, de kétségkívül az. És megnyílt egy csatorna. S a szem azon nyomban belenövesztette önmaga nyúlványát a nyílásba.

Fölszabadult. Hathatott.

A férfi a heverőn megmoccant, nyöszörgőit. Az orvos, aki eddig a fülébe sugdosott, hátrább húzódott, és az arcát nézte. A heverő másik végén az asszisztens éberen leste a beteget, majd a mérőműszereihez fordult.

A beteg fejét a füléig tojásforma fémsisak födte. Az álla alján összecsatolt, széles heveder tartotta szilárdan. A sisakon körben három sor szorítócsavar, s a közepéből kivezetve egy vastag köteg szigetelt huzal, mely a heverő lábához állított műszertáblához köti.

A férfi vaskos testét gumilepedő szorította le, tarkója a heverőhöz erősített gumitömb homorulatában nyugodott.

- Nem! - ordított fel váratlanul. Motyogott; laza vonásai eltorzultak. Majd: - Nem csináltam semmit!...

Nem! Ne... - Megint motyorászott, mozdulni próbált, nyakán élesen kirajzolódtak az inak. - Kérem - mondta, és könnyek csillantak meg a szemében.

Az orvos előrehajolt, és a fülébe súgta:

- Elmegy onnét. Elmegy. Még öt perc.

A beteg fölengedett, s mintha elaludt volna. Kicsordult a szeméből egy csepp könny, s lassan legördült az arcán.

Az orvos fölállt, biccentett az asszisztensnek, s az, mielőtt a készüléket kikapcsolta volna, a feszültségszabályozót lassan zéróra állította.

- Jól ment - formálta a szájával hangtalanul a szót az orvos. Az asszisztens elmosolyodott és bólintott. „Du. megvizsgálja?", írta fel egy darab papirosra. „Persze", írta válaszul az orvos. „Addig nem tudhatjuk. De azt hiszem, sikerült rögzítenünk."

Alfie Strunk a kemény karosszékben ült, ritmikusan rágott, bámult a semmibe. Bátyja azt mondta, várja meg, ő lemegy a hallba, megkeresi az orvost. Alfie úgy érezte, már nagyon régen elment.

Körülfolyta a csönd. A szoba, ahol ült, majdnemhogy csupasz volt - a szék, a meztelen falak és padló, a két kis asztal, a könyvekkel. Ajtó is kettő: az egyik nyitva, ez a hosszú, csupasz folyosóra nyílt. A folyosón volt több is, de mind csukva, s az üvegük sötét. A folyosó végén is egy, szintén csukva. Alfie hallotta, hogy kemény csattanással csukódott be a bátyja mögött, mikor az elment. Nagy-nagy biztonságban érezte magát és egyedül.

Egyszerre megütötte valami a fülét, egy mozdulat halvány visszhangja. Hirtelen, önkéntelenül, hátrafordult.

A zaj hátulról jött, a szoba második, hátsó ajtaja felől, amely résnyire nyitva állt. Megint hallotta.

Óvatosan, nesztelenül fölállt. Lábujjhegyen odament az ajtóhoz, benézett a résen. Először nem látott semmit; aztán megint léptek, s valami színes villant meg előtte: egy kék vászonszoknya, fehér szvetter és egy szempillantásnyira rézvörös haj.

Alfie nagyon óvatosan tágabbra nyitotta a rést. Szíve a torkába ugrott, lélegzete meggyorsult. Most már belátott a szoba távolabbi végébe. A díványon egy lány ült, kezében nyitott könyv. Tizenegy éves lehetett, nyúlánk és kecses. A szobában csak az olvasólámpa égett, a dívány mellett. A lány egymaga volt.

Alfie tömpe ujjai beletúrtak a zsebébe, de hiába tapogattak. A kését elvették tőle. Aztán a kisasztalra esett a pillantása, az ajtó mellett, és elállt a lélegzete. Ott volt, az ő bicskája volt, a könyvek közt. Bizonyára a bátyja tette oda, aztán elfelejtett szólni neki. Érte nyúlt...

- Alfie! - szólt rá egy haragos női hang.

Behúzta a nyakát, megpördült. Az édesanyja állt ott, kétszer olyan magasan, mint ő, haragosan meredt rá szürke szemével, minden egyes arcvonása olyan éles és valóságos, hogy nem kételkedhetett a jelenlétében, bár tudta, tizenöt éve halott.

Kezében fűzfavessző.

- Ne! - szipogott Alfie, és a fal felé hátrált. - Ne! Nem csináltam semmit.

Anyja fölemelte a vesszőt. - Komisz vagy, komisz vagy, komisz! - förmedt rá. - Az ördög szorult beléd, de kiverem én belőled, ne félj!

- Ne tessék, ne! - esedezett Alfie. Szeméből kicsordult a könny.

- Közelébe ne menj annak a kislánynak, hallod - mondta az anyja, és előbbre lépett. - Meg ne lássalak még egyszer a közelében. Mars ki innét...

Alfie megfordult, és zokogva elszaladt.

A másik szobában a lány tovább olvasott, amíg egy hang meg nem szólalt:

- Köszönöm, Rita. Elég.

A lány fölnézett.

- Ez volt az egész? Igazán nem sokat csináltam.

- Nagyon is sokat - mondta a hang. - Egyszer majd megmagyarázzuk, mit. Gyere, mehetünk.

A kislány elmosolyodott, fölállt, s ahogy elkerült a lenti szoba tükrei elől, eltűnt. A két szoba, ahol Alfie-t vizsgálták, üres volt. Már

Alfie édesanyja is elment... elment Alfie-val, az agyában, s Alfie már soha többé nem szabadul tőle, amíg él.

Martyn hosszú, hűvös ujjai szelíden szorították a whiskys poharat. A pohár egy csöppet engedett a nyomásnak, a folyadék szintje alig észrevehetően emelkedett. Tudta, ez az üveg nem törik, nincsenek éles szilánkjai, és ha hozzávágják valakihez, nem okoz sérülést. Talán csak jelkép; legalábbis abban az értelemben, ahogy körülötte majd minden az.

Az öttagú kis dzsesszegyüttes a hosszú terem végében akár a pohár - halkan, szerényen, behízelgően játszik. És a whiskyjének az alkoholtartalma is csak 24,5%.

Hiába, még így is van, aki leissza magát, és ösztönösen a gyilkos fegyverért nyúl.

És bármilyen hihetetlen, történhet ennél rosszabb is. A gyógymód néha kegyetlenebb, mint a betegség. „A műtét sikerült, a beteg meghalt." Sámánok vagyunk, gondolta. Még a legtöbben nem tudjuk, pedig azok vagyunk. Az orvos, aki gyógyít, szolga; az orvos, aki élet-halál erőin uralkodik, zsarnok.

Ezt kell megértetnie azzal a kis fekete emberrel ott az asztal túlfelén. Képes is lesz rá, gondolta Martyn. Annak az embernek hatalma van - millió meg millió olvasója, befolyásos barátai -, de őszinte és nem hivatásos szerelmese a demokráciának.

Most a kis ember vette föl a poharát, s egy gyors, ösztönös mozdulattal lehajtotta. Martyn látta, hogyan lüktet a nyaka, mintha kéz szorulna ökölbe, amikor nyelt. Most letette a poharat, s a bár rózsaszín, lágy fényében sárkányszemként izzott fel a szemüvege.

- Nos, doktor Martyn? - kérdezte. Hangja éles volt, a beszéde szapora, de barátságos. Élete állandó feszültség; alkalmazkodott hozzá, mint úszó a víz sodrához.

Martyn, kezében a pohárral, lassú, fegyelmezett mozdulatot tett.

- Szeretném, ha először megnézne valamit - mondta. - Aztán majd beszélgetünk. Két okból kértem, hogy itt találkozzunk. Először, mert ez a hely nincsen szem előtt, s mint tudja, vigyáznom kell. A másik, mert van valaki, aki minden este beállít ide. Ernest Foxnak hívják; gépész, ha épp dolgozik. Ott van a bárpultnál. Az a nagy mélák, pepita zakóban. Látja?

A másik a szeme sarkából odanézett; fejét nem fordította arra.

- Látom. Az a részegforma?

- Az. Igaza van: tökrészeg. De azt hiszem, már nincs sok hátra.

- Hogyan szolgálhatják ki?

- Egy perc, és meglátja - mondta Martyn.

Ernest Fox kissé megtántorodott a bárszéken. Kolerikus képe kivörösödött, orra lika minden lélegzetvétellel láthatóan tágult. Szeme elkeskenyedett, rámeredt a balján ülő aszott, puhakalapos emberkére.

Egyszerre kihúzta magát, és lecsapta a poharát a pultra. A szesz csillogva folyt szét a lapján. Az aszott kis ember idegesen nézett föl rá. Fox fölemelte az öklét.

Martyn vendége félig megfordult ültő helyében. Fesztelenül és érdeklődéssel figyelt.

Fox félrekapta a fejét, mintha szóltak volna hozzá. Egy láthatatlan valamire bámult arasznyira az orra előtt, s fölemelt kezét lassan leeresztette. Mintha feszülten figyelt volna. Lassan lelohadt a dühe, elkomorodott. Valamit motyogott magában, és ránézett a kezére. Aztán megint fülelt. Majd az aszott emberkéhez fordult, s valamit mondott neki, láthatólag elnézést kért; a kis ember legyintett, mintha azt mondaná: - Nem tesz semmit - s visszafordult az italához.

A melák Fox megint rátehénkedett a bárpultra, fejét rázta, és motyogott. Majd összeszedte a visszajáró aprót a pultról, fölállt, s kiment. Szinte azonnal elfoglalták a helyét.

- Mindennap lejátszódik pontosan ugyanez – mondta Martyn. - Hát ezért szolgálják ki. Nem árt senkinek, és nem is fog. Jó vendég.

A fekete kis ember megint ráemelte éber tekintetét. - És?

- Másfél éve még - mondta Martyn - a környéken sehol be nem eresztették az ajtón, s a bűnlajstroma olyan hosszú volt, mint a karom. Minduntalan berúgott, s ha berúgott, verekedett. Kényszercselekvés. Gyógyíthatatlan, még ha volna is módunk, hogy foglalkozzunk az ilyen esetekkel. De akkor is gyógyíthatatlan. Pontosan ugyanolyan, mint volt; mániákus, kötekedő. De... bajt már nem okoz.

- Helyes, doktor, ellenőriztem. És miért nem?

- Mert hasonmást kapott - mondta Martyn. - A szó klasszikus értelmében még kevésbé épeszű, mint volt. Auditív, vizuális és taktilis kényszerképzetei vannak - teljes, összefüggő rendszer. Ez épp elég ahhoz, hogy bármennyire tele van is, akármelyik Ideggyógyintézetbe fölvegyék. De mint látja, a kényszerképzetei társadalmilag hasznosak. Szándékosan ültettük belé. Épp azért elviselhető tagja a társadalomnak, mert kényszerképzetei vannak.

A másikon látszott, hogy érdekli is a dolog, meg bosszús is.

- Látomásai vannak - mondta. - De mit lát, s az mit mond neki?

- Azt senki nem tudja, csak ő. Talán egy rendőrt vagy az anyját, amilyen gyermekkorában volt. Valakit, akitől fél, akinek tekintélye van a szemében. A tudatalattija a maga módján teremti meg ezeket a hamis képeket; mi csak megindítjuk a folyamatot, a többit elvégzi maga. Véleményünk szerint az a valaki csak figyelmezteti, s ez többnyire elég. A megfelelő személy megfelelő pillanatban elhangzó egyetlen szava elég lenne, hogy száz bűncselekmény közül kilencvenkilencet megakadályozzon. De szélsőséges esetben a hasonmás még testileg is ellene szegül a betegnek - legalábbis ő úgy érzi. A kényszerképzetek rendszere, mint mondtam, teljes.

- Ez jó elgondolásnak látszik.

- Nagyon jó... ha jó kézben van. Tíz éven belül annyival kevesebb lesz az elmebetegség miatt intézetben kezelt betegek száma, hogy némi haladásra számíthatunk az elmebajok tanulmányozása és a mégis intézetbe kerültek kezelése terén.

- Szóval a hasonmás afféle testre szabott őrzőangyal.

- Pontosan - mondta Martyn. - Mindig a beteg kívánalmaihoz igazodik, hisz ő maga a beteg - része az énjének, s a tudatos törekvései ellen dolgozik, valahányszor a beteg meg akarja szegni a tilalmat, amit elébe állítottunk.

Még egy kivételesen értelmes ember sem tud fölébe kerekedni a hasonmásának, hisz az éppolyan értelmes, mint ő.

S még ha tudja is, hogy kezelést kapott, az sem változtat a helyzeten. Bár a hétköznapi beteg nem tudja. A hasonmás a beteg szemében valóságos személy... annak minden gyöngéje nélkül.

A másik szélesen mosolygott:

- Kaphatnék én is egyet, hogy visszatartson a belső kutyaszorítóktól?

Martyn nem mosolygott.

- Ez nem is olyan mulatságos, mint ahogy hangzik - mondta. - Nagyon is fönnáll a lehetősége, hogy mondjuk, tíz év múlva már kaphat. És pontosan ez az a katasztrófa, amelynek elhárításához a segítségét kérem.

A magas, fekete hajú fiatalember kilépett a kis teherautóból, és fesztelenül besétált a szálloda halijába. Nem is gondolt rá, hogy mit fog csinálni; jókedvűen törte a fejét, hogyan fogja berendezni azt a hatalmas padlásszobát, amit most vett bérbe az alsó East Side-on. Talán jobb lenne, ha mindkét heverőt a fal mellé tenné hosszában, és velük szembe a bárt. Vagy mégis inkább a bárszekrényt oda, s attól jobbra-balra egy-egy fotelt.

A kis szállodahall üres volt, csak a portás ült apró pultja mögött, és a liftes támasztotta a liftajtót. A fiatalember magabiztosan lépett a portáshoz.

- Parancsoljon, uram - mondta a portás.

- Ide hallgasson - mondta a fiatalember -, fönn az egyik emeleten egy férfi hajol ki az ablakon, és segítségért kiabál. Úgy látom, rosszul van.

- Micsoda? Lesz szíves megmutatni.

A portás és a liftes utánament az utcára. A fiatalember a két nyitott ablakra mutatott. - Azok közül az egyik. Ott fenn, a legfelső emelet közepén.

- Köszönöm, uram - mondta a portás.

- Kérem - mondta a fiatalember, s figyelte, a másik kettő mint siet a lifthez. Mikor becsukódott mögöttük a liftajtó, megint beballagott, s nézte az emeletlámpákat, amint a lift fölfelé tartott. Majd, most először, lenézett a lába elé a lift és a bejárat között húzódó kék szőnyegre.

Majdnem új még, és nincs is a padlóhoz erősítve. Pontosan akkora, mint kell. Lehajolt, és fölemelte a végét.

- Tedd le - szólt rá egy hang.

A fiatalember meglepve nézett föl. Egy férfi volt az, ugyanaz a férfi, aki tegnap megállította a bútorüzletben. Vajon követte volna?

Leejtette a szőnyeget.

- Mintha pénzdarabot láttam volna alatta - mondta.

- Tudom, hogy mi járt az eszedben - mondta a férfi.

- Hagyd csak békén.

A fiatalember kisétált a teherkocsihoz és elhajtott. Belül mintha megdermedt volna. Hogy valahányszor el akar emelni valamit, mindig így járjon...

A fekete kis ember Martynra emelte okos tekintetét.

- Ki vele, doktor - mondta. - Az egészet. Mindent tudni szeretnék, nemcsak a hátteret. Nem vagyok tudományos riporter, tudja.

- Az Intézet - mondta Martyn - már szerzett magának támogatókat a programja első részének valóra váltása érdekében, arra az időre, mikor a világparlament őszi ülésszaka megnyílik. Kezdetként az alábbi javaslatot szeretné benyújtani:

Egy: tegyék kötelezővé a hasonmáskezelést minden „időleges elmezavarban" elkövetett bűncselekmény tettese számára, elmegyógyintézet vagy börtönbüntetés helyett. Azzal kívánnak érvelni, hogy a társadalom valóságos érdeke a visszaesés megelőzése, nem a megtorlás.

- Igaza is van - mondta a kis ember.

- Nyilván. De várjon. Kettő: állami támogatást igényelnek a hasonmásszolgálat hatalmas és gyors kiterjesztésére. Célja, hogy hasznos polgárokat adjanak vissza a társadalomnak, és tehermentesítsék a zárt intézeteket, beleértve az elmegyógyintézeteket és a büntetőintézeteket is.

- Miért ne?

- Igaza van: miért ne... ha itt megállnának. De nem fognak.

Martyn mély lélegzetet vett, s hosszú ujjait összekulcsolta az asztalon. Ő világosan látta, de tudta, nehéz ezt egy laikussal... vagy akár a maga területén járatos szakemberrel is... megértetnie. Márpedig muszáj, mert ha itt nem állnak meg, bekövetkezik a katasztrófa.

- Más baj nincs - mondta -, mint hogy ez a tudományos eredmény épp a mi időnkben született. Hisz alig harminc éve, hogy a harmadik világháború után olyan méreteket öltött az emberi erőforrások fecsérlése, hogy a kérdést nem lehetett többé megkerülni. Azóta óriási volt a fejlődés, s ez teljes egészében a közvélemény helyeslésére támaszkodik. Új építési szabályzat a nagyvárosok számára. Új sebességkorlátozó törvények. A bor és pálinka csökkentett alkoholtartalma. Meg más egyéb. A hasonmáskezelés meglovagolja a korszellemet.

Szakemberek szerint e tendencia körülbelül tíz év múlva éri el csúcspontját. S akkorra áll majd készen az Intézet, hogy megvalósítsa tervének második szakaszát. Mégpedig:

Egy: minden hetedik életévét betöltött polgár számára kötelező az erőszakos bűncselekmények elkövetését kizáró hasonmáskezelés.

A fekete kis ember szeme elkerekedett.

- Ez igen - bólintott. - És fog ez menni ilyen méretekben?

- Fog. S egyszer s mindenkorra kiküszöböli minden jövendő háború lehetőségét, s felére csökkenti rendőri gondjainkat.

A fekete kis ember füttyentett. - És aztán?

- Kettő: - folytatta Martyn - kötelező hasonmáskezelés sikkasztás, összejátszás, megvesztegetés és minden egyébfajta korrupció ellen mindazok számára, akik közhivatalra pályáznak. És ez egyszer s mindenkorra üzembiztossá teszi a demokráciát.

A fekete kis ember letette a ceruzáját.

- Martyn doktor - mondta -, teljesen megzavar. Én a szabad akarat híve vagyok, de muszáj megtalálni a módját, hogy az emberfaj ne irtsa ki önmagát. És ha ez a kezelés olyan eredménnyel jár, mint amit mond, egy csöppet sem bánom, ha a polgári szabadságjogokat sérti. Élni akarok, és szeretném, ha az unokáim is életben maradhatnának - mellesleg: kettő van. Ha nincs az egésznek valami olyan bökkenője, amit nem említett, én szívemből mellette vagyok.

Martyn komolyan nézett rá.

- Ez a kezelés mankó. Nem gyógyítás, a beteg semmi betegségét nem mulasztja el. Sőt, mint az elején említettem, a beteg nemhogy épeszűbb lenne tőle, hanem épp fordítva. Az ésszerűtlen vagy társadalomellenes magatartás okai változatlanul ott élnek benne... csak épp elfojtjuk őket, időlegesen. Eredeti formájukban nem érvényesülhetnek, az igaz; elfalazzuk az útjukat. De előbb vagy utóbb, valami módon felszínre kerülnek. Ha a gátak közé szorított ár másutt tör ki, mit csinál?

- Újabb gáttal állom el az útját.

- Pontosan - mondta Martyn. - És azután? Megint újabbal? Újabbal és újabbal...

- Ez alapvető hiba!

A színjózan Nicholas Dauth töprengve bámulta a kőtömböt, mely ott állt a bakon a ház és a gyümölcsös közt. New England-i gránit volt, s itt-ott krétajelek tarkították.

Már nyolc hónapja állt ott, s vésővel még hozzá sem ért.

Melegen sütötte hátát a nap. Szélcsend volt; csak olykor-olykor rezzent meg a fák teteje egy hirtelen támadt fuvallattól. Háta mögül, a konyhából, hallotta a tányércsörgést s azon át felesége csengő hangját.

Valamikor egy alak rejtőzött a kőben. Minden kőtömb alakot rejt, s ha az ember kifaragja, úgy érzi, csak segített megszületnie.

Dauth nem felejtette el az alakot, amely e kőtömbben rejtőzött: anya volt a gyermekével - az asszony térdelt, s félig fölébe hajolt ölében tartott gyermekének. Kiegyensúlyozott tömegének köszönhette kecsességét és monumentalitását, a szabad térnek mozgalmas hatását.

Emlékezett rá; de látni nem látta többé.

Hirtelen, görcsösen megrándult a jobb oldala és a jobb karja, fájdalmasan, míg a görcs ki nem állt. Mintha egy cselekvés csírája lett volna - a fordulásé, hogy odamenjen, ahol a whisky áll... s a visszafordulásé, miután az őrrel találkozott, aki nem engedi inni. Ez újabb, hosszabb görcsöt szült, afféle rángást. Már nem ivott, nem is próbált inni. De álmodott róla, gondolt rá, érezte az izzó kínt a

torkában, zsigereiben. Mégsem próbálta meg. Egyszerűen nem volt értelme.

Visszanézett az alakkal terhes kőre, s egy pillanatra még azt is elfelejtette, hogy mit rejt magában. Rájött a rángás. Dauth úgy érezte, elviselhetetlenné válik belső feszültsége, valami szabadulna belőle, de benne reked.

Rámeredt a kőre, s látta, magával sodorja valamilyen most képződő szürke tenger; majd belevész.

Görcsösen megfordult, a ház felé.

- Martha! - kiáltotta.

A konyhaedény csörgése volt a válasz.

Előrebotorkált, maga elé tartotta a kezét.

- Martha! - üvöltötte. - Megvakultam!

- Javítson ki, ha nincs igazam - mondta a fekete kisember. - De az a benyomásom, hogy csak valódi elmebetegek esetében kell ilyesmire számítania, olyan embereknél, akiknek amúgy is súlyos az állapotuk. És ön szerint csak az ilyeneket kellene kezelésben részesíteni. Nos, az átlagember nem érez kényszert, hogy öljön, lopjon, vagy mi. Lehet, hogy életében egyszer kísértése támad. S ha akkor, egy alkalommal, valaki megfékezi, kárára lesz?

- Egy-két percre meghibban - mondta Martyn. - Abban egyetértünk, hogy ha itt véget ér a dolog, nagy kárt nem okoztunk. És az Intézet munkatársainak nagy többsége szentül meg van győződve, hogy itt véget ér. De ez tévedés, kétségbeejtő tévedés. Mert van egy pont, amit az Intézet kihagyott a programjából, de a világon valamennyi törvényhozónak az lesz az első gondolata: Kötelezően elrendelni mindenki kezelését az ellen, hogy megkísérelje a kormány megdöntését.

A fekete kis ember némán ült.

- Ezt pedig - mondta Martyn -, már csak egy paraszthajszál választja el az örökké tartó zsarnokságtól.

A másik rábólintott.

- Igaza van - mondta. - Nagyon is igaza. Miben lehetnék a segítségére?

- Kerítsen pénzt - mondta Martyn. - Az Intézetet jelenleg majdnem teljesen maguk, a tagjai tartják fenn. Még arra is alig jut, hogy a minimális mennyiségű műtétet elvégezzük, és nagyon lassan terjeszkedünk; jó, ha évente egy központot nyitunk. Adjanak, mondjuk, félmilliónyi önkéntes hozzájárulást - persze az adóalapból levonhatóan -, s mi kapni fogunk rajta. És most jön a ravaszság: az adományozók, viszonzásul a nagy összegű adományért, kérjék a jogot, hogy ők jelölhessék ki az Intézet igazgatótanácsának három tagját. Nekünk nem lesz ellene semmi kifogásunk, hisz három tag még nem jelenti az igazgatótanács többségét. Ebben az egyetlen kérdésben - az Intézet programjának második szakaszát illetően - az én kezemben marad a döntés.

Mert ez, mint a futótűz, fog elterjedni. Néhány év, és semmi meg nem állíthatja. De most kell cselekedni, most kell megvonnunk a határt, amíg még megvonhatjuk.

- Helyes - mondta a fekete kis ember -, azt nem ígérem, hogy holnapra a zsebében lesz a félmillió, de ismerek néhány embert, aki szívesen belenyúl a pénztárcájába, ha megmondom, hogy miért. Megteszem, ami tőlem telik. Ha lopnom kell, akkor is kerítek magának pénzt. Számíthat rám.

Martyn melegen elmosolyodott, és elkapta a pincért.

- Nem, most én fizetek - mondta, s elhárította a kis ember kézmozdulatát. - Nem is sejti, milyen nagy kő esett le a szívemről.

Fizetett, s kisétáltak a meleg, nyáresti utcára.

- Mellesleg - mondta Martyn -, megvan a válasz arra a futó észrevételére is, hogy a kezelés gyöngéje épp ott ütközik ki, ahol a legnagyobb szükség van rá, az igazán kényszerítő esetekben. Megtaláltuk a kerülőutat, bár a kezelés így sem válik gyógymóddá. Ez is csak kényszermegoldás, és az is marad az egész. Legutóbb például olyan módszert dolgoztunk ki, amelyben a hasonmás nem az őr szerepében jelentkezik, hanem ő az agresszió célpontja - már ahol agresszió a gond. A beteg ily módon megkönnyebbül, nem hogy levertebbé válnék, s mégsem tesz kárt senkiben, csak egy szellemalakban.

- Ez nagy ajándék az emberiségnek - mondta a kis ember komolyan -, és nem olyan szörnyűség, mint amilyenné akkor válhatott volna, ha maga nincs, doktor Martyn. Jó éjt!

- Jó éjt! - mondta Martyn hálásan. Figyelte, hogy a másik eltűnik a tömegben, aztán elindult a magasvasút felé. Csodálatos este volt, nem sietett.

A pincér halkan fütyörészett, és éppúgy nem észlelte a másik dallamot, amit a zenekar játszott, mint a levegőt, amit beszívott. Elgondolkodva fogta a két pohár érintetlen italt, amely az asztal egyik oldalán állt, s lehajtotta, egyiket a másik után.

Ha egyszer egy jól öltözött, értelmesforma fickónak kedve szottyan magában üldögélni egész este, italt fizetni valakinek, aki nincs ott, s beszélgetni a senkivel, kinek árt vele?

Az égvilágon senkinek, szögezte le magában a pincér.

Arthur C. Clarke

CSÖNDET KÉREK!

Most, hogy mondod, valóban különös, hogy a Professzor ellenségei ebben is csak a rosszat hajlandók észrevenni. Bár szerintem már az sem egészen tisztességes, hogy egyáltalán célzol rá. A Professzor igazán derék fickó, s a légynek sem árt, ha nem muszáj. Azt nem mondom, hogy nem száll be szívesen egy kis bunyóba, de akkor is mindig egyenes és tisztességes. Vagy mondjuk, majdnem mindig. Lehet, hogy ez az egy eset kivétel volt. De ismerd be, hogy Sir Roderick megérdemelte, amit kapott.

Én közvetlenül azután ismertem meg a Professzort, hogy eljött Cambridge-ből, s javában küzdött, hogy fenntartsa a vállalat fizetőképességét. Azt hiszem, néha sajnálta, hogy otthagyta a tudomány megszentelt csarnokát, s kievezett az ipar viharos vizeire, bár egyszer azt mondta, szívéből élvezi, hogy életében először az egész agyát használhatja. Az Elektronikai Termékek Kft (1960) még épp csak hogy megkereste a kiadásait, mikor én beléptem. A fő termékünk a Harvey-integrátor volt, ez a kompakt kis elektronikus számítógép, amely szinte mindent tud, amit egy differenciálanalizátor, csak tizedannyiért. Vették is szépszámmal az egyetemek és kutatóintézetek, s mindmáig ez a Professzor kedvence. Szakadatlanul tökéletesíti, s pár héten belül piacra kerül a tizenötödik modell is.

Akkoriban azonban a Professzornak csak két kincse volt. Az egyik az akadémiai világ jóakarata; bolondnak tartották, de titokban bámulták a bátorságát. Régi kollégái a Cavendish Intézetben eldicsekedtek a gyártmányaival, s rengeteg hasznos kutatást végeztek számára ingyen. A másik az üzletemberek - partnereinek a szemléletmódja. Eleve abból indultak ki, hogy egy volt egyetemi tanár olyan ártatlan minden üzleti cselfogásban, mint a ma született bárány. És persze a Professzor ezt is akarta elhitetni velük. Egyik-másik jólélek még most is szánalmasan ragaszkodik ehhez az elméletéhez.

A Professzor és Sir Roderick Fenton először épp a Harvey-integrátor dolgában került szembe egymással. Nem tudom, ismered-e doktor Harvey-t, de ritka figura, pontosan olyan, ahogy az emberek a tudóst elképzelik. Lángész, az nem vitás, de az a fajta, akit be kéne csukni a laboratóriumába, és a kisablakon etetni, kanállal. Sir Roderick meg kitűnő boltot csinált az olyan gyámoltalan tudósokból, mint Harvey. Mikor az állami ellenőrzés javarészt véget vetett egyéb sötét üzelmeinek, eredeti találmányok támogatásával kezdett foglalkozni. A magánvállalkozás korlátozásáról szóló 1955. évi törvény épp az ilyesmit próbálta elősegíteni, ha nem is Sir Roderick módján. Ő csak hasznot húzott az adókedvezményből, ugyanakkor az ipart is megsarcolta, azzal, hogy megkaparintotta a Harvey-féle tyúkeszű föltalálók alapvetően fontos szabadalmait. Valaki egyszer tudományos útonállónak nevezte, s ez ugyancsak találó meghatározás.

Mikor Harvey eladta nekünk a számítógépe gyártási jogát, visszavonult a laboratóriumába, s nem is hallottunk róla, csak jó egy év múlva. Egy tanulmánya jelent meg a Philosophical Magasine-ban, a többszörös integrálszámítását szolgáló valóban csodálatos áramkört ismertette benne. A Professzornak csak hetek múltán került a kezébe - Harvey-nak persze eszébe sem jutott, hogy szóljon, hisz épp mással volt elfoglalva. A késedelem végzetesnek bizonyult. Sir Roderick egyik kopója (megfizette őket, s voltak is jó tanácsadói) beugratta szegény Harvey-t, hogy az egészet, mindenestül eladja a Fenton cégnek.

A Professzor természetesen begurult. Mikor Harvey rádöbbent, hogy mit csinált, már bánta iszonyúan, és megígérte, hogy a jövőben semmit alá nem ír addig, amíg velünk meg nem beszélte. De a baj már megtörtént, és Sir Roderick tíz körömmel ragaszkodott ebül szerzett nyereségéhez, s várta, hogy majd jelentkezünk, mert tudta, hogy nincs mese, jelentkezni fogunk.

Nem adtam volna egy vak lóért, ha ott lettem volna a beszélgetésükön. Sajnos a Professzor ragaszkodott hozzá, hogy egyedül menjen. Alig egy óra múlva már jött is vissza, vörösen és bosszúsan. A vén útonálló ötezer fontsterlinget követelt Harvey szabadalmáért. Majdnem annyi volt már a hiteltúllépésünk akkoriban. Láttuk, nem éppen szeretetben váltak el. Ami azt illeti, a Prof megmondta Sir Rodericknak, hogy menjen a pokolba, s a valószínű útvonalát is fölvázolta.

A Professzor eltűnt az irodájában, s vagy egy percig hallottuk, hogy csapkod odabent. Aztán kijött, kabátban, kalapban.

- Itt meg kell fulladni - mondta. - Gyerünk ki a városból. Majd Miss Simmons mindenről gondoskodik. Indulás!

Már megszoktuk a Professzor bogarait. Valamikor különcnek véltük, de azóta megváltozott a véleményünk. Válságos pillanatokban egy-egy ilyen vidéki kiruccanás néha csodát művelt, és bőven megtérült az irodában elvesztett idő. És különben is, gyönyörű nyár végi délután volt.

A Prof maga vezette hatalmas Alvisát - ez volt az egyetlen költséges szenvedélye, s ez is hasznos -; az új Nyugati Autópályán mentünk ki a városból, s mikor a határát elhagytuk, kinyitotta a rotorokat, s addig emelkedtünk, míg már száz mérföldnyi angol táj terült el alattunk. Mélyen lenn láttuk Heathrow fehér kifutópályáit, épp egy háromszáz tonnás légi óceánjáró szállt le sugárhajtású motorjait kikapcsolva.

- Hova megyünk? - kérdezte George Andersen, akkoriban a vállalat igazgatója. A társaság negyedik tagja Paul Hargreaves volt; őt nem ismered, két éve átment a Westinghouse-hoz. Gyártástervező, nem is akármilyen.

Ahhoz, hogy a Proffal lépést tartson, nagyon kellett értenie a dolgát.

- Oxfordhoz mit szólnátok? - javasoltam. - Nem árt egy kis változatosság a sok futószalagon gyártott elővárosután.

Jó, legyen Oxford; de mielőtt még odaértünk volna, a Prof kiszúrt valami csinos dombot, s megváltoztatta az elhatározását.

Szélmalomszárnyainkon leereszkedtünk egy hangás nyúlványra, ahonnét egy hosszú völgyre láttunk. Mintha valami nagy magánbirtok része lett volna, abból az időből, mikor ilyesmi még létezett. A Professzor gondosan leterítette a kabátját a hangafűre, lefeküdt, s az oldalára fordult.

- Ne ébresszetek föl teáig - mondta, s öt percre rá már aludt, mint a bunda.

Egy darabig halkan beszélgettünk, s időről időre rápillantottunk, hogy nem zavarjuk-e. Furamód fiatalnak látszott, ahogy álmában fölengedett az arca. Nehéz volt elhinni, hogy e békés álarc mögött tucatnyi bonyolult terv formálódik - nem utolsósorban Sir Roderick Fenton rovására.

Végül bizonyára mind elszundítottunk. Olyan délután volt, mikor úgy rémlik, még a tücsök is félhangon ciripel. Szinte látni lehetett a meleget, körös-körül rezegtek a dombok.

Vad ordítozásra riadtam fel. Egy ideig feküdtem még, félálmomban kerestem a zaj forrását. Aztán fölrezzentek a többiek is, és haragosan néztünk körül valamennyien.

Két mérföldre tőlünk helikopter lebegett a kis falu fölött, amely a völgy túlsó végén terült el, s választási propagandával bombázta a védtelen lakókat. A szél szeszélyéből néhány másodpercenként el-eljutott a fülünkhöz a bömbölő szónoklat egy-egy foszlánya. Még feküdtünk egy kicsit, igyekeztünk megállapítani, hogy melyik párt követte el ezt a disznóságot, de nem lettünk okosabbak, mert az erősítők mást sem tettek, csak egy bizonyos Mr. Snooks erényeit dicsőítették.

- Hát én aztán nem szavazok rá - mondta Paul dühösen. - Hogy ilyen átok rossz modora legyen valakinek! A pali biztosan szocialista.

Még idejében tért ki Anderson cipője elől.

- Lehet, hogy maguk a falusiak kérték fel a szónoklatra - jegyeztem meg nem valami meggyőzően, hogy helyreállítsam a békét.

- Kétlem - mondta Paul. - De elvileg akkor is ellenzem a dolgot. Ez... ez a magánélet megsértése. Éppúgy, mint az égre írt füstreklám.

- Hát az ég nem éppen magántermészetű – mondta George. - De értem, hogy miről beszélsz.

Már nem emlékszem pontosan, hogy miről folyt tovább a vita, de általában nyilván a tolakodó zajok, s szorosabban Mr. Snooks körül forgott. Paul és George undorral bámulták a helikoptert, s az utóbbi megjegyezte:

- Bár tudnék magam köré valami hanggátat vonni, valahányszor kedvem támad. Mindig jó ötletnek tartottam Samuel Butler fülvédőjét, csak az a baj, hogy nem sokat ér.

- De azt hiszem, társaságban igen - felelt Paul. - Még a legragadósabb embernek is inába száll a bátorsága, ha feltűnően bedugod a füledet, valahányszor a közeledbe megy. Ez a hanggát ötlet azonban érdekes. Kár, hogy csak úgy lehetne megvalósítani, ha a levegőt is eltávolítanánk, az pedig nehezen megy.

A Professzor nem vett részt a beszélgetésben; sőt, mintha megint elaludt volna. Egyszerre nagyot ásított, és föltápászkodott.

- Gyerünk teázni - mondta - Maxhoz. Ma te fizetsz, Fred.

Talán egy hónap múlva a Prof behívott az irodájába. Minthogy én voltam a reklámfőnöke és általános közvetítője, többnyire rajtam próbálta ki az új ötleteit, kíváncsi volt, hogy megértem és hasznosnak ítélem-e őket. Hargreaves meg én, mi ketten voltunk a homokzsák, amely a Profot lent tartotta a földön. De nekünk sem sikerült mindig.

- Fred - kezdte -, emlékszel, mit mondott George a múltkor a hanggátról?

Egy pillanatig gondolkodnom kellett, amíg eszembe jutott. - Ja, igen... bolond ötlet volt. Csak nem veszed komolyan?

- Hm. És mit tudsz a hulláminterferenciáról?

- Nem sokat. Inkább magyarázd el!

- Tegyük fel, hogy van egy sor hullámunk... hullámhegy, hullámvölgy, hullámhegy, hullámvölgy, és így tovább. Veszel egy másik sor hullámot, és fölébe helyezed az elsőnek. Akkor mi történik?

- Gondolom, attól függ, hogy hogyan helyezed fölébe.

- Pontosan. Tegyük fel, úgy, hogy az első hullámvölgy pontosan egybeessék az első hullámheggyel, és így tovább, végig.

- Akkor a kettő teljesen megsemmisíti egymást... nem marad semmi. Jóságos ég!...

- Ahogy mondod. Nos, tegyük fel, hogy van egy hangforrásunk. Elébe tartok egy mikrofont, s az outputot be táplálom az általam inverter-erősítőnek nevezett valamibe. Ehhez egy hangszórót kapcsolok, s az egészet úgy szerkesztem meg, hogy az output amplitúdója automatikusan ugyanolyan legyen, mint az inputé, csak épp egy fázis eltéréssel. Nettó eredményként mit kapok?

- Valahogy nehéz elhinni... de elméletileg teljes csöndet. Hacsak nincs az egésznek valami bökkenője.

- Hol? Hisz ez semmi más, mint a negatív visszacsatolás elve, amit hosszú évek óta alkalmaznak a rádióban a nem kívánt zajok kiszűrésére.

- Tudom. De a hanghullám nem hullámhegyekből és hullámvölgyekből áll, mint a tenger vize. Az a levegő egymást követő sűrűsödése-ritkulása, nem?

- Az. De ez mit sem változtat az elven.

- Akkor sem tudom elképzelni, hogy működnék. Kell, hogy valami bökkenője legyen, amit te...

S akkor valami egészen hihetetlen dolog történt. Beszéltem, beszéltem, s nem hallottam, hogy mit mondok. A szoba egyszerre teljesen elcsendesedett. A Prof ott, a szemem előtt fölvett egy súlyos papírnehezéket, és leejtette az íróasztalára. Ráesett, visszapattant... teljes csönd. Aztán egy kézmozdulat, és megint hangok öntötték el a szobát.

Csak ültem ott kábán, mint a kő.

- Hát ezt nem hiszem el!

- A te bajod. Parancsolsz még egy bemutatót?

- Nem! Így is futkos a hátamon a hideg. Hova dugtad?

A Prof szélesen elmosolyodott, és kihúzta az íróasztala egyik fiókját. Benn az alkatrészek hátborzongató összevisszasága. Az elcsöppent forrasztóónról, az összegubancolódott huzalokról, az egész rendetlenségéről rögtön láttam, hogy a Prof saját kezűleg bütykölte össze. Maga az áramkör elég egyszerűnek látszott; még annyira sem volt bonyolult, mint egy modern rádió.

- A hangszóró - ha szabad annak neveznem - ott hátul van eldugva, a függöny mögött. Persze, egybe is lehet építeni, akár egész kicsire, nem nagyobbra, mint egy táskarádió.

- És mennyi a hatósugara? Mert, gondolom, ez az ördögmasina sem hat a végtelenségig.

Mutatott valamit; olyan volt, mint egy rendes hangerő-szabályozó.

- Még nagyon kiterjedt kísérleteket nem végeztem, de ez a készülék úgy állítható be, hogy körülbelül hétméteres sugarú körben teremtsen teljes csöndet. További tíz méteren belül halkít. Azon túl minden változatlan. Csak az erejét kell növelned, tetszés szerinti területet fedhetsz. Ez az egység mintegy háromwattnyi „negatív hangot" bocsát ki, és a nagyon átható zajokkal nem tud megbirkózni. De azt hiszem, tudnék olyan modellt is építeni, amely, ha akarom, elnémítaná az Albert Hallt is... bár van egy határvonal, talán a Wembley Stadion nagyságrendje táján...

- Jól van, megcsináltad ezt az izét, és most mit akarsz kezdeni vele?

A Professzor nyájasan elmosolyodott. - Ez a te dolgod. Én fellegekben járó tudós vagyok. De azt hiszem, bőven akadna alkalmazási területe. És ne szólj róla senkinek; meglepetésnek tartogatom.

Már hozzászoktam az ilyesmihez, és néhány nap alatt megírtam a jelentésem a Professzornak. Hargreavesszel fölmértük a készülék gyártási lehetőségét; úgy rémlett, nem nehéz előállítani. Csupa szabványalkatrész kellett hozzá; ha az ember megnézte, hogyan készült, még az inverter-erősítőn sem volt semmi titokzatos. Azt sem volt nehéz kitalálni, hogy mi mindenre lehet a találmányt alkalmazni, s én szabadjára is engedtem a képzeletem. A maga nemében ez volt a legokosabb szerkentyű, amit a Prof valaha is kitalált. Biztosra vettem, hogy majd tisztes hasznot hajt a vállalatnak.

A Professzor tüzetesen áttanulmányozta a jelentésemet. Látszott, egyik-másik pontjával nem ért egyet.

- Nem értem, hogy tudnánk most ráállni a Silentor gyártására - mondta, s ezzel el is keresztelte a készüléket. - Sem üzemünk, sem emberünk nincs rá, és nekem most kell a pénz, tüsténT, nem egy év múlva. Tegnap fölhívott Fenton, közölte, hogy talált vevőt Harvey szabadalmára. Bár nem hiszem, de lehet, hogy igazat mond. Az Integrátor nagyobb bolt, mint ez.

Ez csalódás volt.

- Talán eladhatnánk a licencet valamelyik nagy rádiógyárnak.

- Igen; talán az lenne a legjobb. De van még itt egy két meggondolandó kérdés. Azt hiszem, átruccanok Oxfordba.

- Miért Oxfordba?

- Tudod, nemcsak Cambridge-ben vannak jó fejek. A fölöslegből jut máshova is.

Három napig színét sem láttuk. Mikor visszajött, látszott, hogy nagyon meg van elégedve önmagával. Hamarosan azt is megtudtuk, miért. A zsebében egy tízezer fontról R. H. Harvey nevére kiállított, és az Elektronikai Termékek Kft. nevére engedményezett csekk lapult. Az aláíró: Roderick Fenton.

A Prof nyugodtan ült az íróasztalánál, mi meg üvöltöztünk vele. Legjobban Anderson dühöngött. Végül is állítólag ő a vállalat igazgatója. De a legjobban mégiscsak az fájt, hogy a Silentort Sir Roderick vette meg. Ezt nehezen nyeltük le.

De a Prof változatlanul vidámnak látszott, s megvárta, míg kitomboljuk magunkat. Láthatólag rávette Harvey-t, hogy a Silentort, mint a saját találmányát, adja el Fentonnak, s így az eredetét sikerült eltitkolnia. A pénzember el volt ragadtatva a készüléktől, s azon nyomban megvette. Ha a Prof kívül akart maradni a bolton, jobb közvetítőt nem is választhatott volna, mint a tiszta lelkű doktor Harvey-t. Őrá aztán senki se gyanakszik.

- De hát miért engedted át annak a vén gazembernek?

- jajongtunk. - Még ha rendesen meg is fizette az árát, ami hihetetlen, akkor is, miért nem adtad inkább valami becsületes embernek?

- Rá se rántsatok - mondta a Professzor, s legyezgette magát a csekkel. - Tízezer font egyhavi munkáért, igazán nem járathatjuk a szánkat, nincs igazam? Most megvehetem Harvey szabadalmát, s ugyanakkor boldoggá teszem a bankunkat is.

Ennél többet nem sikerült kiszednünk belőle. Egy hajszál választott el bennünket a nyílt zendüléstől, de az is igaz, hogy az elkövetkező hetekben minden figyelmünket lekötötte az új számítógép. Sir Roderick minden további nélkül átszolgáltatta a kincset érő szabadalmat. Valószínűleg még mindig örült az új játékszerének.

A Fenton-Silentort nagy csinnadrattával dobták piacra körülbelül fél év múlva. Valósággal szenzációt keltett. Az első szériadarabot a British Museum olvasóterme kapta ajándékba, s a reklám önmaga megérte a beszerelés költségét. Miközben a kórházak tülekedtek a Silentorért, mi megpróbáltunk uralkodni a rossz kedvünkön, és szemrehányó pillantásokat vetettünk a Profra, őt azonban szemmel láthatóan nem izgatta.

Fogalmam sincs, miért hozta ki Sir Roderick a táska-Silentort. Valószínűleg valaki érdekelt személy ültette fejébe a bogarat. Ügyes kis jószág volt, táskarádiót formázott, s az emberek kezdetben csak az újdonság kedvéért vásárolták. Aztán kezdtek ráébredni, hogy zajos környezetben milyen hasznos. Aztán meg...

Merő véletlenségből jelen voltam Edward England szenzációs új operájának bemutatóján. Nem mintha operabolond volnék, de egy

barátomnak volt egy fölös jegye, s azt mondta, nem bánom meg. Nem is bántam.

Az újságok akkor már hetek óta másról sem írtak, csak England operájáról, különösen az elektromos ütőhangszerek merész alkalmazásáról. England zenéje már évek óta heves viták tárgya volt. Hívei és becsmérlői a bemutató előtt majdnem ölre mentek, de ebben nem volt semmi szokatlan. A Sadler's Wells igazgatósága intézkedett, hogy ez alkalomra külön rendőröket küldjenek, s mikor a függöny fölment, alig néhány pfuj és fütty hallatszott. Ha történetesen nem ismernéd a darabot, ez is azoknak a manapság olyan népszerű kemény, realista műveknek egyike. Viktória korában játszódik, főszereplői: Sarah Stampe, a szenvedélyes postamesternő, Walter Partridge, a mord vadőr és a földesúr fia, akinek a nevét elfelejtettem. A történet a régi, az örök háromszög, amit csak bonyolít a falusiak irtózása minden újtól - az új jelen esetben a távíró, ami a helyi pletykafészkek szerint ártani fog a tehenek tejének, és megzavarja a juhok ellésének időpontját.

Tudom, ez elég nyakatekerten és valószínűtlenül hangzik, de úgy látszik, minden opera ilyen. És különben is, ott a szokott a féltékenységi dráma. A földesúr fiának nem akaródzik beházasodnia a postahivatalba, s a vadőr, akit megőrjít a visszautasítás, bosszút forral. A tragédia akkor éri el rettentő csúcspontját, mikor szegény, ragasztószalaggal megfojtott Sarah holttestét a Kézbesíthetetlen Levelek Osztályán megtalálják egy postazsákban. A falusiak Partridge-t fölkötik az első kéznél levő távírópóznára, a vonalkarbantartás munkásainak nem kis bosszúságára. A földesúr fia elbujdosik a gyarmatokra, vagy hogy leigya magát, és így tovább és így tovább.

Én emlékszem, már akkor kínban voltam, mikor a nyitány megkezdődött. Lehet, hogy ómódi vagyok, de ez a modern izé valahogy hidegen hagy. Szeretem, ha valaminek dallama van, de úgy látszik, olyan zenét többé nem írnak. Nem állom ezeket a moderneket - adjanak nekem Blisst, Waltont, Sztravinszkijt és más öreget, akár mindennap.

E kakofónia nagy éljenzés és füttyszó közben ért véget, és fölment a függöny. A szín Doddering Sloughleigh főtere, kb. 1860-ban. Belép a hősnő, s elolvassa a reggeli postával jött levlapokat. Egy levélre bukkan, amely az ifjú földesúrnak szól, s erre azon nyomban vad éneklésben tör ki.

Sarah belépője nem volt olyan rossz, mint a nyitány, de így is épp elég keserves. Az arcáról ítélve legalább olyan kínos volt elénekelnie, mint nekünk végighallgatni. De nem kellett végighallgatnunk, csak néhány taktust, mert egyszerre az egész operára rátelepedett a jól ismert süket csönd. Azt hiszem, az első pillanatban én voltam az egész népes közönségből az egyetlen, aki tudta, mi történt. Mintha mindenki belefagyott volna a székébe, s közben az énekesnő ajka hangtalanul mozgott. Aztán ő is ráébredt a valóságra. Szája kinyílt, más körülmények közt bizonyára átható sikoly hagyta volna el, aztán záporozó levlapok közt bemenekült a színfalak mögé.

Szégyellem bevallani, de az első tíz percben holtra nevettem magam. Hihetetlen zűrzavar támadt. Bizonyára jó néhányan rájöttek, hogy mi történt, s most megpróbálták megmagyarázni a barátaiknak. De persze nem tudták, s az erőlködésük hihetetlenül muris volt. Egyszerre cédulák kezdtek körbejárni, s mindenki gyanakodva nézett mindenki másra. De a tettes bizonyára jól álcázta magát, mert sosem fedezték föl.

Mit mondasz? Igen, gondolom, az is lehetséges. De eszébe sem jutott senkinek, hogy a zenekart gyanúsítsa. Pedig ez az indítékra is magyarázatul szolgálna. Nekem sem jutott eszembe eddig. Akárhogy is, másnap a lapok csúful elverték a port Sir Roderickon, és vizsgálatot emlegettek. A Fenton cég részvényei egyszerre népszerűtlenné lettek. És a Professzor napokig vidámabb volt, mint valaha.

A Sadler's Wells botrány csak a kezdete volt egy egész sor hasonló incidensnek. Egyik sem volt akkora, de mindnek megvolt a mulatságos oldala. A csínytevők egyikét-másikát elkapták, majd általános felhorkanást keltve kiderült, hogy nincs jogszabály, aminek az alapján vádat lehetne emelni ellenük. Épp mikor a Lord Kancellár megpróbálta erre is kiterjeszteni a Boszorkány-törvény hatályát, bekövetkezett a második nagy botrány.

Valamikor megvolt nekem a parlamenti naplónak ez a példánya, de valaki elcsórta. Gyanakszom, hogy a Prof. Emlékszel arra a kínos botrányra? A Ház épp a polgári költségvetést tárgyalta, a szenvedélyek csúcspontra hágtak, a pénzügyminiszter foggal-körömmel védekezett, mikor egyszerre elnémult. Minden, mint a Sadler's Wellsben, azzal a különbséggel, hogy most mindenki tudta, mi történt.

Kitört a hangtalan fölfordulás. Valahányszor ellenzéki szónok emelkedett szólásra, mindig kikapcsolták a készüléket, így a vita némileg egyoldalú képet öltött. A gyanú egy szerencsétlen liberális képviselőre összpontosult, mert véletlenül volt nála egy táskarádió. Kis híján meglincselték, miközben némán bizonygatta ártatlanságát. A rádióját ízekre szedték - de a csönd maradt. Fölállt a Házelnök, hogy közbelépjen, s őt is elnémították. Ez volt az utolsó csepp a pohárban, kivonult, és példátlan jelenetek közepette berekesztette a vitát.

Sir Rodericknak eddigre már meglehetősen lehervadhatott a jókedve. Mindenki torkig volt a Silentorral, amely, hála a hiúságának, elválaszthatatlanul összeforrt az ő nevével. Pedig eddig még semmi igazán komoly baj nem volt. Eddig...

Valamivel azelőtt fölhívott minket Harvey, és elújságolta, hogy Fenton fölkérte: tervezzen egy magánmegrendelő számára egy különlegesen erős Silentor-egységet. A Professzor megtervezte, elég borsos áron. Nem győztem csodálkozni, hogy Harvey milyen sikerrel vezeti az orránál Sir Roderickot, de Fenton valóban nem sejtett semmit. Az övé lett a super-Silentor, Harvey-é a dicsőség, és a Profé a dohány. Mindenki meg volt elégedve - beleértve a rendelőt is. Mert talán két nappal a parlamenti botrány után, fényes nappal, kora délután, kiraboltak egy ékszerészt a Hatton

Gardenben. A dologban az volt a feltűnő, hogy a páncélszekrényt felrobbantották, de sem a robbanást, sem a betörés zaját nem hallotta senki!

Igen. Ezen akadt fenn a Scotland Yard is, s ekkor kezdte Sir Roderick azt kívánni, bár hírét sem hallotta volna soha a Silentornak. Persze be tudta bizonyítani, hogy fogalma sem volt, mire akarják használni a különleges készüléket. S az is természetes, hogy a rendelő címe hamis cím volt.

Másnap a lapok fele a címoldalon hozta a követelést: TILTSÁK BE A FENTON SILENTORT! Ez az egyhangúság zavarba ejtett volna, ha nem tudom, hogy a Prof puszipajtása a Fleet Street valamennyi tudományos tudósítójának. A másik fura véletlen, hogy Sir Roderickot még aznap fölhívta egy amerikai cég képviselője, és fölajánlotta: azonnal megveszi a Silentort. Az amerikai épp akkor telefonált, mikor a detektívek elmentek, s így Sir Roderick ellenállása mélyponton volt. Meg is kapta a szabadalmat húszezer dollárért, s azt hiszem, a pénzember még örült, hogy megszabadult tőle.

A Prof mindenesetre majd kicsattant a jókedvtől, mikor másnap behívott minket az irodájába.

- Azt hiszem, bocsánatot kell kérnem tőletek - mondta.

- Tudom, mennyire el voltatok keseredve, mikor eladtam a Silentort. De most visszakaptuk, és azt hiszem, mindenki jól járt. Kivéve Sir Roderickot, egyem a szívét.

- Csak ne vágj fel - mondta Paul. - Átkozott szerencséd volt, ez az egész.

A Profon látszott, hogy megsértődött.

- Kétségkívül szerepe volt benne a szerencsének is - ismerte el. - De nem akkora, mint hinnéd. Emlékszel az oxfordi kirándulásomra, azután, hogy Fred elkészítette a jelentését?

- Persze. Mi van vele?

- Nos, akkor Wilson professzornál jártam, a pszichológusnál. Tudsz valamit a munkájáról?

- Nem sokat.

- Gondolom, semmit: még nem tette közzé a következtetéseit. De kidolgozta az úgynevezett társadalom pszichológiai matematikát. Félelmesen bonyolult dolog, de azt állítja, hogy bármely társadalom tulajdonságait ki tudja fejezni egy százoszlopos négyzet-mátrix révén. És ha az érdekel, milyen hatással lesz a társadalomra, ha művelsz vele valamit - mondjuk, egy új törvényt léptetsz életbe -, ezt meg kell szoroznod egy másik mátrixszal. Érted?

- Homályosan.

- Természetesen az eredmények kizárólag statisztikaiak. Az egész valószínűségekre épül - akár az életbiztosítás -, semmit nem állít biztosra. Nekem már kezdetben aggodalmaim voltak a Silentorral, és érdekelt, mi történik, ha korlátlanul alkalmazzák. Wilson megmondta: nem részletesen persze, csak nagy vonalakban. Megjósolta, hogy ha a lakosság 0,1 %-a használ Silentort, a

készüléket valószínűleg egy éven belül betiltják. S ha bűnöző elemek kezébe kerül, valószínűleg hamarabb kitör a botrány.

- Professzor! Csak nem azt mondod, hogy...

- Szerelmes egek, dehogy! Eszem ágában sincs betörni. Ez volt az a bizonyos szerencse, bár előbb vagy utóbb ennek is be kellett következnie. Csak azon csodálkozom, hogy ilyen soká tartott, míg valakinek eszébe jutott.

Leesett állal bámultuk.

- Mi mást tehettem volna? A Silentor is kellett, a pénz is. Kockázatot vállaltam, és nyertem.

- Szerintem akkor is szélhámos vagy - mondta Paul.

- De most, hogy visszakaptuk, mit akarsz kezdeni ezzel az izével?

- Először is meg kell várnunk, míg elsimul az ügy.

Amennyire a Fenton cég készülékeit ismerem, egy éven belül mind visszajön javításra, ezektől hát előbb-utóbb megszabadulunk. Időközben kidolgozzuk a magunk modelljét; egyelőre egy beépített, szállíthatatlan készüléket, nehogy megismétlődjenek a balesetek. És ezt is csak bérbe adjuk, nem árusítjuk. Talán érdekel titeket, hogy nagy rendelésre számítok a Birodalmi Légiforgalmi Társaságtól.

Az atomrakéták pokoli zajosak, s ezen egészen mostanáig senki nem tudott segíteni.

Fölemelte az előtte heverő papírcsomót, s szeretettel végigpörgette.

- Tudjátok, ez a sors kifürkészhetetlen akaratának nagyon szép példája. Azt bizonyítja, hogy a becsület mindig diadalmaskodik, s aki igazságos ügyben fárad...

Egyszerre ugrottunk. S eltartott egy darabig, míg ki tudta szabadítani a fejét a papírkosárból.

Richard Gehman

A GÉPEZET

Most beszéltem Joe-val, s még nagyobb zavarban vagyok, mint eddig. Legalább dühöngenék, de még azt sem tudok. Túlságosan meg vagyok rémülve, és máson sem jár az eszem, csak hogy mi lesz ennek a vége. Al, mondogatom magamban, gondold végig a dolgot, így aztán, hogy magamban tisztázzam, az egészet leírtam.

Joe McSweennel már a középiskolában jó barátok voltunk. Egy utcában laktunk, s mielőtt Joe bevonult volna a hadsereghez, én meg a tengerészgyalogsághoz, mindketten a Krug Gépműhelyben dolgoztunk. Addig is leveleztünk, amíg katonák voltunk, s azután, hogy leszereltünk, elhatároztuk, hogy megint egy helyre megyünk dolgozni.

Alighogy a háború véget ért, a város szélén fölépült egy nagy műanyag gyár - bizonyára hallottak róla, a Turnbull Művek. A gyár jól fizetett, úgy határoztunk hát, hogy megnézzük, mit kezdhetnénk náluk. Rögtön kaptunk is munkát mindketten. Most úgy látom, akkor kezdődött a baj.

Mielőtt továbbmennék, azt hiszem, el kell mondanom, kicsoda Agnes Slater. Mert Aggie volt az oka, hogy Joe beállt a gyárba. Joe már a háború előtt csapta neki a szelet, de csak akkor melegedtek igazán össze, mikor Joe hazajött. És Joe úgy számított, hogy okosabb ide elszegődnie, mert ha jól keres, könnyebb lesz összeházasodniuk.

Engem a szállításra tettek, az sem volt valami nagyszerű, mégis sokkal jobb, mint Joe munkahelye, őt fölküldték az X-re. A gyárban sok ilyen óriás masina van, és mind közt a legnagyobb az X. Csak gyártóegységnek hívják. De hogy mit gyártanak rajta, azt meg nem mondom. Biztos valami műanyagot. De akármit is, elküldik egy másik gyárba, és ott készítenek belőle valamit. Az X-esek csak annyit tudnak, hogy egy hétemeletes nagy döher gépen dolgoznak, csukott az egész gép, s minden emeleten keskeny járda veszi körül. Joe kezdettől fogva utálta.

- Pokoli ez az X-elés - mondta Joe, mikor első nap délután hazafelé tartottunk. - Engem a harmadik emeletre raktak. Ülök egy kis üvegfalú fülkében, előttem a műszertábla. Tíz perc alatt megtanítottak a dolgomra - mást se kell tennem, csak néhány mozdulatot. Az egész automatikus.

Márpedig Joe szereti használni a fejét. Szereti az olyan bökkenőket, amelyekre megoldást kell találnia. Láttam, ez az X-elés nincs ínyére.

- Tulajdonképpen mit csinálsz? - kérdeztem.

- Hm - mondta. - Ezt hallgasd meg, Al. Reggel nyolckor beülök abba a kis kutyaólba. 8,10-kor kinyújtom a kezem, és az N tárcsát 40-es állásba fordítom. 8,20-kor megnyomom a Q gombot. 8,23-kor az N tárcsát visszafordítom zéróállásba. 8,31-kor fölnyúlok egy kis polcra, leveszek egy olajozókannát, és belecsöppentek két csöpp olajat - pontosan két csöppet - a műszertábla alján egy kis lyukba. 8,46-kor kinyújtom a kezem, és egy kart magam felé húzok. 8,47-

kor visszatolom. 8,53-kor megint megnyomom a Q gombot. 8,59-kor az N tárcsát 10-re fordítom, ott tartom egy másodpercig, majd visszafordítom zéróra. És kilenckor kezdem az egészet elölről.

- Pontosan ugyanazt?

- Pontosan ugyanazt - mondta Joe. - Óránként, délig. Akkor van egy óra ebédidőm, aztán visszamegyek, és folytatom ötig. - Fölsóhajtott. - Ez az új munkám.

- És mondd, Joe - kérdeztem -, mi történik a gépben belül, mikor te ezeket csinálod?

- Amennyit én látok belőle, Al - mondta Joe -, semmi.

- Végül is mire való ez a gép?

- Vesszek meg, ha tudom. Nekem nem mondták meg.

- De hát valamit csak hallasz belülről... úgy értem, ha elfordítod a tárcsát vagy megnyomod a gombot?

Joe a fejét rázta.

- Az égvilágon semmit.

Nem értettem.

- Ez nagyon furcsa, Joe - mondtam.

- Szerintem is - mondta. - Az biztos, hogy Krugék-nál nem így volt.

Látszott, hogy erről nem akaródzik beszélnie, mást hát nem kérdeztem. Az én munkámról beszéltem neki; álló nap fuvarleveleket töltöttem ki. Én, a szerelő. Fuvarleveleket.

Joe aznap este elvitte Aggie-t moziba; útközben beugrottak hozzám egy percre. Aggie nem különösen csinos, de van benne valami. Nem is az alakja. Valami más. Talán hogy olyan energikus. Szinte azt mondanám, nagyravágyó. Mindig töri magát.

Aznap este is csupa tűz volt. A szerelése oltári: piros ruhája pompásan állt a fekete hajához, és majd kicsattant jókedvében. Joe épp az állásáról mesélt.

- Al - fordult felém. - Csodásán hangzik. Joe-n látszott, hogy fogalma sincs, Aggie honnét szedi ezt.

- Hát nem gyönyörű - magyarázta Aggie -, hogy egy ekkora üzem, mint a Turnbull, nektek, kölyköknek ilyen lehetőséget ad? Ilyen nagy helyen, mint ez, korlátlan az előmenetel.

- Mhm - mondta Joe -, ha itt maradsz öt évig, egy tárcsával többet forgathatsz.

- Tudod, aggaszt bennünket valami, Aggie - mondtam. - Fogalmunk sincs, hogy mi készül a gyárban. Valami műanyag, csak ennyit tudunk.

- Úgy látszik, manapság minden titok - mondta Joe.

- Szinte rosszabb, mint a háború alatt. Épp ma este olvastam a Courier-ban, hogy elfogadták azt a törvényjavaslatot... hogy is hívják?

- Challendor-Collander-Wingle-Wanger törvény - felelte Aggie.

Aggie mindent tud, még az ilyesmit is. Mint a borotva, úgy vág az esze.

- Mhm - mondta Joe. - Eszerint a hadsereg mindent lefoglalhat, amire a honvédelem céljából szüksége van.

Lehet, hogy a Turnbull gyárnak a hadsereghez van valami köze. Már arra gondolok.

- Lehet - mondtam.

- Beszéljetek akármit - mondta Aggie -, akkor is azt hiszem, hogy jó lesz nektek itt, Joe. Neked is, Al.

Bár, mint említettem, Aggie okos lány, itt most mellé-trafált. Az első hét végére Joe úgy lekonyult, mint még soha. Mikor reggelenként munkába mentünk, alig szólt egy szót is. És ugyanígy esténként, hazafelé menet. Látszott, hogy ez az egész nagyon nyomja a lelkét. A második hét végére még romlott a helyzet. A harmadik héten eltökéltem, hogy ezt nem hagyom annyiban.

- Joe - mondtam -, a fenébe is, mi bajod? Mintha nem is te volnál.

- Nekem? Semmi az égvilágon.

- Joe - mondtam. - Bökd ki nyugodtan. Ez az X-elés, nem?

Egy-két percig hallgatott. Aztán rábólintott.

- Igen. Azt hiszem. Az X-elés. Csak ülök ott egész nap. Megnyomom a gombot, elfordítom a tárcsát, olajozok, újra meg újra, egész nap. Közönséges gépmunkás lettem, Al. S ez a gép még csak nem is zajos, nem is mozog, s amennyire én tudom, még csak nem is gyárt semmit. És olyan istenverte nagy... hét emelet magas.

Olyan különös képet vágott, hogy nem tudtam, mit szóljak.

- S ez még csak nem is minden - mondta Joe. – Van más is. Emlékszel Krugékra? Ott tisztességes-becsületes masinák voltak: fogaskerekek, bütyköstárcsák, ékszíjak, csigák - s működtek is. Igazi gépek, annak a rendje-módja szerint, forogtak, zajt csaptak, alkatrészeket állítottak elő.

Rájuk tudtál nézni, és tudta az ember, hányadán áll. És ha elromlottak, meg tudta javítani őket. S ha bekapcsolta, mentek, ha kikapcsolta, megálltak. Joe elhallgatott.

- De itt van ez az X - mondta lassan. - Ezt nem ismerem. Lehet akármi, mert minden belül van. Csak ülök egy üveg tyúkólban, mint száz más. És csinálom, amit mondanak. Még arról se tudok, ha a gép elromlik. Csak végzem ugyanazokat a mozdulatokat... hogy a fene enné meg! Nem én kezelem azt az istenverte gépet.

Csak az alkatrésze vagyok. Mint egy emeltyű. - Rám nézett. - Érted, hogy mit mondok, Al?

- Érdekel, hogy mi a véleményem, Joe? - kérdeztem. - Mert ha érdekel, szerintem minél hamarabb kilépsz onnét, annál jobb. Miért nem mondasz fel, Joe?

- Nem - mondta halkan. - Az nem olyan egyszerű.

Először nem értettem, aztán eszembe jutott Aggie.

Joe később elmondta, hogy ezt az egészet megpróbálta megmagyarázni neki, de nem fért a fejébe. Ez nem sokkal azután lehetett, valamelyik este, hogy nekem elmondta, hogy van ezzel az X-eléssel, s ahogy a szavaiból kivettem, valahogy így hangozhatott a beszélgetésük:

- Aggie - kezdte Joe -, sokat gondolkodtam, s azt hiszem, jobb lenne, ha hetenként nem hat, hanem csak kéteste találkoznánk.

Tudják, milyenek a nők. Ő is mindjárt rosszra gondolt, és fölhúzta az orrát.

- Kérlek - felelte. - Kérlek, Joe, ahogy te akarod.

- Tudod, csak mert nyomja a lelkem valami. Nyomja a lelkem, meg akarok szabadulni tőle, és ezért muszáj valami mást csinálnom.

- Ha te úgy érzed, Joe, hogy otthon okosabban töltöd az estéidet - mondta Aggie -, én aztán nem állok az utadba.

- Aggie! Bár meg tudnám magyarázni. De muszáj valamit csinálnom, hogy ne mindig a gyáron járjon az eszem, így aztán kitaláltam valamit... most ezen gondolkodom. Azt hiszem, már mindent kigondoltam, de még egy kis idő kell. Igazán egész kicsi, Aggie.

Úgy látszik, Aggie-nek tetszett, hogy Joe valamilyen találmányon töri a fejét, mondta később Joe, de mikor faggatni kezdte, Joe nem volt hajlandó felelni a kérdéseire. Ettől csak megerősödött a gyanúja. Tudják, milyenek a nők. Némelyiknek mindenről muszáj tudnia. Aggie-vel akkor kezdődött a baj, aznap este.

Joe még nekem sem említette a találmányát, legalábbis kezdetben. De a gyárban töltött második hónapunk közepe táján kezdett megint visszatérni a jókedve. Először azt hittem, megszokta a helyet, de aztán megállapítottam, hogy valami történhetett vele. Fütyürészve szállt be a kocsiba, és munkába menet egész úton tréfált, be nem állt a szája. Este ugyanígy. Mindinkább a régi Joe lett.

Egy este aztán minden kiderült. Joe titokzatos képet vágott - de fütyürészett, s vigyorgott, mint a fakutya. Mikor megálltunk a házuk előtt, megkérdezte:

- Al, ráérsz egy percre? Gyere be. Mutatni szeretnék valamit. Valami oltári dolgot.

Hogy milyen oltári, azt nem is hittem volna.

Bementünk hát Joe-ékhoz. A mamája vacsorával várta. Tőlem azt kérdezte:

- Al, te is benne vagy ebben az ostobaságban?

Már-már megkérdeztem, hogy miféle ostobaságban, de Joe már lenn járt a pincében, és kiabált, hogy menjek.

- Életemben ilyen ostobaságot nem hallottam - porolt Joe mamája.

Utánamentem Joe-nak a műhelybe, amit még diákkorunkban szereltünk föl. Rengeteg szerszámunk volt, még abból a pénzből vettük, amit újságkihordással és szombati munkával kerestünk. Pompás egy műhely volt. Bár azóta, hogy a háborúból visszajöttünk, nemigen jártunk le. Így hát szinte azt sem tudtam, hova megyek. És igaz, ami igaz, nem számítottam többre, mint... nos, azt hiszem, nem is tudtam, mire számítok. Arra, amit láttam, biztos nem.

- Ide süss - mondta Joe büszkén. - Hát ehhez mit szólsz?

Lehet, hogy van, aki szebben beszél angolul, mint én, de amit gondolok, azt meg tudom mondani. Legalábbis többnyire. De most fogalmam sem volt, mit szóljak.

Középen, a padlón, nagy fatuskókon, egy gép állt. De micsoda gép? Majdnem egy négyzetméter, több mint egy méter magas, és olyan bonyolult, hogy bonyolultabb masinát még sosem láttam.

Kerekek, fogaslécek, áttételek, bütyköstengelyek, csigák, dugattyúk, ékszíjak, tengelykapcsolók, lámpák, tárcsák, gombok, szelepek, kapcsolók - minden. Még egy fütyülő is.

A masinának annyi alkatrésze volt, hogy akár hozzá sem kezdek a leírásához. Valóságos szerelőálom.

Míg álltam és néztem, és azon gondolkodtam, hogy ez meg mi a fene, Joe megnyomott egy gombot a munkapadon. A gép innenső végén forgásnak indult, s lassan lendületbe jött a két nagy kerék. Egyik oldalt kinyúlt egy kar, át a túlsó oldalra, beleakadt valami pecekbe, és magával húzta. Fölvillant egy zöld lámpa, aztán egy vörös.

Joe odament, elfordított egy tárcsát, a masina egyre gyorsabban-gyorsabban járt. Olyan zajjal, hogy az egész ház beleremegett. Megszólalt a síp. A közepén valami tolattyú járt föl-alá. A gépezeten egy bőven olajozott tengely csúszott át, kibukkant az egyik végén, kétszer megfordult, és visszahúzódott. Kék lámpa villant, s egy mérőműszer számlapján a mutató a vörös vonal felé kúszott. Ilyen pokoli jószágot még sosem láttam.

- Joe! - kiáltottam. - Hát ez meg mi a fene?

Rám nézett, és a tekintetén láttam, hogy szerinte tintakukacfejem van.

- Titok - mondta, és elvigyorodott.

- Titok?

- De mennyire! - mondta Joe. Aztán elröhögte magát.

- Nem, Al. Nem titok. De mindenkinek azt mondom. Emlékszel, arról beszélgettünk, hogy manapság minden titok. Mint az X. És ezen igazán nincs mit titkolni, mert nincs is benne semmi. Egyszerűen egy gép.

- De milyen gép, Joe?

- A fene a hülye fejedet - mondta Joe. - Egy közönséges, bonyolult öreg gép.

- Jól van, Joe - mondtam türelmesen. - Azt látom, hogy bonyolult. De mire jó?

- Hogy mire jó? Hát semmire se jó... csak működik. Egyszerűen csak működik. - Majd, mielőtt még szóhoz jutottam volna: - Mi ütött belétek, mindnyájatokba?

Beléd, a mamába, a szomszédék Herbjébe, mindnyájatokba... mind azzal jösztök: - Mire jó? - Hát semmire se jó. Gép, amelyik működik. Az én gépem. Én kezelem... és nem a gép engem, Al.

Mikor már azt hittem, hogy kezdem érteni a dolgot, föltettem neki néhány kérdést. Nem telt sok időbe, és majdnem olyan zavarban voltam, mint annakelőtte. Most, azt hiszem, már értem... mint érzett Joe X iránt, vagyis hogy X milyen érzéseket keltett benne, s hogyan késztette arra, hogy olyan gépet készítsen, amelynek ő az ura. Azt, hogy titok, csak átejtésül mondta. De akkor még nem láttam ilyen tisztán, s mikor Joe-tól elbúcsúztam... csak állt ott, és nézte a gépet, mint egy büszke apa.

Kifelé menet Aggie-be botlottam.- Épp befelé jött.

- Al, láttad? - kérdezte kifulladva. - Mondd, ez micsoda?

- Aggie - mondtam -, azt hittem, te okos lány vagy.

Összeszűkült a szeme.

- Al, azonnal mondj el mindent!

Ez némileg fölbosszantott.

- Titok, Aggie! Én sem mondhatok többet, mint amennyit Joe nekem elárult. Ez olyan gép, amely működik.

Fölszegte a fejét, s ment tovább. Nos, gondoltam, úgyis jó. Kimentem, beültem a kocsiba, s végigmentem az utcán, haza.

Mint kiderült, ez az egésznek még csak a kezdete volt. Ilyen kis városban, mint Parkside, tudják jól, mindennek híre jár. Lehet, hogy Joe mamája beszélt róla a barátnőinek, s azok elmentek megnézni. Lehet, hogy a gyárban fogott valaki szimatot. Akárhogy is, a gépnek híre ment. Egyik ember elmondta a másiknak, az megint másoknak, és így tovább, míg végül már a járókelők megnézték a házat, ha elmentek előtte. Joe egyszer csak a Parkside Courier egy riporterét találta odahaza; azért jött, hogy megnézze a gépet, s vele beszéljen.

Nem tudom, Joe tudta-e, hogy a riporter riporter. Akkoriban annyian állítottak be hozzá, hogy tíz az egyhez le merném fogadni, nem tudta. A riporter kérdezgette, ő meg mondta, amit mindenkinek; átejtésül azt is, hogy titok, de mindjárt hozzátette:

- Ez csak gép, amit a szabad időmben bütyköltem össze... gép, amely működik.

Aztán megpróbálta megmagyarázni, nagyon gondosan, hogy hogy is van vele.

A riporter azonban, gondolom, nem volt kibékülve Joe válaszaival. Egy kicsit maga is hozzátett. Egy kis színt, tudják. És a lap címoldalán már az állt:

ATOMMEGHAJTÁS? TITOK!

Ezután újdondász barátunk a lényegre tért:

> *Joseph McSween, városunk lakája (Parkside Avenue 378), olyasmit rejteget a pincéjében, ami lehet, hogy leröpíti a süveget a tudomány fejéről. Egy gép az - de milyen gép? McSween nem árulja el. Mindössze annyit vall be, hogy e titokzatos gép „működik'''. E cikk írója úgy érzi, hogy az Oak Ridge-i és hanfordi fiúk jól tennék, ha ügyelnének a babérjaikra. Ne legyek William L. Laurence, ha a parkside-i Joe McSween nem atommasinát őrizget a pincéjében. Szerkentyűjével kapcsolatos magatartása nagyon is erre vall. McSween a találmányán már...*

- és így tovább.

Elég, ha ennyit mondok róla - a pali így folytatta még tizenkét bekezdésen át. Még képet is közölt Joe-ról -valahonnét a középiskolából kerítette, ahol végeztünk. Sőt, engem is megemlített - azt írta, együtt dolgoztunk az atommasinán Joe-val.

Hogy mi történt ezután, azt már tudják. A riport volt a gyufa, amely lángra lobbantotta az erdőt. A távirati irodák már aznap este leadták a sztorit, és másnap reggel benne volt az ország valamennyi lapjában. A KISVÁROSI FÖLTALÁLÓ MEGTALÁLTA VOLNA A VILÁGMINDENSÉG KULCSÁT? - tette föl a kérdést egy New York-i lap. - SEGÍTSÉG! KIÁLT AZ ATOM - sikoltott fel egy másik. Ha valaki korábban azt merte volna állítani, hogy ebből ilyesmi kerekedik, szentül meg lettem volna győződve, hogy hülye. Aznap este, kilenctájt, fölhívott Joe.

- Al - kérdezte -, láttad?...

- Láttam. Sőt, hallottam a rádióban.

- Nekem nem volt időm meghallgatni - mondta Joe.

- Mióta a Courier megjelent, egyfolytában szól a telefon. Még a polgármester is fölhívott. Ál, én bedilizek... hogy tudott ez a pacák ilyesmit kiagyalni?

- Joe - mondtam -, nem mindenki érti a tréfát. Nyilván azt hitte, hogy ez egy nagy sztori.

- Hh! - sóhajtott. - öregem! Nem győzöm magyarázni, hogy tévedés... egyre-másra hívnak a riporterek, és faggatóznak... de nem figyelnek rám. Csupa olyasmit kérdeznek, amit még nem is hallottam, és mikor mondom, hogy nem tudom, miről beszélnek, azt hiszik, szerénykedem. Várj egy picit, Al... itt a táviratkihordó gyerek. Ez a harminckettedik.

- És most mit csinálsz, Joe? - kérdeztem.

- Fogalmam sincs - mondta. - Ha egy szót szólok, tízet adnak a számba. Képtelen vagyok... Al, le kell tennem a kagylót. Megint a gyerek. Hívj fel reggel, jó?

Ez nem is volt olyan egyszerű. Nyolc körül kétszer is megpróbáltam, de mind a kétszer foglaltat jelzett. Aztán el kellett mennem dolgozni. Az utcán, Joe-ék háza felé menet, arra gondoltam a kocsiban, hogy majd fölveszem. Micsoda ötlet! Megpróbáltam beállni a ház elé, de rengeteg kocsi állt ott, s a veranda előtt egész kis csődület. Kiszálltam és odamentem.

- Melyik lap? - kérdezte a hozzám legközelebb álló.

Láttam, a férfiak jó felének s egyik-másik nőnek is fényképezőgép lóg a nyakában. Ez igen, teljes létszámmal fölvonult a sajtó. Ezeket a nagyvárosokból küldték.

- Csak Joe haverja vagyok - mondtam a palinak. Ez szamárság volt.

- Maga Joe McSween barátja? - kurjantott lelkesen.

- Hé, fiúk!

Már körül is vettek, és százával záporoztak rám a kérdések. Hol van McSween? Hogy csinálta? Igaz-e, hogy két csöpp vízzel egy hadihajót elhajt? A főnöke valóban hárommilliót ígért-e neki

huszonöt százalékos részesedésért? Mióta tud róla? Amíg bírtam, mondtam, aztán sarkon fordultam, és futva nekieredtem a kocsim felé. Beugrottam, elmentem talán a nyolcadik sarokig, ott betértem egy drugstore telefonfülkéjébe. Joe száma most is foglaltat jelzett, öt percig próbáltam. Nem volt szerencsém. Megpróbáltam még háromszor. Negyedszerre megkaptam. Joe halálos fáradtan kérdezte:

- Tessék? - Úgy hangzott, mint egy mordulás.

- Én vagyok az, Al. Megálltam a házatok előtt, de...

- Tudom. Láttam a redőny résén. Al, egész éjjel egy szemhunyást nem aludtam. Hol vagy?

Megmondtam.

- Megpróbálok odajutni - válaszolta. - Várj meg.

Fölakasztottam a hallgatót, aztán odamentem a pulthoz, és leültem. A rádió épp egy táncdalt sugárzott, de a muzsika hirtelen elhallgatott, és megszólalt a bemondó.

- Rendkívüli jelentés a New York állambeli Parkside-ből - mondta a hang. - Míg az ország az ifjú McSween ötletességét ünnepli, aki állítólag föltalálta atomkorunk első igazi atommasináját, a parkside-i hatóságoknak tudomására jutott, hogy a hadsereg haladéktalanul vizsgálatnak szándékszik alávetni McSween készülékét. George P. Treex ezredes, a kiváló atombombaszakértő máris úton van különrepülőgépén Parkside felé. Hadsegédei követik. A...

- Hadsereg! - kiáltottam, és fölugrottam.

A csapos ásított.

- Megesik - mondta.

- Ezeknek teljesen elment az... - de elhallgattam, hogy halljam a többit.

- ...Challendor-Collander-Wingle-Wanger törvény értelmében - folytatta a bemondó - a hadsereg jogosult minden olyan tudományos tevékenységet az ellenőrzése alá vonni, amelyet az ország védelme szempontjából létfontosságúnak ítél. Feltehető, hogy az ifjú McSween gépezetének fejlesztése a továbbiakban kormányprogram tárgyát fogja képezni.

- Kormányprogram... - csóváltam a fejem. Ez hihetetlen.

- Miért? Mi más lenne? - kérdezte a csapos. - Tudja, atomokkal vacakolni...

-... a szenátus ülésén ma délelőtt - zümmögött a bemondó hangja - Burge Fulsome szenátor bejelentette, hogy javaslatot kíván beterjeszteni, amelyben egymillió dollár megszavazását kéri az ország legújabb fegyverének védelmére. Valószínű, hogy a Kongresszusban Hayden Kratcher képviselő javasolja ugyanilyen összeg megszavazását az ország biztonsági szerveinek fejlesztésére. „Mindenáron meg kell védenünk ezt a titkot" - jelentette ki ma délelőtt Kratcher a riportereknek -, s biztonságban kell tartanunk a demokrácia méhében, ahonnan származik."

- Hogy az ördög... - Elhallgattam, hogy figyelhessek.

-... mind ez ideig nem született még határozat McSween gépezetének továbbfejlesztésére. Egy magát megnevezni nem kívánó szenátor odanyilatkozott, hogy e tárgyban feltehetőleg a

jövő hónapban terjesztenek törvényjavaslatot a szenátus elé, de hozzátette: „Nem kívánjuk elsietni a dolgot." A találmány hatása máris messzire gyűrűzik. Hollywoodban több filmgyár igyekszik elsőként megszerezni McSween élete megfilmesítésének jogát. New Yorkban a Stud Press kiadó jelentette be, hogy tervei közt szerepel az atomgép korai történetének megíratása és kiadása Ez az igazság! címen. E. R. Risco, Parkside polgármestere ma délelőtt közölte, hogy a városi tanácstól harminchétezer dollár megszavazását kéri, hogy abból a város szobrot emeljen Adolph McSween, az ifjú föltaláló édesatyja emlékére. Az idősb McSween az első világháborúban esett el, így a szobor katonaruhában ábrázolná őt, amint karján tartja csecsemő gyermekét. A csecsemő viszont egy életnagyságú atomot szorongatna kezében.

Töprengtem, hogy valóban itt ülök-e a drugstore-ban.

-... rádiónk - folytatta a bemondó - ma reggel többször is megpróbált nyilatkozatot kérni McSweentől, de mindössze a feltaláló édesanyjával sikerült beszélnünk. „Azt tudtam, hogy Joseph valamit bütyköl a pincében" - mondta hallgatóink számára Mrs. McSween.

Egy nő lépett be a drugstore-ba, és ült oda mellém.

- Hello, Al - mondta mély hangon. - Gyerünk innét.

Összerezzentem - kezdtek már kikészülni az idegeim.

- Joe - kérdeztem -, mi ez a maskara? – Ránéztem széles karimájú, virágos kalapjára, ruhájára, prémgalléros kabátjára. - Hát ezt hol szerezted?

- Anyám ruháját vettem föl, s a hátsó ajtón átmentem Herbékhez, a szomszédba - magyarázta Joe. – Onnét már az első ajtón jöttem ki. Gondolom, azt hitték, hogy Herb édesanyja vagyok. Mondom, gyerünk innét.

Már épp fizetni akartam, de eszembe jutott, hogy nem ittam semmit. Kimentünk, beszálltunk a kocsiba; alighogy elindultam, észrevettem, hogy egy lány tart felénk az úton.

- Megálljunk csak, Joe - mondtam. - Nem Aggie az ott?

- De - mondta Joe, s már ugrott is ki a kocsiból, és futott feléje, mint a nyúl. Én lassan követtem, mert hátha némi magyarázatra lesz szükség.

Hát volt is. Aggie egy vállrándítással lerázta Joe-t, és ment tovább. Joe meg csak bámult, aztán utánaeredt, és megpróbálta elkapni a karját.

- Aggie, mindent megmagyarázok, csak egy kis időt adj rá - mondta.

Aggie megfordult és pofon ütötte.

- Aggie, kérlek...

- Kérlek! - mondta Aggie. - Szép dolog, Joe McSween így elbánni velem!

- Elbánni?

- Persze. Hogy ennyi ideig dolgozol egy atomgépen, és nekem még csak meg sem mondod, hogy mi az! El se tudtam....

- Aggie, ez nem...

- Joe McSween, undok, aljas fráter vagy...

Kezdtek összeverődni körülöttünk az emberek. Végül is nem mindennapos látvány egy női ruhába öltözött férfi, aki a nyílt utcán egy lánnyal Veszekszik. És az is ritkaság, hogy egy lány úgy kiabáljon, mint Aggie.

Joe csak állt, és hallgatta. Aztán rádöbbent, hogy semmi értelme. De valaki már fölismerte, és elkiáltotta magát.

- Ez Joe McSween! Az atom-pali!

Erre Joe-val a nyakunk közé szedtük a lábunkat, a kocsiba menekültünk, és uzsgyi, el, amilyen gyorsan csak tudtunk. Visszanéztem, de Aggie egy pillantás nem sok, annyit sem vetett utánunk.

Én vezettem, Joe meg csak ült ott. Egy idő múltán levette a virágos kalapot, lehúzta a cipzárat, és kibújt a ruhából, és mindkettőt hátradobta a hátsó ülésre. Most gatyában ült mellettem. - Tudod, Al - szólalt meg egy idő múlva -, ha valóban atommasinát találtam volna föl, most a kutya sem hinné el.

- Mhm - mondtam. Bár nem volt, amit én már el ne hittem volna. Áthajtottam Cedar Hillbe, Parkside-től mintegy tizenöt mérföldnyire, s megálltam a kisváros vegyeskereskedése előtt. Joe vett egy overallt. Még szerencse, hogy magával hozta a pénztárcáját. De szólni nem szólt semmit, csak ült mellettem behunyt szemmel.

Mikor már vagy harmincöt mérföldnyire jártunk, Joe megszólalt:

- Al, azt hiszem, még egy próbát teszek. Állj meg az' első garázsnál. - Megálltunk, Joe bement, fölhívta a Parkside Courier-t, és a szerkesztőt kérte. Kapcsolták.

- Itt Joe McSween - mondta. Aztán megnyúlt a képe.

Elfordult a telefontól és rám nézett. - Lecsapta - mondta. - Nem hitte el, hogy én vagyok az. Azt mondta, tegyem bolonddá az öreganyámat.

- Uramisten! Megpróbálod megint?

- Nem. Gyerünk vissza. És most majd teszek róla, hogy meghallgassanak!

Mikor a garázsból kijöttünk, odajött hozzánk egy benzinkutas srác.

- Mr. McSween, kaphatnák egy autogramot? - kérdezte.

- Nem. Nem kaphatsz - mordult rá Joe. - Menj a fenébe.

Még soha nem hallottam, hogy Joe egy gyerekkel gorombáskodott volna. Hát ezt jól megcsináltátok, gondoltam magamban. Lassan hajtottunk visszafelé, s Joe egész úton csak egyszer nyitotta ki a száját:

- Csak azt tudnám, miért kellett Aggie-nek így viselkednie?

Talán tíz, fél tizenegy lehetett, mikor a parkside-i drugstore-ból elindultunk, s az órám már majdnem kettőt mutatott, mikor a Parkside Avenue-ra befordultam. Kíváncsi voltam, mi lesz most. Nem kellett soká kíváncsiskodnom.

Már messziről láttam, hogy az utcánkban valami nincsen rendben. Először azt hittem, még mindig ott a csődület Joe-ék háza körül, de tévedtem. Ha tudom, mi az, megfordulok, hanyatt-homlok menekülök, és meg sem állok, míg száz mérföldnyire nem járok a várostól. De nem tudtam, így hát továbbmentünk, s már egész

közel voltunk, mire észrevettük, hogy elzárták az utcát, sorompót és úttorlaszt emeltek. A sorompóra meg kitettek egy táblát. Nem hittünk a szemünknek:

KATONAI TERÜLET - TILOS A BELÉPÉS.

Egy pisztollyal, gumibottal fölfegyverzett Military Police őrmester lépett a kocsihoz.

- Mit akarnak itt?

- Itt lakom - mondta Joe. - Mi van itt?

- Hogy hívják? - kérdezte az M. P. Egy darab papírt húzott ki a zsebéből.

- McSween. Ez meg itt Al Niles.

Az M. P. szúrósan meredt Joe-ra, aztán rám is vetett egy futó pillantást.

- Gyerünk a papírjaikkal. Igazolják magukat. Mindketten.

Elővettük a tárcánkat, és megmutattuk neki a jogsinkat, - a fényképes obsit-levelünket és a gyári belépőnket.

- Hm - mondta. Aztán egy darabig megint a névsort tanulmányozta, majd ránk mordult: - Jó. Nyomás befelé, McSween. Maga is, Niles. Az ezredes beszélni akar magukkal.

Még azt se hagyta, hogy a kocsit beállítsuk, így hát kiszálltunk és besétáltunk.

- Al, mi ez az egész? - kérdezte Joe. - Mondd, igazán Parkside-ben vagyunk?

Nem válaszoltam... nem értem rá, mert azt néztem, hogy mi folyik Joe-ék háza előtt. Három nagy katonai teherautó állt ott, s a házat tábori csendőrök vették körül. Látszott, hogy komolyan veszik a dolgukat. Egyikük épp egy táblát szögezett ki a verandára: SZIGORÚAN TITKOS TERÜLET. Egy másik meg, mikor látta, hogy jövünk, odalépett hozzánk.

- Igazolvány! - vicsorított ránk.

Előszedtük ugyanazt, amit az elsőnek is megmutattunk, elvette, és bement velük Joe-ék házába. Vagy két perc múlva előkerült.

- Treex ezredes parancsa, hogy maguk egyelőre bemehetnek - mondta. - Menjenek le a pincébe, és ott várjanak. Körülbelül egy óra múlva fogadja magukat.

- Mi ez itt? - kérdezte Joe. - Miféle ezredes?

- George P. Treex ezredes, vizsgálótiszt. Nyomás, befelé! És a folyosón vigyázzanak, nehogy zajt csapjanak. Az ezredes nagyon el van foglalva.

- Gumit rágni szabad? - kérdeztem.

- Ide figyeljen - mondta az M. P. -, ez komoly dolog, így hát bementünk a házba. Az utcai szoba ajtaja be volt zárva, körbekerültünk a folyosón, a pinceajtóhoz, s lementünk - már csak a pinceajtóban kellett igazolnunk magunkat egy újabb zsandárnak. Lefelé menet a lépcsőn, úgy félúton, Joe megfordult, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami.

- Te - mondta, és elkapta a karomat -, mit gondolsz mit csináltak ezek a mamával?

- A szentjit! - mondtam. Megfordultunk, fölrohantunk a lépcsőn, és megdöngettük az ajtót. A zsandár kinyitotta.

- Hallja, hol az anyám?... - kezdte Joe.

Az M. P. nem zavartatta magát.

- Az ezredes helyesebbnek vélte, ha elköltözik, míg ő a vizsgálatot le nem folytatja - mondta. - Mrs. McSween a Parkside Hotelben tartózkodik... természetesen államköltségen.

- Igazán kedves az államtól - mondta Joe.

- Egyéb óhaj? - kérdezte az M. P.

- Van. Hívja fel a Courier-t, és mondja meg nekik, hogy küldjenek ki egy épeszű riportert. Olyat, aki érti a közönséges angolt.

- Sajnálom - intett a tábori csendőr. - Az ezredes nem engedélyezi újságírók belépését.

Joe rámeredt, megrázta a fejét, aztán rám nézett. Én meg rá. Aztán megfordultunk, és leballagtunk.

A pincében égett minden lámpa, s még egynéhányat fölszereltek. Világosabb volt, mint kint fényes nappal. Joe masinája ott pihent középen, a padlón, és hallgatott - mintha arra várt volna, hogy történik vele valami. Fölültünk a munkapadra, és azt az átkozott jószágot bámultuk. Szép kis slamasztikába kerültünk miattad, gondoltam. Ó, micsoda slamasztikába.

- Al - mondta Joe -, mit gondolsz, ezekkel hogy boldogulok?

- Kereken meg kell mondanod nekik. Újra. Mást nem tehetsz. Kereken meg kell mondanod az ezredesnek.

- Tudod, hogy milyenek az ezredesek - morogta Joe.

- Háát... - mondtam.

Hogy ez az ezredes milyen, azt perc múlva már tudtuk. A lépcsőfeljáró tetején elüvöltötte magát egy hang:

- Hé, maguk ott lenn!

Aztán egy-két másodperc csönd, majd nehéz léptek a lépcsőn. S akkor megpillantottuk George P. Treex ezredest.

Hát igen, belevaló fickó. Mint egy csúcsán behavazott hegy, csak épp három álla volt. A mellén négy sor kitüntetés, szalag, istennyila, még lövészbojt is. Joe is, én is leugrottunk a padról. Megismerjük mi a pléhgallért, ha látjuk.

Az ezredes hozzám fordult.

- Örvendek, Mr. McSween - mondta.

- A McSween az ő - mutattam Joe-ra. Az ezredes ettől kezdve észre sem vett. Sietősen kezet fogott Joe-val, mintha valamin hamar túl akarna esni. Aztán hátrább lépett, és körülnézett a pincében, amolyan szobarend ellenőrző pillantással.

- Ezredes úr - kezdett rá Joe -, mindenekelőtt szeretném közölni, hogy ez az egész...

Az ezredes ügyet sem vetett rá. A polcot nézte a pad fölött.

- Ezt a polcot itt portalanítani kell - jelentette ki.

- A poros polc az éberség hiányára vall.

Joe-nak kiguvadt a szeme.

- Egen - mondtam. - A gyárban is folyton törülgetéssel ölik az embert.

Az ezredes nem vette tudomásul, hogy élek.

- Nos, Mr. McSween - mondta -, hol vannak a följegyzései? A vizsgálat megköveteli, hogy áttanulmányozzam őket. Lenne szíves átnyújtani?

- Följegyzéseim? - csodálkozott Joe. - Nekem nincsenek...

- Mr. McSween, semmitől nem kell tartania – mondta az ezredes. - A vezérkar főnöke a miniszter utasítása alapján személyesen hatalmazott fel a vizsgálat lefolytatására. Megtettük a szükséges biztonsági intézkedéseket. Semmi ki nem szivárog. Nyugodtan átadhatja az írásait.

- Ezredes úr - mondta Joe. - Én azt sem bánom, ha maga Isaac Newton szelleme hatalmazta meg.

Nagyon fura képet vágott, még sose láttam, hogy ilyet vágott volna.

- Nagyon kérem, Mr. McSween! Rengeteg az elintéznivalóm... Most tanulmányozzuk a lehetőségét, hogy radarhálóval vegyük körül a házat; ezenkívül... szóval nagyon-nagyon el vagyok foglalva, érti? Nos, lesz szíves a jegyzeteit?

- Nem - mondta Joe. - Egyszerűen, mert...

Az ezredes tokája megreszketett, mielőtt közbeszólt volna.

- Szóval, megtagadja, McSween? Dacol a felszólításommal?

- Frászt dacolok. Mindössze közlöm, hogy nincsenek feljegyzéseim. Azonkívül mást is szeretnék közölni. Mégpedig azt, hogy...

- Mit mond? - Treex ezredes arcáról lerítt a hitetlenkedés. - Hogy nincsenek följegyzései? Tervrajzai?

- Azt. Nincsenek tervrajzaim. Egy szál sem.

- Nem értem. Erre aztán nem számítottam. Mr. McSween - mondta az ezredes, és kurtán, katonásan fölnevetett. - Sajnos, nem áll módomban tréfálkozásra pazarolni az időmet. A vezérkar főnöke várja a jelentésemet. Akkor talán volna szíves bemutatni a gépét, jó? Épp csak hogy valami hozzávetőleges képem legyen.

Joe a padhoz lépett.

- Jó - mondta. - Szóval, azt akarja, hogy bemutassam? Bemutatom. Akkor talán elhiszi, hogy az egész...

Bekapcsolta, s szavai belevesztek a nagy csattanással működni kezdő gép eszeveszett zajába. Csapkodtak a hevederek, csikorogtak a kerekek és fogaskerekek, villogtak a lámpák, a kar kinyúlt, beleakadt a pecekbe - s az egész zakatolt, mint az ördög. Ennél különbül még egy jóravaló atommasina sem zakatolhat, gondoltam magamban.

A gép nagy hatást tett az ezredesre, azt rögtön látni lehetett.

- A kapacitása? - üvöltötte túl a zajt.

- Miféle kapacitása, ezredes úr? - üvöltött vissza Joe.

- Mennyit termel? - kiáltotta torkaszakadtából az ezredes.

- Semennyit! - kiabált Joe. - Ez nem termel semmit!

Az ezredes nem hallotta, s intett, hogy kapcsolja ki.

- Mondom, hogy nem termel semmit - szögezte le Joe, miután elült a zaj. - Ez nem az, aminek tartja, ezredes úr. Ez csak gép... közönséges gép, amit mulatságból bütyköltem össze. Működik, és kész. Az ezredes vállat vont, s odament a lépcsőhöz.

- Stoughton őrnagy! - kiáltott fel. - Brown őrnagy! Weinberg hadnagy! Borst hadnagy! English őrmester!

Mind lerobogtak, s felsorakoztak, mint az ólomkatonák.

- Parancs, ezredes úr! - jelentkezett az egyik tejfelesképű hadnagyocska.

- Mennyire becsülik ennek a kapacitását? – kérdezte az ezredes.

A hadnagy előhúzott a zsebéből valami lázmérőforma izét, s a csúcsával megcélozta a masinát.

- Körülbelül negyven - mondta végül. A többi tiszt mind ceruzát vett elő, s mind följegyezte az adatot a blokkjára.

Az ezredes bólintott.

- Ez többé-kevésbé megfelel, Mr. McSween?

- Negyven micsoda? - kérdezte Joe.

- Mr. McSween - mondta az ezredes -, nagyon kérem, viselkedjék komolyan. Én...

- Pofa be! - vörösödött el hirtelen Joe képe, s hallottam, hogy zihálni kezd. - Mióta lejött, mást se teszek, csak próbálom megmagyarázni, de nem hagy! Hát komoly leszek, jól van. Én... - Fölkapott a padról egy csavarkulcsot, s mint egy buzogányt, magasra emelte. A tisztek kezében megállt a ceruza.

- Majd én megmutatom maguknak! - kiabált Joe.

- Majd én megmutatom maguknak ezt az átkozott atommasinát!

S mielőtt bárki is fölfogta volna, mi történik, odaugrott a géphez, fölemelte a csavarkulcsot, és lesújtott vele. A műszertáblát verte szét először, aztán szakadt ott ékszíj, tört kerék, fogaskerék, minden...

Az ezredes hamar úrrá lett a meglepetésén. Cselekedett... vagyis hogy cselekedtek helyette az emberei. Három Joe-ra vetette rá magát, kettő meg rám. Valaki elüvöltötte magát:

- Hazaárulás! - Mindenki üvöltözött, kiabált, szörnyű zűrzavar volt, Joe azt sikoltotta, ahogy a torkán kifért: - Semmi közük hozzá! Ez az én gépem, akkor verem szét, amikor kedvem tartja! Hagyjanak! Megőrültek? Ez nem atommasina!

Végül mégiscsak sikerült fölhurcolniuk. Én is vele mentem, ketten segítettek. Aztán idehoztak minket Joe szobájába, s ránk zárták az ajtót.

Most már Joe is megnyugodott. Mondom, az egészet töviről hegyire megbeszéltük, s én most le is írtam. Lehet, hogy egy s más részletet kihagytam, de azt hiszem, a lényeg benne van.

Joe szerint az egész azért történt, mert az emberek mindig, mindenben olyasmit keresnek, ami nincs. Azt talán nem kellett volna mondania, hogy titok, de hát ami igaz, azt soha, senki nem hiszi el. Neki se hitték.

- Van, aki az istennek el nem fogadna valamit annak, ami - mondta az előbb Joe. - Én igazán nem akartam ekkora fölhajtást. Egyszerűen csak összebütyköltem egy gépet, hogy kiverjem a fejemből a gyárat, most meg elveszik tőlem. Majd tudósokat hozatnak, és kiderítik az igazságot. Mindegy. Úgyis azt mondják, hogy én csaptam be őket. Várj csak, majd meglátod.

Pedig Joe már nincs is elkeseredve... csak gondolkodik, azt mondja. És hogy az egészben csak egyvalamit sajnál: hogy annak a srácnak a benzinkútnál nem adott autogramot.

Szóval hát így állunk. Bezártak minket Joe-val a szobába, ők meg törik magukat, hogy kijavítsák lenn a gépet, mert még mindig azt hiszik, hogy atommasina, s egy percig sem vagyunk biztosak benne, hogy valaha is rájönnek, hogy nem az. Persze lehet, hogy az egész vizsgálat jól végződik. Mi ketten Joe-val kimászunk a szarból, Joe meg Aggie megint összekerül, Joe mamája hazajön a szállodából, ahova államköltségen zsuppolták, mind a ketten kilépünk a Turnbull gyárból, és visszamegyünk Krughoz. Mondom, lehet. De nem biztos. Azt sem tudom, fiú vagyok vagy lány, s fogalmam sincs, mi vár még ránk.

George Sumner Albee

LEGFELÜL

„9.07. Jonathan Gerbernek, L. Lester Leath-től" - ez volt a halványzöld papírra írt feljegyzés élén; ott hevert az íróasztalon. - „Szíveskedjék a mai napját szabaddá tenni. Szabadmozgási engedély mellékelve. Kérem, menjen fel délelőtt a Tizenharmadikra, de ne feljebb. LLL."

- Végre... ennyi év után - sóhajtott fel Jonathan, amikor az áttetsző pergamen borítékból kihúzta az engedélyt. Most először látott ilyet közelről. Voltaképpen persze miniatűr fémgúla volt. Egyik oldalán a cég neve: „Egyesült", a másikon Jonathan portréfotója. Nem is sejtette, hol és mikor fényképezték le: bizonyára nemrég, mert új nyakkendője volt rajta. Nyilván a vállalati rendészet kapta le nagy fényerejű lencsével, munkába jövet, vagy elmenőben. - Miss Kindhands - szólt titkárnőjéhez Jonathan az asztali mikrofonba -, törölje kérem a mai előjegyzéseimet. Mr. Leathnek szüksége van rám.

Fogta az aranygúlát, végigsietett a kivilágított folyosón, a lifthez.

- Tizenhárom - mondta.

A liftkezelő évek óta ismerte Jonathan arcát, bolyhos tweedöltönyét, s most rémülten összerezzent.

- Semmi baj - nyugtatta meg Jonathan, és odamutatta nyitott tenyerén a gúlát.

- Igenis - bólintott a liftkezelő. Úgy lehelte a szót, mint hangszerén három halk, mély hangot a fuvolás.

Azután vigyázzba állt, behúzta a bronzajtót, és megnyomta a gombot.

Tizennégy éve? Vagy talán tizenhat? - morfondírozott Jonathan, s ahogy a lift felfele vitte-vitte a hatalom, a nagyság felé, ő mind mélyebbre süllyedt az évek mély rétegeibe, első napjáig ebben az épületben.

Mosolyogva emlékezett rá, mennyire gyanakvóan nézte annak idején a liftet. Ahogy minden áldott reggel felvitte a nyolcadik emeletre, a reklámosztályra, ő - akármennyire ellenkezett is ez a józan ésszel - szüntelenül valami cselt szimatolt, mintha nem felfelé vinné a lift, hanem lefele, lefele, mélységes katakombába, az Egyesült roppant lépcsőzetes gúlája alá. 1,2,3, pislogtak a lift apró villanykörtéi, de ez sem győzte meg arról, hogy felfelé tart; oly egyenletes volt a mozgás, hogy semmit sem érzett; amikor nesztelenül nyílt az ajtó, senki sem tudta, hova érkezett. Hosszú üres folyosók, mind keskeny, akár a tárnák, végtelenbe nyúlnak, plasztikfaluk visszaveri a tejüveggel fedett mennyezetvilágítás fényét. Az épületen sehol sem volt ablak, az üvegtéglán áthatoló világosság akár ügyesen leplezett elektromos fényforrásból is származhatott volna; semmi sem vall arra, hogy nappal van.

Képzelődés - intette magát akkor Jonathan. - Szerencsém van; óriási szerencsém, íme, huszonhét éves fejjel itt vagyok az Egyesültnél! Bárki tíz évet adna az életéből, ha cserélhetne velem. -

Ma már csak a reklámszövegek olvasóinak épülésére élt elcsépelt frázisokkal; régebben önkéntelenül szaladtak ki a száján.

Egy New York-i hirdetővállalatnál dolgozott mint reklámszövegíró, amikor egy délután az egyik cégtulajdonos hivatta, és közölte vele, hogy a valósággal legendás hírű minnesotai cég óhajtja alkalmazni. Amennyiben Jonathan megtagadja tőlük e csekély szívességet - saját személyét -, a főnök félreérthetetlenül tudtára adta, hogy sajnos, a hirdetővállalatnak sem lesz módja tovább foglalkoztatni. Minden bizonnyal egyéb rokon vállalatoknak sem. Így tehát - a kétes megtiszteltetés érzésével, miként a kőoltárra kiszemelt azték ifjú - Jonathan felszállt a minnesotai vonatra, ahol is az első osztályú fülkében csokoládé várta és egy csokor vörös rózsa. Ez sem csillapította azonban kételyeit.

Aminthogy L. Lester Leath-szel való megismerkedése sem nyugtatta meg. Leath hangszigetelt irodájában a halványszürke fal, a halványszürke bútorok, az üvegtéglán átvilágító fény - talán napsütés, de talán nem -: mindez olyan volt, mintha vastag ködrétegbe került volna. És azt sem igen tudta megállapítani, hol végződik a köd, s kezdődik maga Leath. Az arca akár a füst, a haja, mint a bepárásodott alumínium, fehér ujjai, mint kicsiny kísértetek suhannak az íróasztalon, a hangja akár a hajókürt halk, mély, gyászos bugása a távoli ködös tengerekről.

Jó ideig tartott, míg Jonathan megszokta Leath hangját és ködös köntörfalazását.

- Mi lesz a dolgom? - kérdezte ő, Leath pedig azt felelte, hogy dolgozni az alsóbb néprétegek szoktak, s hogy szabatosan kell használni a szavakat. - Úgy értem, mi lesz a munkám? - helyesbített Jonathan, amire Leath azt válaszolta:

- Munka! Ó, a munka! A munka révén váltak atyáink e föld óriásaivá. A munkának köszönheti Amerika, hogy azzá lett, ami: egy zűrzavaros világ fényességes fáklyája. Az emberiség elpuhult, biztonságra vágyik. Ó, a legkülönb biztonság, az egyetlen biztonság: a munka! - Jonathan harmadszor is próbálkozott, és Leath azt felelte : - Hogy milyen termékeket kell reklámoznia? Kedves fiam, az Egyesültnek nincsenek termékei. Mondjuk talán, hogy az Egyesült félkész anyagokat alkot és fejleszt, amelyek révén a szabadverseny-rendszer keretében működő kisebb gyáriparosok bővíthetik választékukat, avagy javíthatják bizonyos áruikat, a fogyasztó, Mr. és Mrs. Amerika javára. Az ön témája maga az Egyesült. Azért emeltem ki önt, mert jó érzéke van a szavakhoz. Mélységesen megindított az ön légpuskahirdetésének főcíme:

A Kamasz meg a Kutyája. S ama kicsiny ékszernek, amelyet a pelenkacég részére kreált, vajon mi volt a címe? *Minden Kisbaba Földre Szállott Angyal!* Ilyen szavakat, ilyen sorokat vár öntől az Egyesült. Nekünk hazafiság kell, barátság, nemes érzéknek, szeretet...

Így tehát tizennégy esztendeje - vagy talán tízenhat, talán tizenhét? -, Jonathan elkezdett az újságolvasók milliói számára kicsiny esszéket írni, téma nélkül. Amikor első műve nyomtatásban megjelent, attól tartott, kinevetik. De nem nevetett senki. Mi több,

dicsérő levelek sokasága érkezett az ország minden zugából. Az a reklámszövege, amely felsorolta George Washington érdemeit, s egyeneságon tőle eredeztette az Egyesültet, elnyerte a Nemzeti Hirdetési Tanács rubinköves platinaérmét. Azt a reklámszövegét, miszerint az Egyesült üzletvitelének aranyalapja ama tanítás, melyben a derék Abe Lincoln részesült munkába tört anyja ajkáról, a Kereskedelmi Kamara ifjúsági tagozata különleges pergamentekercsen terjesztette országszerte. Azóta is írja szövegeit, s egyre jobban értékelik tartalmukat, ékesszólásukat, mélységüket. És maga L. Lester Leath elismeréssel és kedvességgel tünteti ki, és az Egyesült felemelte a fizetését évi tízezer dollárról tizenhétezer-ötszázra, majd tizenhétezer-ötszázról huszonháromezer-kétszázra. Ezenkívül évente prémiumként kap egy köteg Egyesült-részvényt, s ez elidegeníthetetlen tulajdonát képezi, hacsak a nyugdíjkorhatár elérése előtt meg nem válik a cégtől.

És most várják a Tizenharmadikon. Az izmos, fiatal őr, szürke egyenruhában - szemmel láthatólag valamelyik kollégiumi futballcsapat neveltje -, tisztelgéssel üdvözölte.

- Mr. Gerber? Feladatom, hogy mindent megmutassak önnek, amit látni óhajt - mondotta tiszteletteljesen.

- Voltaképpen nem is nagyon tudom, mit szeretnék látni - vallotta be mosolyogva Jonathan. - Most járok itt először.

- Mr. Leath tájékoztatása szerint, ön esetleg azt óhajtja, hogy mutassam be az igazgatótanács tagjainak, uram.

- Hát csak rajta - mondta Jonathan nyugodtan. - Részemről semmi akadálya.

Az őr előrement, sorra nyitogatta a bronzajtókat. Tizenöt igazgatói irodában nyolc kopasz, szikár férfival és hét kopasz, kövér férfival rázott kezet Jonathan. Ezek azonban nem voltak az igazgatók. Ezek csupán határozók és kockázatvállalók voltak, csupa derék családapa, akik évente százezer dolláros fizetést húztak, és akiket idő előtt sírba vitt a szívinfarktus. Jonathan megnézte a sokszorosító irodákat, az impozáns telexrészlegeket, telefonközpontokat, az éttermet, a háromágyas kicsiny kórházat.

- Látom, a kórháznak külön liftje van - mondta az őrnek. - Ha valaki az íróasztalánál hal meg, feltűnés nélkül elszállíthatják az épületből.

- A Tervezőtestület mindenre gondol, uram - válaszolt az őr.

Jonathan négy-öt esztendeje lehetett a vállalatnál, amikor személyes találkozása esett az Egyesült precíz eljárásával hasonló katasztrófa esetén. Egyszer a liftben egy Jacks nevű mérnök elsápadt, a szívéhez kapott, és összeesett. Jonathan melléje térdelt, és föléje hajolt, a liftkezelő pedig két emelet közt megállította a liftet, és teljes lelkinyugalommal eligazításért telefonált a földszintre, a liftindító központnak. A lift ekkor sebesen lesüllyedt a pincébe. Ott már várták az őrök a hordággyal.

- Sajnos, azt hiszem, meghalt - mondta Jonathan.

- Ó, dehogy, uram - mondta az őrparancsnok. - Egyszerű ájulás csupán, vagy múló gyengélkedés.

- Ugye, azonnal orvost hívnak?

- Szíveskedjék visszalépni a liftbe, uram - szólt az őrparancsnok.

És ennyi volt az egész. Később Jonathan képtelen volt egyértelmű választ kicsikarni a liftkezelőtől, az őröktől, bárkitől. Az eset harmadnapján az újság gyászjelentésrovatában rövid hír tudatta, hogy bizonyos D. M. Jacks, mérnök, „városunk lakosa", elhalálozott, de egyetlen szó sem utalt arra, hogy az Egyesült alkalmazottja volt. Jacks egyszerűen eltűnt. A vállalat tudomásul vette, hogy halál létezik, de átsiklott fölötte. Amikor valaki meghalt, a helyettese lépett a helyére. Egy tíz- meg tízezer alkalmazottat foglalkoztató testületnek óhatatlanul akad mindennap halottja, s a munkát nem lehet minduntalan megszakítani.

Amikor visszatért a maga emeletére, Jonathan bekukkantott Leath, takarosan dekorált előszobájába.

- Ha LLL-nek szüksége van rám - mondta a titkárnőnek - itt vagyok.

- A doktor van bent nála - mondta Miss Tablein, Leath bizalmi titkárnője. - Maradjon, kérem, a telefonnál.

Jonathan, dolga híján, csak ült az íróasztalnál, bámulta a falon a közvéleménykutatás grafikonjait, és azon tűnődött, vajon mi lehet a levegőben. Leath sosem cselekszik pillanatnyi ösztön hatására; a szabadmozgási engedély, a látogatás a Tizenharmadikon már magában is előléptetés. A Tizenharmadik felett már nincs más, csak a Tizennegyedik, hiszen a Tizenötödikre senki emberfia be nem teheti a lábát; a gúla csúcsán nincs más, csak az Elnök irodája. Vajon ez azt jelenti, hogy felveszik a Tervezőtestületbe? - tűnődött Jonathan. A reklámosztályon már nem kerülhet magasabbra, hacsak nem magának Leath-nek a posztjára.

No de akármiről legyen szó, hamarosan minden kiderül, nyugtatgatta magát. Vállat vont, elővette zsebéből az engedélyt, tanulmányozta fényképét, és elnevette magát. Hova lettek az ifjonti fürtök?! Érzelmes hangulat fogta el, azon töprengett, milyen is volt huszonhét esztendős korában. Sehogy sem tudta felidézni akkori képét.

- De arra emlékszem - mondta magában, és elmosolyodott -, hogy hitetlen Tamás voltam. De még milyen hitetlen!

Emlékezett, annyira gyanúsnak találta a liftet, hogy véges-végig lelépte a folyosókat: vajon a gúla alsóbb emeletei csakugyan szélesebbek-e, mint a felsők. Sőt, még ennél is többre vetemedett. Megszökött a szobájából, hogy felderítse a pincét - persze semmi gonoszát nem talált; az az igazság, hogy nem talált egyáltalán semmit.

Azután, emlékezett mosolyogva Jonathan, amikor minden lehetségeset megtudott már az épületről, megpróbálta felfedezni, mit termel az Egyesült. Szép, szép, hogy van érzéke a szavakhoz, de azért eleinte berzenkedett az ellen, hogy maga sem tudja, mit reklámoznak a szövegei. És sikerült is megtudnia valamit. Rájött például, hogy a vállalat négyezer termékét ABC-rendben nevezték el, Aab-tól - ami szintetikus tejturmix volt - Zyz-ig - ami

traktormágnesek forgórészét jelentette. De Jonathan hamarosan ráunt az Aab-Zyz-gyűjteményre.

Asztalán megszólalt a gisz-hangra hangolt berregő. Jonathan nagy gyakorlatra valló sima mozdulattal emelte le a villáról a telefonkagylót, és vállára biggyesztette, mint egy kis papagájt.

- Itt Gerber.

Leath titkárnője jelentkezett.

- Még most is bent van nála a doktor - közölte. - Bizonyára a szokásosnál is jobban gyötri a fekélye, vagy megint ketyegést hall. De van a maga számára néhány utasításom. Legyen szíves, ebédeljen meg, egy órakor menjen végig a Tizennegyediken, és két órakor jelentkezzék Mr. Leath-nél.

- Mi lóg a levegőben, Miss Tablein? - kérdezte Jonathan. A titkárnők demokratikus megnyilvánulásnak tekintették, ha valaki fesztelen modorban beszélt, és szájról szájra adták, hogy az illető aranyos fiú. A tisztviselőnők boldogan elkoptatták a körmüket meg a fiatalságukat a főnökért, ha az aranyos fiú volt.

- Nem tudom - mondta Miss Tablein. - De biztosan fontos. Magasabb Rendű Elgondolás.

- Én tizenkettőkor ebédelek a kollégákkal, mint tudja. Az igazgatók csak negyed kettőkor mennek ebédelni. Ha akkor megyek fel a Tizennegyedikre, mialatt ők esznek, nem lesz ott egy teremtett lélek sem. Nem tudja, mit akar LLL, mit csináljak odafönt?

- Gondolom azt, hogy nézzen körül - vélte Miss Tablein. - Bár én is magával mehetnék! Mr. Gerber, egyetlenegy valamire kérem. Csak azt az egyet mondja meg, ha lejön, hogy Mr. Waffen vécéjének tényleg aranyból van-e az ülőkéje?!

- Jó - ígérte Jonathan. Persze, tudta, hogy nem fogja megmondani.

Két beosztottjával ebédelt; fiatalember volt mind a kettő, tanulóidejüket töltötték. A láthatatlan tam-tam - észlelte nagy szórakozására Jonathan - már továbbadta a hírt az ő aranygúlájáról. A két fiú ráemelte tisztára sikált, fénylő, buzgó arcát; ahányszor Jonathan kinyitotta a száját, valósággal vonaglottak tiszteletükben.

Egy óra után néhány perccel felvitette magát a Tizennegyedikre. Lényegesen kisebb volt, mint .a Tizenharmadik; úgy látszik, a gúla meredekebb, mint az utcáról látszik. Az őr tisztelgett, és közölte, hogy az emeleten nyolc igazgatói iroda van meg egy tanácsterem, és hogy Jonathan kedvére bemehet bárhova.

- Érdemes megnézni, uram - tette hozzá. Igazat mondott. Némelyik szobában forgószéket talált, óriási televíziókészüléket, remekül felszerelt bárszekrényeket. Az egyikben páncélszekrény-méretű szivardoboz állt, a másikban céltábla, légpisztolyhoz, a harmadikban finn szauna. A legérdekesebb az a szoba volt, amelyik szakasztott mása egy luxusjacht fedélzetének, horgászszékkel és horgászfelszereléssel. De sehol egy tisztviselő, egy titkárnő, senki. Egyetlen lap papír sem éktelenkedett a mérhetetlen íróasztalok makulátlan fényű lapján.

- Mondja csak - fordult az őrhöz Jonathan -, milyen gyakran járnak be a Tervezőtestület tagjai?

- Az évi közgyűlésre mindig eljönnek, uram - magyarázta az őr. - Máskülönben csak ha Mr. Satherwaite hivatja őket, azt hiszem. - II. Hanscomb Ludlow Satherwaite volt az Egyesült elnöke, irodája a gúla csúcsában foglal helyet, fényképei minden évben azonos korúnak mutatták-, de látni még nem látta senki.

- És van olyan is köztük, aki Minnesotában él? Ne haragudjék a sok kérdésért. Most járok itt először.

Az őr elnevette magát.

- Ne feledje, uram, hogy manapság valamennyien magánrepülőgépen járnak, magánpilótával. Mr. Ippingernek például négyszázezer hektárja van Louisianában, garnélahalászatra, úgy, hogy ő ott él. Mr. Latchwellnek a mexikói partok közelében van egy szigete, kastélya meg egy kis magánhadserege, azért visel vörös-kék egyenruhát meg sarkantyús lakkcsizmát.

- Persze; Mr. Latchwellt már láttam a liftben.

Jonathan megpillantotta olykor a tekintélyes, termetes igazgatók egyikét-másikát. Az egyik - az lehetett a szenvedélyes horgász - fehér vászonnadrágot, zöld ellenzős fehér sapkát hordott. A másik egészségi okokból tehénbőr szandált viselt csupasz lábán. Valamennyiük bogara természetesen szándékos volt; az egyenlőségüket akarták ezzel hangsúlyozni, mint ahogy a bölcs öreg Leath nemegyszer türelmesen elmagyarázta Jonathannak. Megköszönte az őr fáradságát, és lement.

- 1 óra 55 - dugta be kopasz fejét Leath előszobájába.

- Jöjjön be, foglaljon helyet - kukkantott rá a szemüvege fölött Miss Tablein. - No, meséljen. Mondja, de igazán, az a...

- Az igazgatóink nagyon is keményen dolgoznak - mondta helytelenítő hangon Jonathan -, hogysem ilyen csacskaságokkal fecsérelnék az idejüket. Persze értem, hogy maga szívesen tréfálgat olykor.

- Jaj, annyira kíváncsi voltam!

Lehetséges, hogy Miss Tablein nem szívvel-lélekkel az Egyesülté? Van egy szemernyi valószínűsége, gondolta Jonathan, hogy veszedelmes munkatársnak bizonyulhat. Jonathan a Kedves Kollégákat, az Egyesült háziújságját lapozgatta, míg meg nem villant a jelzőlámpa, és Miss Tablein közölte, hogy bemehet. Jó hír avagy rossz - nemigen tudta ugyan, mi rosszra számíthatna -: most mindenesetre megtudja.

- Jó napot, fiam - mondta L. Lester Leath.

Árnyék foltozta arca fehér volt, akár a Gga-lemez, az Egyesült fogtisztítócikk-ipari félkésztermé ke. Szája féloldalt lefittyedt. Bal szeme dülledt, akár a bagolyé, pupillája óriásira tágult, és vadul meredt Jonathanra.

- Lester! - kiáltott fel rémülten Jonathan. - Beteg?!

- Nem vagyok beteg. Haldoklom - felelte közönyösen a reklámosztály igazgatója. - Ma délután meghalok, itt az íróasztalomnál, valószínűleg öt-tíz percen belül.

- Engedje meg, hogy hazavigyem!

- Nem; én így akarom - mondta Leath kísérteti ködhangon. - Azt akarom, hogy a halálom, éppúgy, mint az életem, az Egyesültet és

céljait szolgálja. Fogytán az időm, fiam. Holnap reggel a 114/b számú hivatalos közlemény bejelenti, hogy maga lép a helyemre az osztály élén. Kezdő fizetése évi ötvenezer. Érdekeltsége ezzel arányos.

- Köszönöm, Lester.

- Első hivatali ténykedése remélem, az lesz, hogy helyettest vesz fel, akiben ég a mi szent tűzünk. Javaslom, hogy kövesse példámat - fésülje át a hirdetővállalatokat, keressen egy ifjú Jonathan Gerbert, és tanítsa ki, ahogy én tanítottam magát huszonegy éven át.

Szürke volt a délután. Az üvegtéglán nem szűrődött be napfény. Mintha a szobában ködrudakat halmoztak volna fel, gondolta Jonathan, szabályosan, akár a fahasábokat a fatelepen. A homályból felbukkant majd megint eltűnt L. Lester Leath árnyékarca, mintegy az űrben lebegő képként, lustán- imbolyogva, mint ködös tengeren hányódó palack.

- Olyan öröm az Egyesültet szolgálni, hogy nem számoltam az éveket - mondta Jonathan. Jó tanítvány volt.

Most már egy csepp megerőltetésébe sem került ilyesmit mondani. De azért persze kissé szíven találta a dolog. - Csakugyan olyan rég vagyok itt? - kérdezte.

- Bizony, fiam - mondta Leath. Lefittyedő szája nehezen formálta a szavakat. - Tudom, hogy jó kézben hagyom az osztályt. Felment a Tizenharmadikra?

- Hogyne, természetesen.

- A Tizennegyedikre?

- Persze. Hisz az ön utasítása volt.

Leath megingott. Nagy nehezen összeszedte elillanó energiáit.

- Mielőtt a helyemre lépne - mondta egyre fátyolosabb hangon -, még valamit el kell végeznie, az utolsó szertartást. Meg kell ismerkednie az Elnökkel. Menjen fel a Tizenötödikre. - összeroskadt az igazgatói székben.

- Lester! - ugrott oda hozzá Jonathan.

Leath nagyon-nagyon lassan a mennyezet felé emelte fehér mutatóujját.

- Tizenöt - suttogta, és meghalt.

Jonathan halkan becsukta maga mögött a hangszigetelt ajtót, amely most már az ő szobájába nyílt.

- Miss Tablein - szólt a titkárnőhöz -, kérem, telefonáljon a portásnak. Mr. Leath nincs többé az Egyesültnél.

A folyosó végén, a liftnél jóformán még meg sem nyomta a gombot, máris megjelent a felvonó, mintha Jonathan Gerber előléptetésének híre máris végigsuhant volna a csengő drótja mentén a liftaknán.

- Legfelülre - vetette oda a liftkezelőnek, és épp csak megvillantotta az aranygúlát.

A lámpácskák pislogtak; nesztelenül kinyílt az ajtó.

- Azt mondtam, legfelülre! - mordult fel méltatlankodva Jonathan. Most már ő a reklámosztály igazgatója; évi ötvenezret keres; értékesebb az ideje, hogysem a cég egy alantas beosztottja fecsérelhetné. - Ez a Tizennegyedik, nem a Tizenötödik.

- Sajnálom, uram - mondta a liftkezelő. - Mi csak eddig megyünk. Szóljon az őrnek.

- Szólok is! - kiabált Jonathan. Az őr már ott is volt; az a fickó, aki délben végigvezette az igazgatói irodákon.

- Mit jelentsen ez?! - tudakolta Jonathan. – Tizenötöt mondtam, a mindenit!

- Igen, uram. Erre tessék, uram - szólt az őr. Előrement egy sima bronzajtóhoz: se kilincs, se kulcslyuk nem volt rajta. - Szíveskedjék az engedélyét bedobni ezen a nyíláson. Működésbe hoz egy fotocellát, az pedig kinyitja az ajtót. Ugyanezt szíveskedjék megismételni a túloldalon, amikor le óhajt jönni.

- Azt akarja mondani - kérdezte hitetlenül Jonathan-, hogy Mr. Satherwaite, valahányszor feljön ide, gyalog megy fel az utolsó emeletre?

- Én még sosem láttam őt, uram, de bizonyára.

A keleti parttól a nyugati partig száz meg száz Egyesült üzem működött, százkilencvenháromezer Egyesült alkalmazott termelt négyezer terméket. És itt, az ország közepén, itt trónol ez a gigászi gúla, az egész intézmény szíve; itt, legfelül, a gúla legfelső emeletén lüktet az agy, amely zsenialitásában átfogja és irányítja az Egészet. És itt van most ő, Jonathan Gerber, és rögtön kezet fog a Legmagasabbal! Jonathan szeme ragyogott, kihúzta magát, bedobta engedélyét a keskeny résen, belépett az ajtón, és becsukta maga mögött.

Előtte egyszerű festett acél lépcsősor húzódott, korláttal, narancsszín téglával kirakott vakolatlan falak között.

Jonathan ámult. Milyen szép is, hogy Mr. Satherwaite, mérhetetlen hatalmában, megvet minden cifraságot! Hányszor, uramisten, hányszor írta le reklámszövegeiben Jonathan, hogy az Elnök egyszerű ember - és most is, mint mindig, a költött szó létrehozta a valóságot: az Elnök valóban egyszerű ember! Felment a lépcsőn, csupasz betontérre ért; tele volt szórva kátránypapírral, kiszáradt festék állt dobozokban, döglött legyek hevertek mindenütt. Áporodott volt a levegő, mint az erős sajt szaga. Balra ajtót látott, benyitott, és fekete üregbe bámult, amelyben olajozott acél liftkábelek haladtak át hatalmas, küllős kerekek fölött. Jobbra is megpróbált egy ajtót; ugyanolyan üregbe bámult itt is.

Öt percig, tízig, csak állt a fülledt melegben, majd lassan körbe-körbefordult, hogy talán majd talál... mit is? Rejtekajtót, titkos fülkét, egy táblát, amelyre az elődei felírták, ha mást nem, legalább a nevüket. De csak a festékesdobozokat látta, a legyeket meg négy apró ablakot, mint egy-egy kerek szemet, a befelé ferdülő négy falon. Pókháló és mocsok borította mind a négyet; de imitt-amott, fedezte fel Jonathan, tisztára dörgöltek egy kis helyet, talán kabátujjal. Odalépett a legközelebbihez, kicsit tovább szélesítette a tiszta foltot, és kinézett.

A város jókora része terült el előtte, megfeketedett táblák összevissza hajigált sokasága, túl rajta a végtelen minnesotai síkság. És még valamit meglátott Jonathan, amiről már rég

megfeledkezett - hogy a síkságon tél van. Porhót fújt a szél, fellegként terült a tanyaházak, sövények fölé. Ahol egyáltalán kilátszott a föld, valósággal megkékült a hidegtől. És csak jött, jött a hó, és jött a hideg. Mert a nyár epizód csak, vakáció; a tél a valóság, az örök útitárs; a tél mindig ott leselkedik néhány mérföldnyire, északra; vár, hogy megkaparinthassa zsákmányát. Kéken hevert a föld, fehérrel erezetten, mint a tenger mélye, és jégből volt az érrendszere.

- Olyan hideg, hideg - suttogta Jonathan, és megborzongott.

Azután leverte a port meleg, bolyhos tweedöltönyéről, arcára megfelelő arányú szent borzadályt és odaadó buzgalmat terített, és lesietett a lépcsőn; sarka megpendült a festett acélon, talpa alatt, akár a homok, meg-megcsikordult a szemcsés gipsz. Keze egy pillanatra sem engedte el a korlátot.

Most nem szabad megbotlani, nem szabad elesni - figyelmeztette magát. - Nem, nem, most nem szabad megbotlani.

William W. Stuart

A CSILLAGÜZÖTT SZERETŐ

Figyeljenek rám: nem vagyok én szörnyeteg, vérszomjas gyilkos, sem pedig a Kékszakáll. És flúgos tudós sem, aki túl akarja dobni Frankensteint. Nálam a tudomány befejeződik az újság vasárnapi mellékletével. Azok a nők pedig, akiket a vastag betűs címek szerint én tettem el láb alól, és ástam el, eléggé óvatlanul, kint a garázsnál - nos, mind ez tulajdonképpen csak illúzió.

Merem remélni, hogy nem kevésbé illuzórikus lesz majd elővételben megváltott príma helyem a villamosszékben, amely oly bizonyosnak látszik, most, hogy a puszta formalitásnak tetsző tárgyalás is lezajlott.

Én, kérem, teljesen normális átlagember vagyok - középsúlycsoport felső határ -, illetve voltam. Barátságos, társaságkedvelő, jólelkű, már-már túlságosan is szeretetreméltó. Hogyan kerülhettem hát én, a szeretetre méltó és jólelkű, aki voltam, ilyen rohadt helyzetbe?

Átkísértem egy kis, idős hölgyet az úttesten. Ennyi az egész.

Jó, belátom, igazuk van, kinőttem már a cserkészkedésből. De csak látták volna, milyen riadtan és tanácstalanul állt ott az a szegény öreg csaj a York és Grand Avenue kereszteződésénél, alig győzte kapkodni a fejét.

- Egye meg a fene! - mondtam magamban, neki pedig: - Állok szolgálatára, hölgyem! - át kellett mennem úgyis. Abban az átkozott forgalomban úgy éreztem, vele biztosabban átérek. Persze kissé naiv ötlet azt gondolni, hogy egy az oldalamon lévő szerencsétlen öregasszony tiszteletére majd leáll az átmenőforgalom a Grand Avenue-n, de azért nekivágtam. Derekas munkát végeztem, mondhatom.

Kora őszi délután volt, valamivel csúcsforgalom előtt. Korán leléptem - ilyen szép délutánon kár dolgozni, meg egyébként is, már megint kirúgott a szerkesztőm. Jobb híján arra gondoltam, beugrom a Maximba, iszom valamit. Ekkor találkoztam a sarkon az öregasszonnyal.

Gyalázatos külsejű öregasszony volt. Precízebben szólva, a leggyalázatosabb külsejű öregasszony, akit életemben láttam. Csak állt ott, meg sem próbált elindulni. Jóindulatú leszek: úgy festett, mint egy háromnapos hulla, akit százévnyi betegeskedés után végre egy kiadós nyavalya tett a tepsire. Először azt gondoltam, egye fene, megbillentem egy kicsit a nyanyát, szépen a busz elé vagy valami hasonló. Ne mondja senki, hogy nincs bennem tisztesség és könyörület.

Egy kissé bátortalanul beszéltem. Félig felém fordult, és rám nézett alulról - görnyedt egy boszorkány volt. Tönkrement csatatér arcából a horgas orr felett zölden izzó szempár világított, mely valahogyan nem illett ebbe az arcba. A tekintete segélykérő és tétova, de azért némiképpen parancsoló is.

- Ö.Ö..Ö... Megengedi, hölgyem, hogy átkísérjem? - kérdeztem.

Megfogta a karom. Egy kósza autó még elzúgott előttünk, és aztán, a pillanatnyi szélcsendben, gyorsan isteni segítséget kértem, és leléptünk a járdáról. Meglepő fürgeséget tanúsított a nyanya. Még a végén átérünk, gondoltam. Ekkor, az út háromnegyede után, a cipőm gumitalpa lelandolt egy olajtócsán, szemben velem pedig, mint egy lavina, dübörögve megindult egy betonkeverő. A két lábam a levegőben, de a vén boszorkát azért még arrébb löktem, aztán behunytam a szemem, nehogy elhányjam magam, ha meglátom a vért, a kifolyt beleket - a sajátomét.

Tehetetlen, nyomorúságos kupac az aszfalton, lapít, hátha ellenáll a kerekek csábító ölelésének - ehelyett azonban máris a levegőben repültem. Kötélerős karok emeltek a magasba. Végigszáguldottunk a pálya fölött, megállíthatatlanul manőverezve egészen a landolásig.

Aztán megérkeztünk, és ott álltunk biztonságban a járdán. Az úttesten ugyanaz az őrjítő, kaotikus forgalom, a törékeny, roskatag öregasszony pedig szépen lerakott. Nem dicsekedhetem különleges méretekkel, 180 centi szűken, és ki tudja, talán mert rokonszenvezek a sörrel meg a krémes süteményekkel, a száz kilótól sem járok messze, szóval szerintem nem vagyok az a kimondott kézipoggyász.

Kis öregasszonyokkal kapcsolatban ez számomra valami új élmény volt.

Rábámultam. Még csak szaporábban sem lélegzett. Tulajdonképpen azt sem tudtam megállapítani, lélegzett-e egyáltalán.

- Hölgyem - mondtam -, fogadja legőszintébb elismerésemet és hálámat. Ha éppen nem dzsudóedzésre siet, nem volna kedve beülni valahová, és beszélgetni egy kicsit?

Gőzöm nem volt, hogy mi, de valami sztori emögött fix volt. Ha a vasárnapi számhoz jó, és ráharapnak, visszavesznek az állásomba.

A vénasszony rám nézett, megint az a furcsa szempár, kényszerítő tekintet.

- Igazán meghallgat? Igazán segít?

- Önnek, hölgyem, nincs szüksége segítségre. De meghallgatni, azt igen. Hiszen az a specialitásom. Enyém a szerencse, ha meghallgathatom.

Egy csöndes box a Maximban, néhány drink, sok jéggel, príma lenne, gondoltam. Nem így ő. Bizalmasabb együttlétet szeretne, mondta reszkető, fura hangon.

- Attól tartok, fiatalember, az én történetemet egy kissé nehéz megérteni. Talán mutatnom is kell majd egyet s mást.

Brrr. Hogy épp az ilyen pipikre buknék, ha kedvem van egy kis esti csevegésre a lakásomon, az túlzás, de ilyen esdeklő tekintetre nemmel válaszolni férfiatlan dolog lett volna.

- Menjünk.

A kocsim a parkolóhelyen állt, beültünk, és kivittem őt Oakdale-be, abba a kies családi fészekbe, amit John bácsi és Belle néni rám

hagyott, mikor vagy másfél évvel ezelőtt utánfutójukkal világ körüli útra indultak. Persze Petersburgnál tovább nem jutottak, semmi hír róluk azóta, a változatosságot azonban, amire vágytak, szerintem ott is megtalálták. Nekem pedig itt maradt a ház, egész kellemes hely máskülönben.

Belle néni biztosan szépen kigondolta, háztulajdonosi mivoltom ellensúlyozza majd fölöttébb kétes értékű velem született tulajdonságaimat, mégpedig valami jóravaló lány irányában, aki majd hozzám jön feleségül, esőembert farag belőlem. Én azonban a komódra állítottam John bácsi egyik fényképét, amelyen kötényben a mosogató előtt áll, és eddig még kitartottam.

Az úton semmi olyat nem mondott a vénasszony, amitől okosabb lettem volna. Cseverésztünk, de főleg ő kérdezett, és én válaszoltam. Csak átutazóban van a városban, jelentette ki. De szeretne mindent megtudni, mondta, és idétlenebbnél idétlenebb kérdéseket tett fel.

A feljárónál leraktam a kocsit, és bementünk. Ő a heverőre telepedett, én pedig a bárszekrénynél - szerény hozzájárulásom a ház berendezéséhez - italt kevertem. Körülnéztem, tudok-e teát készíteni neki, de aztán gyors elhatározással két pohárral töltöttem, és odafordultam hozzá.

- Akkor most halljuk a történetet! - Az a helyzet - mondta a rozoga, oszlásnak induló asszonyság -, hogy én egy másik világból jöttem ide.

- De hiszen ez pompás - feleltem. - És hogyan? Repülő csészealjon vagy seprűnyélen? - Belátom, ócska dolog ilyet mondani. Keresztényietlen. Mégis a hatás túlméretezettnek tűnt. A vénasszony arca hirtelen megereszkedett, a teste félrebillent a heverőn, s a nagy, zöld szemek üresen a semmibe meredtek. Fölösleges lett volna a pulzust vagy a szívverést vizsgálgatni. Halott volt, semmi kétség.

Nagyot sóhajtottam, és a két pohár közül, amit a kezemben tartottam, az egyiket gyorsan kiittam. Éreztem, ennél most semmi nem lehet fontosabb.

- Nyugodjon meg! - hallatszott teljesen érthetően. - Semmi bajom sincs. Csupán ezt az átmenetileg használt porhüvelyt dobtam le magamról. Úgy látszik, tévesen képzeltem, hogy könnyebben lehetséges a kommunikáció a magukfajta kémiai erővel működő létformákkal, ha én is belerejtőzöm egy ilyen testbe.

Az emberi hangnak inkább csak a benyomását keltették ezek a szavak. Egy bizonyos pont felől hallatszottak, a heverőn fekvő test fölött. Túlzás volna azonban azt állítanom, hogy nem tettek rám benyomást. Alig győztem követni az értelmüket, a hang valósággal körülvett, és mintha túlságosan erős is lett volna.

A hangforrás felé fordultam. Nem csalás, nem ámítás, gombostűfejnyi zöldesarany pont világított rám áthatóan. Túlságosan is áthatóan, nem tudtam belenézni. Kezdett fájni a fejem. Halálbiztosan éreztem, bármiféle szerzet is a vendégem, de nő. Rémesen, elviselhetetlenül fensőbbséges volt. Lelkesen és hatásos stílusban adta elő a mondókáját, csak éppen követni nem

lehetett, sajnos. Legalábbis én nem tudtam. Zúgott a fejem a sok bonyodalmas kifejezéstől, az egész tudományos zagyvaléktól, mintha a világ összes nőegylete egyszerre beszélt volna hozzám.

Nyögtem egyet, és visszatántorogtam a bárhoz.

- Jól van - üvöltöttem -, hiszek magának. Egy másik világból jött. Továbbá csodálatos, rendkívüli lány, akivel boldog vagyok, ha együtt lehetek. De könyörgöm, változzon vissza öregasszonnyá vagy akármivé, csak ne legyen ilyen megfoghatatlan.

Máris csillogtak az istenverte vénasszony szemei. Pislogott, és felült.

- Legyen szíves ne ordítson. Kitűnő a hallásom - mondta fagyosan.

Gyorsan bedobtam a másik drinket, és mind a két poharat visszatettem a bárszekrénybe.

- Ez jólesett. De kicsoda... micsoda... és honnan??

- Szedje össze magát, és gondolkozzék egy kicsit - mondta a vén boszorka. - Méltóztasson használni is azt az elektrokémiai berendezést a fejében, akkor rögtön rájön, hogy most mondtam meg, ki és mi vagyok, és honnan jöttem.

- Mondta a fenét. - De ebben a pillanatban leesett a tantusz, hogy valóban megmondta. Csak éppen időm nem volt még megemészteni.

Hát nekikezdtem megemészteni. Sok minden megmaradt homályosnak, gondolom, mert egy és más enyhén szólva kívül esett az ismereteimen. De annyit sikerült összeszednem, hogy eleven lénnyel állok szemben, akit valami atomenergiához hasonló dolog működtet. Egy törpe csillagról jött, amely valahol kint lehet, az Orion pályáján is túl. Szentigaz, magas volt nekem az egész, megfoghatatlan és idegen. És mégis, valamilyen módon ismerős, mint egy kiruccanás vissza a gyerekkorba. Az ő életformájuknak más volt a szerkezete, mások a hagyományai s ennek ellenére hátborzongatóan ismerősnek rémlett a gondolkodásmódjuk, világhoz való viszonyuk, társadalmi rendjük. Munkán, pihenésen, társadalmi szervezeten alapult. Szaporodtak is valami előttem akkor is, most is homályos bipoláris módon, de mindenképpen párosodással, amelyet nyugodtan szexnek is nevezhetnénk.

Ismerték a művészetet - az energia formaváltozatait és alakjait használták fel. Hogy hogyan, nekem persze magas volt, de ő azt mondta, hasonlóan a mi irodalmunkhoz, zenénkhez és festészetünkhöz, ő pedig csak tudta.

- Kár - magyarázta később szomorkásán -, hogy ebben a korszakban olyan borzasztóan dekadenssé vált.

Ez volt az ő nagy problémájuk. Úgy látszott, társadalmi rend és az egyének egyaránt fokozatosan elvesztették életkedvüket. Csökkent a népszaporulat. A kultúra hanyatlott. Az ő időviszonyaikhoz képest a közelmúltban elérték, hogy napjuk vonzásától elszakadva utazzanak az űrben. De hiába találtak az űrben viszonylag szépszámmal hozzánk hasonló, kémiai élőlényekkel benépesített bolygót, magukfajta lényekkel nem találkoztak. Némely elgondolások szerint kívülről jött kapcsolatok

fellendíthetik és újraéleszthetik társadalmukat. Csakhogy politika nélkül élet sincs. Sokféle és elszántan szemben álló vélemény hadakozott egymással arról, lehetséges-e egyáltalán, és ha igen, hogyan, a kapcsolatteremtés kémiai jellegű létformákkal? Volt kollaboráns párt, volt ellenpárt, és volt a mindenkori helyzetet élesen bíráló párt. Minden maradt a régiben. És egy idő után ezért indult útnak magányos hölgyvendégem.

A „kommunikáció" párt a hivatalos jóváhagyás nélkül cselekvésre szánta el magát. Óvatosan és titokban dolgoztak. Különböző fokozatú és érzékenységű küldötteket választottak ki és készítettek elő. Nagyobb űrutazásokhoz elegendő energiatartalékot halmoztak fel. Az expedíció sikerének esélyeit nem becsülték nagyra... a vén boszorka mégis ott ült most a heverőmön, és fiatalosan csillogó óriási zöld szemével reménykedően nézett rám.

Hát körülbelül ezt a sztorit sikerült összeraknom a fejemben, és mondhatom, elég nehezemre esett bevenni.

- Jöjjek ki megint, és mutassam meg magam?

- Az istenért, csak azt ne! - vágtam rá. - Meggyőzött.

- Majd fogom csak - közölte misztikusan. - Pompás.

Bizonyított tehát, hogy legalább egy kommunikációs szint létesíthető közöttünk. Fölöttébb biztató. A kapcsolatteremtés első szakaszaként foghatjuk fel, mely mindkét létformatípus számára meglepő fellendülést hozhat.

Én máris éppen elég meglepőnek találtam.

- Ha már a létformákról beszélünk - néztem rá -, ami azt illeti, sikkesebbet is választhatott volna magának.

- Gondolja? Persze, csak most kezdek beleilleszkedni a maguk ízlésvilágába. Azért vettem fel ezt a formát - mondta, és csomós, öreg kezével magára mutatott -, mert a saját formámra senki sem reagált logikusan, senki sem hallgatott meg. Sikítottak, hogy atombomba vagyok, vagy rövidzárlat vagy villámcsapás, vagy egyszerűen úgy tettek, mintha nem vettek volna észre, így aztán belebújtam ebbe a testbe, csak belül volt szükség kisebb javításokra és cserékre. Akkor meg, amíg maga nem jött, senki sem akadt, aki hosszabban a figyelmére méltatott volna.

- Na, és honnan vette a testet?

- Ahova maguk meghalni mennek, valami, olyan helyen. Hogy hívják azt a hideg termet a kórházban? Nem mondom, volt egy kis felfordulás.

Jó vicc, hogy volt.

- Szellemiek és szokások terén maguk korántsem különböznek tőlünk annyira, mint gondoltam volna. Igazán mulatságos létformatípus, és olyan bonyodalmas. Éppen annyira idegenszerű, hogy izgalmas legyen. Nem ülne inkább mellém?

Szemérmesen felém tárta a karját, és mint egy kacér süldő lány, egyik fiatalosan csillogó szemével rám kacsintott. Az eredmény ezen az arcimitáción katasztrofális volt. Maradtam a helyemen.

- Nem tetszem magának? - kérdezte sértődötten. - Pedig olyan vonzóan fogékony volt kezdetben. Hogyan kommunikálunk akkor a maga szintjén, ha nem jön közelebb? - Elhallgatott, és úgy látszott,

a gondolataiba mélyedt. Egyszerre úgy éreztem, mintha valaki az agyamban turkálna egy jó hosszú koktélkeverővel.

- Az istenit! - ordítottam. - Ezt azonnal hagyja abba! Hogy merészel csak úgy egyszerűen belemászni a fejembe! Ez felháborító, ez jogtiprás, ez...!

- Nyugalom, nyugalom. Megígérem, többé ilyet nem csinálok. Legfeljebb akkor, ha... no mindegy. - Tipikusan női ígéret. - Szóval magának a testem nem tetszik. Ettől eltekintve boldogan imádna engem.

Ez talán enyhe túlzás volt, de el kellett ismernem, nem szokványos kísértéssel álltam szemben.

- Meglepően nagy jelentőséget tulajdonítanak a külső formának. Bizonyára ez is a kémiai létforma tulajdonságaiból fakad. Meg kell jegyeznem, hogy ami a maga szerkezetét illeti, az sem éppen... de hagyjuk. Semmi értelme, hogy az én jelenlegi formám közénk álljon. Felveszek egy másikat, és kész.

- Egy másikat? - Olyan magától értetődően jelentette ki, mintha ruháról volna szó.

- Pontosan el kell magyaráznia, milyen testre vágyik. Ó, már látom is... magas termet, áramvonalas idomok, vörös haj. Igen, pontosan előttem van. Uram Isten, micsoda szellős öltözék... Legyen nyugodt, ezt a testet fogja kapni.

Már megint a gondolataim között turkált, valahol egy hátsó szögletben; a belvárosi Róma mulató Venus de Lite nevű hosszú lábú, kéjesen vonagló új striptease hastáncosnőjéről őriztem ott néhány fordulatos stílusú feljegyzést.

- Ne feledje - mondtam, nem minden sajnálkozás nélkül -, ez a test eleven. Élő testeket nem tud elvenni. A gondolataimat pedig hagyja békén!

- Elnézését kérem. Nem teszek ilyet többé. – Már ugyan megígérte egyszer, de úgy látszik, ez nem zavarta.

- Nincs szükségem az eredeti testre. Majd készítek egy másodpéldányt.

- Készít egyet?

- Mi sem egyszerűbb. Maguk meglehetősen primitív struktúrával rendelkeznek, az alkotóelemek pedig cserélhetők. Igaz, az organizmus komplex módon működik, de sok szempontból fogyatékosan. Végül is a sémákat könnyű megtalálni és lekopírozni. Csupán a kémiai anyagot kell megtölteni energiával. Most pedig induljunk, hadd nézzem meg azt a testet, amely magának annyira tetszik.

Ez volt a legpocsékabb része az egész ügynek. Minden szakértelmemet összeszedtem, hogy a vén banyának valamilyen szerelést kreáljak Belle néni egyik öreg bőröndjének a tartalmából, és a minimális kozmetikai műveleteket is végrehajtottam. Ha addig szimplán vén boszorka volt, akkor most botrányosan lezüllött és feltehetően részeg vén boszorka lett belőle. Egészen a szesztilalom éveiig visszanyúló történelme során a Róma fedele alatt megfordult már mindenféle szerzet. Mégis, nyugodtan állíthatom, nálunk ocsmányabb pár még oda nem tette be a lábát.

- Engedd meg, hogy bemutassam... a nagyanyus - mondtam egy-két gúnyosan vigyorgó ismerősnek, akit nem tudtam kikerülni, amikor bevonultunk a lokálba. - Feljött egypár napra Kutyabagosról. Utat, utat nekünk! Nagyanyusra már nagyon ráfér egy kupica szíverősítő.

Ez az érv tüstént hatott. A konyhába vezető csapóajtónál szerénykedett egy asztal, ott letelepedtünk, és végigültünk egy menet műsort.

- Minden rendben - mondta boszorka partnerem, amikor a cikázó kék reflektorfényben Venus egy végső vonaglásrohammal bedobta a finálét. - A séma megvan. Persze, az agyában levő képhez képest sok a különbség. A kor például, aztán a különféle vegyi segédeszközök.

Tapsvihar, Venus el. Kigyulladt a hangulatvilágítás, és bejött a konferanszié, hogy a két pasas találkozik a férfi-vécében című ezüstszakállú vicc szabadalmazott változatával felderítse a közönséget. Mélyen elgondolkoztam. Igazán különös, minél csodásabb egy nő, annál több a szemfényvesztés a dologban.

- Az eltéréseknél hagyatkozzék csak az elképzelt külsőre - mondtam. - Hajlandó erre?

- De mennyire! - válaszolta boszorka partnerem fölöttébb virgonc hangon, és gyöngéden megsimogatta a kezem az asztalon, miközben megítélésem szerint minden idők legromlottabb kacsintását produkálta. A környező asztalok felől megbotránkozott morgás hallatszott. - Most, itt, nekikezdhetnék? Csukja be gyorsan a szemét! Egy pillanat, és...

- Ne! Az istenért, ne itt! - Megragadtam a karját, és elkezdtem vonszolni kifelé. Közben a vendégek odaadó figyelemmel szemlélték az eseményeket, a mormogás pedig baljós zúgássá erősödött. - Jöjjön már! Az ég szerelmére, menjünk gyorsan haza! - Nem voltak vérmes reményeim az egész vállalkozást illetően, de ahhoz valahogy nem volt kedvem, hogy egy éjszakai lokálban kezdje el a kísérleteit.

- Hullarabló! - ütötte meg a fülemet az egyik felháborodott megjegyzés a sok közül, miközben a satrafát kifelé vonszoltam, ő vihogott. A női nem, fajra való tekintet nélkül, különleges humorérzékkel rendelkezik, mely az üde-Mariska-stílustól egészen a vámpíros temetőhangulatig terjed, kár, hogy éppen a közbülső lehetőségek maradnak ki.

A visszaúton csöndes és meditatív hangulatban volt. Én nem kevésbé. Mivé lesz hírem, nevem ebben a városban - tűnődtem, ép elmémről nem is szólva...

A házban minden teketória nélkül azonnal munkához látott. Engem is befogott, és a fridzsiderből egy hadseregre való konzervet meg ennivalót fölraktunk az asztalra.

- Sajnos, erre mind szükségem lesz - mondta családias hangon. - Ha ott a másik helyen változok át, megspórolhatta volna ezt a sok fűtőanyagot, így kénytelen vagyok felhasználni a házban található energiát, hiszen a saját tartalékaimra még szükségem lehet.

- Csak egészen nyugodtan. Érezze otthon magát. - Akkor már olyan volt az egész, mint egy álom. Biztosan ismerik ezt az érzést. Az ember álmodik valamit, és pontosan tudja, hogy értelmetlenség az egész, a cselekmény, a történet elemei mind képtelenek. Elég volna egy kis erőfeszítés, hogy felébredjen, és véget vessen neki. Mégis csinálja tovább, mert kíváncsi, mi sül majd ki az ostobaságokból. Hát körülbelül így éreztem én is akkor.

- Még egy részletet meg kell beszélnünk – folytatta házi boszorkányom. - Milyen legyen a szemem? Az elsősorban csak a gondolataiban létező kép, amit a vacak kis nőiéről abban az ócska lokálban őriz, semmiféle támpontot nem nyújt a szemek színéről.

Nem elég, hogy tökéletesen ki tudta fejezni magát, még a gondolatai is úgy jártak, mint akármelyik földszülött nőnek. Mi legyen a szemekkel? Azt kell hinnem, képzeletbeli filmszalagom készítésénél a premier plánokban nem Venus szemére koncentráltam.

- Mi lenne, ha megtartaná a saját szemét? – vetettem fel.

- Szívesen - mondta. - Én magam terveztem úgyis. Vigyázzon, kezdem! Csukja be a szemét, vakíthat!

Behunytam a szemem. Egy percig nem történt semmi. Aztán, körülbelül egy másodpercig, a szemgolyómmal intenzív, vöröslő fényvillanást érzékeltem, majd sötét lett megint.

- Fincsi - halk, simogató hang szólt hozzám, és kuncogva hozzátette: - Most kinyithatja a szemét!

Kinyitottam.

Sajnos, még sötét volt. Fény sehol. A fogyó hold halványan bevilágított a konyhaablakon, így éppen csak hogy kivehettem egy alakot az asztalnál.

Később kiderült, hogy a fővezeték transzformátorát kicsapta a hirtelen megterhelés, és az egész istenverte rohadt környék gyászba borult.

Meggyújtottam az öngyújtóm. Hát, nem mondom. Ott állt előttem, egy kicsit szégyenlős, egy kicsit kihívó mosollyal az ajkán Venus, ugyanabban a nem túl bonyolult öltözékben, mint a Róma műsorának a végén, és szakasztott azzal a külsővel, amit az ember kíván magának. " - Parancsára itt vagyok - mondta kuncogva -, pontosan a megadott utasítások szerint. Hajlandó most már…

Nem állítanám, hogy szenvedélyesebb a természetem, mint azt átlag férfiaké. A szituáció volt szenvedélyes. Elejtettem az öngyújtót, őt pedig magamhoz rántottam. Emlékszem a hangjára, ahogyan halkan mondta:

- Ó, most már elkezdhetünk végre igazán kommunikálni!

Biztosíthatom az olvasót, hogy el is kezdtünk, ráadásul teljes sikerrel. Igaz, idegen volt. De egy lány, aki az enyém, álmaim leánya. Vagy inkább leányai? Ha egy férfi csak a legcsekélyebb képzelőerővel is rendelkezik, már nem lehet abszolút értelemben monogám álmodozó. Mindegy, ez a lány vitán felül elragadó, szeretetteli, alkalmazkodó, minden porcikájában aranyos volt. Ha pedig eléggé kifürkészhetetlen fejébe vett valamit, hét elszánt ördög is elbújhatott volna mögötte - egyszóval nő volt, sem jobb,

sem rosszabb, mint akármelyik helybéli társa. Az én atommeghajtású űrbébimnek viszont volt néhány beépített kompenzáló tulajdonsága.

De ez már a jövő. Az az éjszaka, természetesen, kommunikációval telt el. S miután hál'istennek kirúgtak az állásomból, még a reggeli fölkelés miatt sem kellett aggódnom.

Másnap úgy tizenegy óra tájt jókedvűen és gyönyörűen kipattant az ágyból, én pedig utána botorkáltam a konyhába, hogy megnézzem, hagyott-e egy reggelire valót, amikor beépítette magába az új testhez azt a rengeteg energiát. A konyhaasztalnál majd felbuktam egy hullába, melynél ocsmányabbat és hullaszerűbbet nem kívánnék látni ebben az életben. Mondanom sem kell, hogy az eredeti boszorka igen kevéssé meggyászolt hullája volt, abban a helyzetben, ahogyan az előző este lekókadt.

- Cicám, ezzel mi legyen?

Belle néni hálóingének sátorponyva méretei sem csökkentették a bájosságát.

- Hát mi lenne? - és vállat vont.

- Miért nem inkább ezt a meglevő nyersanyagot használtad fel? Minek kellett egy komplett fűszerkereskedés?

Újabb vállvonogatás.

- Friss alapanyagot akartam.

Nyomós érv, meg kellett hajolnom előtte. Ahogy mindig, valahányszor csak teljes fényerővel rám nyitotta azt a nagy zöld szemét.

- Rendben van, de mit csináljak vele?

- Hát mit szoktatok csinálni az elhasznált testekkel?

- Rendszerint eltemetjük őket.

- Akkor ezt kell csinálni ezzel is.

Megcáfolhatatlan női logika. Fel van adva a lecke. Tehát temetés.

Aznap éjjel fogtam John bácsi ásóját és csákányát, és a fogyó hold kísérteties fényénél eltemettem a vén boszorka hulláját Belle néni rózsaágyai mellé, a garázsnál. Vadonatúj testében virgonc barátnőm ott téblábolt körülöttem, és derűsen társalgott. Még mindig álomszerűnek rémlett az egész, a hulla volt benne a lidércnyomás. Ennek ellenére már kezdtem gondolkodni a dolgokon, például, hogy mi is lesz ebből az egészből.

- Ragyogó szép csillagom - az ördögbe is, vannak pillanatok, amikor egy férfi egy nővel csak így tud kommunikálni -, ugye, nem hagysz el? Ugye, nem válsz levegővé csak úgy egyik percről a másikra? Jaj! - Nagyra sikerült a lapátolás, tele volt agyaggal. - Vannak terveink?

- Te kis buta. Most már ismerem a szokásaitokat. Természetesen összeházasodunk. A többit majd meglátjuk.

Nem kell elkapkodni semmit. Itteni mértékkel mérve nekem rengeteg időm van. Alkalmazkodnom kell, meg kell ismernem téged meg a ti izgalmas létformátokat. Együtt élünk majd, mint férj és

feleség. Mondtam már neked, hogy ebből a keveredésből a te fajtád meg az enyém egyaránt hasznot húzhat.

Ha jól értelmeztem a szavait, meg lehettem elégedve. Életemben ilyen nagyszerű ajánlatot még nem kaptam. Különben is, a vendégszeretet legalapvetőbb szabályaival ellenkezett volna, ha visszautasítok egy szegény magányos kislányt, fényévekre az otthonától.

- Ami azt illeti, elég váratlanul ér a dolog - mondtam.

- No, ekkora lyukba már csak belefér egy ilyen aszaltszilva öregasszony... Hát persze, drágám. Persze hogy elveszlek. És ki fogja majd megkeresni a kenyérrevalót?

Kimásztam a gödörből, és megcsókoltam, aztán, egy idő után, az öregasszonyt is eltemettük.

Másnap jelentkeztünk az anyakönyvvezetőnél. Harmadnapra az esküvő is megvolt, különböző bolygók lakói között az első, ha nem tévedek. A munka, illetve pénzprobléma végül is nem bizonyult problémának. Első reakciója tipikusan női és praktikus gondolkodásra vallott. A sémát ismerte, majd csinál pénzt újságpapírból, ha szükségünk lesz rá. És mindjárt csinált is néhány bankjegyet, mutatóba.

Hát ez valóban egyszerű, meg vagyok győzve. Kár, hogy a kormány valahogy nem szereti, ha mások is nyomnak bankjegyeket. Az a rögeszméje, tökéletes munkát csak ő végezhet.

Tartottam tőle, hogy makacskodni fog, de tévedtem. Kormányintézkedések, bürokrácia, korlátozások - ezeket azonnal megértette.

- Ugyanez megy nálunk is. Jegyre adják az energiát. El sem tudnád képzelni, milyen nehézségek árán hoztuk össze az utazásomhoz szükséges készletet. Azt hiszem, jobb, ha más megoldást keresünk. Semmi itt használatos pénzed nincsen? Kölcsönkérni sem tudnál valamennyit?

37 dollár és 62 cent volt a csekkszámlámon, igaz, az én nevemen volt a ház. Kölcsönkértem ötezer dolcsit, és azonnal befektettem. Állítom, nem volt nálam zseniálisabb befektető, amióta az öreg Midász első üzleteit kötötte. Egy dolcsival megdobtam valahol az anyaföldet, s egy hét múlva már bugyogott is az olaj. Mire aztán egy újabb hét múlva kiderült, hogy geológiailag összefüggéstelen aprócska katlan az egész, én eladtam. Nem számított, kötvényben vagy valamilyen áruban dolgoztam, jött a pénz. Elég volt a kezünket kinyújtani. Becsülettel megfizettük utána az adót, igaz, ő úgy kerülgette a paragrafusokat, hogy a kerületi adóbeszedő idegei már-már felmondták a szolgálatot.

Sokat utaztunk, de a régi házat nem adtuk el. Gyöngéd emlékeink mindig visszahoztak. Szerettük a könyvtárakat, múzeumokat. Kiállításokra, hangversenyekre jártunk. Ahova el lehetett menni, oda mi elmentünk. Fertőző érdeklődését átkommunikálta - hogy ne mondjam, áterőszakolta - rám, s ha néhány opera- vagy szimfóniavírus az én gyermekded zenei ízlésemre egy kissé hosszadalmas és hangos hatást gyakorolt is,

volt ami kárpótoljon. Igazából sokkal több, mint szokásos: korántsem állítanám, hogy csak az egyik fél alkalmazkodott.

Íme, egy példa: európai körutunkon történt. Gyöngéd és szerető férje voltam mindig. Hű a végtelenségig. Egyszer azonban - szóval, volt egy fekete hajú, nevetős, bomba csinos nőcske valami kis fészekben a Riviérán, aki spanyol dalokat énekelt angolul, olasz akcentussal. Nem kezdtem ki vele. Még csak meg sem szólítottam. Annyit viszont el kell ismernem, hogy merő költői képzelgés gyanánt átsuhant az agyamon egyszer-kétszer a gondolat.

- Nahát! - mordult rám egy este szobortermetű, vörös hajú, gyönyörű feleségem, már itthon. Zenét hallgatott a lemezjátszón, az a bizonyos torzonborz zene szólt, ami szerinte „a ti fajtátok második legmegragadóbb teljesítménye". Én csak úgy üldögéltem egy kicsit, talán el is szundítottam.

- Hát így vagyunk? - Hitvesi fölháborodás, fortissimo. - Itt ülsz, és somolyogsz, miközben egész idő alatt az az ócska, bikacsalogató nőcske jár az eszedben, akit két alkalommal láttál! És mind a két alkalommal gondolatban a helyemben láttad!

Már a nőcske akcentusával beszélt.

- De drágám - tiltakoztam. - Hiszen megígérted, hogy nem turkálsz a gondolataim között. Minden férfinak joga van egy kis magánélethez.

- Hogyan gondolhatsz így arra a másik nőre? Biztosan - zokogás - már nem is szeretsz!

Nők! Ide lyukadsz ki, ha odaállsz, és vitatkozol velük. A végén mindig neked kell védekezned.

- Ejnye, ejnye - mondtam. - Ragyogó szép csillagom, hidd el nekem, csak egy múló gondolat volt, semmi...

- Tudom én nagyon jól, mi volt az a gondolat. Hát rendben van! - Fölkelt, és kimasírozott a konyhába. Nem gyanítottam semmit, még akkor sem, amikor a dühös csapkodás már behallatszott. Csak amikor hirtelen felvillant valami, majd sötét lett, kaptam észbe. Elfogott a rémület. Mit csinálok, ha elment, ha itthagyott? Kirohantam a konyhába. Alig jutottam túl a csapóajtón, belebotlottam egy fekvő testbe, és rázuhantam a konyhaasztalra.

Csak nem ő...? Bájos kuncogás, enyhe akcentussal.

Most nem kapkodtam az öngyújtóm után. A karommal megkerestem az én édes kis fekete hajú bébimet, és megcsókoltam.

- Drága bogaram, higgyél nekem, szeretlek. Akárki is vagy, téged szeretlek.

Komolyan gondoltam minden szót. Helybéli lánytól ilyen mértékű alkalmazkodást sosem kaphat az ember.

Másnap éjjel megint ki kellett mennem a garázshoz; új sírt ástam, ez alkalommal nagyobbat: nyúlánk, hosszú lábú, vörös hajú, szépséges női test volt a hulla. Milyen különös: a garázs melletti rózsák, a közhiedelemmel szemben nem virultak szebben az én hulláimtól. Csak hervadoztak, amióta Belle néni elment, s hervadtságuk később sem múlt el. No de sebaj. Eltelt hat hónap, és a kis barna ideje is lejárt: vörös haj ragyogott felém megint. Ha azt

mondom, az én feleségem nekem az összes nőt megtestesítette, ezt értsék szó szerint.

Az utolsó modell középmagas termetű volt, tiziánvörös hajjal, nem annyira feltűnő, mint amilyen csinos, nagyon kedves és roppant szeretetre méltó, a teste gyönyörű, hosszú életre termett test. Teremtéshez aztán értett az én kis feleségem, jó néhány kitűnő munka dicsérte a tehetségét.

Egy este, még házasságunknak úgy a harmadik hetében, éreztem, pocsékul vagyok - nátha, fejgörcs, étvágytalanság.

Nem halálos kór vett le a lábamról, a szokásos ronda influenza volt csupán - ősszel és télen mindig kifogtam. Csináltam magamnak egy flaska forró limonádét, és elmagyaráztam a helyzetet a feleségemnek (a magas vöröshajúnak).

- Jól van - felelte. - Szegényke.

Rémlett, mintha megpiszkált volna valamit az agyamban, de túl nyavalyás voltam ahhoz, hogy szemrehányást tegyek.

- Megyek, lefekszem - mondtam neki, és lefeküdtem.

Fura módon nyugtalan forgolódás helyett úgy aludtam, mint a bunda. Másnap reggel arra ébredtem, hogy istenien érzem magam. A zuhany alatt éppen ellenállhatatlan lendülettel harsogtam az Ép testben ép lélek című dal kóruskíséretének különféle szólamait, amikor belém döbbent, hogy ilyen istenien én még soha életemben nem éreztem magam. A borotválkozásnál belenéztem a tükörbe, és megállapítottam, hogy még a külsőm is előnyére változott. Ugyanazon a napon, de egy kicsit később, a háztetőn szereltem a tv-antennát. Nem vagyok nagy televíziórajongó, de a feleségem még erről is tudni akart mindent. Felszereltem az antennát, persze leestem a tetőről. Vagy négy métert zuhantam, rá a bal vállamra és karomra, s ráadásul a kemény, füves földre. De csak szépen fölkeltem, és leporoltam a ruhám. Kutya bajom, mintha mi sem történt volna.

- Ügyetlenke - szólt a feleségem a verandáról.

- Az ördögöt! Kilazult az egyik cserép, és éppen alattam csúszott meg. Különben is legalább egy kis részvétet mutathatnál. Kész csoda, hogy nem törtem ki a karom. Ha meggondolom, valósággal érthetetlen.

- Nagyon is érthető, azok után, hogy tegnap éjjel bizonyos dolgokat kijavítottam benned.

- Kijavítottál?

- Semmiség: egyet-mást tökéletesítettem. Az én számomra persze te csodálatos voltál. Teljesen elragadó. Szerkezetileg viszont határozottan tökéletlen benyomást keltettél. Most, hogy már áttanulmányoztam a ti világotokban használt létformákat, téged is újra tudtalak teremteni, és...

- Micsoda?! Hát akkor erre válaszolj! És ki a feneadott erre engedélyt neked?

Enyhén szólva illetéktelennek éreztem ezt a beavatkozást. Piszkálta a csőrömet a dolog. Be kellett látnom viszont, hogy a változtatások nem tettek rosszat. Egy könnyű, de erős fémötvözet sokkal jobb csontot képez, mint a kalcium. A teljes immunitás

mindennemű betegséggel szemben szintén nem megvetendő. A generálozott idegrendszer és a módosított izomszerkezet nemcsak hatékonyan, de roppant kellemesen is működött. Egyszóval új ember lettem.

Persze nincs nő, aki ne akarná feltétlenül nemesebbé gyúrni a férfit, ha hozzámegy, akármilyen nyamvadt példány is az illető. Énnekem annyi volt a szerencsém csupán, hogy a párom alaposan értette a dolgát - belülről kezdett neki a dolognak, és nem örökösen csak kívülről csipkedett hol itt, hol ott rajtam.

Ha egy házasság egyáltalán tökéletes lehet, a miénk az volt. Ma már semmi rosszra nem tudok visszaemlékezni, és akkoriban is alig volt panaszra okom. Újrateremtett testem jó néhány évszázadot kibírt, és örömmel álltam elébe, hogy az ő oldalán éljem végig.

Csakhogy a sors, mint mindig, most is mást akart.

Mint más közönséges házasságokban, velünk is az történt, hogy a harmadik év végére a feleségem teherbe esett. Jó, mondják önök, asszonyoknál ez tulajdonképpen nem szokatlan jelenség, és meglepőnek sem tekinthető. Igen ám, de közönséges asszony volt-e az én feleségem?

Egy éjszaka az ágyban feküdtünk már - az utolsó közös éjszakánk volt, mint később kiderült -, amikor megmondta nekem.

- Drágám, szeretnék neked valamit mondani - és megcsókolt.

- Mondani? - Már félig aludtam.

- Állandóan reménykedtem benne, hogy egyszer bekövetkezik majd, csak nem voltam biztos benne, hogy lehetséges.

- Micsoda lehetséges?

- Drágám... nekünk... nekünk gyerekünk lesz.

- Micsoda! - egyszerre tökéletesen felébredtem.- Kisbabánk lesz? Nekünk? De hiszen ez nagyszerű! Csodálatos! Gondolod, hogy hasonlít majd rám?

Később aztán eszembe jutott, hogy azért problémák is felvetődhetnek. Milyen jellegű lesz az öröklődés? És egyáltalán, ilyen esetben mi öröklődik át?

- Te ezzel ne törődj, drága - mondta a feleségem csöndesen, és ma már úgy rémlik, egy kicsit szomorúan. - Ez az asszonyok dolga. Bízzad rám a részleteket.

Megcsókoltam. Csupa szerelem és gyöngédség voltunk mind a ketten. Elaludtam, és egész éjjel azt álmodtam, sziámi ikerpár vagyok, és testvérgyilkos küzdelemben verekszem a végsőkig mesterm-feleségemért.

Világos nappal volt már, jeges iszonyatra, elveszettség és elhagyatottság érzésre ébredtem, mintha igazából meghalt volna bennem valami. Segélykérőn a feleségem felé nyújtottam a karom - és felordítottam.

Mellettem az ágyon az az édes, meghitt hajlatú test hideg volt és halott.

- Nyugodj meg, ne félj! Minden rendben van. Tényleg minden rendben van! - Ez a hang megint tulajdonképpen nem is hang volt, ugyanúgy, mint akkor, az egésznek az elején. Ismerős volt, de mégis új. És éreztem, hogy valami nincs rendben! Fölnéztem az ágy

fölé. Nem egy, hanem két picike pislogva fénylő gombostűfej fénylett.

- Mi van, ki az?

- Papa - mondták -, mi vagyunk a gyermekeid.

Hát nem ilyennek képzeltem őket, annyi biztos.

- Nem! Ez lehetetlen! Ragyogó szép csillagom, hol vagy?

- Itt vagyunk. Mi vagyunk ő. Ő meg te most mi vagyunk, ö kettéhasadt, és most ketten vagyunk, az ő és a te gyermekeid.

- Ez képtelenség. Elég a mellébeszélésből, az igazat akarom tudni!

Mellébeszélnek, nem kétséges. És hiába képtelenség, sehogy sem tudtam eligazodni rajta. Amint egy kicsit észhez tértem, megpróbáltam őket érvekkel jobb belátásra bírni, persze hiába. Érvekkel az anyjuknál sem mentem semmire. Minden belső tiltakozásom ellenére kénytelen voltam elfogadni a kész, kegyetlen igazságot. Az ő létformájuk így reprodukálta önmagát. Idegen feleségem kettéhasadt, hogy két darab, félig idegen utód váljék belőle.

Nyomorultul éreztem magam. Nekem nincs szükségem erre a két fénylő gombostűgyerekre. Nekem a feleségemre van szükségem.

- Figyeljetek csak! Ha az egyikőtök például...

- De papa! - És a hangjuk persze csupa felháborodás. - Ez egyenlő volna a vérfertőzéssel. Szó sem lehet róla. Nekünk most mennünk kell. A mi anya-magunk azért jött ide: hogy az ő népébe, a mi népünkbe új életet öntsön, elkeveredjen egy friss, fiatal erőforrással.

- Rám céloztok? - Igazán hízelgő, hogy éppen az én fajtám önt erőt a nap fiaiba, de kevéssé kárpótol a magányért, amely egyszerre körülvett. - Vissza akartok menni az űrbe, engem pedig itt hagytok egyedül?

- Igen, papa. Most rögtön mennünk kell.

- Csak egyetlen fényességes pillanatig maradjatok még! Azt mondjátok, én az apátok vagyok. Akkor pedig én most megtiltom...

Unottan udvarias hang.

- De papa! Nagyon kérünk!

- De hát... Látlak-e még benneteket?

- Természetesen. Anya-magunk küldetése sikerrel járt, és mi reméljük, hogy a különböző érdekcsoportok otthon egyesülnek majd, és támogatják a további cserepolitikát. Eljövünk majd, és mások is a családunkból. Reméljük, hogy minél hamarább. Talán még annak is megtaláljuk a módját, hogy téged is áttegyünk a mi létformánkba, és így később te is visszajöhetsz majd velünk.

- De figyeljetek csak...

Kár volt a beszédért. Egy-két szó még, és aztán:

- Viszontlátásra, papa! - mondták, kellő mennyiségű sajnálkozást vegyítve a hangjukba, miközben tudtam, már viszketnek a türelmetlenségtől, hogy elmenjenek. - És vigyázz magadra!

Elmentek, és én egyedül maradtam. Szép termetű, életvidám, kedves feleség nélkül, tűzrőlpattant, kis barna feleség nélkül,

eleven, vidám, gyöngéd, tiziánvörös feleség nélkül. Abszolúte feleség nélkül ez alkalommal

Életemben még ilyen egyedül nem voltam. Csak én magam, egyedül. Mihez kezdjek így?

Egyetlen lehetséges dologhoz kezdhettem hát, és azt megtettem. Leittam magam. Egyik pohárral a másik után. Micsoda megkönnyebbülés! Másnap éjjel könnyek között egyszerre csak felriadtam, kint voltam a garázsnál, és eltemettem feleségem utolsó testét. Belátom, könnyelműség volt. Ki kellett volna hivatnom az orvost, a temetkezési vállalkozót, hogy megállapítsák, nincs már élet a testben. Rájuk bízhattam volna az ásást is, ők elegánsabban meg tudják adni a módját. Csakhogy először is részeg voltam, másodszor pedig valahogy már természetessé vált számomra az egész procedúra.

Másnap, képtelenül korai időpontban, úgy délután fél három lehetett, csengettek a bejárati ajtón. Teljesen le voltam lombozódva, éppen hideg sörrel és csillag-babám torzonborz zenéjével próbáltam a búbánat meg a másnaposság gyötrelmeit valahogy enyhíteni.

Hagytam, hadd szóljon a csengő. Nyugodtan kivártam, amíg valaki az öklével kezdte verni az ajtót. Ez viszont már zavarta a fejfájásomat, úgyhogy végül ajtót nyitottam. A szomszéd asszony jött, Mrs. Schmerler, még Belle néninek volt amolyan kebelbéli barátnője. Egy rakomány szúrós szemű zsaru volt vele, azok aztán rögtön nekem estek.

- Vigadunk, Mac, vigadunk? - érdeklődött az első számú zsaru, miközben Mrs. Schmerler meg a többiek gyanakodva fürkészték a terepet.

- Dehogyis vigadok én- mondtam, mert bánatomban még gondolkodni is elfelejtettem. - Inkább gyászolok. A feleségem és a gyerekeim... őket gyászolom.

- Már hogy lettek volna ennek gyerekei! - szólt közbe Mrs. Schmerler. - Női voltak ennek, nem gyerekei, azok viszont jó sokan, ócska kis kurvák mind. Ha az a szegény drága nénje tudná! Amilyen szent életű asszony az volt! Kérdezzék csak meg tőle, mit ásott ott kint a garázsnál tegnap éjjel! Ásott, és egyre csak vonított, hogy „Ó, csillagok pora"... És nem az első alkalom volt, hogy ott kint ásott!

Hirtelen belém döbbent, mi minden kerülne itt elő, ha ezek most munkához látnának a garázsnál, s milyen fura helyzetbe kerülnék egyszeriben a törvény részvétlen, gyanakvó ítélőszéke előtt. Többször egymás után kinyitottam majd becsuktam a számat, körülbelül úgy, mint egy döglődő aranyhal. Átható alkoholfelhőn kívül mást nem produkáltam. Mrs. Schmerler borzadállyal vegyes felháborodással meredt rám, és kéjesen kapkodott levegő után. Ez volt élete nagy pillanata.

A zsaruk beléptek a szobába, nem mondhatnám, hogy erőszakosan, inkább olyan bátyám stílusban, és jó erősen megfogtak a karomnál.

A többit már elmondani sem érdemes. Kihívták az osztagot és elkezdtek ásni. Bevittek. Én hallgattam. Bezártak. A cellatársaim

ötvenet tettek egy ellen, hogy rekordidő alatt átkerülök a halálraítéltekhez. Ahogy akkor éreztem magam, nem is bántam. Az újságok is megvadultak, a választások utáni lagymatag unalomban jól jöttem nekik. A hajdani drága jó kollégáknak a lapnál most én voltam a szerencsemalac, Volt valami gyanús a viselkedésében címmel írták a szaftos riportokat.

Másnap viszont, amikor némiképp kijózanodva felébredtem és összeszedtem egy kicsit a gondolataimat, rögtön új megvilágításban láttam a helyzetem. Épp most nem adhatom fel a játszmát, szükségem van egy ügyvédre. Átballagtam a cellaajtóhoz, és elkezdtem rázni.

- Hé, börtönőr! Jöjjön ide egy percre!

Odajött.

- Hát puhul már végre a mi kis Kékszakállúnk? Vallomást akar tenni?

- No még az hiányzik. Csak kérdezni szeretnék valamit. Mondja, a hullákhoz ki szokták vinni a halottkémet?

- A maga hulláihoz ma mennek majd ki.

- Figyeljen rám...

Nem volt könnyű rávennem, de végül is leírattam vele az elsőről, a vén boszorkáról az összes adatot, amire csak vissza tudtam emlékezni. Egész biztos, hogy a megyei kórház nyilvántartásában rábukkannak majd, és akkor máris megúsztam annyival, hogy rám húznak valamennyit hullarablásért.

Hogy mi lesz a többi testtel? A nevetés környékezett, ha csak elképzeltem a doktorkák ábrázatát, amikor a boncolóasztalon egyszerre csak meglátják a rozsdamentes acélból készült csontokat, a plasztik érrendszert, a sok príma kis fémcsavart és a többi leleményes módosítást, amit a feleségem - elhunyt feleségem - testgyakorlatai közben kifundált. Lesz miről gondolkodniuk egy darabig, azt hiszem.

Hát ez az én történetem, illetve ez történt - eddig. Jelenleg is itt tartózkodom, ebben a hűvös kis cellában, és átkozottul egyedül érzem magam. De félni nem félek. Számításaim szerint legalább négyféle módon jöhet rendbe az ügyem.

Először is, erősen kétlem, hogy az én mostani testemen, a feleségem szerkezeti és alapanyag-módosításai után fogna a villamosszék. Szerintem inkább kivágná a biztosítékot. Lehet, hogy így a tudományos érdeklődés középpontjába kerülnék, de az legalább a testem volna, nem a hullám.

Másodszor ott vannak a befektetéseim, a tömérdek pénz, ami összegyűlt. Önök is pontosan olyan jól tudják, mint én, hogy egymillió égből pottyant dolcsit nem hagynak csak úgy megégni a villamosszékben.

Harmadszor, jó, rendben van, elismerem, el tudnak ítélni, ha akarnak, de hogy épp gyilkosságért, azt az egyet kötve hiszem. Nem lepődnék meg viszont, ha a diliházba dugnának. Nem is bánnám nagyon, úgy sincs egyéb dolgom, mint hogy várjak.

Mert negyedszerre - ezért kell várnom -, itt vannak a gyerekeim, a mi gyermekeink, a feleségemé és az enyém. Ők eljönnek majd. Hamar eljönnek, azt remélem. Méghozzá nem egyedül. Amikor utoljára beszéltem velük, megkértem őket.

- Mondjátok meg odahaza - ez volt hozzájuk az utolsó szavam - mondjátok meg, hogy egy lányt is küldjenek, egy olyan lányt, mint amilyen drága jó apátok felesége volt.

Tudom, egy igazi férfi nem a gyerekeit küldi, hogy udvaroljanak helyette - de az is igaz, hogy az én gyerekeim nem közönséges gyerekek. Sokkal tájékozottabbak például, mint a többiek, ők majd hoznak nekem új menyasszonyt. Száz százalék.

Most valahogy úgy érzem, egy ideig boldog tudnék lenni egy olyan igazi szőkével - aki magas, sudár termetű, olyan szoborszerűen erőteljes típus. Hogy azután mire vágynék, azt még nem tudom. Majd gondolkodom rajta. Csak a várakozás nehéz.

Ugye, nem igaz, hogy a mai fiatalság megbízhatatlan?

Robert Sheckley

MENYASSZONY UTÁNVÉTTEL

Edward Flaswell a Bolygóközi Ingatlanügynökség földi kirendeltségénél vásárolta a planetoidját, látatlanban. Fénykép alapján választotta, de azon jóformán más nem is látszott, mint egy festői hegylánc. Flaswell nagyon szerette a hegyeket. - Még arany is lapulhat ott a dombok mélyén, igaz-e, pajtikám? - kérdezte az ingatlanügynöktől.

- Persze, kispajtás, persze - bólintott az ügynök, és közben azon tűnődött, ki van-e a négy kereke ennek az alaknak, hogy a maga jószántából több fényévnyire költözik a legközelebbi nőtől. Nincs ki, döntötte el, és kutató pillantást vetett Flaswellre.

Pedig nem volt Flaswell fejével semmi baj. Csak épp ez a szempont eszébe sem jutott.

Amikor tehát elérkezett az ideje, Flaswell kifizette a csekély előleget, és szentül megfogadta, hogy minden erejével a földje javításán fog munkálkodni. Alig száradt meg a tinta az adásvételi szerződésen, jegyet váltott egy másodosztályú tehergépre, felpakolta kéz alatt vásárolt felszerelését és elindult a birtoka felé.

A pionírok általában arra ébrednek, hogy jókora adag meddő sziklát sóztak rájuk. Flaswell szerencsésebbnek bizonyult. Planetoidját, amelyet Szerencse névre keresztelt, sovánka mesterséges légkör vette körül, s ezt lélegzésre alkalmassá lehetett dúsítani. Víz is volt, kútfúrófelszerelésével már a huszonharmadik próbálkozásra rátalált. Arany ugyan nem lapult a dombok mélyén, de sikerült rábukkannia valamelyes exportálható thoriumra. No és tetejébe a talaj alkalmas volt dir, olg, smis és egyéb drága gyümölcsfajták termesztésére.

- Addig nem nyugszom, míg vagyont nem csiholok ki belőle! - mondogatta robot-előmunkásának Flaswell.

- Bion, gazda, bion - bólogatott ilyenkor a robot.

A planetoid tagadhatatlan lehetőségekkel kecsegtetett. Megművelése irgalmatlan feladat volt egyetlen ember számára, de Flaswell mindössze huszonhét éves volt, s erős testében elszánt lélek lakott. Keze alatt kivirult a planetoid. Teltek a hónapok, és Flaswell bevetette földjét, bányászott a festői hegyekben, és az árut az időnként arra-arra kerülő tehergépre rakta.

Egy szép napon így szólt hozzá robot-előmunkása:

- Gazda, nincs valami jó színben, Mr. Flaswell, uram.

E szavak hallatán Flaswell a homlokát ráncolta. Az a pacák, akitől a használt robotjait megvásárolta, az emberfaj felsőbbrendűségének habzó szájú apostola volt, s a robotok magatartását az Embernek szerinte kijáró tisztelet jegyében programozta. Flaswellnek ez nemigen volt ínyére, de új programszalagokra nem futotta. És hát hol is kaphatott volna ilyen olcsó pénzért robotokat?

- Semmi bajom, Gunga-Sam - válaszolt.

- Mán megbocsát, gazda, de ez nem így van, Mr. Flaswell, uram. Hallottam, amint magában beszél odakint, a földeken, ha megbocsát, amiért szóba hozom.

- Ugyan, semmiség.

- Meg aztán a bal szeme most már állandóan pillog, sahib. A keze is reszket. És az italra is rákapott. Meg a...

- Ebből elég, Gunga-Sam. Robotnak hallgass a neve - mondta Flaswell. Észrevette, hogy a robotnak valahogyan sikerült fémarcára sértődött kifejezést varázsolnia.

Felsóhajtott.

- Persze, igazad van. Mindig igazad van, pajtikám. Mi lehet a bajom?

- Igencsak nyomja már a vállát az Emberférfi terhe.

- Nekem mondod? - Flaswell beletúrt göndör, fekete hajába. - Néha valósággal megirigyellek benneteket. Mi gondja van egy robotnak? Nevet, dalol...

- Mivelhogy nincsen lelkünk.

- De sajnos nekem van. No, mit ajánlasz?

- Menjen szabadságra, Mr. Flaswell, főnök – mondta Gunga-Sam, és tapintatosan visszavonult, hogy gazdája békében gondolkozhasson.

Flaswell elismerte, hogy szolgájának igaza van, de vakációra nemigen gondolhatott. A Szerencse a Throktikus Rendszer planetoidja volt, s az ismert világegyetemnek körülbelül a legeslegszélén helyezkedett el. Igaz, mindössze tizenöt napi repüléssel elérhette volna a Cythere III. kétes szórakozási lehetőségeit, és a Nagondicon, a vaskosabb élvezetek kedvelőinek paradicsoma sem esett sokkal messzebb, hanem a távolság pénz, és Flaswell épp azért települt a Szerencsére, hogy pénzt keressen.

Tovább vetett hát, tovább bányászott, és szakállt növesztett. Már szinte szüntelenül motyogott magában munka közben, és esténként vedelte a szeszt. Egyik-másik egyszerűbb mezei robot valósággal elszörnyedt, amikor Flaswell részegen eltántorgott mellettük, és rémületükben a törvényen kívül helyezett Égésistenhez fohászkodtak. Hanem a hűséges Gunga-Sam csakhamar csírájában fojtotta el a fenyegető veszedelmet.

- Bárdolatlan fémtuskók! - ripakodott rájuk. - Nincs az emberfőnöknek semmi baja. A gazda erős, a gazda jó! Higgyétek a szavamat, testvéreim, mert igazat szól az én nyelvem!

De a sustorgás nem szűnt meg, mert a robotok példaképüket szeretik tisztelni az Emberben. Könnyen elfajulhatott volna a helyzet, ha a legközelebbi postagép nem hoz Flaswellnek egy fényes, vadonatúj áruházi katalógust.

Féltő szeretettel teregette ki a durva plasztik asztalon, és mohón böngészte a pislákoló neonfényben. Csupa csoda a magányos pionír bámuló szemében! Házi whiskyfőzde, legmodernebb holdsétabot, hordozható plasztivízió, és...

Flaswell lapozott, és elállt a lélegzete. Elolvasta újra. Azt mondja:

MENYASSZONY UTÁNVÉTTEL!

Pionírok! Miért szenvednétek magányosan a nélkülözést? Miért viselnétek egymagatokban az Ember terhét? A Roebuck-Ward Nagyáruház rendkívüli ajánlata: Menyasszony a távoli bolygók pionírjainak! A Roebuck-Ward cég büszkén jelenti, hogy a Pionírmenyasszony erős, alkalmazkodó, fürge, szívós, minden pionírerényben bővelkedik, és természetesen szemrevaló. Modellünk megél bármely bolygón, súlypontja viszonylag alacsonyan helyezkedik el, a bőr pigmenttartalma mindenfajta éghajlathoz alkalmazkodik: formás, de nem annyira szexi, hogy a keményen dolgozó pionírt hátráltatná verítékes munkájában... A Roebuck-Ward-féle Pionirmenyasszony három méretben kapható (részletes felsorolást l. alább), minden ízlést kielégít. Postai rendelés esetén a Roebuck-Ward cég mélykúti a kiválasztott típust, és harmadosztályú tehergéppel elküldi az ön címére. Szállítási költség minimális.

Még ma rendelje meg ***PIONÍRMENYASSZONYÁT****!*

Flaswell behívta Gunga-Samet, és megmutatta a hirdetést. A robot figyelmesen elolvasta, aztán egyenesen gazdája szemébe nézett.

- Ez igen, efendi - mondta velősen.

- Azt mondod? - Flaswell felállt, és idegesen fel-alá járkált a szobában. - De én egyelőre nem gondoltam nősülésre. Egyáltalán, micsoda házasság lenne ez? Honnan tudjam, hogy tetszik-e majd nekem a kislány?

- Emberférfihoz Emberasszony való.

- Igen, igen, de hát...

- Meg aztán, vajon mellékelnek hozzá mélyhűtött lelkészt is?

Flaswell elmosolyodott, ahogy megemésztette szolgája furfangos kérdését.

- Gunga-Sam - mondta -, szokásod szerint fején találtad a szöget. Biztos lehet egy kicsit várni azzal a szertartással, míg az ember elhatározza magát. Egy kissé drága mulatság volna minden példányhoz mélyhűtött lelkészt is csomagolni. Meg aztán... nem volna bolondság, kapni egy erős, markos lányt, aki kiveszi részét a munkából...

Gunga-Sam arca megint csak mintha rejtelmes mosolyt tükrözött volna.

Flaswell leült, és megrendelt egy pionírmenyasszonyt, kis méretben - úgy vélte, az is épp elég lesz -, és utasította Gunga-Samet, hogy rádión továbbítsa a rendelést.

Flaswell az elkövetkező hetekben mind izgatottabb lett; szorongva fürkészte az eget. A robotokra is átragadt a várakozás hangulata. Esténként, amikor összegyűltek, és önfeledten daloltak, táncoltak, gyermeteg mulatságukat meg-megszakította a suttogás, kacarászás. Minduntalan odakurjantottak Gunga-Samnek:

- Hej, bandagazda! Milyen lesz az az Embermenyecske?

- Nem a ti dolgotok - mondta Gunga-Sarn. - Ez az Ember dolga, ti robotok jobb, ha elhallgattok. - De nemsokára már ő is ott állt köztük, és aggodalmasan fürkészte az eget.

Flaswellnek jó néhány hete volt, hogy elmerengjen a pionírmenyasszony erényein. Minél többet forgatta az agyában, annál jobban megkedvelte a gondolatot. Neki aztán nem kell semmiféle pipogya, kétbalkezes, festett képű nagysága! De jó is lesz, ha itt terem az a vidám, talpraesett, két lábbal a planetoidon álló barna lyány! Az majd főz, mos, takarít, dirigálja a házi robotokat, varrogat, befőz...

Így telt-múlt álmodozással az idő, és Flaswell tövig rágta közben a körmét.

Végre átvillant a látóhatáron a teherszállítógép, leszállt, kilódított egy jókora ládát, aztán már süvített is az Amyra IV. felé.

A robotok bevitték Flaswellnek a ládát.

- Itt az új menyasszony, gazda! - kiabáltak diadalmasan, és a levegőbe hajigálták olajozókannáikat.

Flaswell nyomban kimenőt adott mindenkinek délutánra, s hamarosan egyedül maradt a nappali szobában a hatalmas, zúzmarás ládával. Rajta ez a felírás állt:

ÓVATOSAN KEZELENDŐ
TARTALMA: MENYASSZONY

Üzembe helyezte az olvasztóberendezést, a használati utasítás szerint várt egy órát, azután kinyitotta a ládát. Belül még egy láda volt - ennek a felolvasztása két óra hosszat tartott. Flaswell türelmetlenül számolta a perceket, fel-alá járkált és lerágta, ami még megmaradt a körméből.

Végre letelt az idő; Flaswell reszkető kezekkel felemelte a láda fedelét, és meglátta...

- Hohó! Hát ez micsoda? - kiáltott fel.

A ládában fekvő lány pislogott, ásított, mint egy kismacska, kinyitotta a szemét és felült. Egymásra bámultak, és Flaswell nyomban tudta, hogy itt valami baj van.

A lány gyönyörű, habkönnyű, hófehér ruhát viselt, a neve: Sheila, aranyhímzéssel tündöklött a keblén. Ezután azt vette észre Flaswell, milyen karcsú ez a lány; aligha alkalmas a planetoid kemény munkájára. Bőre tejfehér, az a fajta, amit rögtön hólyagosra éget a tűző nyári nap. Hosszú ujjú, vörösre lakkozott körmű, elegáns keze... hát nem, ez még csak nern is emlékeztet arra, amit a Roebuck-Ward Nagyáruház katalógusa ígért. Ami pedig a lány lábát és egyéb alkatrészeit illeti - nos, Flaswell úgy vélte, a Földön mindez nagyon kellemes látvány volna, de itt a férfiembernek a munkájára kell gondolnia.

Még csak azt sem lehetett mondani, hogy a lánynak alacsonyan helyezkedik el a súlypontja. Épp ellenkezőleg.

Flaswell úgy érezte, némi joggal, hogy rászedték, kijátszottak, átrázták.

Sheila kilépett a ládából, az ablakhoz tipegett, és kinézett Flaswell virágos zöld mezejére meg a távoli festői hegyekre.

- Hol vannak a pálmafák? - szólalt meg a lány.

- Miféle pálmafák?

- Nekem azt mondták, hogy a Srinigar V.-ön pálmafák nőnek!

- Csakhogy ez nem a Srinigar V. - közölte Flaswell.

- És maga nem a shrae-i pasa? - kiáltott fel rémülten a lány.

- De nem ám. Pionír vagyok. Maga nem pionírmenyasszony?

- Miért, talán annak látszom? - rivallt rá Sheila, és a szeme szikrát hányt. - Én Ultra De Luxe Osztályon felüli Menyasszony vagyok, és a Srinigar V. bolygó szubtrópusi paradicsomából rendeltek!

- Mindkettőnket becsaptak. Vagy talán a szállítási osztály tévesen diszponálta a csomagokat - mondta borúsan Flaswell.

A lány körülnézett a kopár nappali szobában, és szép arcát önkéntelenül elnntorította.

- Nos, remélem, intézkedik, hogy szállítsanak át a Srinigar V.-re.

- Még arra sem telik, hogy átruccanjak Nagondiconra - mondta Flaswell. - Közlöm Roebuck-Wardék-kal, hogy tévedtek, ők majd biztosan intézkednek, magát átszállítják, nekem meg elküldik a pionírmenyasszonyt.

Sheila vállat vont.

- Az utazás mindig tanulságos - mondta.

Flaswell némán bólintott. Lázasan járt az agya. A lány, ez nyilvánvaló, semmiféle pionírképzettséggel nem rendelkezik. Hanem azt meg kell adni: boszorkányosán csinos. Ha már itt van, igazán eltölthetik kellemesen is az idejüket.

- Tekintettel a körülményekre - mondta behízelgő mosollyal -, legyünk jó barátok.

- Tekintettel miféle körülményekre?

- Rajtunk kívül nincs más ember a bolygón. - Flaswell könnyedén a lány vállára ejtette kezét. - Igyunk valamit. Mesélje el az életét. Volt már -

Ebben a pillanatban hangos zörej támadt a háta mögött. Flaswell megperdült a sarkán, és megpillantott egy kicsi, zömök robotot: épp most mászott elő a menyasszonyláda egy rekeszéből.

- Hát te meg mit akarsz? - tudakolta Flaswell.

- Én, kérem, robot-anyakönyvvezető vagyok, kormány-felhatalmazásra a világűrben bárhol érvényesen eskethetek. További programozásom alapján, a Roebuck-Ward cég megbízásából a rám bízott ifjú hölgy gyámja, duennája és védelmezője vagyok, amíg elsődleges programomat, a házasságkötést, le nem bonyolítom.

- Minden lében robot - morogta dühösen Flaswell.

- Miért, mit várt? - kérdezte Sheila. – Mélyhűtött lelkészt, teljes papi díszben?

- Nem, dehogy. Csak hát egy robot duenna...

- A legjobb márka - nyugtatta meg a lány. - Csodálkozna, ha tudná, mire képes némelyik férfi néhány fényévnyire a Földtől!

- Igazán? - kérdezte bánatosan Flaswell.

- Úgy hallottam... - mondta Sheila, és szemérmetesen lesütötte szemét. - De hát végül is a shrae-i pasa jegyesének szüksége van a védelemre!

- Kedves jegyespár - zendített rá a robot -, önök azért jelentek meg előttem...

- Elég - szakította félbe gőgösen Sheila. - Ez még nem az Igazi.

- Majd a robotok rendbe hoznak magának egy szobát - morogta Flaswell, és míg odábbállt, a pionír keserves sorsán morfondírozott.

Rádiótáviratot küldött Roebuck-Wardéknak; a válaszukból kiderült, hogy a megfelelő menyasszonyt postafordultával küldik, az eltévedt csomagot pedig továbbítják rendeltetési helyére. Ezek után Flaswell visszatért a földhöz meg a bányához, és szentül elhatározta: egyszerűen nem veszi tudomásul Sheila meg a duenna jelenlétét.

Szerencsén tovább folyt az élet. A hegyek mélyén fejtésre várt a thorium, új kutakat kellett fúrni. Közeledett az aratás, hajnaltól éjszakáig görnyedtek a robotok a bujazöld földeken, becsületes fémarcukon csörgött a kenőolaj, a légben a dir-virág édes illata úszott.

Sheila ravaszul, de meglepő hatással éreztette jelenlétét. Hamarosan plasztik ernyők borultak a csupasz neonégőkre, függöny került az ásító ablakokra, rongyszőnyeg a padlóra. Flaswell egyre-másra új meg új változásokat tapasztalt a ház körül.

Megváltozott az étrendje is. A robotszakács programszalagja már alaposan elnyűvődött, úgyhogy szegény pára mást sem tudott csinálni, mint bélszínt oroszosan, uborkasalátát, rizsfelfújtat és kakaót. Flaswell dicséretreméltó önfegyelemmel ezen élt, amióta csak letelepedett Szerencsén, legfeljebb hébe-hóba bontott fel egy csomag tengerész kétszersültet.

Sheila következő lépése az volt, hogy munkába vette a robotszakácsot. Türelmesen beprogramozta a marhapörköltet, rostélyost, vegyes salátát, almás pitét és még sok egyebet. Szerencsén lényegesen javult az élelmezés.

De amikor Sheila smis-befőttet rakott el légüres üvegekbe, Flaswell töprengeni kezdett. Akármilyen vörös körmű társasági dáma ez a lány, bizony nagyon is életrevaló. Megcsinál mindent, amit az ember pionírfeleségtől elvárhat. Egyéb előnyeiről nem is beszélve. Voltaképpen minek neki az a Roebuck-Ward-féle pionírmenyasszony?

Flaswell egy darabig elrágódott ezen, azután azt mondta előmunkásának:

- Gunga-Sam, tanácstalan vagyok.

- Csakugyan? - kérdezte rezzenéstelen fémarccal a robot.

- Nem ártana nekem egy kis robot-intuíció. Sheila nagyon jól beválik, igaz-e?

- Az Emberasszony megosztja az Emberférfi gondját.

- Így is van. De vajon meddig? Hisz dolgozik annyit, mint bármelyik szabadalmazott pionírfeleség, igaz? Főz, eltesz...

- A munkások tűzbe mennének érte - mondta nemes egyszerűséggel Gunga-Sam. - Gazda nem is tudja, ugye, uram,

hogy amikor múlt héten kitört a rozsdajárvány, a gazdasszony éjjel-nappal talpon volt, gyógyította, vigasztalta a rémült fiatal robotokat?

- Csakugyan? - hökkent meg Flaswell. Mélységesen megrendült. - De egy ilyen neveltetésű, luxus kivitelű lány...

- Nem számít. Ember, nemes lelkű és erős, meg tudja osztani Emberférfi terhét.

- Igazad lehet - mondta Flaswell elgondolkodva. - Ennél nem is kell több. Azt hiszem, bátran itt maradhat. Ő igazán nem tehet róla, hogy nem pionírmenyasszonynak született. Az egész csak káderezés, kondicionálás kérdése, azon pedig nem lehet változtatni. Megmondom neki, hogy maradhat. Aztán sztornírozom Roebuckéknál a rendelést.

Különös kifejezés költözött az előmunkás szemébe, szinte mulatott. Mélyen meghajolt, úgy mondta: - Úgy lesz, ahogy gazda akarja.

Flaswell kisietett, hogy megkeresse Sheilát.

Az öreg szerszámkamrából átalakított betegszobában lelt rá. Egy robot segítségével javítgatta a horpadásokat, görbületeket, a fémbőrű teremtmények jellegzetes betegségét.

- Sheila - szólította meg Flaswell. - Szeretnék beszélni magával.

- Azonnal - mondta a lány, de fel sem nézett. – Csak meghúzom ezt a csavart.

Ügyesen helyre illesztette a csavart, és a franciakulccsal megkocogtatta a robotot.

- Jól van, Pedro - mondta. - Próbálj csak lábra állni.

A robot óvatosan felállt, fél lábára helyezte testsúlyát, és úgy találta, bírja. Komikusán körbeugrálta az Emberasszonyt, és hálálkodott:

- Ez igen, gazdasszony! Ezt helyretette! Gracias, madame!

Azzal kitáncolt a napfénybe.

Flaswell és Sheila mosolyogva nézett utána.

- Szakasztott, mint a gyerekek - ingatta a fejét Flaswell.

- Az ember akaratlanul is megszereti őket – bólintott Sheila. - Olyan derűsek, olyan gondtalanok...

- Csakhogy nincs lelkűk - figyelmeztette Flaswell.

- Valóban - bólintott Sheila. - Nos, mit óhajt?

- Azt akartam mondani... - Flaswell körülnézett.

A betegszoba steril csendjében katonás rendben feküdtek a csavarkulcsok, pajszerok, fémfűrészek, gömbölyűfejű kalapácsok, egyéb orvosi felszerelés társaságában.

Nem épp a legalkalmasabb környezet az ünnepélyes vallomáshoz.

- Jöjjön velem - intett.

Kiléptek a kórházból, végigmentek a bujazöld földeken, egészen Flaswell festői hegyláncának lábához. Ott, a tépett szirtek árnyékában kicsiny, sötét vizű tengerszem csillogott, óriás fák között, amelyeket már Flaswell plántált a sziklafal tövébe. Itt megálltak.

- Csak azt akartam mondani - kezdte Flaswell -, hogy maga ugyancsak nagy meglepetést szerzett nekem, Sheila. Azt hittem, lusta, henye teremtés, a neveltetése, képzettsége, külseje, mind erre utalt. Aztán kiderült, hogy tévedtem. Maga pompásan megfelel a pionírélet követelményeinek, diadalmasan legyűri a nehézségeket, s meghódította mindenki szívét.

- Mindenkiét? - kérdezte lágyan Sheila.

- Azt hiszem, jogosan nyilatkozhatom a planetoid összes robotjának nevében. Valamennyien bálványozzák. Maga ide tartozik, Sheila.

A lány sokáig hallgatott; csak a szél susogott az óriási fák lombja közt, megborzolta a tó fekete tükrét. Nagy sokára megszólalt:

- Csakugyan azt gondolja, hogy idetartozom?

Flaswell lenyűgözve bámulta a lány tökéletes szépségét, beleveszett szemének topáz mélyébe. Zihálva szólalt meg, s amikor megérintette Sheila kezét, a lány ujjai szorosan a kezére kulcsolódtak.

- Sheila...

- Edward...

- Kedves jegyespár - kondult meg mögöttük egy fémes hang -, önök azért jelentek meg előttem...

- Még nem, te őrült! - sikoltott Sheila.

A robot-anyakönyvvezető odakocogott, és durcásan mondta:

- Én igazán nem szívesen avatkozom be az emberek dolgába, (de ha egyszer így vagyok programozva! Az én agyközpontom számára tökéletesen értelmetlen mindenféle testi érintkezés. Kísérletképpen megszorítottam egy varrónő-robot kezét, és nem éreztem mást, mint azt, hogy behorpadok. Egyszer úgy éreztem, érzek valamit, valami elektromosság szökött fel bennem, és mintha mértani formák úsztak volna lassan a levegőben. Alaposabb vizsgálatra azonban kiderült, hogy mindössze a szigetelésemben adódott egy kis zavar. Következésképpen az érzés semmisnek tekintendő.

- Minden lében robot -. morogta dühösen Flaswell.

- Elnézést a közbeszólásért. Én csak meg akartam magyarázni, hogy személy szerint érthetetlennek találom a programomat - mármint azt, hogy akadályozzak meg mindennemű fizikai érintkezést, amíg a házasság szabályszerűen meg nem köttetett. De hát program az program. Szóval elkezdhetem?

- Nem! - mondta Sheila.

A robot egykedvűen vállat vont, és visszakúszott a bokrok közé.

- Ki nem állhatom, ha egy robot mindenbe beleüti az orrát - jelentette ki Flaswell -, de a dolog történetesen rendben van.

- Micsoda?

- Igen - bólintott mélységes meggyőződéssel Flaswell. - Te több vagy nekem bármilyen szabadalmazott pionírfeleségnél, és sokkal, de sokkal csinosabb! Sheila, hozzám jönnél feleségül?

A robot, amely eddig a bokorban ólálkodott, most buzgón előtotyogott.

- Nem! - mondta Sheila.

- Nem? - ismételte értetlenül Flaswell.

- Hallotta. Azt mondtam: nem! Nem és nem!

- De miért? Hisz maga úgy illik ide, Sheila. A robotok imádják. Soha még így nem dolgoztak...

- Nem érdekelnek a robotjai - vágta oda a lány. Kiegyenesedett, haja szétzilálódott; szeme villogott. – És nem érdekel a planetoidja sem. A legkevésbé pedig maga érdekel! Igenis elmegyek a Srinigar V.-re, és én leszek a shrae-i pasa kedvenc felesége!

Egymásra bámultak. Sheila belesápadt a haragba, Flaswell vérvörös lett zavarában.

- Kezdhetem? - érdeklődött a robot-anyakönyvvezető. - Kedves jegyespár...

Sheila sarkon fordult, és a ház felé futott.

- Én ezt nem értem! - nyafogott a robot. - Egy szót sem értek az egészből! Mikor kezdhetem már a szertartást...?

- Soha! - vágta oda Flaswell, és öles léptekkel megindult a ház felé. Homlokán a harag felhője sötétlett.

A robot egy kicsit még álldogált, fémeset sóhajtott, azután gyorsan az Ultra De Luxe Osztályonfelüli Menyasszony nyomába eredt.

Flaswell egész éjjel a szobájában virrasztott, alaposan felöntött a garatra, és mérgesen motyogott. Alig virradt, amikor kopogtak az ajtón. A hűséges Gunga-Sam surrant be a szobába.

- Ezek a nők! - horkant fel Flaswell.

- Igen? - kérdé a hű szolga.

- Míg élek, meg nem értem őket - morgott Flaswell.

Az orromnál fogva vezetett. Azt hittem, itt akar maradni. Azt hittem...

- Az Emberférfi elméje sötét verem - mondta Gunga-Sam -, de még így is kristálytiszta tó az Emberasszonyéhoz képest.

- Hát ezt meg honnan szeded?

- Ősi robot-közmondás.

- Haj, ti robotok... Néha már azt hiszem, lelketek is van.

- Jaj, dehogy, Mr. Flaswell, gazda! Világosan megmondja az utasításunk: a robotba nem szabad lelket építeni, hogy megkíméljük a szorongástól.

- Igen bölcs intézkedés - mondta Flaswell. - Gondolhattak volna rá emberi lények esetében is. Hát, mindegy. Vigye el az ördög. No, teneked mi kéne?

- Csak azt akarom mondani, uram, hogy megérkezett a teherszállító gép.

Flaswell elsápadt.

- Máris? Akkor biztos itt az új menyasszony!

- Minden bizonnyal.

- És elviszi Sheilát a Srinigar V.-re!

- Természetesen, uram.

Flaswell félnyögött, és a fejéhez kapott. Azután felegyenesedett.

- Hát jó. Megnézem, bepakolt-e.

A nappaliban bukkant Sheilára: éppen nézte, amint a teherszállítógép csigavonalban leereszkedik.

- Sok szerencsét, Edward - mondta a lány. - Remélem, beválik majd az új menyasszony.

A gép leszállt, a robotok nekiálltak, hogy kirakják a hatalmas ládát.

- Mennem kell - mondta Sheila. - Még lemaradok.

- Kezet nyújtott. Flaswell megfogta a kezét. Tartotta egy pillanatig, aztán a következő pillanatban már a lány karját fogta. Sheila nem ellenkezett, és ezúttal a robot-anyakönyvvezető sem tört be a szobába. Flaswell hirtelen azon érte magát, hogy karjában tartja a lányt. Megcsókolta, és szakasztott úgy érezte magát, mint a nap, amelyből épp most tör ki egy kis szupernóva.

- Phű - mondta végül rekedten Sheila, egy kissé hitetlenkedő hangon.

Flaswell köhintett.

- Sheila, szeretlek! Nem kínálhatok neked nagyon fényűző életet, de ha itt maradsz...

- Épp ideje volt rájönnöd, hogy szeretsz, te tökfej - mondta a lány. - Hát hogyne maradnék!

Szédült eksztázisban telt a következő néhány perc. Robothangok lármája szakította félbe. Az ajtó felpattant, bedöcögött a robot-anyakönyvvezető, a sarkában Gunga-Sam és két mezei robot.

- Ezt kellett megérnem! - sopánkodott az anyakönyvvezető. - Hogy robot robotra támadjon!

- Mi történt? - kérdezte Flaswell.

- Ez a maga előmunkása egyszerűen rám ült! - méltatlankodott az anyakönyvvezető. - A cimborái meg lefogták kezemet-lábamat! Pedig én csak be akartam jönni, hogy teljesítsem kötelességemet, ahogy a kormány és a Roebuck-Ward cég beprogramozott!

- Ejnye, Gunga-Sam! - mondta Flaswell, és elvigyorodott.

Az anyakönyvvezető Sheilához sietett. - Nem esett bántódása? Horpadás? Rövidzárlat?

- Nem hiszem... - pihegte Sheila.

- Mindenről én tehetek, gazda - fordult Flaswellhez Gunga-Sam. - De hát köztudomású, hogy az Emberférfinak és Emberasszonynak magányra van szüksége a párzási időszakban. Én csak azt tettem, amit az emberfaj iránti kötelességemnek tekintek, Mr. Flaswell, főnök, sahib.

- Helyesen cselekedtél, Gunga-Sam - mondta Flaswell. - Igazán nagyon hálás vagyok, és... Üristen!

- Mi baj? - kérdezte riadtan Sheila.

Flaswell csak bámult ki az ablakon. A mezei robotok a ház felé cipelték a hatalmas ládát.

- A pionírmenyasszony! - kiáltott Flaswell. – Most mit csináljunk, drágaságom? Téged visszáruztalak, és szabályosan megrendeltem a másikat! Gondolod, hogy sztornírozhatjuk a rendelést?

Sheila kacagott.

- Sose törd a fejed! Nincs abban a ládában semmiféle menyasszony. A rendelésedet nyomban sztornírozták, ahogy befutott.

- Igazán?

- Bizony. - Sheila zavartan lesütötte szemét. – Meg fogsz rám haragudni...

- Dehogyis - nyugtatta Flaswell. - No, mi az?

- Tudod, a cég nyilvántartásában megvan minden rendelő fényképe, úgyhogy a menyasszonyok nem vesznek zsákbamacskát. A lányok válogathatnak... és én mindig ott ólálkodtam az iroda körül, mert szerettem volna, ha Ultra De Luxe-ből visszaminősítenek, de nem sikerült, csak aztán... aztán összebarátkoztam az utánvétosztály vezetőjével, és - mondta zavart sietséggel - végül sikerült ideküldetnem magam.

- No de a shrae-i pasa...

- Azt csak kitaláltam.

- De miért?! - bámult értetlenül Flaswell. - Hisz olyan szép vagy...

-... hogy mindenki azt hiszi, csak arra vagyok jó, hogy valami nyamvadt hájfej játékszere legyek - fejezte be mérgesen Sheila. - Nekem pedig ez nem kell! Én igazi feleség akarok lenni! Érek én is annyit, mint bármilyen nagydarab, vastag bokájú háziasszony!

- Többet! - jelentette ki Flaswell.

- Főzni is tudok, robotokat ápolni is, gyakorlati érzékem is van, nem igaz? Nem bizonyítottam?

- Dehogyisnem, drágaságom.

Sheila sírva fakadt.

- De ha egyszer senki sem akarta elhinni! Muszáj volt kiügyeskednem, hogy itt maradhassak, hogy... hogy legyen időd belém szeretni!

- Amit meg is tettem - mondta Flaswell, és megtörölgette Sheila szemét. - Minden a lehető legjobban sikerült. Szerencsés véletlenek sorozata.

Bárki megesküdött volna rá, hogy Gunga-Sam fémarca elvörösödött.

- Vagy talán nem is volt véletlen?! - hökkent meg Flaswell.

- Hát... uram, Mr. Flaswell, efendi... köztudomású, hogy az Emberférfinak szép Emberasszony kell.

A pionírmenyasszony leírása nem hangzott nagyon biztatóan, és Memsahib Sheila a régi gazdám barátjának a kislánya. Úgyhogy bátorkodtam egyenesen neki küldeni a rendelést, ő pedig megkérte a barátját az utánvétosztályon, hogy mutassa meg az ön képét, és őt küldje ide.

Remélem, nem haragszik alázatos szolgájára, uram, amiért engedetlen volt?!

- Még ilyet! - nyögte ki nagy nehezen Flaswell. - Hiába, mindig tudtam, hogy a robotnál jobban senki sem érti az embert. - Sheilához fordult. - De hát mi van abban a ládában?

- A ruháim, ékszereim, cipőim, rúzs, púder, parfüm, szemfesték, a hajszárítóbúrám, a...

- No de...

- Ugye, azt akarod, hogy csinos legyen a kis feleséged, mikor társaságba megyünk, igaz, édes? – turbékolta Sheila. - Végtére a Cythere III. alig tizenöt nap innen.

Utánanéztem, mielőtt idejöttem.

Flaswell megadóan bólintott. Ilyesmire számítani lehet, ha az embernek Ultra De Luxe Osztályonfelüli Menyasszonya van.

- Most! - szólt Sheila a robot-anyakönywezetőhöz.

A robot nem felelt.

- Mi lesz?! - kiáltott Flaswell.

- Biztos? - kérdezte mogorván a robot.

- De mennyire! Kezdje már!

- Én ezt nem értem - morfondírozott a robot-anyakönyvvezető. - Most miért igen, a múlt héten miért nem? Mindenkinek elment itt a józan esze, engem ki véve? Hát nem bánom. Kedves jegyespár...

Végre lebonyolódott a szertartás. Flaswell háromnapos ünnepet rendelt el, és a robotok a maguk gondtalan, gyermeteg módján táncoltak, daloltak, vígan voltak.

Ezután megváltozott Szerencsén az élet. Flaswellék szerény keretek között ugyan, de társadalmi életet éltek, látogatóba jártak, vendégeket fogadtak a tizenöt és húsz nap távolságra levő bolygókról, Cythere Vl.-ról, Tham-ról, Randico I.-ről. Hanem egyébként Sheila szabályos pionírfeleség volt, robotok kedvence és férjének bálványa. A robot-anyakönyvvezető, kezelési utasításának megfelelően, ott maradt mint könyvelő, amire esze járása kiválóan alkalmassá tette. Gyakran mondogatta, hogy az egész bolygó tönkremenne nélküle.

A robotok meg bányászták tovább a thoriumot, és virágzott a dir, az olg, a smis, Flaswell és Sheila pedig közösen viselték a földi ember felelősségét és nehéz, fáradságos, de boldog életét.

Flaswell buzgón dicsérte a Roebuck-Ward Nagyáruház áldásait. Sheila azonban tudta, hogy az az igazi áldás, ha valakinek olyan előmunkása van, mint a hűséges, lélektelen Gunga-Sam.

Clifford D. Simak

ÁRNYÉK-VILÁG

Korán fölkeltem, hogy mielőtt Maszat összevágja nekünk a reggelit, dolgozhassak még egy órácskát a szektormodellen. Benny, a hozzám tartozó Árnyék már várt rám, amikor kijöttem a sátramból. Még álldogált ott néhány Árnyék; emberpárjukra vártak ők is, és az egész helyzet, ha így utánagondolt az ember, teljességgel képtelen volt. Csakhogy nem gondolt utána senki, egyszerűen hozzászoktunk.

Maszat már begyújtott, és a konyhabarakk kéményéből kígyózott fölfelé a füst. Hallottam, ahogyan Maszat teli tüdőből énekel, és zajosan rámolja a lábasait. Most volt a zajos időszak. Egész délelőtt lármásán és kellemetlenül viselkedett, a délután közepe táján viszont egy pisszenést sem hallatott. De ez volt az igazán veszélyes: ilyenkor kereste elő a képcsövet.

A képcső használatát szigorú törvényekkel büntették. Ha a telep felügyelője, Mack Baldwin megtudta volna, hogy Maszatnak van, szörnyű botrányt csinál. Szerencsére rajtam kívül nem tudta senki. Én is csak véletlenül jöttem rá, de tartottam a számat, s Maszat sem tudta, hogy rájöttem.

Odaköszöntem Bennynek, de ő nem válaszolt. Sohasem válaszolt, ugyanis nem volt szája, amivel válaszolni tudott volna. Feltehetően hallani sem hallott, hiszen füle sem volt. Félnótás egy banda volt ez a sok Árnyék. Nem volt szájuk, nem volt fülük, és nem volt orruk sem.

Szemük viszont igen: az arcuk közepén, ahol az orr lett volna, ha mondjuk, lett volna orruk. S ez a szem bőségesen kárpótolt a hiányzó szájért, orrért és fülért.

Az átmérője lehetett vagy nyolc centiméter, és a külsejét tekintve talán nem is volt szemnek nevezhető: hiányzott az írisz és a pupilla, csak egy szüntelenül mozgó, síkos fényárnyék golyó, amely egyforma sosem volt. Néha olyannak tűnt, mint egy kissé megkopott kugligolyó, máskor kemény volt, fényes, akár egy fényképező-lencse, néha pedig szomorú és magányos, mint egy bánatos vizslaszem.

Fura egy társaság volt ez az Árnyéknépség. Egy rongybaba, mielőtt még rámázolták volna a vonásokat, talán így lehetne legjobban leírni a külsejüket. Emberszabású lények, humanoidok, erősek, tevékenyek, és - első perctől kezdve gyanítottam - nem ostobák. Ez utóbbi kérdésben megoszlottak a vélemények, a fiúk egy része szerint üvöltő vademberek voltak csupán. Történetesen nem üvöltöttek - nem volt szájuk, amivel üvölteni tudtak volna. Nem volt szájuk, hogy üvöltsenek vagy egyenek, orruk, hogy szagoljanak vagy levegőt vegyenek, fülük, hogy halljanak.

A fenti statisztika alapján nyugodtan le lehetett volna vonni a következtetést, hogy effajta lény egyszerűen nem létezhet, ők azonban egész jól megvoltak. Pompásan megvoltak, semmi kétség.

Ruha nélkül jártak, de ezzel semmit sem vétettek a szemérem ellen. A nemi jellegzetességek ugyanúgy hiányoztak róluk, mint az

arcvonások. Rongybabák voltak csupán, óriási szemgolyóval az arcuk közepén.

Egy dolgot azonban viseltek, ez vagy valami kitüntetés vagy esetleg egy egyszerűbb ékszer, vagy az Árnyék-mivolt jelvénye lehetett. Keskeny övet hordtak, erről lógott le egy zsákocska, tele mindenféle aprósággal, amely csörgött, ahogyan mentek. Hogy ezekben a zsákokban mi volt, senki sem látta még. Az övet a vállon át keresztirányú pántok tartották, hasonlóan egy közönséges kantárhoz, a mellkas táján pedig, ahol a pántok találkoztak, óriási ékszer díszelgett. A finoman kífaragott ékszer úgy csillogott, mint a gyémánt, s elképzelhető, hogy az is volt, ezt azonban senki sem tudta. Ugyanis még senki sem látta igazán közelről. Elég volt egy mozdulatot tenni az ékszer felé, és az Árnyék máris eltűnt. Igen, jól hallották. Eltűnt.

Szóval, köszöntem Bennynek, mire ő nem válaszolt, én pedig odamentem az asztalomhoz, és nekiláttam a modellnek. Benny ott állt szorosan mögöttem, és figyelte, ahogyan dolgozom. Szemmel láthatóan nagyon érdekelte a modell. Egyáltalán, érdekelte minden, amit éppen csináltam. Akárhova mentem, odajött ő is. Utóvégre az Árnyékom volt.

Egy vers járt az eszemben, úgy kezdődött: „Egy kis árnyék jön mögöttem..." Gyakran gondoltam rá, de sem a szerzőjére, sem a folytatásra nem tudtam visszaemlékezni. Réges-régen írták, és kisgyerek voltam, amikor olvastam. Ha becsuktam a szemem, láttam a képet is a vers mellett: a színes képen egy pizsamás kisfiú megy fölfelé a lépcsőn, a kezében gyertya, s mögötte a lépcsőn követi az árnyéka.

Jólesett, hogy Benny annyira érdeklődik a szektor-modell iránt, noha tudtam, az érdeklődése fabatkát sem ér. Ha történetesen babszemeket számolok, sem érdeklődik kevésbé.

Büszke voltam a modellemre, és a megengedettnél több időt áldoztam rá. A gipsztalapzaton a teljes nevem szerepelt, Robert Emmett Drake - az egész ügy becsvágyóbb méreteket öltött, mint eredetileg terveztem.

Azt hiszem, érthető, hogy nehezen tudtam féken tartani a lelkesedésemet. Nem mindennapos feladat egy ellenőrző szakember számára, hogy az első ceruzavonástól kezdve megtervezhet egy földgolyó típusú szűz bolygót. Az én alaprajzom csak kicsiny szektora volt a teljes előzetes tervnek, de már tartalmazta jóformán valamennyi tényezőt, a közműveket - gátakat és utakat terveztem, erőműveket és gyárakat, fa- és vízgazdálkodási létesítményeket, egyszóval mindazt, ami kell.

Alig fogtam hozzá a munkához, amikor lent a konyhabarakknál hirtelen zsivajgás tört ki: Maszat hangját hallottam, káromkodott, és ütések tompa puffanását. Kicsapódott a barakk ajtaja, bukdácsolva kirohant egy Árnyék, Maszattal a nyomában. Maszat egy palacsintasütőt szorongatott, amelyet briliáns „backhand" technikával forgatott. Minden lépésnél rávert egyet az Árnyékra, és közben olyan átkok hagyták el az ajkát, hogy az embernek minden haja szála az égnek állt. Az Árnyék megpróbált a tábor felé

meglépni, Maszat persze utána. Ahogy néztem őket, eltűnődtem, hát nem furcsa, hogy egy Árnyék fogja magát, és eltűnik, ha egy mozdulatot tesznek az ékszere felé, de ott marad, és tűri, hogy Maszat a palacsintasütőjével macerálja.

Az asztalomhoz érve Maszat föladta az üldözést. Rossz volt a kondija.

Megállt az asztal mellett, harciasan csípőre tett kézzel, miközben a palacsintasütő, amelyet még mindig szorongatott, derékszögben ékeskedett mellette.

- Az én barakkomba ez a nyavalyás többé nem teszi be a lábát! - mondta, és közben zihálva kapkodott levegő után. - Éppen elég, hogy örökösen itt ólálkodik, és beles az ablakon. Hogy akárhova lépek, belebotlok. A konyhába már nem vagyok hajlandó beereszteni, ott nekem ne szimatoljon. Mindenbe belemászik, amit csak lát. Mack helyében kitekerném a nyakát valamennyinek. Elkergetném őket. Elkergetném őket, hogy addig fussanak, amíg...

- Macknak megvan a maga baja - mondtam élesen.

- Folyton lerobban valami, a tervteljesítésnek pedig fuccs...

- Nem lerobban, hanem elszabotálják - közölte Maszat. - Az folyik itt, ha tudni akarja. Fogadhat az utolsó dollárjában, hogy az. Ez az Árnyéknépség, ők szabotálnak a gépekkel. Ha rajtam állna, kikergetném őket az országból.

- Ez az ország az övék - érveltem. - Előbb voltak itt, mint mi.

- Elég nagy ez a bolygó, találhatnának máshol helyet maguknak.

- Joguk van hozzá, hogy itt legyenek. Az otthonuk ez a bolygó.

- De hiszen nincs is nekik otthonuk - mondta erre Maszat.

Sarkon fordult, és visszament a barakkjába. Az Árnyéka egész idő alatt a háttérben várakozott, most utánaszaladt. Nem látszott rajta, hogy különösebben a szívére vette volna a verést. Persze, ki tudja, mit gondol egy Árnyék. Nem látszanak rajtuk a gondolatok.

Maszat egy kicsit igazságtalan volt, amikor azt mondta, nincs otthonuk. Úgy értette természetesen, hogy nem falvakban laknak, hanem mint a vándorcigányok, gondtalanul élik világukat. Az én szememben viszont ez a bolygó az otthonuk volt, ahol jogukban állt oda menni, ahova éppen kedvük tartotta, és azt csinálni, amit éppen akartak. Mit számít, hogy nem telepedtek le egy adott helyen, nem laktak falvakban, feltehetően még búvóhelyük sem volt, és nem termesztettek növényeket.

Elvégre miért termesztettek volna növényeket, ha egyszer nem volt szájuk, amivel ehettek volna, ha viszont nem ettek, akkor mi tartotta őket életben, és hogyha...

És így tovább. Hát ezért volt fölösleges sokat töprengeni Árnyék barátainkon. Szeretne az ember kiigazodni rajtuk, de csak még jobban összezavarodik.

Lopva hátranéztem, vajon Benny mit szól ahhoz, hogy Maszat csak úgy elnáspángolja a haverját, de semmi hatás. Rongybaba tetőtől talpig.

Az emberek lassan szállingóztak ki a sátrakból, a hozzájuk tartozó Árnyék pedig rögtön ügetett feléjük, s ahova csak mentek, ment nyomukban az Árnyék is.

A tervezőcentrum békésen feküdt a fennsíkon; az asztalom mellől nézve olyan volt, mint egy megelevenedett tervrajz.

Az egyik oldalon már az igazgatási épület alapjait ásták, amott az üzletközpont cölöpjei csillogtak, mögötte a frissen szántott föld, mely nemsokára házakkal szegélyezett utca lesz.

Egyelőre még kevéssé emlékeztetett arra a bizonyos szép, új világ hősi hajnala képre, de majd eljön az is. Már talán el is jött volna, ha nincs annyi baleset. S hogy vajon ezek a balesetek az Árnyékokkal függenek-e össze, vagy valami mással, ezt a mi dolgunk volt kideríteni és megoldani.

Tudtuk, ez fontos. Kaptunk egy új világot, ahol az ember már nem fogja újra elkövetni a Földön elkövetett ósdi, szomorú hibákat. Ezen a bolygón, mely az oly kevés számú eddig felfedezett földtípusú bolygók egyike, az Ember már takarékoskodni fog az erőforrásokkal, s nem hagyja, hogy a szennycsatornába folyjanak, mint egykor otthon. A vizet és a talajt, a faanyagot és az ásványkincseket mind tervszerűen fogja felhasználni, és ügyel arra, hogy amennyit elvesz, annyit vissza is tegyen. Ezt a bolygót nem fogják kifosztani, valósággal kibelezni, mint a Földet. Ésszerű gazdálkodás folyik majd rajta, és rendben lesz minden.

Jó érzés volt megállni és végignézni a tájon: a völgyeken és mezőkön át a távoli hegyekre, és arra gondolni, milyen szép otthonra talál itt majd az emberiség.

A tábor most kezdett megélénkülni, a sátrak előtt a férfiak az edényeket mosogatták a reggelihez, vaskos viccek és barátságos kiabálás hallatszott mindenfelől. Kint a gépparknál viszont jócskán káromkodtak, és én pontosan tudtam, hogy miért. Már megint bedöglöttek a gépek, vagy legalábbis egy részük, és a fél délelőtt rámegy, amíg ismét rendbe hozzuk őket. Elképesztő, hogy minden istenadta éjszaka valami zűr van velük.

Egy idő után Maszat csöngetett a reggelihez; erre aztán mindenki ledobta, amit éppen a kezében tartott, és rohant, az Árnyéka pedig ott tolakodott a nyomában.

Közelebb is voltam a barakkhoz, mint legtöbben, meg aztán nem is bambulok sokat, ha ugrani kell, így aztán jó helyet kaptam a nagy szabadtéri asztalnál. Rögtön a barakkajtónál ültem, ahol Maszat azonnal dupla porciót adhatott az ételosztásnál. Maszat, mint kajaosztásnál általában, most is mogorván és zsörtölődve állta a rohamot, miközben belülről azért elégedetten nyugtázhatta, hogy ehető még a főztje.

Mack mellett kaptam helyet, egy másodperccel később pedig a mellettem levő másik helyet megkaparintotta az egyik gépkezelőnk, Rick Thorne. Szemben velem Stan Carr ült, egy biológus, az asztal végén pedig, a másik oldalon az ökológusunk, Judson Knight.

Nem vesztegettük az időt udvarias társalkodással: nekiestünk a disznóoldalasból, sült krumpliból és búzacipóból álló reggelinek. A Stella IV.-en a reggeli szellő úgy megélesíti az étvágyat, hogy az egész Kozmoszban nincs párja.

Mikor már eltompult egy kicsit az étvágyunk, jöhetett az udvarias társalgás.

- Már megint a régi történet - mondta Macknak keserű hangon Thorne. - A géppark nagyobbik része teljesen beragadt. Órákba telik, amíg be tudjuk indítani.

Morózusan lapátolta a szájába az ételt, és ádáz dühvel rágott. Az asztalon keresztül dühös pillantást vetett Carr-ra.

- Miért nem járbut már a végére?

- Én járjak a végére? - Carr el volt képedve. - Semmit nem értek a gépekhez, és nem is akarok érteni. Ostoba masinák.

- Tudod te, mit beszélek én - mondta Thorne. - Nem a gépek hibája. Maguktól nem ragadnak be. Az Árnyékokkal függ össze, te pedig biológus vagy, és az Árnyékok rád tartoznak, akkor pedig...

- Más dolgom van - felelte Carr. - Először is ki kell dolgoznom ezt a földigiliszta problémát, aztán amint ezzel megvagyok, Bob azt akarja, hogy szokásstruktúra kísérleteket végezzek egy tucat különféle rágcsálón.

- Nagyon helyes - mondtam erre én. – Az az érzésem, a kis huncutok még megtréfálhatnak minket, ha egyszer megpróbálkozunk a növénytermesztéssel. Jobb, ha már időben tudjuk, mi mozog a sötétben.

Ez volt a probléma ugyanis. Akármennyi faktort is vett az ember számításba, mindig kiderült, hogy van még egy belőle, hol egy szikla, hol egy bokor alól dugta ki a fejét. Nem lehetett az egész listát kipipálni, úgy tűnt.

- Megkönnyítené a dolgot - panaszolta Thorne -, ha ez az Árnyéknépség nem ülne a nyakunkon, hanem hagyná, hogy rendbe hozzuk, amit tönkretett nekünk. De nem. A pofádba lihegnek javítás közben, a vállukig belemásznak a motorba, és minden lépésnél beleütközöl valamelyikbe. Egy szép nap fogok egy franciakulcsot, és megtisztogatom a környéket magam körül - fejezte be dühösen.

- Féltik tőled a gépüket - magyarázta Carr. – Éppen úgy a sajátjukénak érzik a gépeket, mint minket.

- Ezt gondolod te - mondta Thorne.

- Lehet, hogy meg akarják ismerni a gépeket - jelentette ki Carr. - Azért tömik el őket, hogy kitapasztalják a működésüket, miközben mi megjavítjuk a hibát. Eddig már az összes gép összes alkatrészén végigmentek. Te mondtad valamelyik nap, hogy mindig új alkatrész hibásodik meg.

Knight is megszólalt, komoly képpel, mint egy tudós bagoly.

- Sokat töprengtem én is a dolgon.

- Igazán? - Thorne hangja félreérthetetlenül elárulta, milyen nagy véleménnyel volt Knight töprengéséről.

- A motivációt próbáltam megtalálni – folytatta Knight. - Mert ha az Árnyéknépség műveli ezt, nyilván van valami motivációja. Nincs igazam, Mack?

- Nyilván - felelte Mack.

- Néhány dologból úgy látszik - folytatta Knight -, hogy ez az Árnyéknépség szeret minket. Amint megérkeztünk, előjöttek, és azóta is velünk vannak. A viselkedésük mintha azt mutatná, hogy a

jövőben is velünk akarnak maradni: azért teszik tönkre a gépeket, hogy ne tudjunk elmenni.

- Vagy hogy elkergessenek - válaszolta Thorne.

- Ez már valószínűbb - mondta Carr. - De miért akarnák, hogy itt maradjunk? Mit szeretnek rajtunk? Ha ezt ki tudnánk deríteni, talán lehetne velük alkudozni.

- Nehéz volna megmondani - mondta Knight. - Ezeregy oka lehet.

- Talán, ha hármat említenél - javasolta pimaszul Thorne.

- Boldogan - mondta Knight olyan hangon, mintha éppen Thorne gigájába mártaná a zsebkését. - Elképzelhető, hogy elvesznek valamit tőlünk, csak azt ne kérdezzétek, hogy mit. Vagy rá akarnak kényszeríteni valamire. Esetleg megpróbálnak átformálni bennünket, habár elképzelni sem tudom, mit kifogásolhatnak rajtunk. De az is lehet, hogy imádatuk tárgyai vagyunk. Vagy egyszerűen csak szeretnek bennünket.

- Befejezted? - kérdezte Thorne.

- Csak elkezdtem - felelte Knight. - Lehet, hogy tanulmányoznak bennünket, és időbe telik, amíg mindent kitapasztalnak rajtunk. Impulzusokat adnak nekünk, hogy megvizsgálják a reakciót...

- Még hogy tanulmányoznak bennünket! – Thorne felháborodása nem ismert határt. - A tetves vademberei!

- Szerintem nem azok! - mondta Knight.

- Nem hordanak ruhát. - Thorne már öklével verte az asztalt, és valósággal mennydörgött. - Nincsenek szerszámaik. Nincsenek falvaik. Nem tudják, hogyan kell kunyhót építeni. Nincs kormányzatuk. Süketek és némák.

Az idegeimre ment Thorne szövege.

- Miután ezt ilyen szépen megbeszéltük - mondtam-, menjünk dolgozni!

Fölálltam a padról, de alig tettem egy-két lépést, amikor a rádiós barakkból egy darab papírt lobogtatva kirohant valaki. Jack Pollard volt, a rádiós összekötőnk, mellesleg első osztályú elektronikus szakember.

- Mack! - üvöltötte. - Hé, Mack!

Mack föltápászkodott.

Pollard átnyújtotta a papírt.

- Akkor adták le, amikor Maszat a reggelihez csöngetett. Alig bírtam venni. Jó messziről küldték.

Mack elolvasta a papírt. Az arca vörös lett és komor.

- Mi történt, Mack? - kérdeztem.

- Kiküldenek egy felügyelőt - mondta, valósággal fuldoklott a dühtől. És talán a félelemtől is.

- Baj lesz belőle?

- Majd szépen kirúgja az egész társaságot.

- Azt nem teheti!

- Szépen nem teheti! Hat héttel vagyunk lemaradva, s ez a munka itt égetően fontos. Otthon a Földön a politikusok fűt-fát megígérték, és ha most benne maradnak a pácban, az isten sem húzza ki őket onnan. A legsürgősebben abba kell hagyni ezt a

téblábolást, különben egy szép nap arra ébredünk, hogy új társaság van itt a helyünkön.

- Persze mindent összevéve azért nem végeztünk rossz munkát - jegyezte meg Carr szelíden.

- Nem akarom, hogy félreértsetek - felelte Mack. - Tudom, hogy az új társaság sem boldogul majd jobban, de hát példát kell statuálni, és most spéciéi velünk teszik majd. Az egyetlen, ami segíthetne rajtunk, ha rájönnénk végre, miért döglenek be a gépek. Akkor szépen közölnénk a felügyelővel, hogy „kétségtelen, voltak bizonyos fennakadások, de kiküszöböltük őket, és most minden oké". Ha ezt mondjuk, megúsztuk az ügyet.

- Mack, te is azt hiszed, hogy az Árnyékok csinálják? - kérdezte Knight.

Mack töprengve vakarta a fejét.

- Hát mi más lehetne? El sem tudom képzelni.

Egy másik asztaltól is átszólt valaki.

- Hát persze hogy ez az átkozott Árnyéknépség.

Többen felálltak, és körénk gyűltek.

Mack intett.

- Fiúk, ti menjetek vissza dolgozni. Ha valakinek közületek jó ötlete támad, csak jöjjön a sátorhoz, és majd megbeszéljük, tudjuk-e használni.

Rögtön kitört a zsivaj.

- Azt mondtam, ötletet kérek! - ordította Mack. - ötletet! Aki anélkül jön, annak levonom a béréből, ameddig nem dolgozott!

Erre aztán elcsöndesedtek egy kicsit.

- És még valami - mondta Mack. - Ne merjetek hozzányúlni az Árnyékokhoz! Tessék úgy bánni velük, ahogyan eddig. Akiről megtudom, hogy erőszakoskodott valamelyikkel, azt azonnal kirúgom.

- Gyerünk! - szólt oda hozzám. Követtem, és Knight és Carr is csatlakozott hozzánk. Thorne viszont nem, és ez meglepett.

Mack sátorában leültünk egy asztal köré, mely tele volt tervrajzokkal, fotókópiákkal, telefirkáit cédulákkal és sebtiben felvázolt ábrákkal.

- Attól tartok - mondta Carr -, hogy csak az Árnyékokra gyanakodhatunk.

- Valamilyen gravitációs sajátosság? - vetette föl Knight. - Egy általunk nem ismert atmoszférikus jelenség? A tér koordinátáinak elmozdítása?

- Nem lehetetlen - mondta Mack. - Habár egy kissé fantasztikusnak látszik. De a legvadabb koncepcióval is hajlandó vagyok foglalkozni.

- Nekem az egész ügyben az a legrejtélyesebb - vetettem közbe -, hogy a felderítő csoport említést sem tesz Árnyékokról. A jelentés szerint a bolygón nincsenek értelmes élőlények. Kultúra nyomai sem találhatók. Szerencsére, mert így a terv végrehajtását nem zavarja a bennszülöttek tulajdonjogi elsőbbsége. S ezek után megjövünk mi, és abban a pillanatban, ahogy földet érünk,

odaügetnek hozzánk ezek az Árnyéklakók, mintha már messziről láttak volna minket, és csak azt várnák, hogy megérkezzünk.

- Figyelemre méltó az is - mondta Carr -, ahogyan párokba odacsatlakoztak hozzánk. Egy ember, egy Árnyék. Mintha tudatosan történt volna az egész. Olyan házasság formán.

- Hova akarsz kilyukadni? - kérdezte mogorván Mack.

- Mack, szerinted hol voltak az Árnyékok, amikor a felderítők itt jártak? Biztosak lehetünk-e abban, hogy nem egy másik bolygóról jöttek?

- Azt elég nehezen tehették - érvelt Mack. – Hiszen nincsenek gépeik. Sőt, szerszámaik sem.

- Még valami nem stimmel nekem abban a jelentésben - mondta Knight. - Biztosan olvastátok ti is.

Bólintottunk. Hogy olvastuk, az nem kifejezés. Tanulmányoztuk, szavanként külön kielemeztük. A hosszú úton, míg a Stella IV.-re nem értünk, nappalunk és éjszakánk állandó kísérője volt.

- A jelentés említést tesz bizonyos kúp alakú tárgyakról - emlékeztetett Knight. - Egy sorba állítva, mintha határt jelző cölöpök volnának. De mindig csak messziről látták őket, és nem tudták kideríteni, mik lehetnek. Csak futólag említik meg az egészet, mint aminek nem tulajdonítanak jelentőséget.

- Egy csomó dolgot megemlítenek, aminek aztán nem tulajdonítanak jelentőséget - jegyezte meg Carr.

- Így nem megyünk semmire - mondta Mack szemrehányón. - Csak szövegelünk.

- Ha szót értenénk az Árnyékokkal - jelentette ki Knight -, rögtön mennénk valamire.

- De ha egyszer nem tudunk velük szót érteni! - felelte Mack. - Mindent megpróbáltunk, hogy beszéljünk velük, de hiába. Próbálkoztunk jelbeszéddel, aztán pantomimmal, egy hegy papírt teleírtunk ábrákkal és rajzokkal, és semmi eredmény. Jack még az elektronikus kommunikátorát is felkurblizta nekik, de ők csak ültek, és bámultak bennünket azzal az egy bánatos szemükkel, mind csupa figyelem és jóindulat, és ennél tovább nem is jutottunk. Kipróbáltuk rajtuk a telepátiát is...

- Ebben nincs igazad, Mack - vetette közbe Carr. - Telepátiának azt nemigen lehet nevezni, hiszen halvány gőzünk sincs a telepátiáról. Kimerült az egész abban, hogy a kezüket szorongatva körbeültünk, és esősen rájuk koncentráltunk. Ez persze semmit nem ér. Biztosan azt gondolták, hogy újfajta játékot játszunk.

- Könyörgök - szólt közbe Mack -, még tíz nap, és megérkezik a felügyelő. Valamit ki kell találnunk. Térjünk végre a tárgyra!

- Ha el tudnánk őket kergetni valahogy – sóhajtott Knight. - Ha rájuk ijeszthetnénk...

- Hogy az ördögbe tudnál rájuk ijeszteni – legyintett Mack -, amikor azt sem tudod, hogy mitől félnek.

Knight a fejét csóválta.

- Az első feladat - magyarázta Carr -, hogy megállapítsuk, milyen is egy Árnyék. Meg kell állapítani, miféle állatfajtához sorolható. Azt tudjuk, hogy furcsa. Hogy nincs szája, orra meg füle.

- Neked elment az eszed! - mondta Mack. – Ilyen állatfajta nem létezik.

- Ez pedig él, és kitűnő egészségnek örvend – felelte Carr.

- Meg kell tudnunk, hogyan szerez élelmet magának, hogyan kommunikál, milyen a tűrőképessége, a különféle stimulusok milyen reakciót keltenek benne. Nem tehetünk addig semmit ellenük, amíg nem tudjuk, milyenek.

Knight egyetértett a javaslattal.

- Már hetekkel ezelőtt belekezdhettünk volna. Egy kicsit persze próbálkoztunk, de nem volt szívügyünk a dolog. A tervhez akart minél előbb hozzálátni mindenki.

- Sokra mentünk vele - mondta Mack elkeseredetten.

- Vizsgálati alany nélkül nehezen képzelhető el vizsgálat - feleltem Knightnek. - Legelőször is ki kellene deríteni, hogy lehet őket megfogni. Elég egy váratlan mozdulat feléjük, és egyszerűen köddé válnak.

Még be sem fejeztem ezeket a szavakat, amikor hirtelen rájöttem, hogy nem egészen így állt a helyzet. Hiszen Maszat csak az imént kergette meg az Árnyékát egy palacsintasütővel, ráadásul jól el is náspángolta közben.

De eszembe jutott még más is, és ahogy erre mind visszaemlékeztem, földerengett bennem valami, éreztem, hogy most jó nyomon vagyok, de annyira megrémültem, hogy inkább hallgattam. Egyelőre még magamnak sem mertem világosan megfogalmazni a sejtésemet.

- Rajtaütésszerűen kellene lecsapni egyre – ajánlotta Carr -, és leütni, mielőtt ideje lenne eltűnni. De biztosra kell mennünk, mert ha egyszer megpróbáltuk, és nem sikerül, már mind résen lesznek, és több dobásunk nincs.

- Csak semmi durvaság! - intett Mack óvatosságra.

- Nem mész semmire az erőszakkal, amíg nem tudod, kivel van dolgod. Addig ne akarj megölni valamit, amíg nem tudod, az hogyan tudna megölni téged.

- Rendben, semmi durvaság - helyeselt Carr. – Ha egy ilyen Árnyék babrálásai után ezek a dög nagy buldózerek valóságos bélcsavarodást kapnak, igazán nem tudom, egy emberi test mivé lenne a kezük között.

- Gyors és biztos módszert kell találnunk – mondta Knight. - Addig bele sem kezdhetünk az egészbe. Tegyük fel, egy baseballütővel fejbe vágod - vajon mi történik, kettéhasad a koponyája, vagy lepattan róla az ütő?

A dolgok jelenlegi állása mellett körülbelül ezek az alternatívák, akármit is találunk ki.

- Így van - mondta Carr. - Gázt nem használhatunk, hiszen nem lélegeznek.

- A pórusaikon keresztül nem lélegezhetnek? - kérdezte Knight.

- Dehogynem. Persze nem árt, ha tudjuk, így van-e, mielőtt gázzal próbálkozunk. Beléjük lőhetnénk egy injekcióstűt, de mit tegyünk bele? Először meg kell tudnunk, mi hat rájuk. Hipnózis esetleg?...

- Azt erősen kétlem - mondta Knight.

- És mit szól majd a Doki? Rendben van, elkapunk egyet. Gondolod, hogy a Doki hajlandó lesz megvizsgálni? Kiveri a balhét, hogy egy Árnyék értelemmel bíró lény, ellenkezik az orvosi etikával a páciens előzetes hozzájárulása nélkül vizsgálatot kezdeni, és így tovább.

- Kapjatok el egyet - mondta Mack -, és én vállalom a Dokit.

- Balhézni fog.

- Vállalom - ismételte Mack. - Körülbelül egy hetünk van, és aztán nyakunkon a felügyelő.

- Nem is muszáj talán minden részletet megoldanunk - töprengett Knight. - Elég, ha annyit tudunk mondani a felügyelőnek, hogy nyomon vagyunk, talán meglágyul kissé a szíve.

A sátor bejáratának háttal ültem, és hallottam, hogy valaki a ponyvával matat. Mack kiszólt:

- Csak gyere beljebb, Maszat. Eszedbe jutott valami?

Maszat belépett, és odajött az asztalunkhoz. A köténye csücske bele volt tűrve a nadrágszíjába, mint mindig, amikor nem dolgozott, és a kezében szorongatott valamit. Ezt a valamit most szépen letette az asztalra.

Azokból a zsákocskákból volt egy, amit az Árnyékok az övükön viseltek.

Mindenkinek elállt a lélegzete, Mack haja valósággal égnek meredt.

- Hogy került ez hozzád? - kérdezte fenyegetően.

- Leszedtem az Árnyékomról, amikor nem nézett oda.

- Mi az, hogy nem nézett oda!

- Hadd mondjam el, hogyan történt, Mack. Ez az Árnyék örökösen belepiszkál a dolgaimba. Akárhova megyek, mindig beléje botlok. Ma reggel is, egész a mosogatógép közepéig bedugta a fejét, közben persze az övén lógott a a zsákja, mire én gyorsan megragadtam a húsvágókést, és szépen lenyisszantottam.

Mack teljes hosszában kiegyenesedett, és szemmel láthatóan minden önuralmára szüksége volt, hogy ne menjen neki Maszatnak.

- Szóval ez minden, ami történt? - kérdezte vészjósló nyugalommal.

- Ez minden - mondta Maszat. - Teljesen sima ügy volt.

- Most aztán szagot kapnak, ennyit sikerült elérned! Most aztán befellegzett annak, hogy…

- Várj, talán még nem - szólt közbe sietve Knight.

- Ha már ez a kis baleset megtörtént - javasolta Carr -, akár meg is nézhetnénk ezt a zsákot. Hátha okosabbak leszünk tőle.

- Képtelenség kinyitni - mondta mérgesen Maszat. - Mindent az égvilágon megpróbáltam. Egyszerűen lehetetlen.

- És mit csinált addig az Árnyék, amíg te mindent az égvilágon megpróbáltál? - kérdezte Mack.

- Semmit sem vett észre. Végig benn volt a feje a mosogatóban. Olyan ostoba…

- Elég legyen ebből! Nem tűröm, hogy itt bárki azt képzelje, hogy egy Árnyék ostoba! Lehet, hogy az, de amíg nem tudjuk, őrültség föltételezni.

Knight közben fölvette a zsákot, és megperdítette a kezével. Bármi volt is benne, most hogy Knight forgatta és tekergette, csörgő hangot adott.

- Igaza van Maszatnak - jelentette ki -, lehetetlenség kinyitni.

- Takarodj vissza dolgozni! - ordította Mack. – És a közelébe ne merj menni egy Árnyéknak se!

Maszat sarkon fordult, és kiment, de még alig léphetett ki a sátorból, máris olyan ordítást hallatott, hogy a hideg végigfutott az ember hátán.

Szaladtomban, hogy lássam, mj történt, majd felborítottam az asztalt.

Az a bizonyos isteni igazságszolgáltatás történt, semmi más.

Maszat úgy futott, hogy lába sem érte a földet, mögötte pedig ott futott az Árnyék, kezében a palacsintasütővel, és minden lépésnél jó nagyot húzott Maszatra, ugyanazzal a tökéletes technikával, mint az imént Maszat.

Maszat megpróbált a konyha felé igyekezni, körbe szaladgált, összevissza kanyargott, de az Árnyék minden alkalommal elkapta, és kergette tovább.

Mindenki abbahagyta a munkát, és őket bámulta. Volt, aki Maszatnak kiabált jó tanácsokat, mások az Árnyékot biztatták. Szívesen maradtam volna én is, de tudtam, ennél jobb alkalmat keresve sem találnék arra, hogy megvalósítsam az ötletemet.

Így aztán sarkon fordultam, és gyorsan átmentem a saját sátramhoz, bebújtam, kivettem egy mintagyűjtő zsákot, aztán kijöttem.

Láttam, hogy Maszat most a géppark felé lohol, az Árnyék változatlanul nyurga lépéssel mögötte. Egész jó karizmai lehettek, mert a palacsintasütő egyetlen ütést sem vétett el.

A konyhabarakkhoz szaladtam; az ajtónál megálltam, és visszafordultam. Maszat egy kotrógép rúdján kúszott fölfelé, az Árnyék pedig lent állt, kezében a palacsintasütő, mint aki várja, majd csak elszégyelli magát egyszer a másik, és lejön, hogy megmérkőzzön vele. Mindenki az események színhelye felé rohant, és biztos voltam benne, engem senki nem vett észre.

Szépen kinyitottam a konyhabarakk ajtaját, és beléptem.

A mosogatógép csöndesen zakatolt, békés volt minden és nyugodt.

Attól tartottam, esetleg nehezen találom majd meg, amit keresek, de a harmadik helyen rábukkantam - Maszat lócáján volt, a matrac alatt.

Kivettem a képcsövet, becsúsztattam a zsákba, és ész nélkül igyekeztem kifelé.

A sátramhoz érve behajítottam egy sarokba a zsákot, rádobtam néhány ócska ruhát, és továbbmentem.

Közben odaát szépen megnyugodtak a kedélyek. Az Árnyék, hóna alatt a palacsintasütővel, ballagott vissza a konyhabarakk felé,

Maszat pedig mászott le a kotrógépről. A tömeg ott nyüzsgött körülötte, és én arra gondoltam, jó darab időbe telik majd, amíg Maszat kiheveri a történteket. Persze az is igaz, magamagát okolhatja egyedül.

Visszamentem Mack sátorába, a többiek már ott voltak. Mind a hárman az asztalnál álltak, és bámulták, ami előttük feküdt.

A zsák helyén most kis halomban különféle csecsebecsék voltak. Azonnal láttam, hogy Maszat főzéshez használt eszközeinek kicsinyített másolatai, különféle serpenyők, üstök. Közülük fél testhosszal kicsiny szobor magasodott ki: Maszatot ábrázolta.

Odanyúltam a szobor felé, és fölemeltem. Minden stimmelt, Maszat volt, a megszólalásig. Valamilyen kőből készülhetett, lehet, hogy faragással, hihetetlenül finom munka. Ahogy közelebbről megnéztem, valósággal láttam aráncokat Maszat arcán.

- A zsák egyszerűen elpárolgott - mondta Knight. - Amikor kirohantunk, még ott feküdt az asztalon, és mire visszajöttünk, eltűnt, ezek a vackok máradtak a helyén.

- Érthetetlen - rázta fejét Carr.

Igaza volt. Mindnyájunk számára az volt.

- Nekem nem tetszik ez az ügy - mondta lassan Mack.

Nekem sem tetszett. Túlságosan is sok gondolatot ébresztett bennem, melyek közül néhány ugyancsak baljóslatú föltevéssé terebélyesedett.

- Mindennek megcsinálják a modelljét - csodálkozott Knight. - Még a csészéknek és a kiskanalaknak is.

- Ettől még nyugodtan aludnék - mondta Carr. – De hogy Maszatról is csináltak, az határozottan idegesít.

- Most üljünk le szépen - ajánlotta Mack -, és ne veszítsük el a fejünket. Éppen valami ilyesmire lehetett számítani.

- Ezt hogy érted? - vágtam közbe.

- Mi mit teszünk, ha egy idegen kultúrával kerülünk szembe? Pontosan ugyanazt, amit az Árnyékok. Más a módszerünk, de a feladat azonos. Mindent meg kell tudnunk erről az idegen kultúráról. És arról se feledkezz meg, hogy az Árnyékok számára mi nemcsak úgy egyszerűen egy idegen kultúra vagyunk, hanem egy őket meghódítani akaró idegen kultúra. Természetes tehát, hogy ha egy csöpp eszük van, megpróbálják a lehető legsürgősebben a lehető legtöbb információt szerezni rólunk.

Ez persze logikusnak látszott. Mégis, egy kissé túlméretezettnek találtam, hogy ennyi modellt készítsenek. Arról nem is szólva, hogy ha Maszat csészéiről és kanalairól, a mosogatógépről és a kávéfőzőről elkészítették a modelleket, akkor egyéb modellekre is lehetett számítani. Hogy van modell a földgyalukról, a buldózerekről, a kotrógépekről meg minden másról is. Ha Maszatról megvan a modell, akkor megvan Mackról, Thorne-ról, Carr-ról is, és az egész gárdáról, velem együtt.

No és vajon, mennyire élethűek ezek a modellek? A külső megfelelésen kívül vajon nem törekednek-e mélyebb azonosságra?

Megpróbáltam nem gondolni az egészre, mielőtt végképp begyulladnék.

Csakhogy nem sikerült. Muszáj volt továbbgondolni.

Azért rontják el a gépeket, hogy a szerelőknek, ahhoz, hogy újra beinduljanak, teljesen szét kelljen őket szedniök. Ennek pedig az Árnyékok szempontjából csak akkor van értelme, ha így akarják megismerni a gépek szerkezetét és működését.

Elképzelhető-e, hogy ezek a modellek a külső hasonlóságon túl a szerkezet legapróbb részleteit is követik?

Ha pedig így áll a helyzet, vajon megvalósították-e ezt a hűséget Maszat szobránál is? Lehetséges, hogy van benne szív, tüdő, agy, véredények és idegek? Talán még Maszat személyiségének a lényegét is tartalmazza, a tulajdonságait, a gondolataival, az erkölcsi elveivel együtt?

Nem tudom, a többieknek mi járt az eszében ezekben a percekben, de az arckifejezésükből ítélve valami hasonló.

Mack az ujjával megpiszkálta az asztalon fekvő kupacot, a kis modellek most egymás mellett hevertek.

Hirtelen odanyúlt az egyikhez, fölemelte, és az arca elvörösödött a dühtől.

- Mi az? - kérdezte tőle Knight.

- Egy képcső - felelt Mack rekedten. - Egy képcső modellje.

Csak ültünk és bámultunk magunk elé, engem pedig kivert a hideg veríték.

- Ha képcsőt találok Maszatnál - mondta Mack eltökélten -, kitekerem a nyakát.

- Nyugi, Mack - kérte Carr.

- Tudod te, mi az a képcső?

- Nagyon jól tudom.

- És láttad már, mi történik azzal, aki használja?

- Nem, ilyet még nem láttam.

- Hát én igen. - Mack visszadobta a képcsőmodellt az asztalra, sarkon fordult, és kiment a sátorból. Mi követtük.

Maszat ott jött az utcán, szemben velünk, voltak vele még néhányan, és heccelték, hogy egy Árnyék miatt fára mászott.

Mack csípőre tett kézzel várta.

Maszat már majdnem odaért hozzánk.

- Maszat! - kiáltotta Mack.

- Tessék, Mack.

- Nincs neked véletlenül egy dugi képcsöved?

Maszat pislogott, de egy pillanat habozás nélkül válaszolt.

- Nekem, uram? - Ügy hazudott, mintha könyvből olvasta volna. - Már hogyan volna? Akkor sem tudnám, mi az, ha valaki az orrom elé tenne egyet. Persze hallani már hallottam róla.

- Kössünk üzletet - ajánlotta Mack. - Ha mégis volna nálad egy, add ide szépen nekem, és eltüntetem, neked büntetésül levonunk egyhavi fizetést, és ezzel el van intézve a dolog. Ha viszont hazudsz, és megtaláljuk nálad, kirúglak az állásodból.

Belém szorult a lélegzet. Rosszul éreztem magam. Micsoda rohadt pech, éppen most van ez a cirkusz, amikor végre elcsórtam a képcsövet. Aránylag biztos voltam benne viszont, hogy senki sem

láthatott, amikor belopództam a konyhabarakkba, legalábbis reméltem, hogy így volt.

Maszat szilárd maradt.

- Nincsen nálam, Mack - és tagadón ingatta a fejét.

Mack arca elkomorult.

- Rendben van. Akkor megyünk és megnézzük.

Elindult a konyhabarakk felé, Knight és Carr mellette, én viszont a sátram felé igyekeztem.

Macktól kitelik, hogy átkutatja az egész tábort, ha a konyhán nem találja meg a képcsövet. A legokosabb tehát szépen elpucolni a táborból, a képcsővel együtt, mielőtt ráfázok a dologra.

Benny a sátor előtt kuporgott, rám várt. Segített kivinni a robogót, én pedig a mintagyűjtő zsákot, benne a képcsővel, beletettem a csomagtartóba.

Felszálltam, Benny mögém, a, csomagtartóra, olyan büszkén ült ott és egyensúlyozta magát, mint egy gyerek, amikor leeresztett karral biciklizik.

- Inkább kapaszkodj - szóltam rá -, mert ha most leesel, nem állok meg, hogy fölvegyelek.

Hétszentség, hogy nem hallotta, amit mondok; mégis a karjaival a derekamba kapaszkodott, és nagy porfelhőt hagyva a hátunk mögött elindultunk.

Aki még nem utazott ilyen robogón, nem tudja, mi a jó. Mint a hullámvasút, csak sík terepen. De azért viszonylag biztonságos, és elviszi az embert, ahova akarja. Két nagy kövér gumikerék, egy motor és egy ülés - ennyiből áll az egész, de egy kis biztatásra még az istálló tetejére is felmászik. Polgári közlekedéshez talán egy kissé kalandos, idegen bolygón viszont ideálisnak mondható.

A távoli hegyek felé indultunk, át a síkságon. Gyönyörű volt az idő, de az igazsághoz tartozik, hogy a Stella IV.-en minden nap gyönyörű volt. Ez volt az eszményi bolygó, hasonlított a Földhöz, állandó jó idő, töméntelen természeti kincs, veszedelmes állatok és kórokozók viszont nincsenek - valósággal rimánkodott az egész, hogy telepedjen már le rajta valaki.

De már nem kell sokáig várni. Amint kész a közigazgatási központ, felépülnek a szép házsorok, kinyitnak az üzletek, működni kezdenek a gátak és az erőművek, itt lesznek az emberek is. Az eljövendő években az emberi faj benépesíti majd ezt a bolygót, sávról sávra haladva, telepközösségről telepközösségre. Hiszen tervek szerint népesíti majd be. Itt nem fognak holmi nyughatatlan tökfilkók csak úgy a saját szakállukra nekivágni az ismeretlen álmok földjének, ahol aztán a halálukat lelik, nem lesznek spekulánsok, koldusból lett milliomosok, és milliomosból lett koldusok. Ismeretlen álmok földje helyett tervszerű honfoglalás lesz. Most az egyszer rendesen bánnak majd a bolygóval.

És jelent ez még valami mást is, gondoltam.

Ha az Ember a jövőben is képes lesz behatolni az űrbe, számolnia kell azzal, hogy őt terheli a felelősség a talált természeti kincsek helyes felhasználásáért. E kincsek mérhetetlen tömege még

nem ok a pazarlásra. Felnőttünk már, nem szipolyozhatunk ki úgy mindent, ahogyan Földünkkel tettük.

Az emberi értelmet, ha már képes arra, hogy meghódítsa az űrt, érettnek kell tekintenünk. Eljött tehát az idő, amikor az emberi faj bebizonyíthatja, hogy felnőtt. Nem dúlhatjuk fel éhes gyerekfalka módján a Tejút-rendszert.

Itt ezen a bolygón, úgy éreztem, az emberi faj ismét megmérettetik majd.

De ha valóban nekünk kell véghezvinnünk a feladatot, ha valóban mi vagyunk a bizonyításra kiválasztottak, akkor előbb szembe kell néznünk egy problémával. Ha az Árnyéklakók miatt küszködünk ennyit, úrrá kell lennünk a helyzeten. De nem elég csupán úrrá lenni a helyzeten, meg is kell értenünk az Árnyékokat, és hogy miért tették, amit tettek. Hogyan is lehetne küzdeni valami ellen, kérdeztem magamtól, amit nem értünk?

A sátorban mindenkinek az volt a véleménye, addig nem érthetjük meg őket, míg nem tudjuk, miféle lények. Ehhez pedig egyet nyakon kell csípni, és megvizsgálni. Ráadásul kifogástalanul kell nyakon csípni, mert ha a próbálkozásunk kudarcot vall, már résen lesznek, és nem lesz több dobásunk.

A képcső segítségével azonban, gondoltam magamban, legalább főpróbát tarthatnánk. Tegyük föl, kipróbálom a képcsövet, és nem ér semmit, ki törődik vele? Ezt a kudarcot senki nem venné észre.

Bennyvel közben elhagytuk a síkságot, és már a hegyvidéket jelző dombok felé haladtunk. Volt arra egy hely, amit én Gyümölcsöskertnek neveztem el, noha tulajdonképpen nem volt az, csupán gyümölcsfák voltak rajta. Terveztem, hogy amint lesz egy kis időm, kipróbálom, ehetők-e a gyümölcsök.

Megérkeztünk a Gyümölcsöskerthez, parkoltam, és körülnéztem. Azonnal észrevettem, hogy történt valami. Körülbelül egy héttel korábban voltam itt; akkor a fák roskadoztak a már szinte érett gyümölcstől, most viszont csupasz volt minden.

Megnéztem a fák alatt, hátha lehullott a gyümölcs, de nem volt ott sem semmi. Szakasztott úgy nézett ki a helyzet, mintha valaki leszedte volna a termést.

Végigfutott az agyamon, hátha az Árnyékok szüreteltek, de rögtön tudtam is, hogy ez lehetetlen. Hiszen nem táplálkoznak.

Nem vettem elő azonnal a képcsövet, hanem leültem egy fa alá, és nagy csöndesen elkezdtem gondolkodni.

A fa alól látni lehetett a tábort; azon töprengtem, vajon mit csinálhatott Mack, amikor nem találta meg a képcsövet. Úgy képzeltem, majd szétfeszíti a düh. Maszat persze biztosan megkönnyebbült, de azért piszkálhatja, hogy eltűnt a képcső, mindenesetre jól Mack orra alá dörgöli, mekkorát tévedett.

Úgy néztem, nem árthat, ha egy kis ideig hiányolnak még. Legalább a délután közepéig. Addigra talán Mack is lecsillapodik egy kicsit.

Az Árnyékok jártak a fejemben.

Tetves vademberek, mondta róluk Thorne. Csakhogy aligha lehetett őket annak tekintem. Tökéletes úriemberként (vagy talán úriasszonyként, a jóisten tudja, melyik inkább, ha egyáltalán valamelyik) viselkedtek, amit egy valódi vademberről néhány sarkalatos kérdésben nemigen lehet elmondani. Az Árnyéknépség teste tiszta volt és egészséges, a modoruk kitűnő. Kulturált mértéktartás jellemezte őket. Leginkább egy csapat civilizált campingelőre emlékeztettek, csak éppen a szokásos campingfelszerelés nélkül.

Nyilvánvaló, szépen föltérképeznek minket. Mindent igyekeznek megtudni rólunk, de vajon miért? Mi szükségük lehet a sok konyhai vacakra és a buldózerekre?

Vagy talán csak szépen mértéket vesznek rólunk, mielőtt kikészítenek bennünket?

És ez még csak a kezdete volt a kérdéseknek.

Hol laknak?

Hogyan tűnnek el, és miután eltűntek, hova mennek?

Hogyan esznek és hogyan vesznek lélegzetet?

Hogyan érintkeznek egymással?

Ami azt illeti, be kellett látnom, ők sokkal többet tudnak rólunk, mint mi őróluk. Ha az ember megpróbálta összeszedni a velük kapcsolatos ismereteket, kiderült, a nullával egyenlőek.

Egy ideig még ott üldögéltem a fa alatt, a fejemben kavaragtak a gondolatok, anélkül hogy előbbre jutottam volna. Aztán föltápászkodtam, és a robogó csomagtartójából kivettem a képcsövet.

Még soha nem volt ilyen a kezemben - kíváncsi voltam és egy kicsit ideges.

Egy képcsővel ugyanis nem tanácsos bolondozni.

Külsőre viszonylag egyszerűnek látszott - mint egy aszimmetrikus kétcsövű látcső, mindkét oldalán és a tetején tele nyomógombokkal.

Bele kellett nézni, és addig tekergetni a gombokat, amíg bejött az a kép, amire várt az ember. Akkor te is kiléphettél a képbe, és benne élhettél tovább, olyan életet, amilyet a gombokkal beállítottál magadnak. Rengeteg életből válogathattál, a gombok kombinálásával a variációs lehetőségek millióit lehetett elérni, és a skála a habkönnyű bohóságtól a pokol legmélyebb bugyráig terjedt.

A törvény természetesen tiltotta, hiszen rosszabb volt, mint az alkoholizmus vagy mint a kábítószer, alattomosabb bűn még nem fenyegette az emberiséget. Fullánkjai a lélek mélyébe hatoltak, és ott is maradtak, örökre. Aki egyszer rászokott, és nagyon könnyen rá lehetett szokni, már sohasem tudott lemondani róla. Hátralevő napjait azzal töltötte, hogy megpróbálta kikeresni a saját életét a képzelet szülte életek közül, közben egyre távolabb került a valóságtól, s végül a valóság már nem is létezett a számára.

Leguggoltam a robogó mellé, és tanulmányozni kezdtem a gombokat. Harminckilenc volt belőlük, mindegyik gomb számozva, egytől harminckilencig. Vajon mit jelenthettek a számok?

Odajött hozzám Benny, és mellém kuporodott. A válla egy helyen hozzám ért, amint nézte, mit csinálok.

A számokon töprengtem, de persze hiába. Csak egyetlen módon juthattam a dolog végére. Szépen visszatekertem nullára az összes gombot, azután az egyes számún csavartam egy-két rovátkányit.

Közben tudtam, hogy nem így kell kezelni egy képcsövet. Működésének lényege, hogy több gombot kell egyszerre különböző fokozatra állítani, s így jön létre, a tényezők különféle arányú keverésével a kívánt élet. Engem viszont nem ez érdekelt. Azt akartam tudni, milyen tényezőket szabályoznak a különféle gombok.

Csavartam tehát egy-két rovátkányit az első gombon, a szememhez illesztettem a képcsövet, és máris a gyermekkori réten voltam; olyan zöld volt ez a mező, amilyen csak a mesékben, az ég pedig kék, mint szivárványos mintájú régi brokát, a patak és a repkedő pillangók fölött.

És még azt is tudtam, e fölött a rét fölött sohasem nyugszik majd le a nap, az idő nem a múló idő, és a napsütés az örök gyerekkor boldogságát jelenti.

Szinte éreztem meztelen talpam alatt a füvet, és látni véltem a szélfodrozta patakról visszaverődő napsugarakat. Egész életemben nem esett még ilyen nehezemre semmi, de mégis elhúztam a szemem elől a képcsövet.

Csak guggoltam ott, ölemben a képcsővel, alig volt erő a kezemben másra, mint felemelni újra a képcsövet, hogy a rég elvesztett gyerekkor ama képét újraéljem. De erős voltam.

Az első gomb a lehető legtávolabb volt attól, amit kerestem, így aztán visszacsavartam nullára és most a harminckilences gombon csavartam egy-két rovátkányit.

Már ahogy emeltem fölfelé, elfogott a jeges iszonyat. Le kellett tennem egy pillanatra, hogy minden bátorságomat összeszedjem. Aztán fölemeltem megint, és arcomat szorosan odaszorítottam a borzalomhoz, mely húzott maga felé.

Szó le nem írhatja, amit láttam. Még most sem vagyok képes rá, hogy a látványnak legalább egyetlen töredékét fölidézzem. Látvány helyett különben is talán helyesebb puszta benyomásról, nyers érzelemről beszélni, szürrealista víziója volt mindannak, ami visszataszító és gyűlöletes, de hipnotikus erővel mégis fogva tartott.

Megrendülve kaptam el a képcsövet a szemem elől, és csak ültem dermedtem. Egy pillanatig tökéletes ürességet éreztem, s a borzalom hullámokban csapott végig rajtam.

Aztán elültek a hullámok, s én ismét ott guggoltam a domboldalon, mellettem a kuporgó Árnyék, amint vállával egy kicsit hozzám dől.

Emberi lény nem lehet képes ilyen szörnyűségekre, gondoltam, még egy Árnyékkal szemben sem. Egy-két rovátkányira fölcsavarva már rémületes, maximumra állítva pedig biztosan szétroncsolja az agyvelőt.

Benny a képcső felé nyúlt. Elrántottam előle, de egyre csak kapkodott utána, így aztán volt időm gondolkodni egy kicsit.

Tulajdonképpen eredetileg is így képzeltem. Annyi volt a különbség csupán, hogy Benny, a kíváncsisága miatt, még a kezemre is játszott.

Arra gondoltam, mi minden függ attól, ha meg tudunk egy Árnyékot vizsgálni. Mit éreznék, amikor jönne a felügyelő, szépen kirúgna bennünket, és küldene egy másik gárdát. Nem hever olyan sok megtervezni való facér bolygó a világmindenségben. Lehet, hogy többé soha nem jutok ilyen feladathoz.

A hüvelykujjammal maximumra állítottam a harminckilences gombot, és engedtem, hadd vegye el tőlem Benny a képcsövet.

De még akkor is kétségeim voltak, fog-e valóban működni, nem vízió volt-e az egész. Lehet, hogy csődöt mond, hiszen ember készítette szerkezet, mely emberi idegrendszer és emberi reflexek szerint van hangolva.

De már tudtam is, nem így van. A képcső működése nem csupán a szerkezeten alapul, hanem a használó személy agyának reakcióitól, a testétől is függ; a nyomógombrendszer egyszerűen beindítja a nagyság, szépség és borzalom agyi mechanizmusát. A borzalom pedig, hiába ölt másféle alakzatot, egy Árnyék számára is ugyanúgy borzalom marad.

Benny fölemelte a képcsövet, majd odaillesztette ahhoz a nagy, egyetlen szeméhez. Aztán láttam, hogy a teste összerándul, majd megmerevedik, és még sikerült elkapnom és lefektetnem a földre, amint fölbukott.

Diadalt éreztem és büszkeséget, ahogyan ott álltam fölötte, és talán egy picike sajnálatot is; milyen kár, hogy pont egy ilyen rendes fickóval kellett ezt tennem. Hogy az Árnyékomat, aki egy perccel ezelőtt még hozzám dőlt a vállával, így át kellett vernem.

Letérdeltem, és megfordítottam a testet, örültem, hogy viszonylag könnyűnek éreztem, hiszen a robogón be kellett vinnem a táborba, ráadásul teljes sebességgel, hiszen fogalmam sem volt róla, mikor nyeri vissza az eszméletét.

Elvettem a képcsövet, és visszatettem a csomagtartóba, aztán körülnéztem valami drót vagy kötél után, amivel Bennyt rá tudom kötözni az ülésre, hogy le ne essen útközben.

Nem tudom, vajon zaj volt-e, amit hallottam. Hajlok arra, hogy nem - valamilyen ösztön késztetett arra, hogy megforduljak.

Benny teste mintha összeesett volna, és engem egy pillanatra páni félelem fogott el: mi történik, ha meghalt, ha nem bírta ki a megrázkódtatást, a borzalmat, amely a képcsőből rázuhant.

Eszembe jutottak Mack szavai. „Addig ne akarj megölni valamit, amíg nem tudod, az hogyan tudna megölni téged."

Ha Benny halott, akkor most rajtunk szabadul el a pokol.

Halott létére eléggé furcsán viselkedett, összezsugorodott, hol lepotyogott belőle valami, hol meg porhoz hasonló anyaggá változott, mely tulajdonképpen nem is por volt, aztán egyszer csak volt Benny, nincs Benny. Nem maradt belőle más, csak a kantár a zsákocskával és az ékszer, s aztán már zsákocska sem volt, csak

egy csomó kacat, mely a zsák helyén ott feküdt a földön. És még valami.

Benny szeme. Egy kúpszerű test része volt, Benny fejéből maradt ott.

Eszembe jutott a felderítők jelentése. Hogy ők is láttak ilyen kúpokat, de nem tudtak a közelükbe jutni.

A rémülettől mozdulni sem tudtam. Csak álltam és bámultam, és még a hátam is libabőrös volt.

Mert Benny nem a bolygólakók egyike volt. Általunk sosem látott és sosem sejtett bolygólakók küldték maguk helyett.

A fejemben kavarogtak a föltevések. De felvillanó rémképzetek voltak csupán, villanásszerűen tűntek fel, megérteni már nem tudtam őket.

Egyetlen dolog azonban kristályos élességgel rajzolódott ki; hogy a bolygólakó, aki az Árnyékokat előőrsként küldte, értelemmel rendelkezik.

Nagyon is sok értelemmel; az emberi formát éppen csak halványan idéző külsővel ruházta föl a küldötteit, így sajnálkozást, megvetést, olykor bosszúságot esetjeg érezhettünk irányukban, félelmet azonban semmiképp. Nyomorúságos kis lény, az emberi formának csupán szánalmas karikatúrája, olyan buta, hogy még beszélni sem tud. Ahhoz azonban elég idegenszerű, hogy értetlenül álljunk vele szemben, hogy lényeges dolgokban úgy megzavarjon bennünket, hogy végül teljesen tanácstalanul feladjuk a küzdelmet, lemondjunk a megértésükről.

Lopva hátranéztem. Összegörnyedtem a figyelemtől, és már egy moccanásra elinaltam volna, mint a felriasztott nyúl. De nem mozdult semmi. Még csak nem is mocorgott. Nem volt mitől félni, kivéve a fejemben zúgó gondolatokat.

Eszeveszett vágy fogott el, hogy menjek innét, négykézlábra ereszkedtem, és kezdtem fölszedegetni Benny maradványait.

Összeszedtem a kacatokat, és az ékszert betettem a képcső mellé a zsákba. Aztán még visszamentem a kúpért, amelyből egyre nézett rám a szem, habár ez a szem már láthatóan halott volt. A kúp csúszós tapintású volt, de nem fémes jellegű, ennek ellenére alig tudtam a kezemben tartani, mert súlyos volt, és nem lehetett jól megfogni. Végül nagy nehezen belegyömöszöltem a zsákba, és elindultam a tábor felé.

Mint egy denevér, amely most röpül ki a pokol kapuján. Egyik szárnyán a félelem ül, körülbelül ezt éreztem, míg lábammal nyomtam a pedált.

Végre beértem, és rögtön Mack sátra felé igyekeztem. De még útközben, egyszer csak látom, hogy szinte az egész gárda egy teljesen képtelen tákolmány körül ügyködik. Tengelyek, fogaskerekek, láncok meg még az ördög tudja, mi minden hevert egymásra dobálva, mellesleg akkora területen, amelyen odahaza már szép nagy házat lehetett volna építeni, és halvány sejtelmem sem volt, mi a fenét akarnak kihozni az egészből.

Thorne ott állt az egyik oldalon, a munkát irányította. Hol az egyikre, hol a másikra kiabált rá valamiért, és szemmel láthatóan elemében volt. A macerálós főnökfajtához tartozott.

Megálltam mellette, közben az egyik lábammal egyensúlyoztam a robogót.

- Mi a fenét csináltok? - kérdeztem.

- Ettől majd lecsillapszik egy kicsit az étvágyuk - mondta. - És remélhetőleg szépen be is gőzölnek.

- Az Árnyékok? Öröluk beszélsz?

- Információ kell nekik, nem? Éjjel-nappal itt voltak az utunkban, most legalább lesz, ami lefoglalja őket.

- De mire jó ez a micsoda itt?

- Semmire. Ez benne a gyönyörű.

- Na jó - mondtam. - A te dolgod, hogy mit csinálsz. Mack tud róla?

- Ő találta ki az egészet, Carr-ral és Knighttal. Ők az agytröszt, én csak szerény végrehajtó vagyok.

Elindultam Mack sátra felé. Parkoltam a robogóval; Mack bent volt, hallottam, ahogy vitatkoztak.

Kivettem a gyűjtőzsákot, bevonultam a sátorba, egyenesen az asztalhoz, és a zsák tartalmát szépen kiborítottam az asztal közepére!

Arról pedig tök megfeledkeztem, hogy a képcső is a zsákban van.

Már semmit sem lehetett tenni. A képcső ott hevert csupaszon, mindenki elnémult, és Mackon látszott, hogy egy fél pillanat múlva őrjöngeni kezd.

Vette volna a levegőt az ordításhoz, de megelőztem.

- Fogd be a szád! - rivalltam rá. - Egy hangot sem akarok hallani!

Az elképedéstől lassan kieresztette a levegőt, és ostoba arccal rám meredt, miközben Carr és Thorne még ugyanabban a pozitúrában, megdermedve álltak. Halálos csönd volt a sátorban.

- Íme, ez maradt Bennyből - mutattam az asztalra. - S mindez, mert egyszer belenézett a képcsőbe!

Carr tért először magához.

- Hogy kerül hozzád a képcső?

- Tudtam, hogy Maszatnak van egy, és elloptam, mert támadt egy ötletem. Hiszen együtt beszéltük meg, hogy valamilyen módon el kéne kapni egy Árnyékot...

- Bíróság elé foglak állíttatni! - ordította Mack. – Majd én megmutatom nektek! Be foglak...

- A szádat fogd be - mondtam én. - Szépen csöndben maradsz, és rám figyelsz, különben úgy kihajítalak, hogy a lábad nem éri a földet.

- De kérem - szólt közbe Knight -, kérem, uraim, viselkedjünk művelt emberek módjára.

Eredménynek nem rossz. Uraim vagyunk Knightnak.

- Véleményem szerint a képcső probléma más megvilágításba kerül, ha tekintetbe vesszük, hogy Bob hasznos cél szolgálatába állította - mondta Carr.

- Mindenki üljön le - javasolta Knight -, és számoljon magában tízig. Azután pedig hallgassuk meg Bobot.

Jó tanács volt, megfogadtuk. Leültünk, és elmeséltem, hogyan történt az egész. Mindenki figyelt, és közben az asztalon heverő kupacot nézte, főképpen a kúpot; a dermedt halszem legurult az asztal szélére, onnan meredt ránk.

- Ezek az Árnyékok egyáltalán nem élőlények – zártam le a történetet. - Valahol kitalálták nekik ezt a külsőt, hogy kémkedésre használhassák őket. Nincs más dolgunk, mint egyenként kicsalogatni valamennyit, a képcsőn maximumra állítani a harminckilences gombot, és megmutatni nekik.

- Ez nem végleges megoldás - tiltakozott Knight. - Ha el is pusztítjuk őket, mindig küldenek majd utánuk újakat.

Tagadóan ráztam a fejem.

- Nincsen igazad. Akármilyen szuper társaság ezek a bolygólakók, puszta szellemi kapcsolattal nem irányíthatják az Árnyékokat. Az én elképzelésem szerint gépek vannak a dologban; fogadni mernék, hogy egy Árnyék elpusztításával egy gépet is elpusztítunk. Ha pedig ezt sokszor csináljuk, úgy lerobbannak, hogy kénytelenek lesznek előjönni, és alkudozni velünk.

- Attól tartok, tévedsz. Szerintem ez a bizonyos másik fajta bolygólakó valamilyen kényszerítő ok miatt marad a rejtekhelyén. Lehetséges például, hogy a föld alatt fejlődött ki a civilizációjuk, és a föld fölötti viszonyokat nem bírják, ezért nem jönnek ki. A kúpok segítségével viszont szemmel tartják a felszínt is. Így aztán, amikor mi megjöttünk, szépen beöltöztették a kúpokat, hogy emberre emlékeztető legyen a formájuk, valami olyan, ami nekünk is rokonszenves, és kiküldték őket, vizsgálják meg jó alaposan a terepet.

Mack mind a két kezével végigdörgölte a fejét.

- Nem tetszik nekem ez a bújócskázás. Nyitott lapokkal szeretek játszani: egyet ütök én, egyet ütnek ők. De nyílt színen. Sokkal inkább a kedvemre való lett volna, ha az Árnyékok az igazi bolygólakók.

- Ez a föld alatti teória elég gyenge - mondta Carr. - Valószínűtlennek tartom, hogy a föld alatt ilyen szintű civilizációt lehetne teremteni. Hiszen ott a természeti jelenségek sem hatnak, azután meg...

- Jó, rendben van - vágott közbe türelmetlenül Knight.

- És mi a te teóriád?

- Szerintem képesek lehetnek az anyagátvitelre, sőt tulajdonképpen ezt bizonyítottnak is vehetjük, nem tudom viszont, géppel csinálják-e vagy értelmi úton, ha pedig így van, akkor fölösleges ez a fölutazgatás a föld alól, hiszen egy másodperc alatt el tudnak jutni akárhonnan akárhova. Az persze ebben az esetben is érdekük, hogy tudják, mit művelünk tulajdonképpen, ezért a szemüket és a fülüket, mint egy tévé-radarrendszert...

- Csak szövegeltek, és nem tudtok sehova sem kilyukadni - mondta Mack. - Halvány segédfogalmatok sincs az egészről.

- Neked talán van? - kérdezte ingerülten Knight.

- Nekem sincs, de legalább nem szégyellem bevallani.

- Véleményem szerint Carr és Knight túlbonyolítják a dolgot - mondtam én. - Lehet, hogy ezek a bolygólakók csak addig bújtak el, amíg meg nem ismertek minket.

Hogy kiderítsék, bízhatnak-e bennünk, vagy okosabb, ha elkergetnek minket.

- Akárhonnan nézzük is - vélte Knight -, annyi bizonyos, hogy gyakorlatilag mindent tudnak rólunk, amit tudni érdemes: a technikai színvonalunkat, a céljainkat, hogy miféle lények vagyunk, valószínűleg a nyelvünket is megfejtették.

- Túl sokat tudnak - mondta Mack. - És ez kezd az idegeimre menni.

Valaki a sátorponyvával matatott, aztán megjelent Thorne feje a résen.

- Mack, nekem van egy ötletem - szólalt meg. – Mi lenne, ha puskákat is beleépítenénk a masinába. Aztán amikor az összes Árnyék ott van...

- Szó sem lehet puskáról - jelentette ki Knight határozottan -, rakétáról vagy elektromos csapdákról sem. Azt csinálod, amiben megállapodtunk, és kész. Minél több értelmetlen mozgás, ez a cél. A létező legbonyolultabbra csináljátok, villogjon is jó sokat. De minden más tilos.

Thorne sértődötten visszavonult.

Knigbt magyarázón hozzám fordult.

- Mi is tudjuk, hogy hosszú távon ez nem megoldás, de egy-két hétig talán leköti majd őket, és kicsit előbbre jutunk a munkával. Ha látjuk, hogy csökken a hatás, legföljebb kitalálunk valami mást.

Elképzelhető, hogy így lesz, gondoltam, ennek ellenére nem bomba ötlet. Legjobb esetben is csak egy kis időt nyerünk. Föltéve persze, hogy átrázzuk az Árnyékokat. Nem tehetek róla, valahogyan az volt az érzésem, nem fog sikerülni. Tízet tettem volna egy ellen, abban a pillanatban, amikor beindítjuk a masinát, rájönnek, hogy csalás az egész.

Mack felállt, megkerülte az asztalt, és a hóna alá csapta a kúpot:

- Leviszem a fiúkhoz. Majd ők kiderítik, mi van benne.

- Ezt én is megmondhatom neked - mondta Carr. - Ennek a segítségével irányítják a bolygólakók az Árnyékokat. Nem emlékszel, hogy a felderítők jelentése is említette már ezeket a kúpokat? Ilyenek lehettek azok is.

Szerintem műszer, amellyel jelzéseket lehet leadni a központnak, akárhol van is ez a központ.

- Nem baj - mondta Mack. - Azért mi kettévágjuk, és megnézzük, mi van benne.

- És mi lesz a képcsővel? - kérdeztem.

- Bízd csak rám.

A képcső után nyúltam, és fölvettem.

- Eszem ágában sincs. Amilyen elvakult vagy, még képes lennél kint darabokra törni.

- Be van tiltva - közölte Mack.

Carr a védelmemre kelt.

- Már nem. A szerszám szerepét tölti be. Fegyverként is használt vehetjük.

Átnyújtottam Carrnak.

- Rád bízom. Tedd biztos helyre. Ebben a játszmában még szükségünk lehet rá.

Összeszedtem Benny zsákjának tartalmát, magamhoz vettem az ékszert, és beletettem a kabátom zsebébe.

Mack kiment, hóna alatt a kúppal, mi pedig kiszállingóztunk a sátor elé, és a kiállott izgalmak után most kissé tanácstalanul álldogáltunk.

- Maszat bőrében sem szeretnék most lenni – aggódott Knight.

- Majd én beszélek Mackkal - ígérte Carr. - Végül is be kell látnia, hogy Maszat tulajdonképpen nekünk tett szolgálatot, amikor kicsempészte ide a képcsövet.

- Azt hiszem, a legokosabb, ha elmondom Maszatnak, mi történt - mondtam.

Knight tagadóan rázta a fejét.

- Hagyjad csak. Legfeljebb cidrizik még egy ideig. Megérdemli.

Bent a sátramban megpróbáltam egy kicsit a munkámmal foglalkozni, de sehogyan sem ment, máshol jártak a gondolataim. Nyilván az izgatottságtól, meg aztán, mi tagadás, Benny is hiányzott, egyszóval a helyzetünkön töprengtem, illetve az Árnyékok szerepén ebben a helyzetben.

Igaz, találó névvel illettük őket, hiszen árnyéknál többnek aligha lehetett őket nevezni, feladatuk is ez volt, a nyomunkban jártak. Hiába tudtuk azonban most, hogy csupán megtévesztő külsővel felruházott kémek, képtelen voltam őket élettelen tárgynak tekinteni.

A kúp volt bennük a lényeg, kétségtelen, a kúp pedig talán csak megfigyelő egység, a rejtekhelyen élő bolygólakók szolgálatában. Elképzelhető, hogy ezek a kúpok már évezredek óta őrködnek, míg az igazi lakók búvóhelyükön rejtőznek. De hátha az őrködésen kívül mást is csinálnak? Vetnek és aratnak is talán, s összegyűjtik e vad vidék kincseit gazdáik számára. Szinte biztosra vehető, hogy ők szedték le a Gyümölcsöskert termését.

Ha viszont ennek a bolygónak saját kultúrája van, saját néppel, mely elsőbbségi jogokkal rendelkezik, akkor mi keresnivalója, milyen jogai lehetnek itt a Földnek? Le kell vonnunk tehát a tanulságot, le kell mondanunk talán erről a bolygóról, az évek kutatásai nyomán felfedezett oly kevés föld típusú bolygó egyikéről?

Ültem az íróasztalomnál, és a tervekre gondoltam, a munkára és a pénzre, amit ebbe a vállalkozásba beleöltünk, hiába volt csak morzsája annak, amely ahhoz kell, hogy idővel egy másik Földet teremtsünk belőle.

Itt a tervközpontban is csak a kezdet kezdeténél tartottunk. Még két-három hét, és megérkeznek az űrhajók, hozzák az acélhengerművet; önmagában véve is fantasztikus vállalkozás idehozni, fölépíteni, kibányászni hozzá az ércet, aztán beindítani a

termelést. Hasonlíthatatlanul egyszerűbb azonban, mintha a Földről szállítjuk ide akárcsak az itteni munkához szükséges acélt.

Nem engedhetjük, hogy mindez veszendőbe menjen. Ennyi munkával és tervezéssel töltött év után, amikor a Földön ennyire szükség van élettérre, nem mondhatunk le a Stella IV.-ről. Mégis, el kell ismernünk, elsőbbségi jogaik vannak. Ha ezek a lények egyszer végre előjönnek, és kijelentik, hogy az útjukban vagyunk, nem lesz választásunk más, mint az, hogy szépen eltakarodunk.

Persze mielőtt kitennék a szűrünket, elszednek tőlünk mindent. Bizonyára lesz, amit nem tudnak használni, de sok számukra értékes dolgot is találnak majd. Egyetlen fajta sem engedheti meg magának, hogy a más fajtákkal való kapcsolatok segítségével ne gazdagítsa magát. Csakhogy a mi bolygólakóink teljes egészében egyirányú kapcsolatot hoztak létre; őfeléjük áramlott minden.

Tolvajbanda a világűrben, gondoltam magamban.

Kivettem a zsebemből a kacatokat, amelyek Benny zsákjából megmaradtak, és az asztalon elkezdtem őket szortírozni. Ott volt közöttük a szektormodell, a robogó, az íróasztalom, kis könyvtáram, a zseb sakk-készlet és a többi tárgy, mind a tulajdonom.

Az összes tárgy, kivéve engem magam.

A Maszathoz tartozó Árnyék Maszat szobrát is magával hordta, s egy kicsit bántott, hogy Benny holmijai között nem találok szobrot magamról. Igazán vehette volna a fáradságot, és csinálhatott volna egyet.

Egyenként megforgattam az asztalon heverő tárgyakat, és közben azon gondolkodtam, mennyire alapos, mélyreható ábrázolások vajon. Lehet, hogy nem egyszerűen modellek, hanem teljes sémák? Lehetséges, gondoltam, és egyre inkább magával ragadott az ötlet, hogy minden egyes modell kódrendszert rejt magában, a példány teljes leírását és elemzését? Az ember, ha felmérést vagy elemzést készít, egy pakli papírt teleír, vagy egy-két oldalnyi képlettel dolgozza fel a tárgyat. Ezek a modellek talán annak a megfelelői, ami nálunk egy jegyzetfüzet; a bolygólakók így jegyzetelnek.

Próbáltam kitalálni, mik lehetnek az írásjelek, hogyan készülnek a modellek, de persze hiába.

Láttam, dolgozni már úgysem tudok, így hát kimentem, fel arra a kis dombra, ahol Thorne az embereivel a csalimasinát építette.

Rengeteg energiát és leleményt fektettek a munkába, az eredmény pedig, a célnak megfelelően, maga volt a megtestesült értelmetlenség.

Ha sikerül felkelteni az Árnyékok érdeklődését a masina iránt, talán békén hagynak egy darabig, és előbbre tudunk jutni a munkánkkal.

Thorne vagy fél tucat tartalékmotort kihozatott a műhelyből, s most ezek szolgáltatták az energiát. Szemmel láthatóan az összes föllelhető tartalék alkatrészt összehordták: tengelyek, fogaskerekek halmaza művészi rendetlenségben kapcsolódott össze valamilyen

értelmetlen egész-szé. Itt-ott felbukkant egy-egy kapcsolótábla, azzal a szépséghibával persze, hogy kapcsolni csupán a mindenütt felvillanó fényeket kapcsolta, amitől aztán az egész úgy festett, mint egy karácsonyfa.

Csak álltam ott, és egészen addig bámészkodtam, amíg Maszat csöngetett az ebédhez, akkor a kollektív futóversenyben a többiekkel együtt odastartoltam az asztalokhoz. A vidám zsivaj ellenére sem vesztegette senki az időt az evéssel. Gyorsan eltüntették a kaját, és mentek vissza a csalihoz.

Még szürkület előtt beindították, merem állítani, értelmetlen mozgásoknak ilyen értelmetlen halmazát még sohasem sikerült létrehozni. A tengelyek őrjöngve pörögtek, fogaskerekek milliói kapcsolódtak egymásba, miközben a hajtómű szabálytalan hosszúságú, de egyenletes lökésekkel föl-le mozgatta a dugattyúkat.

Az egész fényesen csillogott, s olyan könnyed eleganciával mozgott - mozgáson kívül egyebet nem hozott létre, mégis, még egy embernek is nehéz volt szabadulni a hatása alól. Azon kaptam magam, hogy földbe gyökerezett lábbal bámulom, milyen sima precizitással, milyen kíméletlen céltalansággal működik ez az átokverte masina.

Közben villogtak az álkapcsolótáblák, szaggatott villanásokkal hol kigyulladtak, hol meg elaludtak a lámpák, s az embernek már káprázott a szeme, mégsem volt képes semmilyen rendszert felfedezni bennük.

Rögtön, amikor a munka elkezdődött, az Árnyékok már bámészkodva ott őgyelegtek, most azonban közelebb merészkedtek - szoros gyűrűt alkotva, megilletődve és mozdulatlanul állták körül a masinát.

Hátrafordultam, és megláttam Mackót. Elégedetten dörzsölte a kezét, az arca ragyogott az örömtől.

- Klassz, ugye?

Egyetértettem vele, de közben megnevezhetetlen kételyek nyugtalanítottak.

- Majd szerelünk fölé lámpákat - mondta Mack. - Hadd gyönyörködjenek benne éjjel-nappal. Akkor aztán végleg elintéztük őket.

- Gondolod, hogy ráharapnak? Nem fognak gyanút? - kérdeztem.

- Kizárt dolog!

Visszamentem a sátramba, töltöttem magamnak egy jó pohárral, tisztán, és kiültem a sátram elé.

Néhányan kábeleket szereltek, mások a lámpákhoz elemeket kapcsoltak, lent pedig, a konyhabarakkban Maszat énekelt, de a dala most szomorú volt. Megsajnáltam szegényt.

Nem lehetetlen, hogy Macknak igaza van. Ezzel a csapdával talán elintéztük az Árnyéknépséget. Ha más nem, hát az a rengeteg mozgás úgy magával ragadja őket, hogy nem tudnak majd szabadulni. Az emberre is hipnotikus hatással volt, ki tudná akkor kiszámítani, milyen hatással van egy bolygólakó elméjére. A bolygólakók technológiai fejlettsége nyilvánvaló volt, mégsem

lehetett kizárni azt a lehetőséget, hogy a műszaki technológia náluk más irányban fejlődött, és ismeretlen volt előttük a forgómozgás, a tolatódugattyú vagy a fém sima csillogása.

Megpróbáltam elképzelni, milyen lehet az a műszaki technológia, amelyben nincs mozgás, de ez az elképzelés fölfoghatatlan volt a számomra. Éppen ezért gondoltam viszont, hogy a bolygólakók gondolkodása számára talán ez a rengeteg mozgás lesz majd fölfoghatatlan.

Közben kigyulladtak a csillagok, de senki nem jött oda hozzám, hogy dumáljon egy kicsit, és ennek most örültem, jólesett az egyedüllét.

Egy idő után bementem a sátorba, töltöttem még egy pohárral, aztán úgy döntöttem, lefekszem.

Levettem a kabátom, és rádobtam az íróasztalra. Ahogy leesett, tompa zajt hallatott, és én abban a pillanatban tudtam, mit jelent a zaj. A kabátom zsebébe tettem Benny ékszerét, és aztán, megfeledkeztem róla.

Most nagy nehezen kihalásztam, de nyugtalanított, nem tört-e össze. És csakugyan valami nem stimmelt rajta - mintha kettévált volna. Lejött a borítás, és kiderült, hogy az ékszer csupán egy kocka alakú üveg eltakarására szolgált.

Az asztalra téve az ékszert, elfordítottam a borítást, és ezzel napvilágra került az üreg, s benne: saját magam.

Egy körmönfont szerkezet közepén állt a kis szobor, semmivel sem alacsonyabb értékű munka, mint Maszat szobra.

Büszkeség és elégedettség töltött el. Tehát Benny mégsem feledkezett meg rólam!

Sokáig ültem ott, néztem a szobrot, a szerkezetet próbáltam megfejteni. Végül is, addig bámultam az ékszert, amíg rájöttem az egészre.

Az ékszer tulajdonképpen nem is ékszer volt, hanem egy fényképezőgép. Csak éppen nem két, hanem háromdimenziós fölvételeket készített. S így már rögtön érthető, hogyan csinálták az Árnyékok a modelleket; akár sémáknak is nevezhetjük őket egyébként.

Gyorsan levetkőztem, bebújtam az ágyamba, és ahogy bámultam a sátorponyvát, fokozatosan teljes pompájában összeállt a kép. A pompa ezúttal a bolygólakók érdeme volt, mi éppenséggel ütődött stréberek módjára viselkedtünk.

Amikor a felderítők jöttek, a kúpok kint voltak, figyeltek, de nem engedték őket a közelükbe. Minket azonban már felkészülten vártak. Álruhát kaptak, olyat, ami nem kelt majd félelmet bennünk, sőt, esetleg még nevetünk is rajta. Ennél biztonságosabb álöltözetet már nem is lehetne kitalálni; az enyhe komikum nem kelt gyanakvást az áldozatban. Ki törődik azzal, mit csinál egy bohóc?

Közben pedig ezek az Árnyékok minket vettek célba, és mit tesz isten, sikeresen ki is lőttek bennünket. Semmi kétség, mire felébredtünk, szépen, cédulákkal ellátva már a markukban voltunk.

Most vajon mit tesznek? Vajon továbbra is lesből figyelnek majd minket, amíg mindent, amit fel tudnak használni, kiszívnak belőlünk?

Akkor pedig, ha már készen lesznek, ha már megkaptak mindent, legalábbis, ha azt hiszik, hogy már mindent megkaptak, előbújnak, és végeznek velünk.

Mindez határozottan félelemmel töltött el, és elfogott a düh, hogy ilyen bolondot járattak velünk, elkeserítő volt csak rágondolni is.

Mack talán el tudja hitetni magával, hogy a csalimasina megoldja a dolgokat, de mindenképpen hátra van az igazi feladat. Akármilyen módon is: fel kell derítenünk a bolygólakók rejtekhelyét, és véget kell vetni kisded játékaiknak.

Körülbelül ennél a pontnál sikerült elaludnom, és arra ébredtem, hogy valaki ráz, és ordít, hogy menjek ki.

Carr volt az, ő állt előttem, amikor felültem. Valósággal félrebeszélt. Megállás nélkül kifelé mutogatott, és egy fantasztikus felhőről motyogott valamit, de semmi értelmeset nem tudtam kivenni belőle.

Így aztán kénytelen voltam cipőt és nadrágot húzni, és futólépésben elindultunk együtt a dombtető felé. Már szálltak fölfelé a hajnali párák, az Árnyékok pedig még mindig a masina körül ácsorogtak, de most egy csapat ember is állt ott hátul, és kelet felé nézett.

Átverekedtük magunkat a tömegen, és megpillantottuk a felhőt, amiről Carr gagyogott, közben egészen közel ért hozzánk, lassan és méltóságteljesen szállt a réteken át, fölötte pedig, a nap első sugaraiban kis ezüstös gömb csillogott.

A felhő kísértetiesen emlékeztetett egy ócskavastelepre. Egy daru ágaskodott ki belőle az egyik oldalon, helyenként pedig egy-egy kerék tűnt elő. Akárhogy is próbáltam, nem sikerült rájönnöm az értelmére, közben pedig a felhő egyre közelebb, jött.

Mack ott állt a bal oldalamon, de hiába szóltam hozzá, nem válaszolt. Akár Bennyt láttam volna - nem tudott válaszolni ő sem. Valóságos hipnózisba esett.

Minél közelebb jött a felhő, annál fantasztikusabbá és hihetetlenebbé vált az egész. Most már ugyanis kétségen kívül gépek és szerkezetek tömegének látszott, szakasztott olyannak, mint a mi gépeink. Volt benne buldózer, földgyalu, vontató, egy csomó kisebb alkatrész, meg az ördög tudja, még mi minden.

Alig telt el öt perc, és már a fejünk fölött lebegett az egész, és ekkor elkezdett lassan ereszkedni lefelé. A szemünk láttára ért földet, simán, zökkenés nélkül, pedig a nagysága jóval meghaladta az egy hektárt. A gépeken kívül még sátrak, csészék, kanalak, asztalok és székek, padok, néhány láda whisky és felmérő berendezések voltak benne - tehát, számomra legalábbis úgy rémlett, a telepen található összes tárgy. Mikor az egész szépen földet ért, a kis ezüst gömb is leszállt, s lassan elindult felénk. Néhány lépésre tőlünk megállt, mire Mack elébe indult, én pedig

Mack után mentem. A szemem sarkából láttam, hogy Cair és Knight is jönnek.

Egy-másfél méterre megálltunk a gömb előtt. Innen már látszott, hogy a gömb tulajdonképpen védőöltözék, amelyben egy sápadt kis humanoid rejtőzik. Nem ember, de két lába, karja és egyetlen feje van. A fejéből antennák álltak ki, a füle hosszú volt, és hegyes, haja pedig egyáltalán nem volt.

Leeresztette a gömböt a földre, mi meg közelebb mentünk, és leguggoltunk, hogy egy szinten legyünk vele.

A hüvelykujjával a háta mögé bökött, a földre szállt gépek felé.

- Mi fizetni - jelentette ki magas, vékonyka hangon.

Nem válaszoltunk rögtön. Megpróbáltunk először lélegzethez jutni.

- Fizetni miért? - nyögte ki végül Knight.

- Örömért - mondta az emberke.

- Nem értem - mondta Mack.

- Mi csinálni mindenből egyet. Mi nem tudni, tinektek mi kell, és csinálni mindenből egyet. Sajnos, kettő darab eltűnt. Baleset, talán.

- A modellekről beszél - fordultam a többiekhez. – A modellek voltak, és Maszat Árnyékának és Bennynek a modelljei hiányoznak.

- Nem mindent, de a többit megcsinálni rendben - mondta az emberke.

- Várjunk csak egy picit - szólt közbe Carr. - Szeretnék tisztán látni ebben az ügyben. Szóval fizetni akartok nekünk. De miért? Mit kaptatok tőlünk?

- Hogyan csináltátok ezt a szerkezetet? - robbant ki Mackból a méreg.

- Egyszerre csak egy kérdést - rimánkodtam.

- A gépek megcsinálni nekünk. Mi megmutatni, és gépek megcsinálni mindent. Nagyon jó gépek.

- De miért? - kérdezte megint Carr. - Miért csináltátok ezt nekünk?

- Jókedv - magyarázta türelmesen az emberke. - Nevetés. Nézni lehet... Hosszú szó, nem tudni...

- Szórakozás? - javasoltam.

- Igen, ez az. Szórakozás, így mondják. Nekünk sok idő szórakozni. Mindig otthon lenni, nézni a mi szórakozás-képernyőt. Már azt mi unni. Valami újra várni, ti lenni az új. Ti hozni nekünk sok érdekeset. Mi pedig megfizetni érte.

- Atyaisten! - kiáltott fel Knight. - Most kezdem végre megérteni! Mi voltunk a nagy szenzáció, a kúpok pedig a riporterek. Mack, megvizsgáltátok tegnap este a kúpot?

- Igen. Minden valószínűség szerint tévéadó. Persze nem olyan, mint a miénk, bizonyos különbségek vannak. De kétségen kívül adatok továbbítására szolgál.

Odafordultam a csillogó öltözékű bolygólakóhoz.

- Figyeljél csak rám! - mondtam. - Kössünk üzletet. Hajlandók vagytok a jövőben is fizetni, ha mi gondoskodunk a szórakozásról?

- Boldogan - mondta az emberke. - Ti gondoskodni a szórakozásról, mi adni, amit ti akartok.

- Mindenből egy helyett csináltok majd mindenből sokat?

- Ti megmutatni nekünk. Ti megmondani, hány darabot mindenből.

- Acélt is? - kérdezte Mack. - Acélt is tudtok csinálni?

- Nem ismerni, micsoda acél. Ti megmutatni, hogyan készíteni, milyen nagyság, milyen forma. Mi megcsinálni.

- Ha mi gondoskodunk a szórakozásról?

- Igen - mondta az emberke.

- Áll az alku? - kérdeztem.

- Áll az alku - felelte az emberke.

- Ettől a perctől kezdve? Megállás nélkül?

- Amíg csak ti gondoskodni boldogságról.

- Szép kis meló! - mondta Mack.

- Ugyan már! - mondtam én.

- Te megőrültél! - kiabálta Mack. - Mindig kicsúsznak majd a markunkból.

- Nem fognak - mondtam. - A Földnek ez a bolygó mindent megér. Értsed már meg végre, ezzel az üzlettel fedeztük a költségeket. Csak küldeni kell a Földről egy példányt mindenből, amire szükségünk van. Egy példány kell, és kész. Felvétel, és máris milliókat szállítanak nekünk. A Föld történelmében ilyen bomba üzlet még nem volt.

- Mi tudni a kötelességünket - hajtogatta az emberke boldogan -, amíg csak ti is tudni.

- Azonnal megírom a rendelést - mondtam Macknak. - Máris megírom, és Jack majd feladja.

Fölálltam és elindultam a tábor felé.

- Megérkezni a többi is - mutatott az emberke a háta mögé.

Hátrafordultam.

Újabb szállítmány közeledett, elég alacsonyan szállt. És ez alkalommal emberek voltak benne, jókora csapat ember.

- Hé! - kiáltott Mack. - Ezt nem tehetik! Ez disznóság!

Oda sem kellett néznem, pontosan tudtam, mi történt. A bolygólakók nemcsak a fölszerelést, az embereket is lemásolták. A tömegben mindannyiunk másolata ott volt, mindannyiunké, kivéve Maszatot és engem.

Nem csoda, hogy rémületemben és jogos felháborodásomban - rögtön elképzeltem, micsoda bonyodalmak származhatnak még ebből. Képzeljék csak el, két darab Mack, és mind a kettő főnök akar lenni! Két darab Thorne, amint éppen kooperál!

Nem vesztegettem az időt. Hagytam, hadd magyarázza meg Mack meg a többiek, miért nem szabad emberekről is másolatot készíteni; bent a sátramban leültem, hogy megrendeljek azonnali, kötelező érvényű szállításra, a rendkívüli keretből ötszáz darab képcsövet.